

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

INFORMACIJA

O SUBJEKTIMA BANKOVNOG SUSTAVA FEDERACIJE BOSNE I
HERCEGOVINE SA STANJEM NA DAN 31. 12. 2017.

Sarajevo, travanj 2018. godine

IZDAVAČ

AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Zmaja od Bosne 47b

71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina

Tel. +387 33 72 14 00

Faks +387 33 66 88 11

Web site: www.fba.ba

e-mail: agencija@fba.ba

Za sve informacije kontaktirati:

AGENCIJU ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Podaci uključeni u Informaciju o subjektima bankovnog sustava Federacije Bosne i Hercegovine na dan: 31. 12. 2017.

SADRŽAJ:

Popis tablica:	4
Popis grafikona:.....	6
UVOD	8
SAŽETAK.....	9
I. BANKOVNI SUSTAV.....	12
1. BANKARSKA SUPERVIZIJA	13
2. STRUKTURA BANKOVNOG SUSTAVA U FEDERACIJI BiH.....	16
2.1. Status, broj i poslovna mreža.....	16
2.2. Struktura vlasništva i tržišni udjel	17
2.3. Kadrovska struktura.....	20
3. FINACIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA.....	21
3.1. Bilanca stanja.....	21
3.2. Obveze	28
3.3. Kapital i adekvatnost kapitala.....	32
3.4. Aktiva i kvaliteta aktive.....	36
3.5. Profitabilnost.....	45
3.6. Ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope	49
3.7. Likvidnost.....	54
3.8. Devizni rizik	59
4. USKLAĐENOST POSLOVANJA BANAKA SA STANDARDIMA SPNIFTA	61
5. PREPORUKE ZA BANKOVNI SUSTAV.....	64
II. MIKROKREDITNI SUSTAV.....	67
1. STRUKTURA MIKROKREDITNOG SUSTAVA U FEDERACIJI BIH.....	68
1.1. Status, broj i poslovna mreža.....	68
1.2. Struktura vlasništva	69
1.3. Kadrovska struktura.....	69
2. FINACIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA.....	71
2.1. Bilanca stanja.....	71
2.2. Obveze	74
2.3. Kapital.....	76
2.4. Aktiva i kvaliteta aktive.....	78
2.5. Profitabilnost.....	88
2.6. Ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope	92
2.7. Likvidnost i devizni rizik.....	96
2.8. Transakcije s povezanim osobama	96
3. USKLAĐENOST POSLOVANJA MKO SA STANDARDIMA SPNIFTA	100
4. PREPORUKE ZA MIKROKREDITNI SUSTAV.....	101
III. LEASING SUSTAV	102
1. REGULATORNE AKTIVNOSTI FBA.....	103
1.1. Normativne aktivnosti	103
1.2. Nadzor.....	103
2. STRUKTURA LEASING SEKTORA U FEDERACIJI BIH	103
2.1. Broj leasing društava	103
2.2. Struktura vlasništva	104
2.3. Kadrovska struktura.....	104
3. FINACIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA.....	105
3.1. Bilanca stanja.....	105
3.2. Kapital i obveze	107
3.3. Aktiva i kvaliteta aktive.....	109
3.4. Profitabilnost.....	110
3.5. Ponderirana nominalna i efektivna kamatna stopa	113
3.6. Struktura plasmana prema predmetu i vrsti leasinga.....	116
3.7. Tržišni udjel prema finacijskom volumenu i broju ugovora.....	116

4. USKLAĐENOST POSLOVANJA LEASING DRUŠTAVA SA STANDARDIMA SPNIFTA...	118
5. PREPORUKE ZA LEASING SUSTAV	119
ZAKLJUČAK	121
PRILOZI ZA BANKOVNI SUSTAV.....	122
Prilog 1 - Pravni okvir za rad FBA	122
Prilog 2 - Osnovni podaci o bankama u Federaciji BiH	130
Prilog 3 - Podaci o zaposlenim u bankama u Federaciji BiH	131
Prilog 4 - Bilanca stanja banaka u Federaciji BiH po shemi FBA (aktivna podbilanca).....	132
Prilog 5 - Pregled aktive, kredita, depozita i finansijskog rezultata banaka	133
Prilog 6 - Izvješće o stanju i adekvatnosti kapitala banaka u Federaciji BiH.....	134
Prilog 7 - Klasifikacija aktive bilance i izvanbilančnih rizičnih stavki	135
Prilog 7a - Klasifikacija aktive bilance i izvanbilančnih rizičnih stavki.....	136
Prilog 8 – Račun dobiti i gubitka banaka u Federaciji BiH po shemi FBA.....	137
PRILOZI ZA MIKROKREDITNI SUSTAV.....	138
Prilog 9 - Podzakonski akti FBA za poslovanje MKO	138
Prilog 10 - Osnovni podaci o MKO.....	139
Prilog 11 - Bilanca stanja MKF	140
Prilog 12 - Bilanca stanja MKD	141
Prilog 13 - Pregled doniranih sredstava MKF	142
Prilog 14 - Račun dobiti i gubitka MKF.....	143
Prilog 15 - Račun dobiti i gubitka MKD	144
PRILOZI ZA LEASING SUSTAV.....	145
Prilog 16 - Podzakonski akti FBA za poslovanje leasing društava	145
Prilog 17 - Osnovni podaci o leasing društvima.....	146
Prilog 18 - Pregled vlasničke strukture leasing društava	147
Prilog 19 - Konsolidirana bilanca stanja leasing društava	148
Prilog 20 - Rangiranje aktive leasing društava	149
Prilog 21 - Pregled osnovnih finansijskih pokazatelja leasing društava.....	150
Prilog 22 - Pregled rezervi za finansijski leasing	151
Prilog 23 - Pregled rezervi za zajmove	152
Prilog 24 - Konsolidirani račun dobiti i gubitka leasing društava	153

Popis tablica:

Tablica 1:	Pregled promjena u broju i vlasničkoj strukturi banaka.....	17
Tablica 2:	Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu.....	18
Tablica 3:	Struktura vlasništva prema udjelu državnog, privatnog i stranog kapitala.....	19
Tablica 4:	Tržišni udjeli banaka prema vrsti vlasništva (većinskom kapitalu).....	19
Tablica 5:	Zaposleni u bankama FBiH.....	20
Tablica 6:	Kvalifikacijska struktura zaposlenih u bankama Federacije BiH.....	20
Tablica 7:	Aktiva po zaposlenom.....	20
Tablica 8:	Aktiva po zaposlenom po grupama.....	21
Tablica 9:	Bilanca stanja.....	23
Tablica 10:	Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi.....	23
Tablica 11:	Udjel pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz razdoblja.....	25
Tablica 12:	Ulaganja u vrijednosne papire prema vrsti instrumenta.....	26
Tablica 13:	Ulaganja u vrijednosne papire – kategorizacija prema MRS 39.....	26
Tablica 14:	Vrijednosni papiri entitetskih vlada BiH.....	26
Tablica 15:	Novčana sredstva banaka.....	28
Tablica 16:	Sektorska struktura depozita.....	29
Tablica 17:	Nova štednja stanovništva po razdobljima.....	31
Tablica 18:	Ročna struktura štednih depozita stanovništva po razdobljima.....	31
Tablica 19:	Regulatorni kapital.....	32
Tablica 20:	Struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika.....	33
Tablica 21:	Neto kapital, ukupni ponderirani rizici i stopa adekvatnosti kapitala.....	35
Tablica 22:	Aktiva (bilanca i izvanbilanca), RKG po regulatoru i ispravke vrijednosti po MRS-u.....	36
Tablica 23:	Ukupna aktiva, bruto bilančna aktiva, rizične i nerizične stavke aktive.....	37
Tablica 24:	Sektorska struktura kredita.....	38
Tablica 25:	Klasifikacija aktive, opći kreditni rizik (OKR) i potencijalni kreditni gubici (PKG).....	38
Tablica 26:	Klasifikacija kredita danih stanovništvu i pravnim osobama.....	39
Tablica 27:	Granska koncentracija kredita.....	41
Tablica 28:	Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka.....	42
Tablica 29:	Procjena i vrednovanje rizičnih stavki po MRS-u 39 i MRS-u 37.....	43
Tablica 30:	Transakcije s povezanim osobama.....	44
Tablica 31:	Ostvareni financijski rezultat: dobit/gubitak.....	45
Tablica 32:	Struktura ukupnih prihoda.....	47
Tablica 33:	Struktura ukupnih rashoda.....	48
Tablica 34:	Koeficijenti profitabilnost, produktivnosti i efikasnosti po razdobljima.....	49
Tablica 35:	Ponderirane prosječne NKS i EKS na kredite.....	50
Tablica 36:	Ponderirane prosječne NKS i EKS na kredite na godišnjoj razini.....	52
Tablica 37:	Ponderirane prosječne NKS i EKS na depozite.....	52
Tablica 38:	Ponderirane prosječne NKS i EKS na depozite na godišnjoj razini.....	53
Tablica 39:	Ponderirane prosječne NKS i EKS na kredite-prekoračenja po računima i na depozite po viđenju.....	53
Tablica 40:	Ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću.....	54
Tablica 41:	Ročna struktura depozita po preostalom dospijeću.....	55
Tablica 42:	Ročna struktura kredita.....	56
Tablica 43:	Koeficijenti likvidnosti.....	56
Tablica 44:	Ročna usklađenost financijske aktive i obveza do 180 dana.....	58
Tablica 45:	Devizna usklađenost financijske aktive i obveza (EURO i ukupno).....	60
Tablica 46:	Usporedni pregled broja i vrijednosti izviještenih transfera.....	62
Tablica 47:	Usporedni pregled broja i vrijednosti izviještenih sumnjivih transfera.....	63
Tablica 48:	Usporedni pregled broja izviještenih sumnjivih klijenata.....	63
Tablica 49:	Kvalifikacijska struktura zaposlenih.....	69
Tablica 50:	Bilanca stanja MKO.....	71

Tablica 51: Ročna struktura uzetih kredita.....	74
Tablica 52: Struktura kapitala MKO.....	76
Tablica 53: Neto krediti.....	79
Tablica 54: Sektorska i ročna struktura mikrokredita MKO na dan 31.12.2017.....	80
Tablica 55: Sektorska struktura mikrokredita.....	81
Tablica 56: Ročna struktura mikrokredita.....	81
Tablica 57: Rezerve za kreditne gubitke sa stanjem na dan 31.12.2017.....	82
Tablica 58: Potraživanja po otpisanoj glavnici i kamati.....	85
Tablica 59: Račun dobiti i gubitka MKO.....	90
Tablica 60: Prosječne ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope na mikrokredite za IV. kvartal 2017. godine - po proizvodima.....	93
Tablica 61: Prosječne ponderirane efektivne kamatne stope na mikrokredite - po kvartalima.....	93
Tablica 62: Transakcije s povezanim osobama.....	97
Tablica 63: Pregled danih naloga.....	100
Tablica 64: Broj zaposlenih u sektoru leasinga.....	104
Tablica 65: Kvalifikacijska struktura.....	105
Tablica 66: Struktura potraživanja po financijskom leasingu - 31.12.2017.....	106
Tablica 67: Struktura potraživanja po financijskom leasingu - usporedni pregled.....	106
Tablica 68: Struktura neto bilančnih pozicija aktive Sektora leasinga.....	107
Tablica 69: Formirane rezerve za financijski leasing po kategorijama kašnjenja.....	109
Tablica 70: Izuzeti predmeti sektora leasinga.....	110
Tablica 71: Financijski rezultat: dobit/gubitak.....	111
Tablica 72: Struktura ukupnih prihoda.....	111
Tablica 73: Struktura ukupnih rashoda.....	112
Tablica 74: Pokazatelji poslovanja leasing društava u 2017. godini.....	113
Tablica 75: Prosječna nominalna i efektivna kamatna stopa za ugovore financijskog leasinga zaključene u 2017. godini.....	114
Tablica 76: Ponderirana prosječna NKS i EKS po ugovorima financijskog leasinga.....	115
Tablica 77: Struktura iznosa financiranja.....	116

Popis grafikona:

Grafikon 1:	Struktura stranog kapitala po zemljama.....	18
Grafikon 2:	Struktura stranog kapitala po zemljama – sjedištu grupe.....	18
Grafikon 3:	Struktura vlasništva (dionički kapital).....	19
Grafikon 4:	Tržišni udjeli prema vlasništvu.....	20
Grafikon 5:	Bilanca stanja banaka u Federaciji BiH (aktiva, krediti i depoziti).....	22
Grafikon 6:	Ukupan kapital banaka u Federaciji BiH.....	22
Grafikon 7:	Herfindahlov indeks koncentracije u aktivi, kreditima i depozitima.....	23
Grafikon 8:	Koncentracijske stope za pet najvećih banaka-CR5: aktiva, krediti i depoziti.....	24
Grafikon 9:	Udjel pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz razdoblja.....	25
Grafikon 10:	Struktura ulaganja u vrijednosne papire prema kriteriju države emitenta.....	27
Grafikon 11:	Struktura aktive bilance banaka.....	27
Grafikon 12:	Struktura pasive bilance banaka.....	27
Grafikon 13:	Struktura pasive banaka.....	28
Grafikon 14:	Sektorska struktura depozita.....	29
Grafikon 15:	Nova štednja stanovništva po razdobljima	31
Grafikon 16:	Struktura regulatornog kapitala.....	33
Grafikon 17:	Struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika.....	34
Grafikon 18:	Neto kapital, rizik ponderirane aktive i stopa adekvatnosti kapitala.....	35
Grafikon 19:	Koeficijenti adekvatnosti kapitala banaka.....	35
Grafikon 20:	Klasificirani krediti.....	40
Grafikon 21:	Nekvalitetni krediti.....	40
Grafikon 22:	Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kred. gubitaka.....	42
Grafikon 23:	Financijski rezultat bankarskog sektora u Federaciji BiH.....	45
Grafikon 24:	Struktura ukupnih prihoda.....	48
Grafikon 25:	Struktura ukupnih rashoda	48
Grafikon 26:	Ponderirane prosječne mjesečne EKS na kredite po ročnosti.....	50
Grafikon 27:	Ponderirane prosječne mjesečne EKS na kredite gospodarstvu i stanovništvu.....	51
Grafikon 28:	Ponderirane prosječne mjesečne EKS na depozite.....	52
Grafikon 29:	Ročna usklađenost financijske aktive i obveza na dan 31.12.2017.....	57
Grafikon 30:	Ročna usklađenost financijske aktive i obveza do 180 dana.....	58
Grafikon 31:	Ročna usklađenost financijske aktive i obveza do 180 dana po razdobljima.....	59
Grafikon 32:	Broj organizacijskih dijelova na dan 31.12.2017. pojedinačno po MKO sa sjedištem u Federaciji BiH.....	68
Grafikon 33:	Kvalifikacijska struktura zaposlenih u MKO.....	70
Grafikon 34:	Broj zaposlenih u MKO po godinama.....	70
Grafikon 35:	Broj zaposlenih na dan 31.12.2017. pojedinačno po MKO.....	70
Grafikon 36:	Iznos aktive MKO po godinama.....	72
Grafikon 37:	Iznos aktive na dan 31.12.2017. pojedinačno po MKO.....	72
Grafikon 38:	Fiksna aktiva u odnosu na ukupnu aktivu na dan 31.12.2017. pojedinačno po MKO.....	73
Grafikon 39:	Struktura aktive i pasive MKO.....	73
Grafikon 40:	Iznos obveza po uzetim kreditima po godinama.....	74
Grafikon 41:	Obveze po uzetim kratkoročnim i dugoročnim kreditima.....	75
Grafikon 42:	Iznos obaveza po uzetim kreditima na dan 31.12.2017. pojedinačno po MKO.....	75
Grafikon 43:	Najznačajniji izvori sredstava MKO.....	76
Grafikon 44:	Kapital u odnosu na ukupnu aktivu na dan 31.12.2017. pojedinačno po MKO.....	77
Grafikon 45:	Iznos kapitala MKO po godinama.....	77
Grafikon 46:	Iznos kapitala na dan 31.12.2017. pojedinačno po MKO.....	78
Grafikon 47:	Iznos doniranog kapitala na dan 31.12.2017. pojedinačno po MKO.....	78
Grafikon 48:	Iznos bruto portfelja MKO po godinama.....	79

Grafikon 49: Iznos bruto portfelja na dan 31.12.2017. pojedinačno po MKO.....	79
Grafikon 50: Sektorska struktura mikrokredita plasiranih pravnim osobama.....	80
Grafikon 51: Sektorska struktura mikrokredita plasiranih fizičkim osobama.....	81
Grafikon 52: Kvaliteta portfelja MKO – postotak kredita u kašnjenju.....	82
Grafikon 53: Pokazatelji kvalitete aktivnog portfelja MKO.....	83
Grafikon 54: Portfelj u riziku preko 30 dana na dan 31.12.2017. pojedinačno po MKO.....	83
Grafikon 55: Klasifikacija bruto portfelja MKO po godinama.....	84
Grafikon 56: Broj otpisanih kreditnih partija evidentiranih u izvanbilanci na dan 31.12.2017. pojedinačno po MKO.....	85
Grafikon 57: Iznos kredita otpisanih u razdoblju 1. 1.-31.12.2017. pojedinačno po MKO.....	86
Grafikon 58: Iznos naplate po otpisanim kreditima u razdoblju 1.1.-31.12.2017. pojedinačno po MKO.....	86
Grafikon 59: Iznos ukupnih potraživanja po otpisanim kreditima sa stanjem na dan 31.12.2017. pojedinačno po MKO.....	86
Grafikon 60: Potraživanja po otpisanim kreditima i bruto portfelj MKO.....	87
Grafikon 61: Ukupna potraživanja po otpisanim kreditima u odnosu na ukupan bruto portfelj na dan 31.12.2017. pojedinačno po MKO.....	87
Grafikon 62: Ukupan finansijski rezultat MKO po godinama.....	89
Grafikon 63: Višak/manjak prihoda nad rashodima MKF, odnosno neto dobit/gubitak MKD za razdoblje 1.1.-31.12.2017. pojedinačno po MKO.....	89
Grafikon 64: Struktura prihoda (uključeni izvanredni prihodi).....	90
Grafikon 65: Struktura rashoda (uključeni izvanredni rashodi).....	91
Grafikon 66: Operativna održivost u razdoblju 1.1.-31.12.2017. pojedinačno po MKO.....	92
Grafikon 67: Broj aktivnih kreditnih partija sa stanjem na dan 31.12.2017. pojedinačno po MKO.....	92
Grafikon 68: Prosječne ponderirane EKS na mikrokredite.....	94
Grafikon 69: Iznos ukupnih isplata mikrokredita u IV. kvartalu 2017. godine pojedinačno po MKO.....	94
Grafikon 70: Prosječne ponderirane EKS na kratkoročne kredite u IV. kvartalu 2017. godine pojedinačno po MKO	95
Grafikon 71: Prosječne ponderirane EKS na dugoročne kredite u IV. kvartalu 2017. godine pojedinačno po MKO.....	95
Grafikon 72: Prosječne ponderirane EKS na ukupne kredite u IV. kvartalu 2017. godine pojedinačno po MKO.....	96
Grafikon 73: Prosječna mjesečna plaća/naknada u MKO s uključenim bonusima.....	98
Grafikon 74: Prosječne mjesečne naknade članova upravnog/nadzornog odbora za razdoblje 1.1.-31.12.2017. pojedinačno po MKO.....	99
Grafikon 75: Prosječna mjesečna primanja višeg menadžmenta za razdoblje 1.1.-31.12.2017. pojedinačno po MKO.....	99
Grafikon 76: Prosječna mjesečna primanja kreditnih službenika za razdoblje 1.1.-31.12.2017. pojedinačno po MKO.....	100
Grafikon 77: Struktura pasive.....	108
Grafikon 78: Struktura ukupnih prihoda.....	112
Grafikon 79: Struktura ukupnih rashoda.....	113
Grafikon 80: Ponderirana EKS po ročnosti.....	115
Grafikon 81: Informacije - Usporedni pregled iznosa financiranja.....	117
Grafikon 82: Informacije - Usporedni pregled po ostvarenom broju ugovora.....	117

UVOD

Agencija za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: FBA), sukladno propisanim nadležnostima, obavlja poslove s ciljem očuvanja i jačanja stabilnosti bankovnog sustava i zaštite deponenata, te unapređenja sigurnog, kvalitetnog i zakonitog poslovanja subjekata bankovnog sustava Federacije BiH (banaka, mikrokreditnih organizacija, leasing društava, faktoring društava, mjenjača i drugih finansijskih organizacija).

Kao neovisna i samostalna institucija za nadzor i licenciranje banaka, osnovana je u drugoj polovici 1996. godine i njezin je rad od početka usmjeren na stvaranje jakog i stabilnog bankovnog sustava, tržišno orijentiranog i oslonjenog na međunarodne standarde poslovanja i supervizije (nadzora) subjekata bankovnog sustava.

U 2017. godini usvojeni su novi Zakon o bankama (u daljnjem tekstu: ZoB) i Zakon o Agenciji za bankarstvo (u daljnjem tekstu: ZoA), koji su bili osnova za donošenje seta podzakonskih akata u oblasti poslovanja bankarskog sektora, čija je glavna svrha usklađivanje domaćih propisa s regulativom Europske unije, što će zasigurno doprinijeti daljnjem jačanju stabilnosti bankovnog sustava Federacije BiH.

U skladu sa ZoA, nadležnosti FBA se odnose na: utvrđivanje i provedbu aktivnosti i mjera radi očuvanja i jačanja stabilnosti bankovnog sustava, utvrđivanje, provedbu i nadzor sustava pravila sigurnog i opreznog poslovanja kojima se uređuje rad subjekata bankovnog sustava, izdavanje i oduzimanje dozvola za rad i drugih odgovarajućih akata subjektima bankovnog sustava, supervizija poslovanja subjekata bankovnog sustava, supervizija poslovanja Razvojne banke, donošenje akata, supervizija i poduzimanje potrebnih mjera u vezi sa sprječavanjem pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti koje se odnose na subjekte bankovnog sustava, donošenje akata i obavljanje poslova zaštite prava i interesa korisnika finansijskih usluga u bankovnom sustavu, obavljanje nadzora nad primjenom propisa iz ove oblasti, donošenje i ažuriranje plana restrukturiranja, utvrđivanje ispunjenosti uvjeta za pokretanje postupka restrukturiranja banaka, provođenje postupka restrukturiranja, odlučivanje o instrumentima i mjerama koje će se poduzeti u restrukturiranju i obavljanje drugih poslova u vezi sa restrukturiranjem.

U razdoblju od osnivanja FBA je dostigla visoku razinu profesionalnosti, sa zaposlenicima koji posjeduju stručnost i znanja iz oblasti supervizije, stečena kroz obavljanje poslova supervizije i brojne edukacije u zemlji i inozemstvu.

Zakonska osnova za sačinjavanje Informacije o subjektima bankovnog sustava Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Informacija) dan je u članku 50. ZoA, dok su podaci za izradu Informacije sa stanjem na dan 31. 12. 2017. prikupljeni na temelju konačnih nerevidiranih izvješća subjekata bankovnog sustava, te drugih podataka i informacija koje su subjekti bankovnog sustava dostavili FBA.

Metodologija za prikupljanje i obradu prezentiranih podataka zasnovana je na formi izvješća koja su propisana podzakonskim aktima FBA.

Sadržajno, Informacija je podijeljena u tri poglavlja. Poglavlje I. obuhvaća detaljnu analizu svih segmenata poslovanja bankovnog sustava Federacije BiH u koju su uključeni i podaci o faktoring poslovanju kojeg banke imaju u svojim portfeljima. Poglavlje II. obuhvaća analizu mikrokreditnog sustava Federacije BiH, dok Poglavlje III. sadrži detaljnu analizu leasing sustava, koji obuhvaća zbirne podatke o sektoru leasinga i podatke iskazane u izvješćima banaka koje u svom portfelju imaju potraživanja po osnovi finansijskog leasinga.

SAŽETAK

Osnovni pokazatelji poslovanja bankovnog sustava

U Federaciji BiH na dan 31. 12. 2017. poslovalo je 15 komercijalnih banaka sa 533 organizacijska dijela u kojima je bilo zaposleno ukupno 6.655 osoba.

Ukupna neto aktiva iznosi 20,2 milijarde KM i za 1,8 milijardi KM ili 9,9% veća je nego na kraju 2016. godine.

Kreditni, s udjelom od 65,2% u strukturi ukupne aktive su zabilježili rast od 7,4% ili 909 milijuna KM i na kraju godine iznosili su 13,2 milijarde KM. U 2017. godini zabilježena su pozitivna kretanja u segmentu sektorskog kreditiranja, odnosno veće kreditiranje privatnih poduzeća nego stanovništva.

Kreditni odobreni privatnim poduzećima ostvarili su stopu rasta od 9% ili od 539 milijuna KM, tako da su na dan 31. 12. 2017. dostigli iznos od 6,3 milijarde KM, te su imali udjel u ukupnim kreditima od 47,8%. Kreditni dani stanovništvu u istom razdoblju zabilježili su stopu rasta od 6% ili od 387 milijuna KM, dok je njihov udjel blago smanjen sa 48,7% na 48,2% i na dan 31. 12. 2017. iznosili su 6,4 milijarde KM.

Udjel nekvalitetnih kredita u ukupnoj aktivnoj je smanjen u odnosu na prethodnu godinu. Veći rast kreditnog portfelja, smanjenje priljeva novih nekvalitetnih kredita, kao i trajni otpisi, imali su pozitivan efekt na koeficijent udjela nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima, koji je sa 11,7%, koliko je iznosio na kraju 2016. godine, smanjen na 9,7% na dan 31. 12. 2017.

Udjel nekvalitetnih kredita odobrenih pravnim osobama u odnosu na ukupne kredite pravnim osobama iznosi 11,9%, a udjel nekvalitetnih kredita stanovništva u odnosu na ukupne kredite plasirane stanovništvu iznosi 7,3%.

Novčana sredstva iznose 5,8 milijardi KM ili 28,7% ukupne aktive i veća su za 11,3% ili 590 milijuna KM nego na kraju 2016. godine. Ulaganja u vrijednosne papire su tijekom 2017. godine bilježila veće promjene, da bi na kraju 2017. godine iznosila 1,23 milijarde KM, što je na istoj razini kao i na kraju 2016. godine, s udjelom u aktivnoj od 6,1%.

Depoziti su dostigli 15,8 milijardi KM, uz ostvareni rast od 11,6% ili 1,6 milijardi KM, i ostaju najznačajniji izvor financiranja s udjelom od 78,3% u ukupnoj pasivi. Štedni depoziti, kao najznačajniji i najveći segment depozitnog i financijskog potencijala banaka, rasli su za 4,5% ili 357 milijuna KM i iznosili su 8,25 milijardi KM.

Drugi izvor po ukupnom iznosu su kreditna sredstva sa 836 milijuna KM i imaju udjel od 4,1% u ukupnoj pasivi.

Ukupni kapital na dan 31. 12. 2017. iznosi 2,9 milijardi KM (dionički kapital 1,2 milijarde KM), što je za 5,8% ili 157 milijuna KM više nego na kraju 2016. godine. Regulatorni kapital iznosi 2,5 milijardi KM i povećan je za 8% ili 180 milijuna KM bez značajnijih promjena u njegovoj strukturi.

Stopa adekvatnosti kapitala bankovnog sustava, kao jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala banaka, na dan 31. 12. 2017. iznosila je 15,5%, što je znatno više od zakonskog minimuma od 12% i predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sustava i jaku osnovu za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti.

Stopa financijske poluge na razini bankovnog sustava na dan 31. 12. 2017., kao i na kraju 2016. godine, iznosi 9,6% (propisani minimum 6%).

Likvidnost bankovnog sustava u Federaciji BiH se ocjenjuje dobrom, sa zadovoljavajućim udjelom likvidnih sredstava u ukupnoj aktivi, te zadovoljavajućom ročnom usklađenošću financijske aktive i obveza.

Prema konačnim nerevidiranim podacima iz računa dobiti i gubitka, u 2017. godini je na razini bankovnog sustava u Federaciji BiH ostvarena dobit u iznosu od 240 milijuna KM što je za 39% ili 67 milijuna KM više u odnosu na kraj 2016. godine.

Osnovni pokazatelji poslovanja mikrokreditnog sustava

U Federaciji BiH na dan 31. 12. 2017. poslovalo je 12 mikrokreditnih organizacija (u daljnjem tekstu: MKO), od toga 11 mikrokreditnih fondacija (u daljnjem tekstu: MKF) i jedno mikrokreditno društvo (u daljnjem tekstu: MKD), koje poslovanje obavljaju putem 356 organizacijskih dijelova. U mikrokreditnom sustavu bilo je zaposleno 1.399 osoba.

Ukupna aktiva mikrokreditnog sustava iznosi 526,9 milijuna KM, od čega se na MKF odnosi 419,6 milijuna KM, a na MKD 107,3 milijuna KM. U odnosu na stanje na dan 31. 12. 2016., veća je za 86,8 milijuna KM ili 20%.

Ukupni krediti iznose 411,2 milijuna KM i čine 78% ukupne aktive MKO i veći su za 9% u odnosu na kraj prethodne godine.

Obveze po uzetim kreditima su najvažniji izvor financiranja MKO s udjelom od 47% ukupne pasive, iznose 246 milijuna KM i veće su za 38,1 milijun KM ili 18% u odnosu na stanje na dan 31. 12. 2016.

Ukupni kapital iznosi 255,1 milijun KM ili 48% ukupne pasive i veći je za 47,4 milijuna KM ili 23% u odnosu na kraj prethodne godine, od čega je kapital MKF iznosio 221,3 milijuna KM ili 86,7%, a kapital jednog MKD 33,8 milijuna KM ili 13,3%.

Na razini mikrokreditnog sustava u Federaciji BiH, ostvaren je pozitivan financijski rezultat u iznosu od 18,6 milijuna KM, što je za 2,1 milijun KM ili 13% više u odnosu na isto razdoblje prethodne godine.

Postupanje FBA naročito je usmjereno prema restrukturi sustava i prilagođavanju u svrhu zaštite korisnika, te daljnjem jačanju sustava.

Osnovni pokazatelji poslovanja leasing društava

U Federaciji BiH na dan 31. 12. 2017. poslovalo je šest leasing društava koja su djelatnost leasinga obavljala u sjedištu društva, kao i u tri podružnice registrirane u Republici Srpskoj. U sektoru leasinga zaposleno je ukupno 104 osobe.

Ukupna aktiva leasing sektora u Federaciji BiH na dan 31. 12. 2017. iznosi 260,2 milijuna KM, što je za 161,3 milijuna KM ili 38,3% manje u odnosu na 31. 12. 2016. Smanjenje aktive u iznosu od 146,2 milijuna najvećim je dijelom uzrokovano statusnom promjenom pripajanja jednog leasing društva matičnoj banci.

Ukupni kapital leasing sektora na dan 31. 12. 2017. iznosi 40,8 milijuna KM i smanjen je za 5,6 milijuna KM ili 12,1%. Svih šest leasing društava je iskazalo ukupan iznos kapitala iznad minimalnog iznosa propisanog zakonskim odredbama.

Vrijednost novozaključenih ugovora financijskog i operativnog leasinga ostvarenih na razini sustava leasinga u 2017. godini iznosila je 145,8 milijuna KM i veća je za 2,2 milijuna KM ili 1,5% u odnosu na prethodnu godinu.

Broj novozaključenih leasing ugovora u istom razdoblju na razini sustava leasinga je iznosio 3.395, što je za 98 ugovora ili 3,0% više u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Podaci o povećanju vrijednosti i broju novozaključenih ugovora u 2017. godini su odraz razvoja i unapređenja leasing proizvoda i blagog porasta gospodarskih aktivnosti.

Promatrano prema vrsti korisnika leasinga, u strukturi novozaključenih leasing ugovora dominiraju ugovori zaključeni s pravnim osobama (94,3% od ukupnog volumena novozaključenih ugovora), dok se u strukturi financiranja prema predmetu leasinga 45,4% odnosi na financiranje putničkih vozila.

Na razini leasing sektora u Federaciji BiH ostvarena je dobit u iznosu od 5 milijuna KM.

Evidentirani rezultati ukazuju na poboljšanje stanja, prilagođavanje sustava potrebama tržišta i mogućnosti daljnjeg razvoja.

I. BANKOVNI SUSTAV

1. BANKARSKA SUPERVIZIJA

Polazeći od potreba globalne makroekonomske i finansijske stabilnosti, Komitet za superviziju banaka iz Bazela je 1997. godine donio dvadeset pet osnovnih načela za efikasnu superviziju banaka koji se moraju poštivati kako bi supervizorski sustav u bankarstvu bio efikasan. Osnovna načela su „de facto“ minimalni standardi za dobru prudencijalnu regulativu i nadzor banaka i bankovnog sustava.

Imajući u vidu značajne promjene koje su se desile na globalnim finansijskim tržištima i regulatornim okruženjima, Bazelski komitet je u rujnu 2012. godine ponovno revidirao osnovna načela. Ovom revizijom osnovna načela spojena su zajedno s osnovnim načelima metodologije (metodologije procjene) u jedan sveobuhvatan dokument.

Broj osnovnih načela je povećan sa 25 na 29, reorganizirani su u dvije grupe: supervizorska ovlaštenja, odgovornosti i funkcije, fokusirajući se na efikasnu na riziku zasnovanu superviziju, ranu intervenciju i pravovremene supervizorske mjere (Načela 1-13) i prudencijalna regulativa i zahtjevi (Načela 14-29), koja uključuje supervizorska očekivanja od banaka, naglašavajući važnost dobrog korporativnog upravljanja, upravljanja rizicima, kao i poštivanje supervizorskih standarda.

Načela su minimalni zahtjevi koje treba ispuniti i u mnogim slučajevima neophodno ih je dopuniti drugim mjerama kako bi se zadovoljili specifični uvjeti ili regulirali rizici u finansijskim sustavima pojedinih zemalja. Načela se odnose na preduvjete za efikasnu superviziju banaka, izdavanje dozvola, opreznosne propise i zahtjeve, supervizorske pristupe i metode za stalnu superviziju banaka, neophodne informacije, ovlaštenja supervizora, prekogranično bankarstvo, korporativno upravljanje, procese upravljanja rizicima, unutarnje kontrole i revizije, kao i finansijsko izvještavanje i vanjsku reviziju.

Općeprihvaćena međunarodna načela, standardi i prakse za bankarsku superviziju koje FBA sveobuhvatno i dosljedno primjenjuje, uz stalnu pojačanu pažnju prema aktualnim i lako prenosivim uzročnicima kriznih situacija, su bili glavna briga FBA za pripremu i aktiviranje raspoloživih obrambenih aktivnosti i mjera koje su rezultat vlastitih iskustava, ali i „naučenih lekcija“ u mnogo razvijenijim i snažnijim, krizom naročito pogođenim, bankovnim sustavima.

Tijekom 2014. godine, u BiH je proveden FSAP (Financial Sector Assessment Program - Program procjene finansijskog sektora). U FSAP misiji sudjelovali su eksperti MMF-a i Svjetske banke. Osnovni cilj ove procjene bila je procjena finansijske stabilnosti, identificiranje slabosti i razvoja ukupnog finansijskog sustava, kvaliteta bankarske supervizije, razvoj pravnog okvira, standardi korporativnog upravljanja i drugo. Na osnovu Izvješća i preporuka FSAP misije u 2015. godini pripremljen je Akcijski plan s rokovima i nositeljima za realizaciju navedenih preporuka.

U lipnju 2016. godine u okviru aranžmana sa MMF-om, vlade u BiH su potpisale Pismo namjere, gdje su, za dio aktivnosti u dijelu očuvanja stabilnosti finansijskog sustava i pružanju podrške za kreditni rast, kao nositelji određene entitetske agencije za bankarstvo.

FBA je u 2017. godini aktivno radila na izvršenju aktivnosti u skladu sa spomenutim akcijskim planom, kao i na izvršenju obveza u skladu s Pismom namjere.

Bankarska supervizija realizirala se kroz kontinuirani proces neposrednih (on-site) kontrola i posrednih (off-site) kontrola i neposrednu komunikaciju s predstavnicima organa upravljanja i rukovođenja banaka, vanjskim revizorima banaka, kao i regulatorima iz zemalja gdje se nalaze sjedišta bankarskih grupacija koje imaju bankarske supsidijare u Federaciji BiH, kako bi se sinkronizirale i koordinirale aktivnosti u okviru supervizije bankarskog sektora.

U 2017. godini, kontrola poslovanja bankovnog sustava u Federaciji BiH je intenzivirana kroz kontinuirano praćenje poslovanja svih banaka u sustavu, a posebno sistemski značajnih banaka. Kroz procese on-site i off-site kontrole uočavane su slabosti u bankarskom poslovanju i inicirane opsežne

kontrole poslovanja ili ciljane on-site kontrole, s fokusom na kvalitetu aktive, upravljanje kreditnim rizikom i utjecaj na kapital.

Cilj kontrola je bio da se ocijeni sposobnost banaka da upravljaju ključnim rizicima u poslovanju i usklađenost njihovog poslovanja sa zakonom i propisima FBA. Pod posebnom pažnjom su bile banke prema kojima je FBA propisala posebne mjere, a ocjena postupanja po izrečenim mjerama se izvodila kroz postkontrolni off site proces i putem neposredne on site kontrole praćenja izvršenja naloženih mjera.

Kao poseban segment on-site kontrola nastavljeno je s kontrolama upravljanja rizicima koji proizlaze iz informacijskih sustava kao i eksternalizacije određenih aktivnosti banaka, koje su u 2017. godini, osim banaka, obuhvatile i kontrolu značajnog pružatelja usluga elektroničkog bankarstva. U 2017. godini nastavljeno je i s ciljanim kontrolama iz segmenta zaštite korisnika finansijskih usluga i poslovanja banaka sa žirantima, u skladu sa zakonima i podzakonskom regulativom koja je stupila na snagu u 2013. i 2014. godini.

Svim kontroliranim bankama, nakon sačinjenih zapisnika, u slučaju utvrđenih nepravilnosti izdani su nalozi za otklanjanje istih. Kontrolom je utvrđeno da su banke naloge FBA uredno i uglavnom na vrijeme izvršavale. Konkretno, stručan i profesionalan pristup od strane supervizije pri kontroli banaka ima za cilj daljnje unapređenje kvalitete poslovanja banaka, njihove profitabilnosti, solventnosti i sigurnosti u poslovanju, što je obostrani interes.

Kao poseban supervizorski alat u 2017. godini, obavljen je treći krug detaljnog pregleda kvalitete aktive (AQR-a), kojim je obuhvaćeno osam banaka iz Federacije BiH (preko 70% udjela u bankovnom sustavu Federacije BiH). Navedene aktivnosti su izvršene sukladno obvezama i u rokovima utvrđenim u Pismu namjere. FBA je posebno pratila navedeni proces i implementaciju rezultata nalaza AQR-a. Rezultati obavljenog AQR-a u 2017. godini su pokazali da je bankarski sektor u Federaciji BiH adekvatno kapitaliziran, a da utvrđeni pojedinačni nedostaci nemaju značajan utjecaj na bankovni sustav Federacije BiH.

U okviru off-site nadzora banaka nastavljeno je s unapređenjem sustava praćenja banaka kroz razvoj i unapređenje dodatnih alata off-site nadzora: „Sustav ranog upozorenja (SRU)“ i „Matrica rizika“, što dodatno poboljšava konzistentnost metodologije za planiranje nadzora i kontrolu banaka.

Tijekom 2017. godine, po stupanju na snagu novoga ZoB-a i ZoA, obavljene su značajne aktivnosti na izradi regulatornog okvira, kroz izradu velikog broja novih podzakonskih akata - odluka FBA, javnoj raspravi s bankarskim sektorom o novoj regulativi putem Udruge banaka BiH, postupku razmatranja i usvajanja podzakonskih akata, a s ciljem usklađivanja s novim zakonskim propisima, kao i implementacije Bazela II/III i predmetnih EU direktiva. U prilogu 1 daje se prikaz pravnog okvira za rad FBA.

U suradnji s Centralnom bankom Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: CBBiH) i Agencijom za bankarstvo Republike Srpske (u daljnjem tekstu: ABRS), nastavljeno je s primjenom makro stres testova za kreditni rizik i utjecaj na kapital, zasnovanih na makroekonomskim pretpostavkama, kao i upoznavanje banaka s rezultatima izvršenih stres testova.

Nastavljena je suradnja na unapređenju Kriterija i utvrđivanju liste sistemskih važnih banaka, kao i pripremi prijedloga nove Metodologije za utvrđivanje sistemskih važnih banaka. Sa ABRS-om i Agencijom za osiguranje depozita u BiH (u daljnjem tekstu: AOD) je nastavljena suradnja u okviru redovne razmjene informacija i zajedničkog djelovanja, a sa ABRS-om i u okviru izrade nove regulative. Realizirana je i kontinuirana razmjena informacija u okviru bankarske koordinacije i Stalnog odbora za finansijsku stabilnost (SOFS).

Sukladno obvezama proisteklim iz aranžmana sa MMF-om i uz tehničku pomoć MMF-a, FBA je poduzela niz aktivnosti na pripremi prijedloga novog Memoranduma o razumijevanju za finansijsku stabilnost (MoU), koji bi obuhvatio tri stuba: Stub I - Supervizorska suradnja, Stub II - Suradnja po pitanju pripreme za krizne situacije i upravljanje istim i Stub III - Suradnja po pitanju nadzora

sistemskog rizika, a koje bi potpisalo više institucija: obje entitetske agencije za bankarstvo, CBBiH, AOD, Ministarstvo financija i trezora (kao predstavnik Fiskalnog vijeća BiH) i entitetska ministarstva financija.

S Udrugom banaka BiH ostvarena je suradnja, kako po pitanju primjene postojećih regulatornih rješenja i prijedloga za njihovu izmjenu, tako i u procesu donošenja novih regulatornih rješenja.

Ostvarena je značajna suradnja s međunarodnim financijskim institucijama, a prije svih sa MMF-om i Svjetskom bankom. FBA je zajedno s predstavnicima Misije MMF, redovito kvartalno razmatrala i analizirala kretanja u bankarskom sektoru, kapitaliziranost banaka u Federaciji BiH, rezultate stres-testova za bankovni sustav i za pojedinačne banke, ispunjenje preporuka iz Pisma namjere, kao i izmjene u regulatornom okviru. MMF je pružio tehničku pomoć pri izradi prijedloga ZoB-a i ZoA, a Svjetska banka na jačanju kapaciteta za efikasnu superviziju banaka (podzakonski akti, provedba QIS studije, unapređenju okvira za AQR, edukacije u različitim oblastima supervizije, pripremi za uvođenje novog postupka supervizorske provjere i procjene - SREP), kao i na uspostavi regulatornog okvira za rezoluciju banaka.

Sukladno zahtjevima Načela 13 (ranije Načelo 25) s liste „Osnovnih načela za efikasnu superviziju banaka“, koje je izdao Bazelski komitet, do kraja 2017. godine FBA je, zajedno s CBBiH i ABRS, potpisala multilateralni sporazum sa supervizorima zemalja Jugoistočne Europe i to: Albanije, Grčke, Makedonije, Rumunjske, Bugarske, Srbije, Crne Gore i Cipra i Sporazume o uzajamnoj suradnji (MoU) s nadležnim supervizorskim organima Austrije, Slovenije, Hrvatske, Srbije, Crne Gore, Turske i Njemačke. MoU-om se pobliže definiraju: razmjena informacija, on-site kontrole, zahtjevi za informacijama i kontrolama, zaštita informacija, kontinuirana suradnja, te ostale odredbe.

Za potrebe promoviranja efikasnog, efektivnog i konzistentnog funkcioniranja supervizorskih kolegija, EBA (European Banking Authority - Europski bankarski autoritet) je preuzela zadatak da koordinira primjenu odredbi regulative o ekvivalentnosti režima povjerljivosti/profesionalne tajnosti zemalja koje nisu članice EU, a radi sudjelovanja relevantnih nadzornih organa u tim kolegijima. U skladu s tim, EBA je izvršila procjene režima povjerljivosti/profesionalne tajnosti koji su primjenjivi u raznim trećim zemljama. U grupi zemalja koje su od EBA dobili pozitivnu ocjenu o usklađenosti regulatornog okvira s Europskim direktivama u pogledu razmjene informacija i zaštite povjerljivosti informacija je i Bosna i Hercegovina.

Na temelju prethodne navedene ocjene usklađenosti i uspostavljanje suradnje sa EBA-om, u listopadu 2015. godine FBA je, zajedno sa ABRS, Narodnom bankom Makedonije, Centralnom bankom Crne Gore, Narodnom bankom Srbije i Centralnom bankom Albanije, potpisala Sporazum o suradnji s Europskim bankarskim autoritetom (EBA), kojim zemlje potpisnice stječu status ravnopravnog sudjelovanja u razmjenama informacija s članicama Europske unije (EU), kada je u pitanju poslovanje i supervizija bankovnih sustava.

Dogovor je postignut pod pokroviteljstvom Bečke inicijative, a u okviru sporazuma osigurano je da će EBA obavještavati nadležne supervizore o relevantnim promjenama regulative, te će na taj način olakšati njihovo sudjelovanje u supervizorskim kolegijima. EBA će također otvoriti redovne edukativne aktivnosti za potpisnike sporazuma, koji će slati obavijesti EBA-i sa svim informacijama vezanim za promjene u svojim bankovnim sustavima, koja će biti korištena za analizu potencijalnih rizika. S druge strane, nadležne institucije zemalja potpisnica će težiti da prilagode svoje zakone, nadzorne standarde i institucionalna pravila sukladno istim u EU, prema rasporedu prilagođenom uvjetima u svakoj zemlji pojedinačno, a zemlje potpisnice će imati mogućnost davanja sugestija na regulativu koja je u pripremi.

Uspostavom jedinstvenog supervizorskog mehanizma (SSM Single Supervisory Mechanism) u EURO zoni izvršen je prijenos posebnih zadataka u superviziji kreditnih institucija s nacionalnih regulatora na Europsku centralnu banku (ECB). Na temelju pozitivne ocjene usklađenosti dobivene od strane EBA-e i potpisanog Sporazuma sa EBA-om, Bosna i Hercegovina je svrstana u prvu grupu zemalja izvan EU, s kojim ECB planira potpisati zajedničke sporazume o suradnji. Potpisivanjem

Sporazuma sa ECB-om, stvorile bi se pretpostavke za sveobuhvatnu razmjenu informacija i zajedničku superviziju bankarskih grupacija, čiji supsidijari posluju u Federaciji BiH, a nalaze se pod izravnom supervizijom ECB-a. Tijekom 2017. godine nastavljena je bilateralna suradnja s predstavnicima ECB-a u oblasti nadzora nad pojedinim bankama.

U 2017. godini FBA je ostvarila suradnju ne samo s regulatornim institucijama zemalja s kojima su već potpisani memorandumi o razumijevanju, nego i s ostalim supervizorskim institucijama zemalja bližeg i šireg okruženja. Realizirani su posebni oblici konkretne suradnje sa supervizorskom institucijama kroz regionalne i bilateralne sastanke i redovite razmjene informacija o pitanjima poslovanja i stanja roditeljskih banaka i njihovih „kćerki“, odnosno supsidijara, a u pojedinim slučajevima i kroz zajedničke on-site kontrole njihovih supsidijara u Federaciji BiH. FBA je aktivno sudjelovala i u radu BSCEE, kao i u radu Bečke Inicijative 2.0.

FBA je organizirala i Regionalnu konferenciju supervizora, koja je održana 23. i 24. 11. 2017. u Sarajevu, a na kojoj su sudjelovali supervizori iz zemalja regije: Hrvatska, Makedonija, Kosovo, Crna Gora, BiH, kao i predstavnici Svjetske banke, MMF-a i USAID-a. Konferencija se fokusirala na supervizorske pristupe koje primjenjuju supervizori u okruženju, stanje u bankarskom sektoru u regiji, pitanje nekvalitetnih kredita, primjenu MSFI 9 i drugo.

Razvoj bankarske industrije, kao i dogradnja i evolucija supervizorskih načela, pravila i standarda, pokazali su da supervizori banaka moraju kontinuirano razvijati znanja, sposobnosti i instrumente za što efikasnije djelovanje u obavljanju svoje misije. FBA je i u 2017. godini vodila računa o tim potrebama i samostalno i uz pomoć različitih međunarodnih za to visoko kvalificiranih i specijaliziranih institucija, provodila nužnu edukaciju svojih zaposlenih, koja se obavljala u zemlji i u inozemstvu, ali i pružala pomoć u specijalističkoj edukaciji drugih nadzornih organa i institucija u Federaciji BiH.

2. STRUKTURA BANKOVNOG SUSTAVA U FEDERACIJI BiH

2.1. Status, broj i poslovna mreža

U Federaciji BiH na dan 31. 12. 2017. bankarsku dozvolu imalo je 15 banaka. Broj banaka je isti kao i 31. 12. 2016. U 2016. godini desile su se sljedeće statusne promjene: dvije banke u pretežno privatnom vlasništvu rezidenata (pravnih i fizičkih osoba) izvršile su pripajanje dvije manje banke, tako da je broj banaka u Federaciji BiH smanjen sa 17, koliko je bilo na kraju 2015. godine, na 15 na kraju 2016. godine.

Posebним zakonom regulirano je osnivanje i rad Razvojne banke Federacije BiH Sarajevo, koja je pravni sljednik Investicijske banke Federacije BiH d.d. Sarajevo, od 1. srpnja 2008. U prilogu 2 daje se prikaz osnovnih podataka o bankama u Federaciji BiH.

U 2017. godini nije bilo značajnog širenja mreže organizacijskih dijelova banaka. Banke su reorganizirale svoje mreže i organizacijske dijelove tako što su evidentirale promjene organizacijskog oblika, organizacijske pripadnosti ili adrese sjedišta postojećih organizacijskih dijelova, ali i ukidale neke organizacijske dijelove, a sve u cilju racionalizacije i smanjenja troškova poslovanja.

Ovakvih promjena kod banaka iz Federacije BiH bilo je ukupno 38 (35 na teritoriju Federacije BiH, a tri u Republici Srpskoj): osnovano je 11 novih organizacijskih dijelova, 8 organizacijskih dijelova je ukinuto, a kod 19 su bile promjene. Također, bila je i jedna promjena kod jednog organizacijskog dijela banke iz Republike Srpske u Federaciji BiH.

S navedenim promjenama, banke iz Federacije BiH su na dan 31. 12. 2017. imale ukupno 553 organizacijska dijela, što je za 0,5% manje nego na dan 31. 12. 2016. Broj organizacijskih dijelova banaka iz Republike Srpske u Federaciji BiH (22) je isti kao i 31. 12. 2016.

Na dan 31. 12. 2017. sedam banaka iz Federacije BiH imale su 53 organizacijska dijela u Republici Srpskoj, a devet banaka je imalo 11 organizacijskih dijelova u Brčko Distriktu. Tri banke iz Republike Srpske imale su 22 organizacijska dijela u Federaciji BiH. Dozvolu za obavljanje međubankarskih transakcija u unutarnjem platnom prometu i osigurane depozite 31. 12. 2017. imale su sve banke.

Tijekom 2017. godine broj bankomata je povećan za 11, a na kraju godine njihov broj iznosio je 1.172. Broj POS terminala, u odnosu na prethodne godine, povećan je za 647, tako da je na kraju 2017. godine njihov broj iznosio 22.260.

2.2. Struktura vlasništva i tržišni udjel

Struktura vlasništva nad bankama¹ na dan 31. 12. 2017., ocijenjena na temelju raspoloživih informacija i uvida u samim bankama, je sljedeća:

- U privatnom i pretežno privatnom vlasništvu - 14 banaka,
- U državnom i pretežno državnom vlasništvu² - jedna banka.

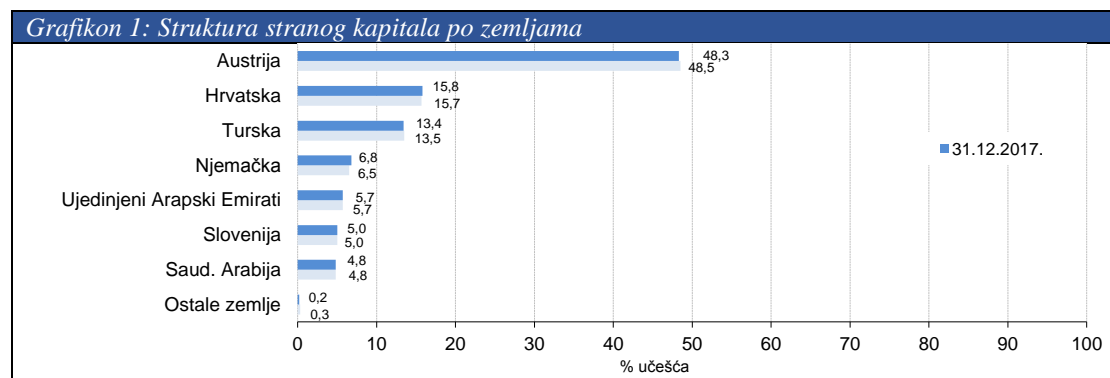
Od 14 banaka u pretežno privatnom vlasništvu, četiri banke su u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih osoba (rezidenata), dok je 10 banaka u većinskom stranom vlasništvu. U sljedećoj tablici daje se pregled promjena u vlasničkoj strukturi banaka u posljednjih pet godina.

<i>Tablica 1: Pregled promjena u broju i vlasničkoj strukturi banaka</i>			
	Državne banke	Privatne banke	U K U P N O
31.12.2012.	1	17	18
Promjene u 2013. godini			
-oduzete dozvole		-1	17
31.12.2013.	1	16	17
U 2014. godini nije bilo promjena			
31.12.2014.	1	16	17
U 2015. godini nije bilo promjena			
31.12.2015.	1	16	17
Promjene u 2016. godini			
-statusna promjena pripajanja		-2	-2
31.12.2016.	1	14	15
U 2017. godini nije bilo promjena			
31.12.2017.	1	14	15

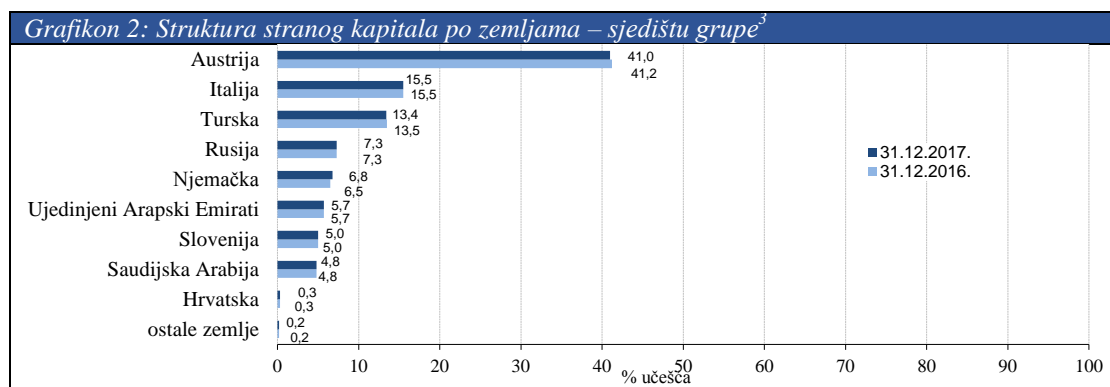
Ako se analizira samo strani kapital, prema kriteriju zemlje porijekla dioničara, na dan 31. 12. 2017. su zabilježene neznatne promjene u odnosu na kraj 2016. godine: najveći udjel stranog kapitala od 48,3% i dalje imaju dioničari iz Austrije, slijedi udjel dioničara iz Hrvatske od 15,8%, te Turske od 13,4%. Ostale zemlje imale su pojedinačni udjel manji od 7%.

¹ Kriterij podjele banaka je vlasništvo na dioničkom kapitalu banaka.

² Državno vlasništvo se odnosi na državni kapital FBiH.

Ako se uzmu u obzir kapitalne veze, struktura stranog kapitala može se promatrati i po kriteriju zemlje sjedišta majke-matice, odnosno grupe u čijem su većinskom vlasništvu (izravno ili neizravno preko članica iz grupe) banke u Federaciji BiH. Prema ovom kriteriju promjene su također bile neznatne: udjel bankarskih grupa i banaka iz Austrije iznosi 41,0%, slijede banke iz Italije s udjelom od 15,5%, udjel kapitala iz Turske iznosi 13,4%, te Rusije 7,3%. Ostale zemlje su imale pojedinačni udjel manji od 7%.

Struktura vlasništva može se promatrati i s aspekta finansijskih pokazatelja, odnosno prema vrijednosti ukupnog kapitala.

-u 000 KM-

Tablica 2: Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu

BANKE	31.12.2015.		31.12.2016.		31.12.2017.		INDEKS	
1	2		3		4		5 (3/2)	6 (4/3)
Državne banke	52.319	2%	52.499	2%	53.507	2%	100	102
Privatne banke	2.517.669	98%	2.655.621	98%	2.811.542	98%	105	106
U K U P N O	2.569.988	100%	2.708.120	100%	2.865.049	100%	105	106

U 2017. godini ukupan kapital ostvario je rast od 5,8% ili 157 milijuna KM, kao rezultat sljedećih promjena: povećanja po osnovi tekućeg finansijskog rezultata od 240 milijuna KM i dokapitalizacije dvije banke ukupno u iznosu od 10 milijuna KM, te smanjenja po osnovi prijenosa na obveze za dividendu kod tri banke u iznosu od 99 milijuna KM. Ukupan kapital na dan 31. 12. 2017. iznosio je 2,9 milijardi KM.

Promatrano kroz udjele državnog, privatnog i stranog kapitala u dioničkom kapitalu banaka dobije se detaljnija slika o strukturi vlasništva kapitala banaka u Federaciji BiH.

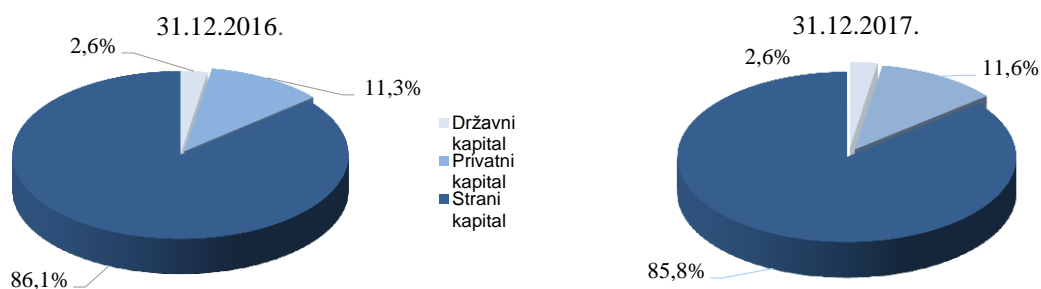
³ Pored zemalja sjedišta matice-grupacije čije su članice banke iz FBiH, uključene su i zemlje iz kojih su svi ostali strani dioničari banaka iz FBiH.

- u 000 KM-

Tablica 3: Struktura vlasništva prema udjelu državnog, privatnog i stranog kapitala

DIONIČKI KAPITAL	31.12.2015.		31.12.2016.		31.12.2017.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državni kapital	31.647	2,7	31.647	2,6	31.619	2,6	100	100
Privatni kapital (rezidenti)	156.574	13,4	137.557	11,3	142.109	11,6	88	103
Strani kapital (nerezidenti)	979.271	83,9	1.046.673	86,1	1.052.061	85,8	107	101
U K U P N O	1.167.492	100,0	1.215.877	100,0	1.225.789	100,0	104	101

Grafikon 3: Struktura vlasništva (dionički kapital)

U 2017. godini došlo je do manjih promjena udjela stranog i privatnog (rezidenata) kapitala u ukupnom dioničkom kapitalu, koji je na dan 31. 12. 2017. iznosio 1,2 milijarde KM.

Strani kapital nominalno je povećan za 5,4 milijuna KM i iznosio je 1,05 milijardi KM, a udjel je smanjen sa 86,1% na 85,8%, zbog emisije novih dionica u iznosu od četiri milijuna KM kod jedne banke i trgovanja sa rezidentima u iznosu od 1,4 milijuna KM.

Privatni kapital rezidenata smanjen je za 4,5 milijuna KM, iznosio je 142 milijuna KM, a njegov udjel u ukupnom dioničkom kapitalu povećan je sa 11,3% na 11,6%. Razlog navedenom je povećanje dioničkog kapitala zbog emisije novih dionica u iznosu od šest milijuna KM kod jedne banke i smanjenje zbog trgovanja s nerezidentima u iznosu od 1,4 milijuna KM.

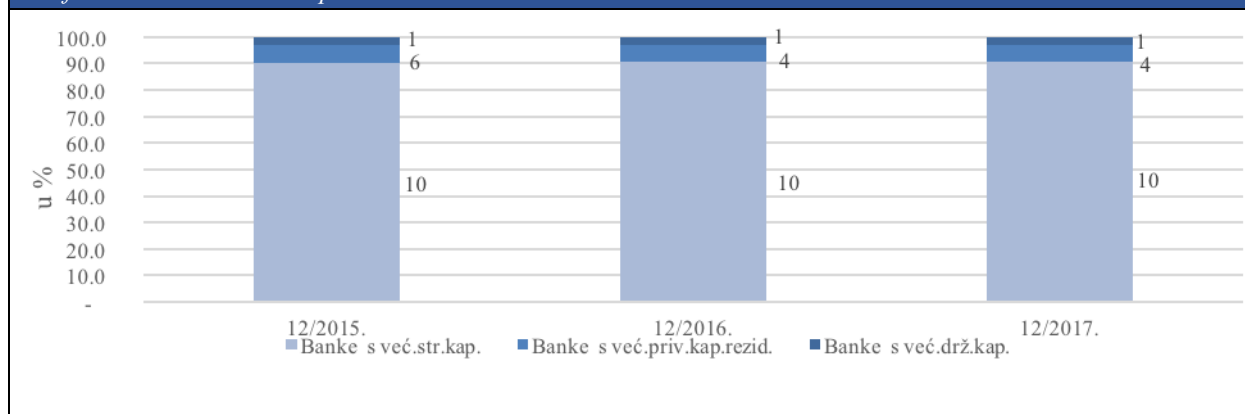
Na dan 31. 12. 2017. udjel banaka u većinskom stranom vlasništvu iznosio je 90,5%, banaka s većinskim domaćim privatnim kapitalom 6,3%, a jedne banke s većinskim državnim kapitalom 3,2%.

- u %-

Tablica 4: Tržišni udjeli banaka prema vrsti vlasništva (većinskom kapitalu)

BANKE	31.12.2015.			31.12.2016.			31.12.2017.		
	Broj banaka	Udjel u ukup. kapit.	Udjel u ukup. aktivi	Broj banaka	Udjel u ukup. kapit.	Udjel u ukup. aktivi	Broj banaka	Udjel u ukup. kapit.	Udjel u ukup. aktivi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Banke s većinskim državnim kapitalom	1	2,0	2,8	1	1,9	2,8	1	1,9	3,2
Banke s većinskim privatnim kapitalom rezidenata	6	7,0	6,8	4	6,6	6,4	4	6,4	6,3
Banke s većinskim stranim kapitalom	10	91,0	90,4	10	91,5	90,8	10	91,7	90,5
U K U P N O	17	100,0	100,0	15	100,0	100,0	15	100,0	100,0

Grafikon 4: Tržišna učešća prema vlasništvu

2.3. Kadrovska struktura

U bankama u Federaciji BiH na dan 31. 12. 2017. broj zaposlenih iznosio je 6.655, s udjelom od 3% u bankama s većinskim državnim kapitalom i 97% u bankama s većinskim privatnim kapitalom. U prilogu 3. prezentirani su podaci o zaposlenim u bankama u Federaciji BiH.

Tablica 5: Zaposleni u bankama FBiH

BANKE	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2015.		31.12.2016.		31.12.2017.		3/2	4/3
	1	2	3	4	5	6	7	8
Državne banke	181	2,7%	192	2,9%	192	2,9%	106	100
Privatne banke	6.502	97,3%	6.423	97,1%	6.463	97,1%	99	101
UKUPNO	6.683	100%	6.615	100%	6.655	100%	99	101
Broj banaka	17		15		15			

Tablica 6: Kvalifikacijska struktura zaposlenih u bankama Federacije BiH

STEPEN STRUČNE SPREME	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2015.		31.12.2016.		31.12.2017.		4/2	6/4
	1	2	3	4	5	6	7	8
Visoka stručna sprema	3.757	56,2%	3.821	57,8%	3.970	59,6%	99	104
Viša stručna sprema	551	8,3%	555	8,4%	525	7,9%	94	95
Srednja stručna sprema	2.360	35,3%	2.226	33,6%	2.149	32,3%	92	97
Ostali	15	0,2%	13	0,2%	11	0,2%	55	85
UKUPNO	6.683	100,0%	6.615	100,0%	6.655	100,0%	96	101

U 2017. godini broj zaposlenih je povećan za 0,6% ili 40 radnika u odnosu na kraj 2016. godine. Manje promjene u kvalifikacijskoj strukturi (daljnji rast udjela zaposlenih s visokom spremom na 59,6%) su najviše rezultat povećanja broja zaposlenih s visokom stručnom spremom za 4% ili 149, te smanjenja broja zaposlenih s višom i srednjom stručnom spremom za 4% ili 107.

Jedan od pokazatelja koji utječe na ocjenu performansi pojedinačne banke i bankovnog sustava je efikasnost zaposlenih, iskazan kao omjer aktive i broja zaposlenih, odnosno iznos aktive po zaposlenom. Veći omjer je pokazatelj bolje efikasnosti poslovanja i banke i ukupnog sustava.

Tablica 7: Aktiva po zaposlenom

BANKE	31.12.2015.			31.12.2016.			31.12.2017.		
	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.
Državne	181	476.866	2.635	192	520.387	2.710	192	654.373	3.408
Privatne	6.502	16.684.859	2.566	6.423	17.861.647	2.781	6.463	19.555.478	3.026
UKUPNO	6.683	17.161.725	2.568	6.615	18.382.034	2.779	6.655	20.209.851	3.037

Tablica 8: Aktiva po zaposlenom po grupama			
Aktiva (000 KM)	31.12.2015.	31.12.2016.	31.12.2017.
	Broj banaka	Broj banaka	Broj banaka
do 1.000	0	0	0
1.000 do 2.000	7	5	2
2.000 do 3.000	8	7	7
Preko 3.000	2	3	6
UKUPNO	17	15	15

Analitički pokazatelji za pojedinačne banke kreću se u rasponu od 1,3 milijuna KM do 4,2 milijuna KM aktive po zaposlenom. Šest banaka ima ovaj pokazatelj bolji od prosjeka za bankovni sustav, a kod tri najveće banke u sustavu prelazi iznos od 3,1 milijun KM.

3. FINANCIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA

Kontrola banaka putem izvješća obavlja se korištenjem izvješća propisanih od strane FBA i izvješća drugih institucija, koji čine bazu podataka utemeljenu na tri izvora:

- 1) Informacije o bilanci stanja za sve banke koji se dostavlja mjesečno, s dodatnim prilogima tromjesečno, koji sadrže detaljnije informacije o novčanim sredstvima, kreditima, depozitima i izvanbilančnim stavkama, te osnovne statističke podatke,
- 2) Informacije o solventnosti banaka, podaci o kapitalu i adekvatnosti kapitala, klasifikaciji aktive, koncentracijama određenih vrsta rizika, poziciji likvidnosti, izloženosti deviznom riziku, kamatnim stopama na kredite i depozite, a izvor su izvješća propisana od strane FBA,
- 3) Informacije o rezultatima poslovanja banaka (račun dobiti i gubitka po shemi FBA) i izvješća o novčanim tokovima, koje banke dostavljaju FBA tromjesečno.

Osim navedenih standardiziranih izvješća, bazu podataka čine i informacije dobivene na temelju dodatnih izvještajnih zahtjeva postavljenih od strane FBA, u cilju što kvalitetnijeg praćenja i analize poslovanja banaka, zatim izvješća o reviziji financijskih izvještaja banaka urađeni od strane vanjskog neovisnog revizora, kao i svi ostali podaci relevantni za ocjenu performansi svake pojedinačne banke i bankovnog sustava u cjelini.

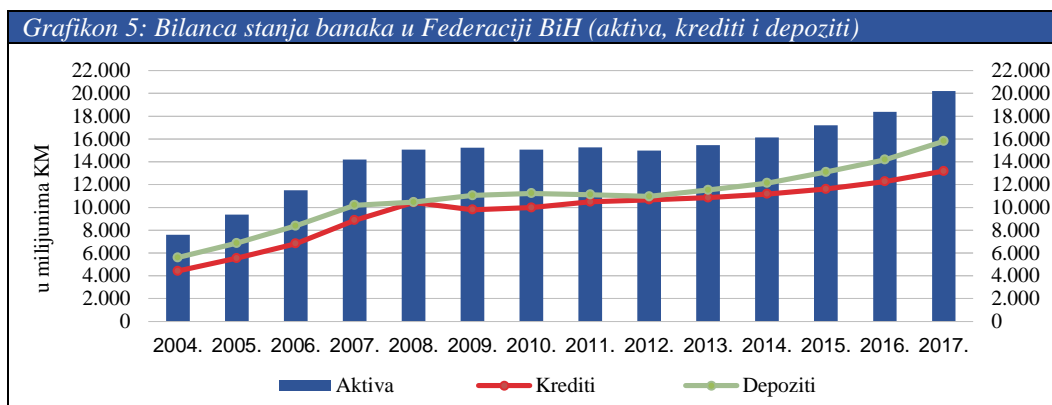
Sukladno odredbama Zakona o početnoj bilanci stanja, banke s većinskim državnim kapitalom obvezne su izvješćivati FBA na bazi „ukupne“ bilance stanja raščlanjene na: pasivnu, neutralnu i aktivnu podbilancu. U cilju prezentiranja realnih pokazatelja poslovanja banaka u Federaciji BiH u nastavku će analiza bankovnog sustava uključivati pokazatelje iz aktivne podbilance banke s većinskim državnim kapitalom⁴.

3.1. Bilanca stanja

U posljednje tri godine u bankovnom sustavu Federacije BiH dolazi do blagog rasta ključnih bankarskih agregata depozita i kreditnih plasmana, dok su kreditni izvori, najvećim dijelom kreditne linije financirane od stranih kreditnih institucija, u kontinuiranom padu.

U 2014., 2015. i 2016. godini ostvarene su stope rasta ukupne aktive: 4,6%, 6,3% i 7,1%, da bi u 2017. bio ostvaren najveći rast aktive od 9,9% ili 1,8 milijardi KM, tako da je na kraju 2017. godine ukupna aktiva bankovnog sustava iznosila 20,2 milijarde KM.

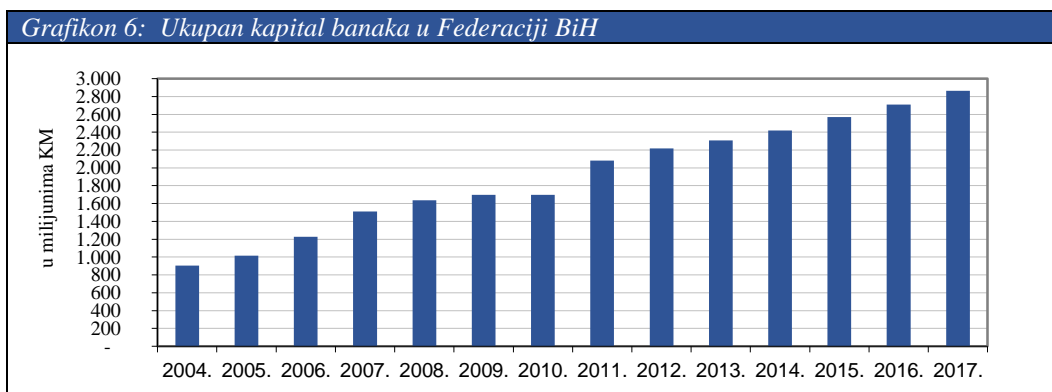
⁴ Državne banke u „ukupnoj“ bilanci iskazuju pasivne i neutralne stavke, koje će po izvršenju programa privatizacije preuzeti država. Na dan 31. 12. 2017. kod jedne državne banke ove stavke su iznosile 700 milijuna KM.

Osnovni generator rasta bilančne sume u 2017. godini je rast depozita od 11,6% ili 1,6 milijardi KM, te ukupnog kapitala za 5,8% ili 157 milijuna KM. Na kraju 2017. godine depoziti su iznosili 15,8 milijardi KM ili 78,3%, ukupan kapital 2,9 milijardi KM ili 14,2%, a kreditne obveze 0,8 milijardi KM ili 4,1% pasive.

Nastavljen je trend rasta ukupnih kredita. U aktivi banaka, s udjelom od 65,2%, najznačajnija pozicija su kreditni plasmani, a u strukturi kredita izdvajaju se dva sektora, stanovništvo (48,2%) i privatna poduzeća (47,8%). Novčana sredstava, s udjelom od 28,7% i stopom rasta od 11,3% u 2017. godini, iznosila su 5,8 milijardi KM na dan 31. 12. 2017., što ukazuje na zadovoljavajuću likvidnosti bankovnog sustava u Federaciji BiH.

Ukupan kapital banaka u posljednjih pet godina bilježi kontinuiran rast sa stopom u rasponu između 4,1% i 6%, dok se udjel u pasivi kretao između 14% i 15%.

Na kraju 2017. godine ukupna aktiva bankovnog sustava prvi put je prešla iznos od 20 milijardi KM, odnosno iznosila je 20,2 milijarde KM. Zabilježen je rast svih ključnih bilančnih kategorija, aktive i pasive. U prilogu 4. daje se prikaz bilance stanja banaka u Federaciji BiH po shemi FBA – aktivna podbilanca, a u prilogu 5. pregled aktive, kredita, depozita i financijskog rezultata banaka.

Tablica 9: Bilanca stanja

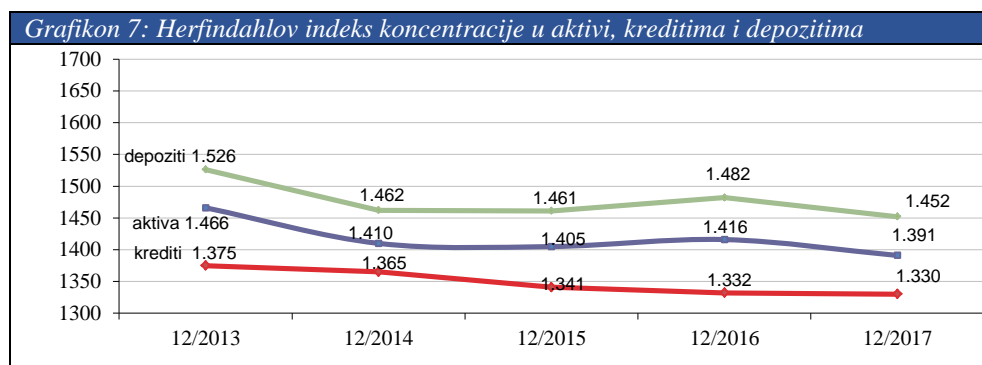
O P I S	31.12.2015.		31.12.2016.		31.12.2017.		INDEKS	
	IZNOS	Udjel %	IZNOS	Udjel %	IZNOS	Udjel %	8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
A K T I V A (IMOVINA):								
Novčana sredstva	4.857.483	28,3	5.204.564	28,3	5.794.664	28,7	107	111
Vrijednosni papiri ⁵	1.050.206	6,1	1.226.163	6,7	1.228.432	6,1	117	100
Plasmani drugim bankama	78.420	0,5	96.569	0,5	350.980	1,7	123	363
Kredit	11.610.744	67,7	12.270.228	66,8	13.178.860	65,2	106	107
Ispravka vrijed.	1.181.736	6,9	1.193.721	6,5	1.166.804	5,8	101	98
Kredit - neto (kredit minus isp.vrijed.)	10.429.008	60,8	11.076.507	60,3	12.012.056	59,4	106	108
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	516.894	3,0	530.977	2,9	529.941	2,6	103	100
Ostala aktiva	229.714	1,3	247.254	1,3	293.778	1,5	108	119
UKUPNA AKTIVA	17.161.725	100,0	18.382.034	100,0	20.209.851	100,0	107	110
P A S I V A:								
OBVEZE								
Depoziti	13.098.983	76,3	14.176.274	77,1	15.814.723	78,3	108	112
Uzete pozajmice od drugih banaka	0	0,0	0	0	0	0,0	0	
Obveze po uzetim kreditima	904.050	5,3	848.001	4,6	835.667	4,1	94	99
Ostale obveze	588.704	3,4	649.639	3,5	694.412	3,4	110	107
KAPITAL								
Kapital	2.569.988	15,0	2.708.120	14,8	2.865.049	14,2	105	106
UKUPNO PASIVA (OBVEZE I KAPITAL)	17.161.725	100,0	18.382.034	100,0	20.209.851	100,0	107	110

U narednoj tablici daje se pregled aktive banaka prema vlasničkoj strukturi.

Tablica 10: Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi

BANKE	31.12.2015.		31.12.2016.		31.12.2017.		INDEKS	
	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	8 (5/3)	9 (7/5)
1	2	3	4	5	6	7		
Državne	1	476.866 2,8%	1	520.387 2,8%	1	654.373 3,2%	109	126
Privatne	16	16.684.859 97,2%	14	17.861.647 97,2%	14	19.555.478 96,8%	107	110
UKUPNO	17	17.161.725 100%	15	18.382.034 100%	15	20.209.851 100%	107	110

U 2017. godini kod 14 banaka zabilježen je rast aktive, sa stopom u rasponu od 4% do 26%, a kod osam banaka ostvaren je rast veći od 10%. Pokazatelj koncentracija u tri najznačajnija segmenta bankarskog poslovanja: u aktivi, kreditima i depozitima je vrijednost Herfindahlova indeksa⁶.

⁵ Vrijednosni papiri za trgovanje, raspoloživi za prodaju i v.p. koji se drže do dospelja.

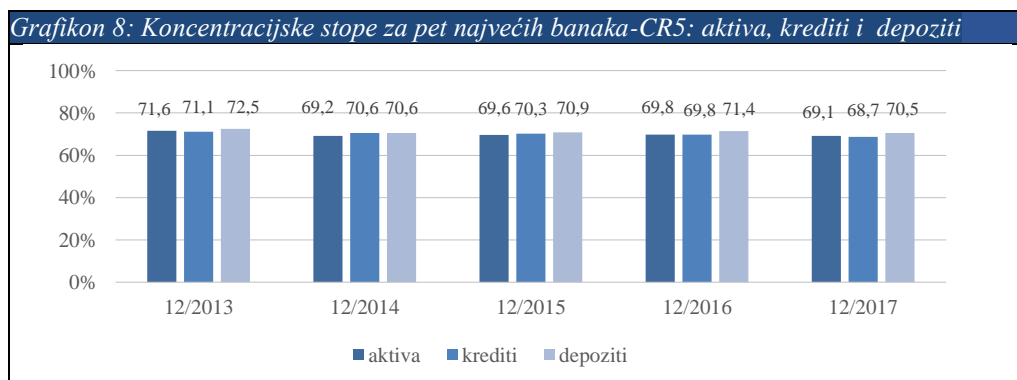
⁶ Naziva se još i Hirschmann-Herfindahlov indeks ili HHI, a izračunava se po formuli $HI = \sum_{j=1}^n (S)_j^2$, a

predstavlja zbroj kvadrata postotnih udjela konkretne veličine (npr. aktive, depozita, kredita) svih tržišnih sudionika u sustavu. Treba napomenuti da indeks ne raste linearno, te da vrijednost od npr. 3000 ne znači da je koncentracija u sustavu 30%. U hipotetičnom slučaju postojanja samo jedne banke u sustavu, HHI bi bio maksimalnih 10000.

U 2017. godini Herfindahlov indeks koncentracije u sve tri relevantne kategorije (aktivni, kreditima i depozitima) je smanjen, tako da je na dan 31. 12. 2017. za aktivnu iznosio 1.391 (-25), kredite 1.330 (-2) i depozite 1.452 (-30) jedinica, što pokazuje umjerenu koncentraciju⁷.

Drugi pokazatelj koncentracije u bankovnom sustavu je omjer tržišne koncentracije, odnosno koncentracijska stopa⁸ (u daljnjem tekstu: CR), koja pokazuje ukupan udjel najvećih institucija u sustavu u odabranim relevantnim kategorijama: u aktivni, kreditima i depozitima. CR5 je u 2017. godini, kao i Herfindahlov indeks koncentracije, smanjen, te je na dan 31. 12. 2017. iznosio za tržišni udjel 69,1%, kredite 68,7% i depozite 70,5% (2016. godine aktivna i krediti 69,8% i depoziti 71,4%), dok dvije najveće banke u sustavu drže oko 45% tržišta (aktivna 46,5%, krediti 43,9% i depoziti 48,1%).

Već dulje razdoblje vrijednost CR5 ima neznatne, odnosno blage promjene u sve tri kategorije, ali i dalje je evidentna dominacija pet banaka u sustavu koje drže oko 70% tržišta, kredita i depozita. Treba istaknuti da se na dvije najveće banke odnosi između 44% i 48% udjela u navedenim segmentima (aktivna 46,6%, krediti 43,9% i depoziti 48,1%).

Bankarski sektor može se analizirati i po kriteriju pripadnosti grupama, formiranih prema veličini aktivne⁹. Promjene u udjelu u odnosu na kraj 2016. godine su rezultat manjih promjena aktivne kod većine banaka.

U sustavu se izdvajaju dvije banke s udjelom od 46,5% (I. grupa banaka s aktivom preko dvije milijarde KM, jedna ima aktivnu 4,15 milijardi KM, a najveća banka u sustavu 5,25 milijardi KM). Slijedi udjel od 32,8% grupe koju čini pet banaka (II. grupa banaka s aktivom između jedne i dvije milijarde KM), koje je povećano za 10,3 postotna boda zbog prelaska dvije banke iz III. grupe. Zbog navedenog, smanjen je udjel III. grupe (tri banke s aktivom između 500 milijuna KM i jedne milijarde KM) sa 21,9% na 12,2%. Udjel IV. grupe (četiri banke s aktivom između 100 i 500 milijuna KM) od 8,0% je neznatno promijenjeno (+0,1 postotni bod). Jedna banka u posljednjoj V. grupi (s aktivom manjom do 100 milijuna KM) ima udjel od 0,5%.

U sljedećoj tablici daje se pregled iznosa i udjela pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivni kroz razdoblja.

⁷ Ako je vrijednost HHI manja od 1000, smatra se da na tržištu nije prisutna koncentracija, za vrijednost indeksa između 1000 i 1800 jedinica na tržištu je prisutna umjerena koncentracija, ako je vrijednost HHI iznad 1800, to je pokazatelj postojanja visoke koncentracije.

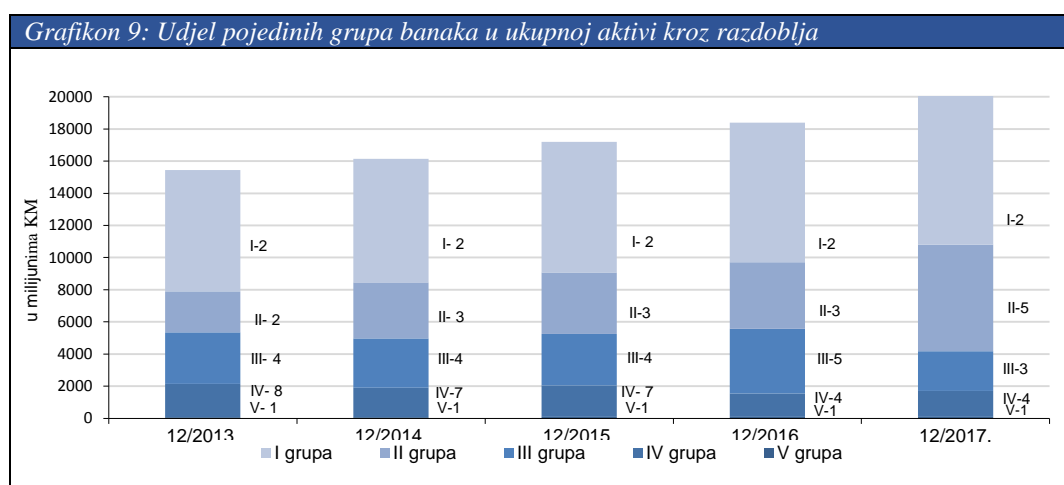
⁸ Engl.: concentration ratio (CR), označava se prema broju institucija koje se uključuju u izračun.

⁹ Banke su podijeljene u pet grupa u zavisnosti od veličine aktivne.

Tablica 11: Udjel pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz razdoblja

IZNOS AKTIVE	31.12.2015.			31.12.2016.			31.12.2017.		
	Iznos	Udjel %	Broj banaka	Iznos	Udjel %	Broj banaka	Iznos	Udjel %	Broj banaka
I. Preko 2.000	8.120.953	47,3	2	8.681.651	47,2	2	9.404.805	46,5	2
II. 1000 do 2000	3.821.569	22,3	3	4.142.732	22,5	3	6.626.507	32,8	5
III. 500 do 1000	3.171.936	18,5	4	4.015.627	21,9	5	2.465.564	12,2	3
IV. 100 do 500	1.963.450	11,4	7	1.449.350	7,9	4	1.613.136	8,0	4
V. Ispod 100	83.817	0,5	1	92.674	0,5	1	99.839	0,5	1
UKUPNO	17.161.725	100,0	17	18.382.034	100,0	15	20.209.851	100,0	15

U grafikonu broj 9 prikazan je udjel pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi.

U 2017. godini ukupna aktiva povećana je za 9,9% ili 1,8 milijardi KM i na dan 31. 12. 2017. iznosila je 20,2 milijarde KM. Depoziti su ostvarili rast od 11,6% ili 1,6 milijardi KM, odnosno iznosili su 15,8 milijardi KM, dok je ukupni kapital, nakon rasta od 5,8% ili 157 milijuna KM, iznosio 2,9 milijardi KM.

Kreditne obveze iznosile su 836 milijuna KM, dok su novčana sredstva, nakon umjerenog rasta od 11,3% ili 590 milijuna KM, iznosila 5,8 milijardi KM.

U prethodnim godinama neke banke su zbog niskog rasta kreditnih plasmana višak likvidnosti kratkoročno plasirale u banke u BiH i inozemstvu, u cilju ostvarenja dodatnog kamatnog prihoda. U 2017. godini plasmani drugim bankama povećani su (krajem 2017. godine) za visokih 263% ili 254 milijuna KM (skoro sve se odnosi na jednu banku) i na dan 31. 12. 2017. iznosili su 351 milijun KM.

Positivan trend rasta nastavljen je i u segmentu kreditiranja, ostvarena je umjerena stopa rasta od 7,4% ili 909 milijuna KM i na dan 31. 12. 2017. krediti su iznosili 13,2 milijarde KM (od toga se na financijski leasing odnosi 111 milijuna KM).

Nakon dvije godine rasta ulaganja u vrijednosne papire (u 2015. godini 31% i 2016. godini 16,8%) u 2017. godini portfelj vrijednosnih papira je tijekom kvartala bilježio veće promjene. Rast iz prve polovice 2017. godine (9% ili 108 milijuna KM), zaustavljen je u trećem i četvrtom kvartalu, kada je zabilježeno nešto veće smanjenje ulaganja u vrijednosne papire Federacije BiH i u ino korporativne obveznice, dok je, s druge strane, povećana razina ulaganja u državne vrijednosne papire drugih zemalja. Portfelj vrijednosnih papira na kraju 2017. godine, kao i 2016. godine, iznosio je 1,2 milijarde KM, što je udjel u aktivi od 6,1%.

- 000 KM -

Tablica 12: Ulaganja u vrijednosne papire prema vrsti instrumenta

ULAGANJA U VP	31.12.2015.		31.12.2016.		31.12.2017.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vlasnički vrijednosni papiri	2.388	0,2	1.637	0,1	1.773	0,1	69	108
Dužnički vrijednosni papiri:	1.047.818	99,8	1.224.526	99,9	1.226.659	99,9	117	100
- VP svih nivoa vlasti u BiH	662.544	63,1	824.300	67,2	751.163	61,2	124	91
- Državni VP (druge zemlje)	247.302	23,6	278.386	22,7	400.855	32,6	113	144
- Korporativne obveznice ¹⁰	137.972	13,1	121.840	10,0	74.641	6,1	89	61
U K U P N O	1.050.206	100,0	1.226.163	100,0	1.228.432	100,0	117	100

Najveći dio od 80,2% ukupnih ulaganja u vrijednosne papire banke su klasificirale u portfelj finansijskih instrumenata raspoloživ za prodaju, koji je zabilježio rast od 2% ili 16 milijuna KM i iznosio je 985 milijuna KM, dok su vrijednosni papiri koji se drže do dospijeca smanjeni za 10% ili 14 milijuna KM, odnosno na 136 milijuna KM.

- 000 KM -

Tablica 13: Ulaganja u vrijednosne papire – kategorizacija prema MRS 39

ULAGANJA U VP	31.12.2015.		31.12.2016.		31.12.2017.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Financijska imovina po fer vrijednosti kroz dobit i gubitak	109.613	10,4	106.941	8,7	107.483	8,7	98	101
Financijska imovina raspoloživa za prodaju	773.216	73,7	968.647	79,0	984.771	80,2	125	102
Ulaganja koja se drže do dospijeca	167.377	15,9	150.575	12,3	136.178	11,1	90	90
U K U P N O	1.050.206	100,0	1.226.163	100,0	1.228.432	100,0	117	100

U okviru ulaganja u dužničke vrijednosne papire najznačajnija stavka su vrijednosni papiri entitetskih vlada i to vrijednosni papiri koje je emitirala Federacija BiH¹¹ ukupne vrijednosti 588 milijuna KM, te vrijednosni papiri emitenta Republika Srpska u iznosu od 157 milijuna KM.

- 000 KM -

Tablica 14: Vrijednosni papiri entitetskih vlada BiH

ULAGANJA U VP	31.12.2015.		31.12.2016.		31.12.2017.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Dužnički vrijednosni papiri emitenta Federacija BiH:	545.723	82,4	676.832	82,1	587.687	78,9	124	87
- Trezorski zapisi	99.775	15,1	118.031	14,3	99.949	13,4	118	85
- Obveznice	445.948	67,3	558.801	67,8	487.738	65,5	125	87
Dužnički vrijednosni papiri emitenta Republika Srpska:	116.821	17,6	147.124	17,9	157.353	21,1	126	107
- Trezorski zapisi	38.016	5,7	56.758	6,9	65.848	8,8	149	116
- Obveznice	78.805	11,9	90.366	11,0	91.505	12,3	115	101
U K U P N O	662.544	100,0	823.956	100,0	745.040	100,0	124	90

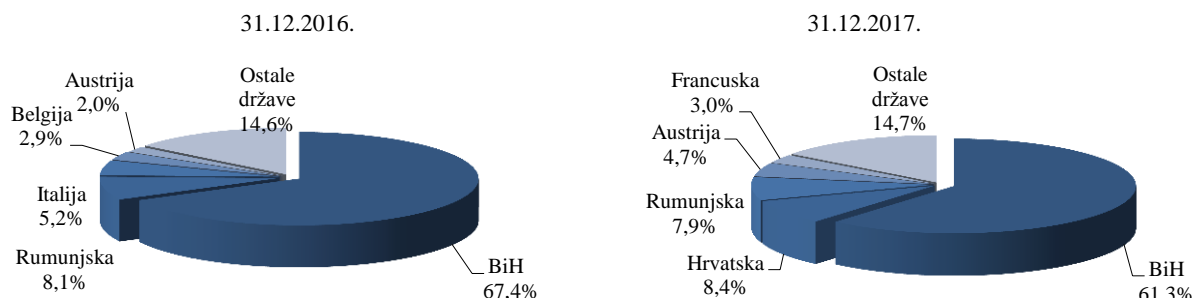
Veći dio trezorskih zapisa i obveznica entitetskih vlada, knjigovodstvene vrijednosti 690 milijuna KM klasificiran je u portfelj za trgovanje i portfelj raspoloživo za prodaju, a ostatak u iznosu od 55 milijuna KM u portfelj koji se drži do dospijeca.

Ako se ukupna ulaganja u vrijednosne papire (1,23 milijarde KM) analiziraju prema izloženosti po zemljama, najveći udjel od 61,3% je prema emitentima iz BiH, zatim slijede Hrvatska s udjelom od 8,4%, Rumunjska 7,9%, Austrija 4,7%, Francuska 3,0% itd.

¹⁰ Najveći dio, od gotovo 97%, odnosi se na obveznice banaka iz EU.

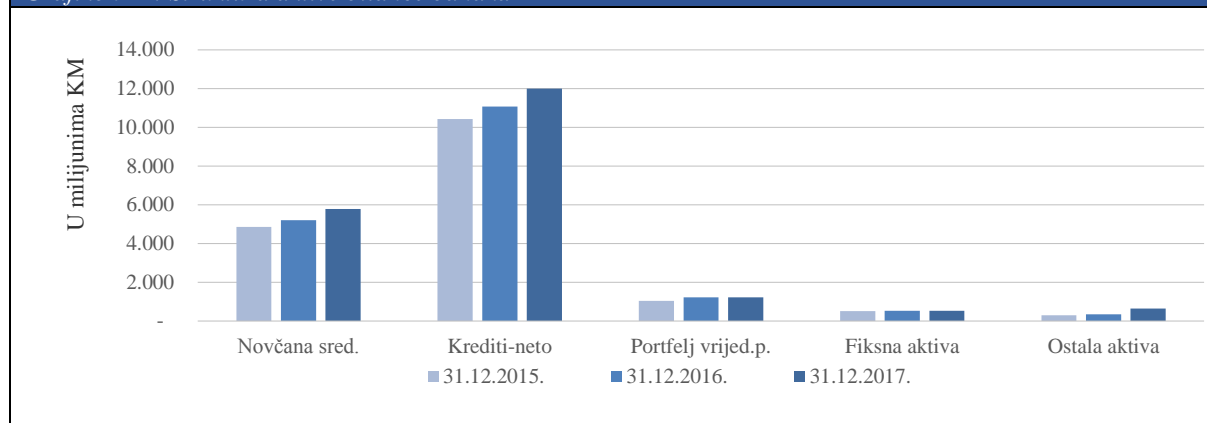
¹¹ Sve vrste vrijednosnih papira emitenta Federacija BiH.

Grafikon 10: Struktura ulaganja u vrijednosne papire prema kriteriju države emitenta

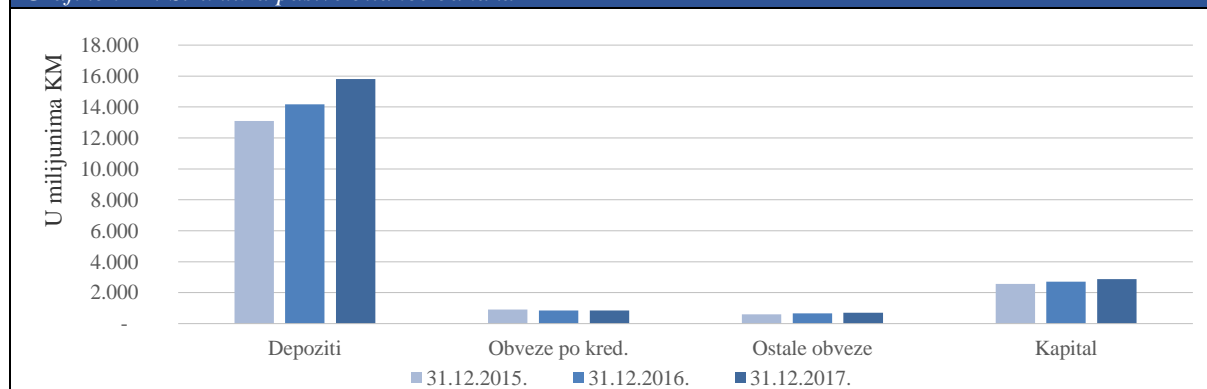
U sljedećem grafikonu dana je struktura najznačajnijih pozicija bilančne aktive banaka.

Grafikon 11: Struktura aktive bilance banaka

U sljedećem grafikonu dana je struktura najznačajnijih pozicija bilančne pasive banaka.

Grafikon 12: Struktura pasive bilance banaka

U strukturi pasive bilance banaka depoziti, s iznosom od 15,8 milijardi KM i udjelom od 78,3%, i dalje su dominantan izvor financiranja banaka u Federaciji BiH. Pad kreditnih obveza nastavljen je i u 2017. godini, sa stopom od 1,5% ili 12 milijuna KM, na kraju 2017. godine iznosile su 836 milijuna KM, što je udjel od 4,1%. Nastavljen je rast kapitala i na dan 31. 12. 2017. iznosio je 2,9 milijardi KM, s udjelom od 14,2% (-0,5 postotnih bodova).

Udjel kredita, kao najveće i najznačajnije stavke aktive, smanjen je sa 66,8% na 65,2%, dok je udjel novčanih sredstava povećan na 28,7% (+0,4 postotna boda).

Tablica 15: Novčana sredstva banaka

NOVČANA SREDSTVA	31.12.2015.		31.12.2016.		31.12.2017.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Gotov novac	581.152	12,0	754.059	14,5	800.215	13,8	130	106
RR kod CB BiH	3.181.721	65,5	3.295.391	63,3	3.823.980	66,0	104	116
Računi kod depoz.inst.u BiH	2.100	0,0	9.101	0,2	41.411	0,7	433	455
Računi kod depoz.inst.u inoz.	1.092.273	22,5	1.145.886	22,0	1.127.877	19,5	105	98
Novč. sred. u procesu naplate	237	0,0	127	0,0	1.181	0,0	54	930
UKUPNO	4.857.483	100,0	5.204.564	100,0	5.794.664	100,0	107	111

Novčana sredstva banaka na računu rezervi kod CB BiH u 2017. godini povećana su za 16% ili 529 milijuna KM i na dan 31. 12. 2017. iznosila su 3,8 milijardi KM ili 66% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2016. godine 63,3%).

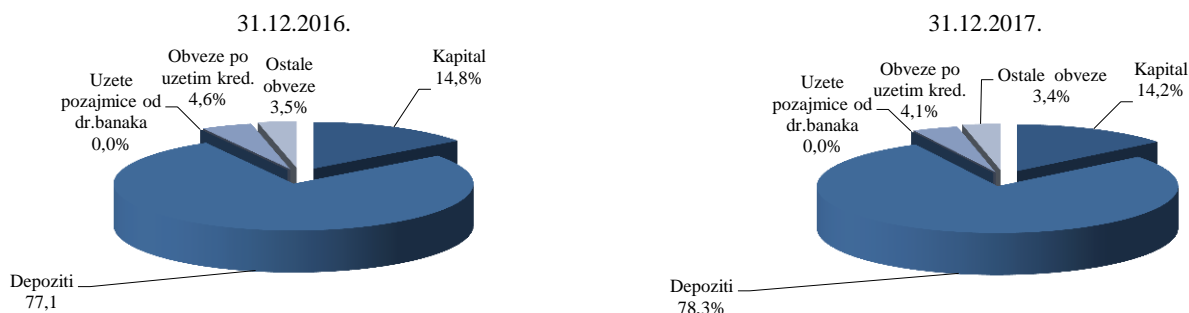
Sredstva banaka na računima kod depozitnih institucija u inozemstvu smanjena su za 2% ili 18 milijuna KM, iznosila su 1,1 milijardu KM ili 19,5% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2016. godine 22,0%). Banke su u trezoru i blagajnama na dan 31. 12. 2017., nakon rasta od 6% ili 46 milijuna KM, imale gotovog novca u iznosu od 800 milijuna KM, što je 13,8% ukupnih novčanih sredstava.

Navedena kretanja imala su utjecaj na promjenu valutne strukture novčanih sredstava: udjel domaće valute u promatranom razdoblju povećan je sa 74,5% na 76,6%, a za istu promjenu je smanjen udjel sredstava u stranoj valuti.

3.2. Obveze

Struktura pasive (obveze i kapital) u bilanci stanja banaka na dan 31. 12. 2017. daje se u sljedećem grafikonu:

Grafikon 13: Struktura pasive banaka

Na kraju 2017. godine udjel depozita, kao najznačajnijeg izvora financiranja banaka, povećan je na 78,3% (+1,2 postotna boda), dok je udjel kreditnih obveza, drugog po visini izvora, iznosio 4,1% (-0,5 postotnih bodova).

Depoziti su, nakon umjerenog rasta u 2017. godini od 11,6% ili 1,6 milijardi KM, na dan 31. 12. 2017. iznosili 15,8 milijardi KM, te su i dalje najveći izvor financiranja banaka u Federaciji BiH.

Drugi po visini izvor su kreditna sredstva, ali sa značajno manjim iznosom od 836 i udjelom od 4,1%, koje su banke dobile najvećim dijelom zaduživanjem kod stranih finansijskih institucija. U posljednjih nekoliko godina, došlo je do promjene u strateškom planiranju finansijskog potencijala banaka, odnosno strukture izvora i preorijentacije na domaće depozitne izvore. To se posebno primijeti kod banaka članica stranih bankarskih grupacija, uz istodobno razduživanje prema inokreditorima kroz otplatu dospjelih obveza, što je rezultiralo smanjenjem istih za oko 60% (na kraju 2008. godine iznosili su 2,18 milijardi KM). U 2017. godini pad je iznosio neznatnih 1,5% ili 12 milijuna KM. Ako se kreditnim obvezama dodaju i subordinirani krediti u iznosu od 121 milijun KM, koje su banke

povukle u cilju jačanja kapitalne osnove i adekvatnosti kapitala, ukupna kreditna sredstva u izvorima imaju udjel od 4,7%.

Banke su na dan 31. 12. 2017. imale najveće obveze prema sljedećim kreditorima (šest od ukupno 16), na koje se odnosi 90% ukupnih kreditnih obveza: TC ZIRAAT BANKASI A.S. (Turska), European Investment Bank (EIB), Procredit Holding AG i Procredit Bank AG Frankfurt, European European fund for Southeast Europe (EFSE), Bank for Reconstruction and Development (EBRD) i UniCredit Bank Austria AG.

Prema dostavljenim podacima banaka, od ukupnog iznosa depozita na kraju promatranog razdoblja samo se 6% odnosi na depozite prikupljene u organizacijskim dijelovima banaka iz Federacije BiH u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu.

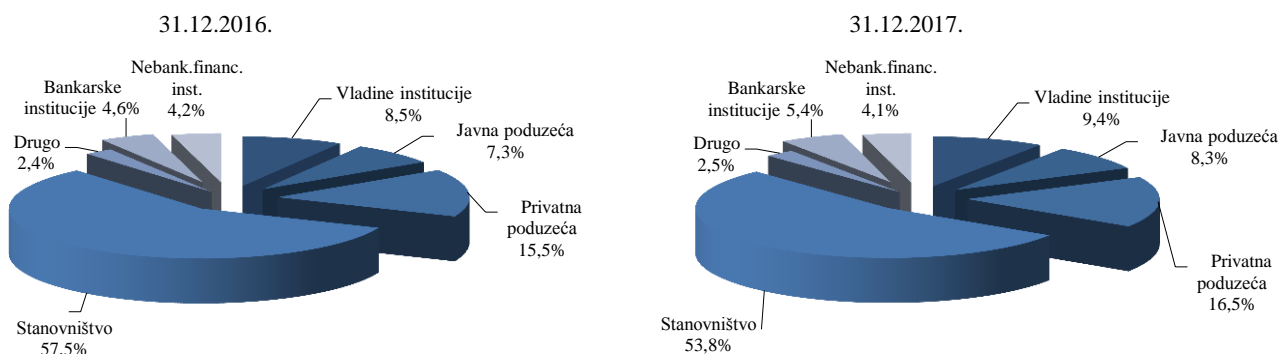
- u 000 KM -

Tablica 16: Sektorska struktura depozita¹²

SEKTORI	31.12.2015.		31.12.2016.		31.12.2017.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	1.002.438	7,7	1.200.513	8,5	1.482.708	9,4	120	124
Javna poduzeća	927.692	7,1	1.036.461	7,3	1.310.610	8,3	112	126
Privatna poduzeća i druš.	2.008.364	15,3	2.191.328	15,5	2.612.441	16,5	109	119
Bankarske institucije	752.217	5,7	647.901	4,6	847.965	5,4	86	131
Nebankarske financ.instit.	583.387	4,5	603.757	4,2	655.360	4,1	103	109
Građani	7.465.252	57,0	8.154.484	57,5	8.500.668	53,8	109	104
Ostalo	359.633	2,7	341.830	2,4	404.971	2,5	95	118
UKUPNO	13.098.983	100,0	14.176.274	100,0	15.814.723	100,0	108	112

Na sljedećem grafikonu dan je prikaz sektorske strukture depozita.

Grafikon 14: Sektorska struktura depozita

Umjereni rast depozita od 11,6% ili 1,6 milijardi KM u 2017. godini, rezultirao je manjim promjenama u sektorskoj strukturi, s napomenom da su depoziti svih sektora ostvarili rast.

U sektorskoj strukturi najznačajniji je sektor stanovništva, a njegov kontinuirani rast nastavljen je i u 2017. godini, s nižom stopom od 4% ili 346 milijuna KM u odnosu na prethodne tri godine kada su ostvarene stope između 8% i 9%.

Depoziti stanovništva na kraju 2017. godine iznosili su 8,5 milijardi KM, dok je udjel smanjen sa 57,5% na 53,8%, tako da su depoziti ovog sektora i dalje najveći izvor financiranja banaka. Analitički podaci po bankama pokazuju da je udjel u rasponu od 14% do 74%, kod 14 od 15 banaka udjel depozita ovog sektora je najveći, a u šest banaka je veći od 50%.

¹²Podaci iz popratnog obrasca BS-D koji banke dostavljaju kvartalno uz bilancu stanja po shemi FBA.

Drugi sektorski izvor po visini i udjelu, ali znatno manji od sektora stanovništva, su depoziti privatnih poduzeća, sa značajnim rastom od 19% ili 421 milijun KM, na dan 31. 12. 2017. iznosili su 2,6 milijardi KM, što je udjel od 16,5%.

Depoziti dva sljedeća sektora su zabilježili visok rast: vladinih institucija 24% ili 283 milijuna KM i s iznosom od 1,5 milijardi KM imaju treći po visini udjel od 9,4% (+0,9 postotnih bodova), te javnih poduzeća 26% ili 274 milijuna KM, koji, s iznosom od 1,3 milijarde KM, imaju udjel od 8,3%.

Dugogodišnji pad depozita bankarskih institucija, koji se najvećim dijelom odnose na depozite matičnih grupacija, pod utjecajem strateške promjene poslovnih planova u segmentu izvora financiranja na razini grupacija, kao i smanjenog opsega kreditiranja i viška likvidnosti, zaustavljen je u IV. kvartalu 2017. godine, kada je nekoliko banaka dobilo značajne depozite iz grupacije, što je rezultiralo kumulativnim rastom depozita ovog sektora u 2017. godini od 31% ili 200 milijuna KM. Na kraju 2017. godine iznosili su 848 milijuna KM, što je udjel od 5,4%.

Ročnost depozita navedenog sektora značajno se promijenila u korist kratkoročnih depozita, koji su u funkciji održavanja ročne usklađenosti u okviru propisanih ograničenja i/ili poboljšanja određenih pokazatelja (strukturnih bilančnih, rasta određenih kategorija, na primjer aktive, depozita, zatim pokazatelja likvidnosti i slično).

Na prethodno navedeno upućuje i podatak da 337 milijuna KM ili 54% oročenih depozita iz grupacije dopijeva u prvom kvartalu 2018. godine, odnosno do kraja 2018. godine 480 milijuna KM ili 77%. S obzirom da je trend smanjenja prisutan i kod kreditnih obveza, već dulje razdoblje jedan broj banaka ima problem održavanja ročne usklađenosti, što je uzrokovano nepovoljnom ročnošću domaćih depozitnih sredstava, zbog čega moraju kontinuirano raditi na osiguranju kvalitetnijih izvora po ročnosti, kako bi se intenzivirao rast kreditnih plasmana.

Treba istaknuti da se 79% ili 672 milijuna KM depozita bankarskih institucija odnosi na depozite banaka iz grupacije (uglavnom dioničara). Financijska podrška grupacije prisutna je u devet banaka u Federaciji BiH, s napomenom da je ipak koncentrirana u četiri velike banke (75%).

Ako se ovim sredstvima dodaju i kreditne obveze i subordinirani dugovi, financijska podrška iz grupacije je veća (kod 11 banaka), na kraju 2017. godine iznosi 1,1 milijardu KM ili 5,4% ukupne pasive bankarskog sektora, što je više nego na kraju 2016. godine (857 milijuna KM ili 4,7% pasive).

U ukupnim depozitima sredstva iz grupacije imaju udjel od 4,3% (na kraju 2016. godine 3,6%), a u ukupnim kreditnim obvezama 36% su kreditne obveze prema grupaciji (udjel je veći za 6,6 postotnih bodova). U 2017. godini ova sredstva su povećana za 26,4% ili 226 milijuna KM (depoziti su povećani za 32,5% ili 165 milijuna KM, kreditne obveze za 20,8% ili 52 milijuna KM, odnosno iznosile su 301 milijun KM, dok su subordinirani krediti, nakon rasta od 8,9% ili 10 milijuna KM, iznosili 110 milijuna KM). Ostali sektori, s niskim udjelom u ukupnim depozitima, imali su imali blagi rast, nominalno i relativno.

Valutna struktura depozita na dan 31. 12. 2017. blago je promijenjena. Depoziti u KM povećani su za 13,6% ili 1,1 milijardu KM, dok su u stranim valutama ostvarili rast od 8,9% ili 551 milijun KM.

Navedeno je rezultiralo povećanjem udjela depozita u domaćoj valuti na 57,5% (+1,1 postotni bod) i iznosili su 9,1 milijardu KM, a za istu relativnu promjenu smanjen je udjel depozita u stranoj valuti (s dominantnim udjelom EURO), koji su iznosili 6,7 milijardi KM.

Struktura depozita prema porijeklu deponenata na kraju 2017. godine također je neznatno promijenjena: sredstva rezidenata u iznosu od 14,7 milijardi KM imala su udjel 92,9% (-0,3 postotna boda), a depoziti nerezidenata iznosili su 1,1 milijardu KM, što je 7,1% ukupnih depozita.

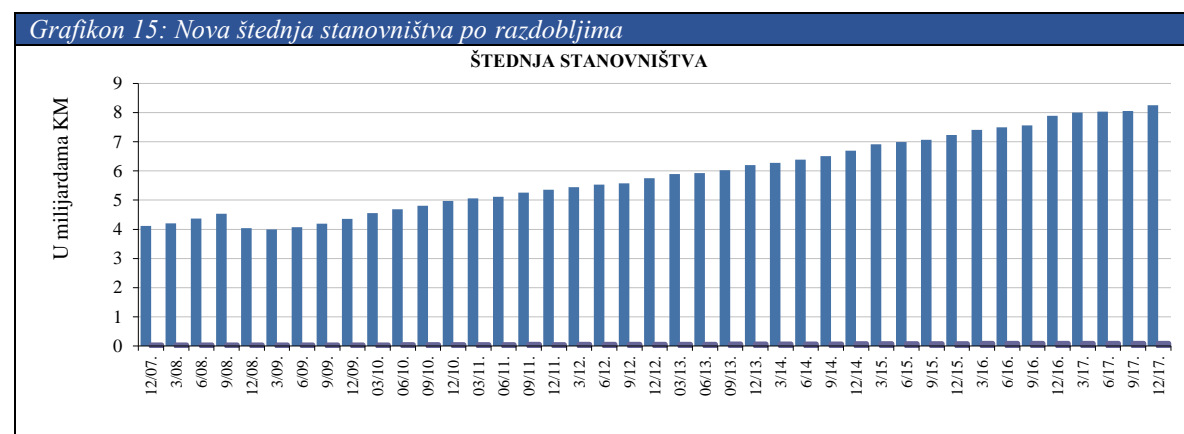
Depoziti rezidenata imali su rast od 11,2% ili 1,5 milijardi KM, a depoziti nerezidenata ostvarili su rast od 16,6% ili 160 milijuna KM. Do 2017. godine bio je prisutan kontinuirani pad depozita nerezidenata, što je bio rezultat povlačenja, odnosno povrata depozita „majke“ ili članica grupacije, na koje se većim dijelom i odnose sredstva nerezidenata, a zbog već navedenih razloga u 2017. godini je zaustavljen trend pada, odnosno ostvaren je umjeren rast.

Dugogodišnji trend rasta štednih depozita, kao najznačajnijeg segmenta depozitnog i financijskog potencijala banaka, nastavljen je i u 2017. godini, sa stopom od 4,5% ili 357 milijun KM i na dan 31. 12. 2017. iznosili su 8,25 milijardi KM.

- u 000 KM -

Tablica 17: Nova štednja stanovništva po razdobljima

BANKE	I Z N O S			INDEKS	
	31.12.2015.	31.12.2016.	31.12.2017.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Državne	78.771	86.481	83.530	110	97
Privatne	7.156.178	7.806.725	8.166.750	109	105
UKUPNO	7.234.949	7.893.206	8.250.280	109	105

U dvije najveće banke nalazi se 55% štednje, dok pet banaka ima pojedinačni udjel manji od 2%, što iznosi 6% ukupne štednje u sustavu.

Od ukupnog iznosa štednje 44% se odnosi na štedne depozite u domaćoj valuti, a 56% u stranoj.

- u 000 KM -

Tablica 18: Ročna struktura štednih depozita stanovništva po periodima

BANKE	I Z N O S			INDEKS	
	31.12.2015.	31.12.2016.	31.12.2017.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Kratkoročni štedni depoziti	3.537.982	4.071.231	4.460.734	113	110
Dugoročni štedni depoziti	3.696.967	3.821.975	3.789.546	104	99
UKUPNO	7.234.949	7.893.206	8.250.280	108	105

Ročna struktura štednih depozita u odnosu na kraj 2016. godine blago je promijenjena rastom kratkoročnih depozita za 10% ili 390 milijuna KM, dok su dugoročni smanjeni za 1% ili 32 milijuna KM, što je rezultiralo rastom udjela kratkoročnih depozita sa 51,6% na 54,1%.

Dugogodišnji kontinuirani rast i pozitivni trendovi u segmentu štednje u bankama u Federaciji BiH, rezultat su, s jedne strane, jačanja sigurnosti i stabilnosti ukupnog bankovnog sustava za što je od ključnog značaja postojanje funkcionalne, efektivne i efikasne bankarske supervizije koju provodi FBA, a s druge strane, postojanje sustava osiguranja depozita, čiji je osnovni cilj povećanje stabilnosti bankarskog, odnosno financijskog sektora i zaštita štediša.

Na dan 31. 12. 2017. svih 15 banaka iz Federacije BiH je uključeno u program osiguranja depozita, odnosno imaju licenciju AOD.

3.3. Kapital i adekvatnost kapitala

Regulatorni kapital banaka u Federaciji BiH na dan 31. 12. 2017. iznosio je 2,5 milijardi KM. U narednoj tablici daje se struktura regulatornog kapitala.

-u 000 KM-

Tablica 19: Regulatorni kapital									
O P I S	31.12.2015.		31.12.2016.		31.12.2017.		INDEKS		
	1	2	3	4	5 (3/2)	6 (4/3)			
1.a.Temeljni kapital prije umanjnja	2.010.634		2.167.814		2.321.458		108	107	
1.1. Dionički kapital-obične i trajne nekum.dion.	1.164.402		1.215.668		1.225.580		104	101	
1.2. Iznos emisionih ažia	132.667		138.786		137.290		105	99	
1.3.Rezerve i zadržana dobit	713.565		813.360		958.588		114	118	
1.b.Odbitne stavke	183.755		112.297		108.151		61	96	
1.1. Nepokriveni gubici iz ranijih godina	28.371		16.690		47.879		59	287	
1.2. Gubitak iz tekuće godine	102.108		42.314		7.288		41	17	
1.3. Trezorske dionice	102		3.034		81		2975	3	
1.4.. Iznos nematerijalne imovine	49.837		47.315		49.963		95	106	
1.5. Odložena porezna sredstva	1.641		1.881		1.494		115	79	
1.6.Negativne revalorizacijske rezerve	1.696		1.063		1.446		63	136	
1. Temeljni kapital (1a-1b)	1.826.879	85%	2.055.517	88%	2.213.307	88%	113	108	
2. Dopunski kapital	330.784	15%	284.917	12%	306.237	12%	86	107	
2.1. Dion.kapital-trajne prior.kumul.dion.	3.090		209		209		7	100	
2.2. Opće rezerve za kreditne gubitke	208.619		170.420		186.830		82	110	
2.3. Pozitivne revalorizacijske rezerve	9.735		9.741		13.037		100	134	
2.4. Iznos revidirane tekuće dobiti	0		0		0		-	-	
2.5. Iznos subordiniranih dugova	107.918		103.122		104.733		96	102	
2.5. Hibridne stavke i ostali instrumenti	1.422		1.425		1.428		100	100	
3. Kapital (1 + 2)	2.157.663	100%	2.340.434	100%	2.519.544	100%	108	108	
4. Odbitne stavke od kapitala	206.321		200.035		198.380		97	99	
4.1. Ulozi banke u kap.dr.pravnih osoba koji prelazi 5% tem. kap.	1.007		0		0		0	-	
4.2. Iznos nedostajućih rezervi za kreditne gub.po regulat.zahtjevu	204.559		200.035		198.380		98	99	
4.3. Ostale odbitne stavke	755		0		0		0	-	
5. Neto kapital (3- 4)	1.951.342		2.140.399		2.321.164		110	108	

U 2017. godini ukupni kapital bankovnog sustava povećan je za 8% ili 180 milijuna KM u odnosu na kraj 2016. godine, bez promjene u strukturi (osnovni 88% i dopunski kapital 12%). Temeljni i dopunski kapital su zabilježili približnu stopu rasta (8% i 7%), što je u apsolutnom iznosu 158 milijuna KM i 21 milijun KM.

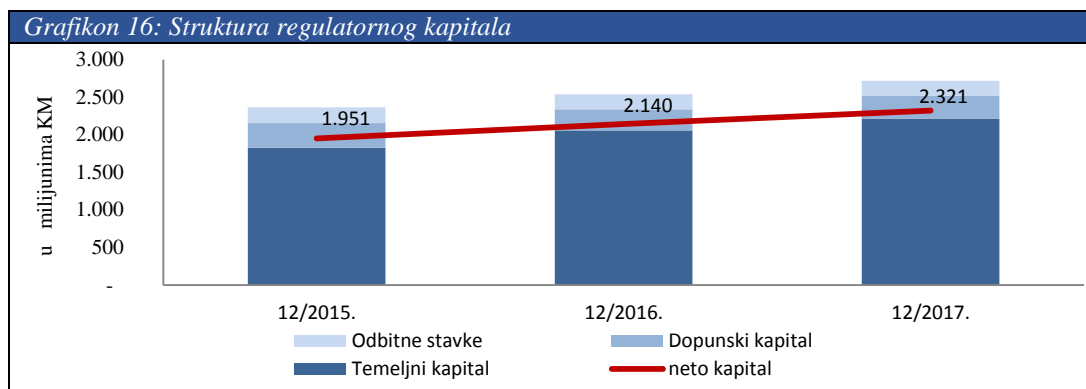
Rast temeljnog kapitala je najvećim dijelom po osnovi uključivanja ostvarene dobiti za 2016. godinu, povećanja rezervi jedne banke od 50 milijuna KM iz zadržane dobiti (koja nije bila stavka regulatornog kapitala) i dokapitalizacije dvije banke u iznosu od 10 milijuna KM.

Nakon provođenja zakonske procedure donošenja i usvajanja odluka od strane skupštine banaka, ostvarena dobit (13 banaka) u iznosu od 212 milijuna KM, raspoređena je na sljedeći način: 49% ili 104 milijuna KM u temeljni kapital (zadržanu dobit i rezerve), tri banke su donijele odluku o isplati dividende (ukupno 99 milijuna KM), jedna banka je dio ostvarene dobiti od 45 milijuna KM rasporedila u zadržanu dobit, ali ista nije stavka temeljnog kapitala, dok je jedna banka cjelokupnu dobit u iznosu od dva milijuna KM rasporedila na pokriće ranije ostvarenog gubitka.

Odbitne stavke (koje umanjuju temeljni kapital) su smanjene za 4% ili četiri milijuna KM, najviše kao rezultat smanjenja nepokrivenih gubitaka u iznosu od 11 milijuna KM, tekući gubitak iznosi sedam milijuna KM, a ostale stavke su neznatno promijenjene. Dopunski kapital je povećan za 7% ili 21 milijun KM, najvećim dijelom zbog povećanja općih rezervi za kreditne gubitke (ORKG).

Nedostajuće rezerve za kreditne gubitke po regulatornom zahtjevu, kao odbitna stavka od kapitala na dan 31. 12. 2017. iznosile su 198 milijuna KM, što je skoro ista razina kao na kraju 2016. godine.

U narednom grafikonu je dana struktura regulatornog kapitala.

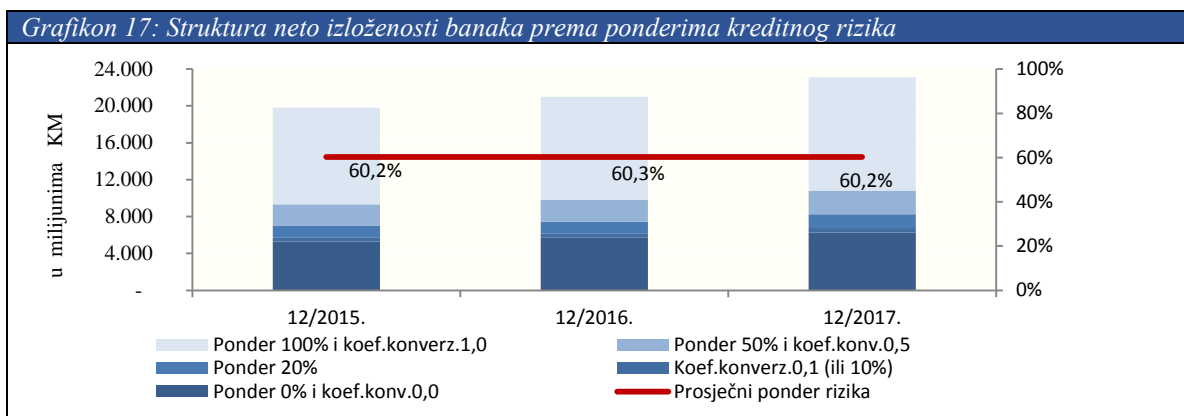
Neto kapital je, kao rezultat navedenih promjena, povećan za 8% ili 181 milijun KM i na dan 31. 12. 2017. iznosio je 2,3 milijarde KM. Adekvatnost kapitaliziranosti pojedinačnih banaka, odnosno ukupnog sustava, zavisi, s jedne strane, od razine neto kapitala, a s druge, od ukupnog rizika aktive (rizik aktive bilance i izvanbilance i ponderiranog operativnog rizika).

U narednoj tablici daje se struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika, odnosno koeficijenta konverzije za izvanbilančne stavke.

-u 000 KM-

Tablica 20: Struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika

O P I S	31.12.2015.	31.12.2016.	31.12.2017.	INDEKS	
1	2	3	4	5 (3/2)	6 (4/3)
UKUPNA IZLOŽENOST (1+2):	19.799.548	20.994.773	23.095.817	106	110
1 Aktiva bilance stanja	16.635.188	17.863.737	19.692.604	107	110
2. Izvanbilančne pozicije	3.164.360	3.131.036	3.403.213	99	109
RASPORED PO PONDERIMA RIZIKA I KOEFICIJENTIMA KONVERZIJE					
Ponder 0%	5.255.223	5.695.758	6.203.689	108	109
Ponder 20%	1.279.029	1.309.962	1.515.686	102	116
Ponder 50%	52.241	75.541	93.891	145	124
Ponder 100%	10.048.695	10.782.476	11.879.338	107	110
Koef. konverzije 0,0	51.199	43.699	57.604	85	132
Koef. konverzije 0,1	456.896	396.664	481.880	87	121
Koef. konverzije 0,5	2.227.852	2.291.106	2.473.318	103	108
Koef. konverzije 1,0	428.413	399.567	390.411	93	98
RIZIK AKTIVE BILANCE I IZVANBILANCE	11.918.650	12.667.026	13.904.675	106	110
Prosječni ponder rizika	60,2%	60,3%	60,2%	100	100

Ukupna neto izloženost banaka (prije primjene pondera) u 2017. godini povećana je za 10%. Rizik aktive bilance i izvanbilance (nakon primjene pondera) na dan 31. 12. 2017. iznosio je 13,9 milijardi KM, sa stopom rasta od 10%, na što je najviše utjecao rast stavki koje se ponderiraju sa 100% (najvećim dijelom odnosi se na rast kreditnog portfelja). Kao rezultat navedenog, prosječni ponder rizika je neznatno smanjen, sa 60,3% na 60,2%.

Isti smjer kretanja imao je ponderirani operativni rizik (POR), koji je povećan (4%) i na dan 31. 12. 2017. iznosio je jednu milijardu KM. Sve to je rezultiralo povećanjem iznosa ukupnog rizika aktive za 9% ili jednu milijardu KM, odnosno na razinu od 15 milijardi KM. Na dan 31. 12. 2017. udjel rizika aktive bilance i izvanbilance (izloženost kreditnom riziku) iznosio je 93%, a po osnovi operativnog rizika 7%.

Jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala¹³ banaka jeste koeficijent adekvatnosti kapitala, izračunat kao odnos neto kapitala i ukupnog rizika aktive. Ovaj koeficijent je na razini bankarskog sektora na dan 31. 12. 2017. iznosio 15,5%, što je za 0,2 postotna boda niže nego na kraju 2016. godine. U prilogu 6 daje se Izvješće o stanju i adekvatnosti kapitala banaka u Federaciji BiH.

Pokazatelj snage i kvalitete kapitala je odnos temeljnog kapitala (Tier I) i ukupnog rizika aktive, koji je na dan 31. 12. 2017. na razini bankarskog sektora iznosio 14,8%. Obveza banaka je da dio temeljnog kapitala koji je iznad 9% iznosa ukupnog rizika aktive, namijene za pokriće rizika koji se odnose na preventivnu zaštitu od potencijalnih gubitaka u vrijeme krize, odnosno stresnih situacija, kroz zaštitni sloj za očuvanje kapitala, koji je propisan u iznosu od 2,5% od iznosa ukupnog rizika aktive. Propisana su i druga dva zaštitna sloja - protuciklični zaštitni sloj i zaštitni sloj za sistemski rizik, koje bi FBA u slučaju potrebe utvrdila posebnom odlukom.

Banke su dužne osigurati i održavati stopu financijske poluge kao dodatnu sigurnosnu i jednostavnu kapitalnu zaštitu, najmanje u iznosu od 6%. Stopa financijske poluge na razini bankarskog sektora na dan 31. 12. 2017. iznosila je 9,6% (na kraju 2016. godine 9,7%).

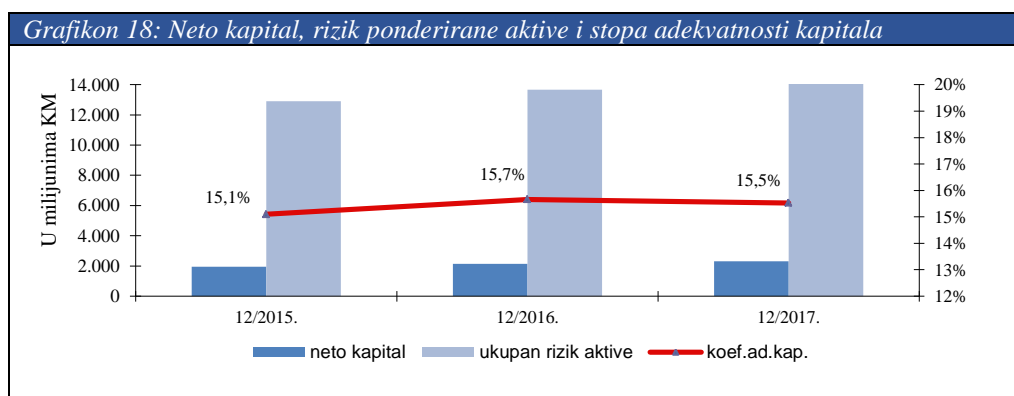
Posljednjih nekoliko godina adekvatnost kapitala bankarskog sektora održana je kontinuirano iznad 15% što je zadovoljavajuća kapitaliziranost na razini sustava. Banke su zadržale najveći dio ostvarene dobiti u prethodnim godinama u kapitalu, također nekoliko banaka je dodatnim kapitalnim injekcijama poboljšalo razinu kapitaliziranosti.

Problemi vezani za nekvalitetne plasmane i dio koji nije pokriven rezervama za kreditne gubitke (neto nekvalitetna aktiva) može u narednom razdoblju utjecati na slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka, iako je u posljednje tri godine prisutan pozitivan trend smanjenja neto nekvalitetne aktive i poboljšanje koeficijenta neto nekvalitetna aktiva u odnosu na temeljni kapital. U 2017. godini neto nekvalitetna aktiva iznosila je 244 milijuna KM, a koeficijent 11%, što se može ocijeniti umjerenom razinom.

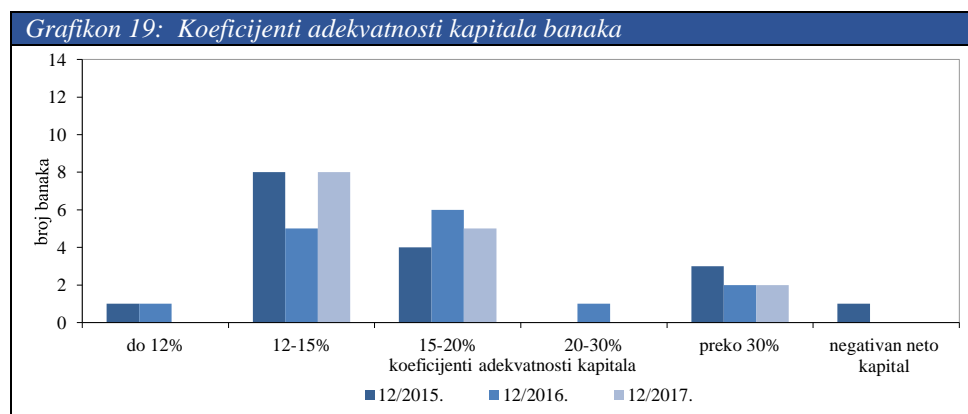
¹³Zakonom propisana minimalna stopa adekvatnosti kapitala iznosi 12%.

O P I S	31.12.2015.	31.12.2016.	31.12.2017.	INDEKS	
1	2	3	4	5(3/2)	6(4/3)
1. NETO KAPITAL	1.951.342	2.140.399	2.321.164	110	108
2. RIZIK AKTIVE BILANCE I IZVANBILANCE	11.918.650	12.667.026	13.904.675	106	110
3. POR (PONDERIRANI OPERATIVNI RIZIK)	976.734	1.001.018	1.042.691	102	104
4. UKUPAN RIZIK AKTIVE (2+3)	12.895.384	13.668.044	14.947.366	106	109
5. STOPA NETO KAPITALA(ADEKVATNOSTI KAPITALA) (1/ 4)	15,1%	15,7%	15,5%	104	99

U sljedećem grafikonu daje se pregled neto kapitala, rizik ponderirane aktive i stopa adekvatnosti kapitala.

Stopa adekvatnosti kapitala bankovnog sustava na dan 31. 12. 2017. od 15,5% je i dalje znatno viša od zakonskog minimuma (12%) i predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sustava za postojeću razinu izloženosti rizicima i jaku osnovu za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti.

Svih 15 banaka u Federaciji BiH na dan 31. 12. 2017. imalo je koeficijent adekvatnosti kapitala veći od zakonom propisanog minimuma od 12%. Prema analitičkim podacima sedam banaka je imalo stopu adekvatnosti kapitala nižu nego na kraju 2016. godine, dok je kod osam banaka bolja.

U nastavku se daje pregled stopa adekvatnosti kapitala u odnosu na zakonski minimum od 12%:

- Dvije banke imaju stopu manju od 14% (12,8% i 13,2%),
- Jedanaest banaka ima stopu između 14% i 18%,
- Dvije banke imaju adekvatnost 33,3% i 41,1%.

FBA je, obavljajući nadzor poslovanja i financijskog stanja banaka u Federaciji BiH, sukladno zakonskim ovlastima, a u cilju jačanja sigurnosti i banaka pojedinačno i sustava u cjelini, nalagala bankama poduzimanje odgovarajućih aktivnosti na jačanju kapitalne osnove i osiguranju kapitala adekvatnog visini i profilu postojeće i potencijalne izloženosti rizicima koji su imanentni bankarskom poslovanju, prije svega kreditnom riziku, kao dominantnom riziku kojem su banke izložene u poslovanju.

Kao i do sada, prioritetan zadatak većine banaka u sustavu je održavanje jake i adekvatne kapitalne osnove, a u fokusu su velike banke u sustavu, kao i banke čije je ukupno poslovanje pod pojačanim nadzorom i u kojima je nužno jačanje kapitalne osnove, kao osnovnog preduvjeta za sanaciju ovih banaka i izlaska iz zone nesigurnog i nesolidnog poslovanja.

Pod posebnim je nadzorom i kapital banaka koje imaju negativne trendove u kvaliteti aktive, što se odražava na kapital i predstavlja realnu opasnost za daljnje slabljenje kapitalne osnove. Zato je segment kapitala pod kontinuiranim pojačanim supervizorskim nadzorom, kako ne bi došlo do ugrožavanja stabilnosti banaka i erozije kapitalne osnove na razinu koja bi ugrozila ne samo poslovanje banaka, nego i utjecala na stabilnost ukupnog bankovnog sustava.

3.4. Aktiva i kvaliteta aktive

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka utvrđeni su kriteriji za procjenu izloženosti banaka kreditnom riziku ocjenom kvalitete njihove aktive i adekvatnosti rezervi za kreditne i druge gubitke prema rizičnosti plasmana i sredstava-stavki bilance i izvanbilančnih stavki.

Prilikom procjene izloženosti banaka kreditnom riziku, banke su dužne obračunavati rezerve za kreditne gubitke (RKG) sukladno kriterijima iz Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, uvažavajući već formirane ispravke vrijednosti bilančne aktive i rezerviranja za gubitke po izvanbilančnim stavkama koje se evidentiraju u knjigama banaka (obračunate u skladu s primjenjivim međunarodnim računovodstvenim standardima), uzimajući u obračun i RKG formirane iz dobiti (na računima kapitala).

-u 000 KM-

<i>Tablica 22: Aktiva (bilanca i izvanbilanca), RKG po regulatoru i ispravke vrijednosti po MRS-u</i>					
OPIS	31.12.2015.	31.12.2016.	31.12.2017.	INDEKS	
1	2	3	4	5(3/2)	6(4/3)
1. Rizična aktiva ¹⁴	14.850.813	15.678.467	17.224.329	106	110
2. Obračunate regulatorne rezerve za kreditne gubitke	1.507.523	1.533.712	1.492.475	102	97
3. Ispravka vrijednosti i rezerve za izvanbilančne stavke	1.269.548	1.294.471	1.262.277	102	97
4. Potrebne regulatorne rezerve iz dobiti za procijenjene gubitke	408.247	405.019	402.640	99	99
5. Formirane regulatorne rezerve iz dobiti za procijenjene gubitke	315.734	315.734	315.734	100	100
6. Nedostajući iznos regulat. rezervi iz dobiti za procijenjene gub.	204.558	200.035	198.771	98	99
7. Nerizične stavke	6.797.824	7.175.607	7.699.195	106	107
8. UKUPNA AKTIVA (1+7)	21.648.637	22.854.074	24.923.524	106	109

Ukupna aktiva s izvanbilančnim stavkama (aktiva)¹⁵ banaka u Federaciji BiH na dan 31. 12. 2017. iznosila je 25 milijardi KM i veća je za 9% ili 2,1 milijardu KM u odnosu na kraj 2016. godine. Rizična aktiva iznosi 17,2 milijarde KM i veća je za 10% ili 1,5 milijardi KM. Nerizične stavke iznose 7,7 milijardi KM ili 31% ukupne aktive s izvanbilancom i veće su za 7% ili 524 milijuna KM u odnosu na kraj 2016. godine.

¹⁴ Isključen iznos plasmana i potencijalnih obveza od 217 milijuna KM osiguranih novčanim depozitom.

¹⁵ Aktiva definirana člankom 2. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka („Službene novine Federacije BiH“, broj 85/11-pročišćeni tekst 33/12-ispravka, 15/13).

Ukupne obračunate RKG po regulatornom zahtjevu su smanjene (3% ili 41 milijun KM) i iznose 1,5 milijardi KM, a formirane ispravke vrijednosti bilančne aktive i rezerviranja za gubitke su manje za 3% ili 32 milijuna KM i iznose 1,3 milijarde KM.

Potrebne regulatorne rezerve¹⁶ iznose 403 milijuna KM i manje su za 1% ili dva milijuna KM. Formirane regulatorne rezerve iz dobiti u iznosu od 316 milijuna KM su na istoj razini kao i na kraju 2016. godine. Nedostajuće regulatorne rezerve¹⁷ na dan 31. 12. 2017. iznose 199 milijuna KM, s padom od 1% ili 1,3 milijuna KM u odnosu na kraj 2016. godine.

- u 000 KM -

Tablica 23: Ukupna aktiva, bruto bilančna aktiva, rizične i nerizične stavke aktive

O P I S	31.12.2015.		31.12.2016.		31.12.2017.		INDEKS	
	Iznos	Strukt. %	Iznos	Strukt. %	Iznos	Strukt. %	8 (4/2)	9 (6/4)
1.	2	3	4	5	6	7		
Kredit	10.186.613	84,1	10.850.532	84,2	11.910.826 ¹⁸	83,6	106	110
Kamate	71.680	0,6	69.237	0,5	66.894	0,5	97	97
Dospjela potraživanja	1.161.853	9,6	1.164.973	9,0	1.036.949	7,3	100	89
Potraživanja po plać. garancijama	24.648	0,2	26.537	0,2	31.080	0,2	108	117
Ostali plasmani	139.457	1,1	138.995	1,1	400.584	2,8	100	288
Ostala aktiva	526.871	4,4	638.228	5,0	814.496	5,6	121	124
1.RIZIČNA BILANČNA AKTIVA	12.111.122	100,0	12.888.502	100,0	14.260.829	100,0	106	111
2. NERIZIČNA BILANČNA AKTIVA	6.289.910		6.745.740		7.172.606		107	106
3. BRUTO BILANČNA AKTIVA (1+2)	18.401.032		19.634.242		21.433.435		107	109
4. RIZIČNA IZVANBILANCA	2.739.691		2.789.965		2.963.500		102	106
5. NERIZIČNA IZVANBILANCA	507.914		429.867		526.589		85	122
6. UKUPNE IZVANBILANČNE STAVKE (4+5)	3.247.605		3.219.832		3.490.089		99	108
7. RIZIČNA AKTIVA S IZVANBILANCOM (1+4)	14.850.813		15.678.467		17.224.329		106	110
8. NERIZIČNE STAVKE (2+5)	6.797.824		7.175.607		7.699.195		106	107
9. AKTIVA S IZVANBILANCOM (3+6)	21.648.637		22.854.074		24.923.524		106	109

Bruto bilančna aktiva⁶ iznosi 21,4 milijarde KM i veća je za 9% ili 1,8 milijardi KM u odnosu na kraj 2016. godine. Rizična bilančna aktiva iznosi 14,3 milijarde KM, što je 66% bruto bilančne aktive, s ostvarenim rastom od 11% ili 1,4 milijarde KM. Nerizična bilančna aktiva iznosi 7,2 milijarde KM i veća je za 6% ili 427 milijuna KM.

Izvanbilančne rizične stavke u iznosu od tri milijarde KM su veće za 6% ili 173 milijuna KM u odnosu na kraj 2016. godine, a nerizične stavke iznose 527 milijuna KM, s ostvarenim rastom od 22% ili 97 milijuna KM.

U 2017. godini ostvaren je rast kredita od 7% ili 909 milijuna KM (u 2016. godini rast je iznosio 6% ili 659 milijuna KM). Na dan 31. 12. 2017. krediti su iznosili 13,2 milijarde KM, što je udjel od 65,2% (-1,6 postotnih bodova).

U 2017. godini plasirano je ukupno 11 milijardi KM novih kredita, što je za 19% ili 1,7 milijardi KM više u odnosu na prošlu godinu. Od ukupno plasiranih kredita na gospodarstvo se odnosi 72%, a na stanovništvo 25%, kao i na kraju 2016. godine. Ročna struktura novoodobrenih kredita: dugoročni 44%, kratkoročni 56% (na kraju 2016. godine: dugoročni 45%, kratkoročni 55%).

Tri najveće banke u Federaciji BiH s iznosom kredita od sedam milijardi KM imaju udjel od 54% u ukupnim kreditima na razini sustava. Trend i promjena udjela pojedinih sektora u ukupnoj strukturi kredita dani su u sljedećoj tablici.

¹⁶ Potrebne regulatorne rezerve predstavljaju pozitivnu razliku između obračunatih RKG i ispravaka vrijednosti (obračunate RKG su veće od ispravke vrijednosti).

¹⁷ Nedostajući iznos regulatornih rezervi predstavlja pozitivnu razliku između potrebnih i formiranih RKG.

¹⁸ Isključen iznos kredita od 168 milijuna KM pokriven novčanim depozitom (uključen u nerizičnu bilančnu aktivu).

Tablica 24: Sektorska struktura kredita

SEKTORI	31.12.2015.		31.12.2016.		31.12.2017.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Vladine institucije	250.805	2,2	265.892	2,2	245.102	1,9	106	92
Javna poduzeća	269.507	2,3	226.891	1,8	210.461	1,6	84	93
Privatna poduzeća i društ.	5.328.591	45,9	5.756.280	46,9	6.295.558	47,8	108	109
Bankarske institucije	5.701	0,0	58	0,0	12	0,0	1	21
Nebankarske finansijske instit.	41.542	0,4	40.365	0,3	58.992	0,4	97	146
Gradani	5.705.684	49,1	5.972.074	48,7	6.358.707	48,2	105	106
Ostalo	8.914	0,1	8.668	0,1	10.028	0,1	97	116
UKUPNO	11.610.744	100,0	12.270.228	100,0	13.178.860	100,0	106	107

Stopa rasta kredita privatnih poduzeća iznosila je 9% ili 539 milijuna KM (u 2016. godini ostvaren rast od 8% ili 428 milijuna KM), tako da su na dan 31. 12. 2017. krediti ovog sektora dostigli iznos od 6,3 milijarde KM i udjel od 47,8% (+0,9 postotnih bodova). Rast kredita sektoru stanovništva iznosio je 6% ili 387 milijuna KM (u 2016. godini ostvaren rast od 5% ili 266 milijuna KM), dok je udjel blago smanjen sa 48,7% na 48,2% i na dan 31. 12. 2017. iznosili su 6,4 milijarde KM.

Prema dostavljenim podacima od banaka sa stanjem na dan 31. 12. 2017., struktura kredita stanovništvu po namjeni je skoro ista kao na kraju 2016. godine: udjel kredita za financiranje potrošnih dobara iznosi 81%, udjel stambenih kredita iznosi 17%, a sa preostalim 2% kreditirani su mali zanati, mali biznis i poljoprivreda. Tri najveće banke u sustavu plasirale su, kao i na kraju 2016. godine, stanovništvu 61%, a privatnim poduzećima 46% ukupnih kredita danih ovim sektorima.

U valutnoj strukturi kredita najveći udjel od 54,2% ili 7,1 milijardu KM imaju krediti odobreni s valutnom klauzulom (EUR: sedam milijardi KM ili 99%, CHF: 66 milijuna KM ili 1%), krediti u domaćoj valuti 45,3% ili šest milijardi KM, a najmanji udjel od samo 0,5% ili 59 milijuna KM imaju krediti u stranoj valuti (od toga se skoro sve odnosi na EUR: 54 milijuna KM ili 93%). Ukupan iznos kredita s valutnom klauzulom u CHF valuti od 66 milijuna KM ima udjel od 0,5% u ukupnom kreditnom portfelju i cijeli iznos se odnosi na jednu banku u sustavu (na kraju 2016. godine 0,9%).

Kvaliteta aktive i izvanbilančnih rizičnih stavki, opći kreditni rizik, potencijalni kreditni gubici po kategorijama klasifikacije dani su u sljedećoj tablici.

Tablica 25: Klasifikacija aktive, opći kreditni rizik (OKR) i potencijalni kreditni gubici (PKG)

Kategorija klasifikacije	31.12.2015.			31.12.2016.			31.12.2017.			INDEKS	
	Klasif. aktiva	Udjel %	OKR PKG	Klasif. aktiva	Udjel %	OKR PKG	Klasif. aktiva	Udjel %	OKR PKG	11(5/2)	12(8/5)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
A	12.316.066	82,9	246.321	13.166.182	84,0	263.324	14.834.609	86,1	296.693	107	113
B	950.153	6,4	76.023	982.398	6,3	77.167	1.032.373	6,0	82.700	103	105
C	301.862	2,0	75.796	224.335	1,4	58.086	166.456	1,0	45.486	74	74
D	426.025	2,9	252.682	423.766	2,7	253.348	301.598	1,7	178.304	99	71
E	856.707	5,8	856.701	881.786	5,6	881.787	889.293	5,2	889.292	103	101
Rizična ak. (A-E)	14.850.813	100,0	1.507.523	15.678.467	100,0	1.533.712	17.224.329	100,0	1.492.475	106	110
Klasificirana (B-E)	2.534.747	17,1	1.261.202	2.512.285	16,0	1.270.389	2.389.720	13,9	1.195.782	99	95
Nekvalitetna (C-E)	1.584.594	10,7	1.185.179	1.529.887	9,8	1.193.221	1.357.347	7,9	1.113.082	97	89
Nerizična akt. ¹⁹	6.797.824			7.175.607			7.699.195			106	107
UKUPNO (rizična i nerizična)	21.648.637			22.854.074			24.923.524			106	109

Budući da su plasmani, odnosno krediti najrizičniji dio aktive banaka, njihova kvaliteta predstavlja jednu od najznačajnijih determinanti stabilnosti i uspješnosti poslovanja banaka. Ocjena kvalitete

¹⁹ Stavke aktive koje se, sukladno članku 2. stavak (2) Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, ne klasificiraju i stavke na koje se, u skladu s čl. 22. stavak (8) Odluke, ne obračunavaju rezerve za OKG od 2%.

aktive je ustvari ocjena izloženosti kreditnom riziku plasmana banke, odnosno identificiranje potencijalnih kreditnih gubitaka. Prvi indikator i upozoravajući signal da postoje potencijalni problemi u otplati kredita je rast dospjelih potraživanja i udjela u ukupnim kreditima. Na dan 31. 12. 2017. dospjela potraživanja iznose 1,1 milijardu KM, što je manje za 10% ili 123 milijuna KM u odnosu na kraj prethodne godine.

Ako se analizira kvaliteta rizične aktive kroz kretanje i promjene ključnih pokazatelja, može se konstatirati da su u 2017. godini ključni pokazatelji kvalitete aktive nastavili s trendom poboljšanja, najvećim dijelom zbog utjecaja kreditnog rasta. Kod nekih banaka pokazatelji su imali blage promjene, odnosno sedam banaka ima pokazatelje udjela klasificirane u odnosu na rizičnu aktivu lošije od bankovnog sustava, a pet banaka ima pokazatelje udjela nekvalitetne u odnosu na rizičnu aktivu lošije od bankovnog sustava. U prilogu 7 i 7a daje se klasifikacija aktive bilance i izvanbilančnih rizičnih stavki.

Klasificirana aktiva na dan 31. 12. 2017. iznosila je 2,4 milijarde KM, a nekvalitetna 1,4 milijarde KM. Klasificirana aktiva (B-E) je smanjena za 5% ili 123 milijuna KM u odnosu na kraj 2016. godine (u 2016. godini pad od 1% ili 22 milijuna KM). Kategorija B je povećana za 5% ili 50 milijuna KM. Nekvalitetna aktiva (C-E) je smanjena za 11% ili 173 milijuna KM, s napomenom da je trajni otpis aktive u 2017. godini iznosio 125 milijuna KM (u 2016. godini nekvalitetna aktiva je smanjena za 3% ili 55 milijuna KM).

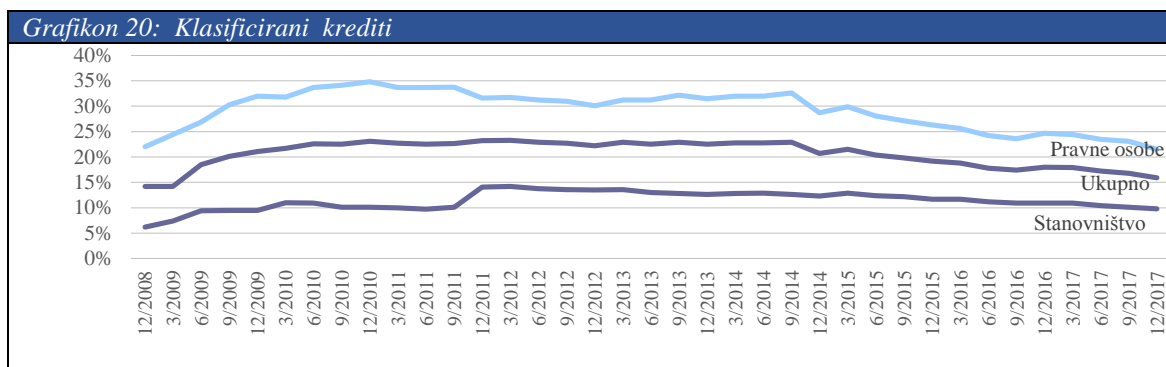
Koeficijent iskazan kroz udjel klasificirane u rizičnoj aktivni iznosi 13,9%, a smanjenje za 2,1 postotni bod u odnosu na kraj 2016. godine je isključivo rezultat rasta rizične aktive od 10% ili 1,5 milijardi KM. Najvažniji pokazatelj kvalitete aktive je odnos nekvalitetne i rizične aktive, iznosi 7,9%, što je niže za 1,9 postotnih bodova u odnosu na kraj 2016. godine.

Sektorska analiza podataka temelji se na pokazateljima kvalitete kredita danih za dva najznačajnija sektora: pravnim osobama i stanovništvu. Dva navedena pokazatelja za ove sektore se značajno razlikuju i ukazuju na postojanje veće izloženosti kreditnom riziku, a time i potencijalnim kreditnim gubicima, kod kredita plasiranih pravnim osobama.

Tablica 26: Klasifikacija kredita danih stanovništvu i pravnim osobama

Kategorija klasifikacije	31.12.2016.						31.12.2017.						
	Stanovni štvo	Udjel %	Pravne osobe	Udjel %	UKUPNO Iznos	Udjel %	Stanovni štvo	Udjel %	Pravne osobe	Udjel %	UKUPNO Iznos	Udjel %	INDEKS
I	2	3	4	5	6 (2+4)	7	8	9	10	11	12 (8+10)	13	14(12/6)
A	5.319.385	89,1	4.744.319	75,3	10.063.704	82,0	5.732.970	90,1	5.356.474	78,5	11.089.185	84,2	110
B	161.278	2,7	600.184	9,7	770.462	6,3	163.628	2,6	651.859	9,6	816.141	6,2	106
C	61.962	1,0	149.040	2,4	211.002	1,7	61.371	1,0	98.470	1,4	159.449	1,2	76
D	77.142	1,3	329.597	5,2	406.739	3,3	46.850	0,7	243.681	3,6	293.141	2,2	71
E	352.307	5,9	466.014	7,4	818.321	6,7	353.889	5,6	469.668	6,9	820.953	6,2	101
UKUPNO	5.972.074	100,0	6.298.154	100,0	12.270.228	100,0	6.358.708	100,0	6.820.152	100,0	13.178.869	100,0	107
Klas. kred. B-E	652.689	10,9	1.553.835	24,7	2.206.524	18,0	625.738	9,8	1.463.678	21,5	2.089.684	15,9	95
Nekv. kred C-E	491.411	8,2	944.651	15,0	1.436.062	11,7	462.110	7,3	811.819	11,9	1.273.543	9,7	89
		48,7		51,3		100,0		48,2		51,8		100,0	
Udjel po sektorima u klasificiranim kreditima, nekvalitetnim kreditima i B kategoriji:													
Klasifikacija B-E		29,6		70,4		100,0		29,9		70,1		100,0	
Nekvalitetni C-E		34,2		65,8		100,0		36,3		63,7		100,0	
Kategorija B		20,9		79,1		100,0		20,1		79,9		100,0	

Pokazatelji kvalitete kredita su u 2017. godini poboljšani, udjel klasificiranih kredita je smanjen na razinu od 15,9% (-2,1 postotni bod), s jedne strane, zbog smanjenja klasificiranih kredita za 5% ili 117 milijuna KM, a s druge strane, zbog već navedenog rasta ukupnih kredita. Klasificirani krediti oba sektora su smanjeni: stanovništva za 4% ili 27 milijuna KM, a pravnih osoba za 6% ili 90 milijuna KM.

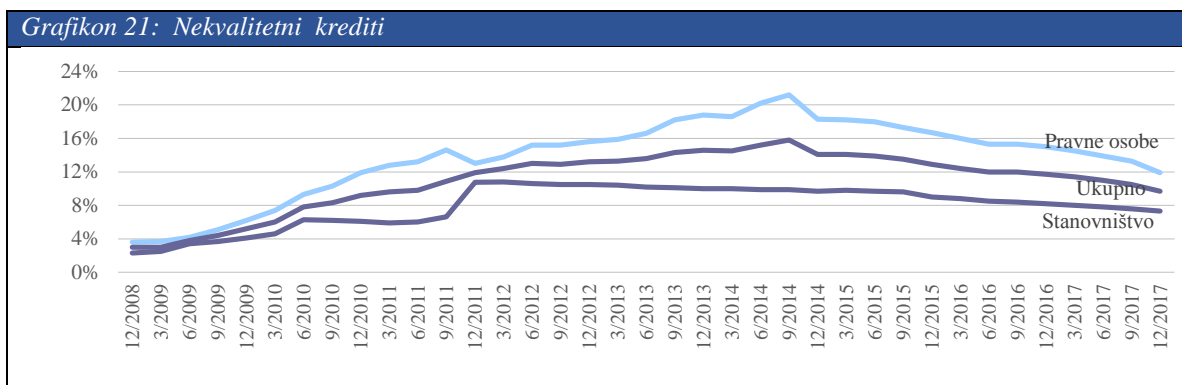

Udjel nekvalitetnih kredita je smanjen sa 11,7% na 9,7%, kao rezultat kreditnog rasta od 7% ili 909 milijuna KM i smanjenja ukupnih nekvalitetnih kredita za 11% ili 162 milijuna KM, uz napomenu da je trajni otpis iznosio 121 milijun KM.

Nekvalitetni krediti pravnih osoba su smanjeni za 14% ili 133 milijuna KM, a stanovništva za 6% ili 29 milijuna KM, u odnosu na kraj 2016. godine.

Od ukupnih kredita plasiranih pravnim osobama u iznosu od 6,8 milijardi KM, na dan 31. 12. 2017. u kategorije B do E klasificirano je 21,5% ili 1,5 milijardi KM, što je smanjenje za 3,2 postotna boda u odnosu na kraj 2016. godine, dok je pokazatelj za sektor stanovništva znatno bolji, što je u korelaciji sa stupnjem rizičnosti kreditiranja ova dva sektora.

Od ukupno odobrenih kredita stanovništvu u iznosu od 6,4 milijarde KM, u navedene kategorije klasificirano je 626 milijuna KM ili 9,8%, što je smanjenje za 1,1 postotni bod u odnosu na kraj 2016. godine.

Najvažniji pokazatelj kvalitete kreditnog portfelja je udjel nekvalitetnih kredita. Od ukupnih nekvalitetnih kredita, na pravne osobe se odnosi 64%, a na stanovništvo 36% (31.12.2016.: pravne osobe 66%, stanovništvo 34%). U 2017. godini udjel nekvalitetnih kredita i kod sektora stanovništva i kod pravnih osoba je smanjen, kao rezultat već ranije navedenih faktora: smanjenja nekvalitetnih kredita i stanovništva (za 6% ili 29 milijuna KM) i pravnih osoba (14% ili 133 milijuna KM), kao i kreditnog rasta (stanovništva: 6% ili 387 milijuna KM i pravnih osoba 8% ili 522 milijuna KM).

Od ukupnih kredita plasiranih pravnim osobama na nekvalitetne kredite se odnosi 11,9% ili 812 milijuna KM, što je za 3,1 postotni bod manje nego na kraju 2016. godine (u 2016. godini udjel je smanjen također za 1,7 postotnih bodova). Za sektor stanovništva pokazatelj udjela nekvalitetnih kredita je 7,3% ili 462 milijuna KM, što je za 0,9 postotnih bodova manje (u 2016. godini udjel je smanjen za 0,8 postotnih bodova).

Detaljnija i potpunija analiza temelji se na podacima o granskoj koncentraciji kredita unutar sektora pravnih osoba (po sektorima) i stanovništva (po namjeni).

- u 000 KM -

OPIS	31.12.2016.				31.12.2017.				INDEKS	
	Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti		Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti			
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %		
1	2	3	4	5 (4/2)	6	7	8	9 (8/6)	10 (6/2)	11(8/4)
1. Krediti pravnim osob. za:										
Poljoprivredu (AGR)	143.318	1,2	24.461	17,1	206.554	1,6	30.860	14,9	144	126
Proizvodnju (IND)	1.792.572	14,6	328.438	18,3	1.986.437	15,1	281.513	14,2	111	86
Građevinarstvo (CON)	443.523	3,6	78.173	17,6	428.151	3,2	67.845	15,8	97	87
Trgovinu (TRD)	2.398.752	19,5	313.660	13,1	2.589.004	19,6	290.802	11,2	108	93
Ugostiteljstvo (HTR)	239.322	2,0	16.182	6,8	243.136	1,8	11.536	4,7	102	71
Ostalo ²⁰	1.280.667	10,4	183.737	14,3	1.366.870	10,4	129.263	9,5	107	70
UKUPNO 1.	6.298.154	51,3	944.651	15,0	6.820.152	51,7	811.819	11,9	108	86
2. Krediti stanovništvu za:										
Opću potrošnju	4.795.884	39,1	310.215	6,5	5.188.942	39,4	317.089	6,1	108	102
Stambenu izgradnju	1.051.760	8,6	155.825	14,8	1.065.987	8,1	126.907	11,9	101	81
Obavljanje djelatn. (obrtnici)	124.430	1,0	25.371	20,4	103.779	0,8	18.114	17,5	83	71
UKUPNO 2.	5.972.074	48,7	491.411	8,2	6.358.708	48,3	462.110	7,3	106	94
UKUPNO (1. +2.)	12.270.228	100	1.436.062	11,7	13.178.860	100	1.273.929	9,7	107	89

Najveći udjel u ukupnim kreditima, kod pravnih osoba imaju sektori trgovine 19,6% i proizvodnje 15,1%, a kod stanovništva najveći udjel imaju krediti za opću potrošnju 39,4% i stambeni krediti 8,1% (31.12.2016. godine: pravne osobe: trgovina 19,5% i proizvodnja 14,6%, stanovništvo: opća potrošnja 39,1% i stambeni krediti 8,6%).

Pokazatelj udjela nekvalitetnih kredita posebno je visok u sektoru građevinarstva, koji u ukupnim kreditima ima nizak udjel od svega 3,2%, iznosi 15,8%, s padom od 1,8 postotnih bodova (u 2016. godini udjel smanjen za visokih 9,1 postotni bod). Kod sektora poljoprivrede, koji ima najmanji udjel od 1,6%, nekvalitetni krediti imaju značajan udjel od 14,9%, koje je manje za 2,2 postotna boda u odnosu na kraj prethodne godine.

Fokus je na dva sektora s najvećim udjelom u ukupnim kreditima, a to su sektor trgovine (19,6%) i proizvodnje (15,1%). Razina kredita plasiranih sektoru proizvodnje od dvije milijarde KM je u 2017. godini povećana za 11% ili 194 milijuna KM, a nekvalitetni krediti su smanjeni za 14% ili 47 milijuna KM, odnosno na 282 milijuna KM, a udjel je, iako smanjen za 4,1 postotni bod, i dalje na visokoj razini od 14,2% (u 2016. godini pad od 7% ili 24 milijuna KM, a udjel je smanjen za 2,9 postotnih bodova, odnosno na 18,3%).

Kreditiranje sektora trgovine u 2017. godini povećano je za 8% ili 190 milijuna KM, odnosno na razinu od 2,6 milijardi KM. Nekvalitetni krediti kod ovog sektora smanjeni su za 7% ili 23 milijuna KM, na dan 31. 12. 2017. iznosili su 291 milijun KM, a udjel je smanjen za 1,9 postotnih bodova, odnosno na 11,2% (u 2016. godini ostvaren je rast od 3% ili 10 milijuna KM, a udjel je smanjen sa 13,2% na 13,1%), što je bolji pokazatelj nego kod sektora proizvodnje.

Kod stanovništva dominiraju krediti za opću potrošnju, koji imaju i najveći udjel od 39,4% u ukupnim kreditima. U 2017. godini zabilježen je rast ovih kredita od 8% ili 393 milijuna KM, stambeni krediti su imali blagi rast od 1% ili 14 milijuna KM, dok su krediti obrtnicima smanjeni za 17% ili 21 milijun KM. Najlošiji pokazatelj udjela nekvalitetnih kredita od 17,5% (na kraju 2016. godine 20,4%), imaju krediti plasirani obrtnicima, s niskim udjelom od 0,8% u ukupnim kreditima. Relativno visok udjel

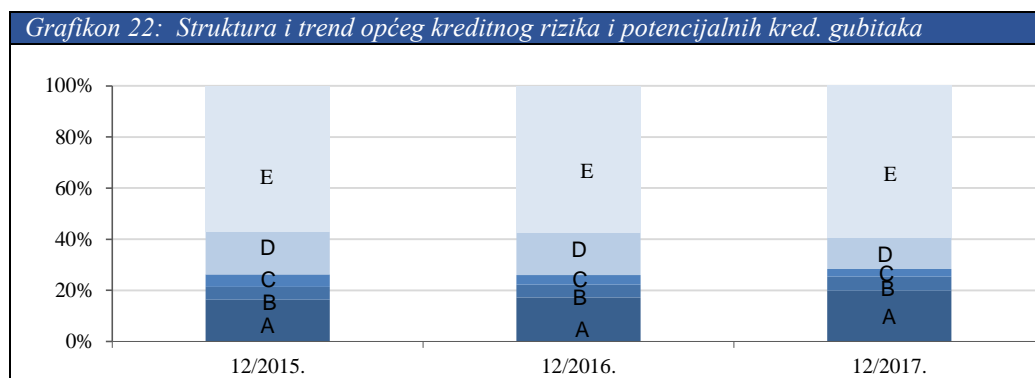
²⁰ Uključeni sljedeći sektori: promet, skladištenje i komunikacije (TRC); financijsko posredovanje (FIN); poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge (RER); javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje (GOV) i ostalo.

nekvalitetnih kredita od 11,9% imaju stambeni krediti (na kraju 2016. godine 14,8%), dok krediti za opću potrošnju imaju najniži udjel nekvalitetnih kredita od 6,1% (na kraju 2016. godine 6,5%). Razina općeg kreditnog rizika i procijenjenih potencijalnih kreditnih gubitaka po kategorijama klasifikacije, utvrđenih sukladno kriterijima i metodologiji propisanoj u odlukama FBA, njihov trend i struktura na razini bankarskog sektora dani su u sljedećoj tablici i grafikonu.

Tablica 28: Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka

Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I STRUKTURA (u%)						INDEKS	
	31.12.2015.	3	31.12.2016.	5	31.12.2017.	7	8 (4/2)	9 (6/4)
I	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
A	246.321	16,3	263.324	17,2	296.693	19,9	107	113
B	76.023	5,0	77.167	5,0	82.700	5,5	102	107
C	75.796	5,0	58.086	3,8	45.486	3,1	77	78
D	252.682	16,7	253.348	16,5	178.304	11,9	100	70
E	856.701	57,0	881.787	57,5	889.292	59,6	103	101
UKUPNO	1.507.523	100,0	1.533.712	100,0	1.492.475	100,0	102	97

U sljedećem grafikonu daju se struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka.

Analizirajući razinu obračunatih RKG ukupno i po kategorijama klasifikacije, u odnosu na kraj 2016. godine, rezerve za opći kreditni rizik (za kategoriju A) i potencijalne kreditne gubitke su manje za 3% ili 41 milijun KM i iznose 1,5 milijardi KM. Rezerve za opći kreditni rizik su veće za 13% ili 33 milijuna KM, a rezerve za potencijalne kreditne gubitke su manje za 6% ili 75 milijuna KM u odnosu na kraj 2016. godine.

Rezerve za B kategoriju su veće za 7% ili šest milijuna KM i iznose 83 milijuna KM, a rezerve za nekvalitetnu aktivu su smanjene za 7% ili 80 milijuna KM, odnosno na razinu od 1,1 milijardu KM, kao rezultat promjena, odnosno migracije stavki iz C u D, odnosno iz D u E kategoriju, te značajnog otpisa stavki u E kategoriji. Zbog navedenog, rezerve za C kategoriju su smanjene za 22% ili 13 milijuna KM, za D kategoriju za 30% ili 75 milijuna KM, dok su rezerve za E kategoriju povećane za 1% ili sedam milijuna KM.

Jedan od najvažnijih pokazatelja kvalitete aktive je odnos potencijalnih kreditnih gubitaka (PKG) i rizične aktive s izvanbilancom, iznosi 6,9% i manji je za 1,2 postotna boda u odnosu na kraj 2016. godine. Na dan 31. 12. 2017. banke su, kao i na kraju 2016. godine, prosječno za B kategoriju imale obračunate rezerve po stopi od 8%, za C kategoriju 27%, D kategoriju 60% i E 100%.²¹ U skladu sa MRS/MSFI, banke su obvezne umanjena vrijednosti imovine knjižiti kroz troškove formirajući ispravke vrijednosti za bilančne stavke i rezerviranja za rizične izvanbilančne stavke (ranije troškovi RKG).

²¹Prema Odluci o minimalnim standardima za upravljanjem kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, banke su dužne obračunavati rezerve za kreditne gubitke po kategorijama klasifikacije u sljedećim postotcima: A-2%, B 5-15%, C 16-40%, D 41-60% i E 100%.

Pregled ukupnih stavki aktive (bilanca i izvanbilanca) i stavki u statusu neizmirenja obveza (default), kao i pripadajuće ispravke vrijednosti i rezerviranja (utvrđenih u skladu s internim metodologijama banaka čiji je minimum elemenata propisan regulativom FBA) dani su u sljedećoj tablici.

Tablica 29: Procjena i vrednovanje rizičnih stavki po MRS-u 39 i MRS-u 37

OPIS	IZNOS (u 000 KM) I UDJEL (u%)				INDEKS 6 (4/2)
	31.12.2016.		31.12.2017.		
	Iznos	Udjel	Iznos	Udjel	
1	2	3	4	5	6 (4/2)
1. RIZIČNA AKTIVA (a+b)	15.678.467	100,0%	17.224.329	100,0%	110
a) Stavke u statusu neizmirenja obveza (default)	1.601.0221	10,2%	1.418.698	8,2%	89
a.1. bilančne stavke u defaultu	1.574.439		1.405.930		89
a.2. izvanbilančne stavke u defaultu	26.583		12.768		48
b) Stavke u statusu izmirenja obveza (performing assets)	14.077.445	89,8%	15.805.631	91,8%	112
1.1 UKUPNE ISPRAVKE VRIJEDNOSTI RIZIČNE AKTIVE (a+b)		100,0%	1.262.277	100,0%	97
a) Ispravke vrijednosti za default		86,4%	1.049.770	83,2%	94
a.1. Ispravke vrijednosti bilančnih stavki u defaultu	1.102.461		1.041.270		94
a.2. Rezerve za izvanbilancu u defaultu	16.433		8.500		52
b) Ispravke vrijednosti za performing assets (IBNR ²²)	175.577	13,6%	212.507	16,8%	121
2. UKUPNI KREDITI (a+b)	12.270.228	100,0%	13.178.860	100,0%	107
a) Krediti u defaultu (non-performing loans)	1.518.811	12,4%	1.347.134	10,2%	89
b) Krediti u statusu izmirenja obveza (performing loans)	10.751.417	87,6%	11.831.726	89,8%	110
2.1. ISPRAVKA VRIJEDNOSTI KREDITA (a+b)	1.193.721	100,0%	1.166.804	100,0%	98
a) Ispravka vrijednosti kredita u defaultu	1.055.454	88,4%	998.636	85,6%	95
b) Ispravka vrijednosti performing kredita (IBNR kredita)	138.267	11,6%	168.168	14,4%	122
Pokrivenost stavki u statusu neizmirenja obveza (default)	69,9%		74,0%		
Pokrivenost stavki u statusu izmirenja obveza (performing assets)	1,2%		1,3%		
Pokrivenost rizične aktive ukupnim ispravicima vrijednosti	8,3%		7,3%		

Kreditni u statusu neizmirenja obveza (default) u 2017. godini smanjeni su za 11% ili 172 milijuna KM (u 2016. godini smanjeni za 5% ili 87 milijuna KM), s napomenom da su nekvalitetni krediti smanjeni za 11% ili 162 milijuna KM u odnosu na kraj 2016. godine. Udjel kredita u defaultu u ukupnim kreditima je smanjen za 2,2 postotna boda i iznosi 10,2%, a nekvalitetnih kredita 9,7%. Udjel svih stavki u defaultu u ukupnoj rizičnoj aktivni je smanjen za dva postotna boda i iznosi 8,2%.

Pokrivenost stavki u defaultu ispravicima vrijednosti je povećana i iznosi 74% (na kraju 2016. godine 69,9%), zbog većeg pada defaulta (11% ili 182 milijuna KM), u odnosu na pad ispravaka vrijednosti (6% ili 69 milijuna KM). Pokrivenost nekvalitetne aktive rezervama za kreditne gubitke je povećana i iznosi 82% (na kraju 2016. godine 78%).

Pokrivenost stavki u statusu izmirenja obveza (performing assets) je povećana za 0,1 postotni bod i iznosi 1,3%, dok je pokrivenost rizične aktive ukupnim ispravicima vrijednosti smanjena i iznosi 7,3% (na kraju 2016. godine 8,3%). Pokazatelj pokrivenosti rizične aktive ukupnim obračunatim regulatornim rezervama za kreditne gubitke (rezervama za opći kreditni rizik i posebnim rezervama za kreditne gubitke) je smanjen sa 9,8% na 8,7%.

Zbog kašnjenja klijenata u plaćanju dospjelih kreditnih obveza došlo je do aktiviranja jamstava kod jednog broja kredita u kašnjenju, koji su imali ovakvu vrstu osiguranja. Prema izvještajnim podacima banaka u Federaciji BiH na dan 31. 12. 2017., od ukupnog broja kreditnih partija koji iznosi 1.205.802, 838 kreditnih partija su otplaćivali jamci (957 jamaca). Udjel iznosa kredita i broja kreditnih partija koje otplaćuju jamci u odnosu na podatke za ukupan sustav je nizak i iznosi svega 0,17% i 0,07%.

²² IBNR (identified but not reported) - latentni gubici.

Analiza kvalitete aktive, odnosno kreditnog portfelja pojedinačnih banaka, kao i on-site kontrole u samim bankama, ukazuju da je kreditni rizik dominantni rizik kod najvećeg broja banaka, zbog čega je fokus supervizora na ocjeni praksi upravljanja kreditnim rizikom, odnosno identifikaciji, mjerenju, praćenju i kontroli kreditnog rizika i klasifikaciji aktive.

FBA je bankama, kod kojih je kontrolom ocijenjena slaba kvaliteta aktive i slabe prakse upravljanja kreditnim rizikom i/ili koje imaju negativne trendove, odnosno pad kvalitete aktive, naložila korektivne mjere u smislu izrade operativnog programa upravljanja nekvalitetnom aktivom, koji mora sadržavati plan aktivnosti na poboljšanju postojećih praksi upravljanja kreditnim rizikom, odnosno kvalitete aktive, smanjenje postojećih koncentracija, te rješavanje problema nekvalitetne aktive i sprječavanje njezinog daljnjeg pogoršanja, kao i jačanje risk funkcije, odnosno njezinog značaja i kvalitete rada.

Izvršavanje naloga FBA se kontinuirano nadzire kroz pojačan postkontrolni postupak na temelju izvješća i ostale dokumentacije dostavljene od strane banaka, kao i provjere istog u ciljanim on site kontrolama. Nadzor ovog segmenta poslovanja je pojačan, posebno što isto značajno utječe i na pogoršanje profitabilnosti banaka i slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka, zbog čega banke moraju pravodobno poduzeti aktivnosti na pribavljanju kapitala iz vanjskih izvora.

Transakcije s povezanim osobama

U svom poslovanju banke su izložene raznim vrstama rizika, od kojih poseban značaj ima rizik vezan za transakcije s osobama povezanim s bankom. FBA je, sukladno bazelskim standardima, uspostavila određena opreznosna načela i zahtjeve vezane za transakcije s osobama povezanim s bankom, a organi banke su dužni donijeti posebne politike banke za poslovanje s povezanim osobama i pratiti njihovu primjenu.

FBA je propisala i poseban set izvješća koji obuhvaćaju transakcije s jednim dijelom povezanih osoba, i to kredite i potencijalne i preuzete izvanbilančne obveze (garancije, akreditivi, preuzete kreditne obveze) kao najčešći i najrizičniji vid transakcija između banaka i povezanih osoba.

Set propisanih izvješća uključuje podatke o kreditima danim sljedećim kategorijama povezanih osoba:

- dioničarima banke s više od 5% glasačkih prava
- članovima nadzornog odbora i uprave banke
- supsidijarnim osobama i drugim poduzećima povezanim s bankom.

- 000 KM -

O P I S	D A N I K R E D I T I ²³			I N D E K S	
	31.12.2015.	31.12.2016.	31.12.2017.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Dioničarima sa više od 5% glasačkih prava, sups. i drugim povezanim pred.	89.014	126.956	127.077	143	100
Članovima Nadzornog odbora i Odbora za reviziju	446	581	533	130	92
Upravi banke	3.023	2.516	3.230	83	128
UKUPNO	92.483	130.053	130.840	141	101
Potencijalne i preuzete izvanbilančne obveze	9.326	7.227	9.705	77	134

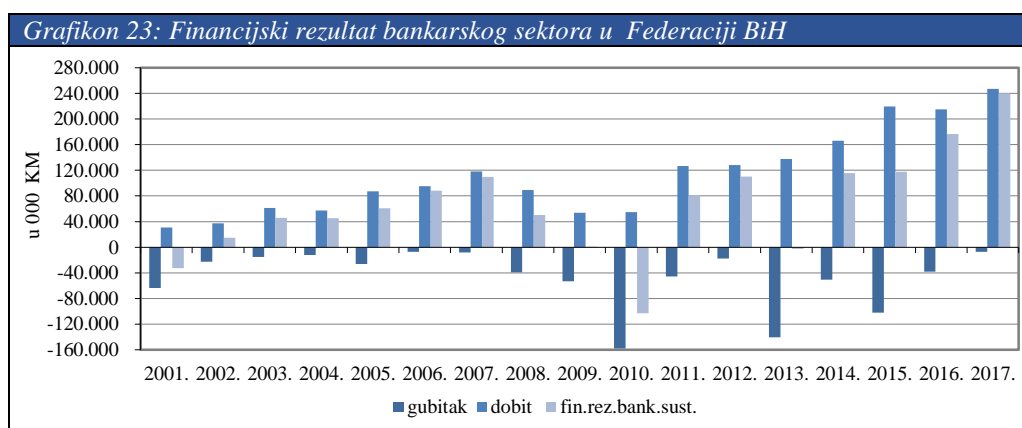
U promatranom razdoblju kreditne izloženosti prema osobama povezanim s bankom su povećane za 1%, a potencijalne obveze su povećane za 34%, zbog povećanja izloženosti kod jedne banke. Iz prezentiranih podataka može se zaključiti da se radi o malom iznosu kreditno-garancijskih poslova s povezanim osobama i da je razina rizika na razini sustava niska.

²³ Pored kredita, uključena i ostala potraživanja, deponirana sredstva i plasmani dioničarima (financijskim institucijama) s više od 5% glasačkih prava.

Evidentno je da je ovaj rizik značajno viši u bankama koje imaju disperziju u vlasničkoj strukturi, odnosno u bankama u vlasništvu rezidenata. FBA posebnu pažnju usmjerava na poslovanje banaka s povezanim osobama, naročito ocjeni sustava identifikacije i monitoringa izloženosti riziku poslovanja s povezanim osobama. Kontrolori FBA na licu mjesta daju naloge za otklanjanje uočenih propusta u određenim rokovima i pokreću prekršajne postupke, a sastavni dio tih aktivnosti je i praćenje i nadzor provedbe danih naloga u postkontrolnom postupku. To se pozitivno odrazilo na ovaj segment poslovanja, jer je u bankama značajno poboljšana kvaliteta upravljanja ovim rizikom.

3.5. Profitabilnost

Prema konačnim nerevidiranim podacima iz financijskog izvještaja koji prikazuje uspješnost poslovanja banaka (račun dobiti i gubitka) za 2017. godinu, na razini bankovnog sustava u Federaciji BiH ostvaren je pozitivan financijski rezultat - dobit u iznosu od 240 milijuna KM - što je za 39% ili 67 milijuna KM više u odnosu na kraj 2016. godine (nakon poreza), i predstavlja najbolji ostvareni rezultat do sada. Treba napomenuti da je druga po visini dobit ostvarena prethodne godine (173 milijuna KM), a zatim slijedi dobit ostvarena u 2015. godini (117 milijuna KM). U prilogu 8 daje se račun dobiti i gubitka banaka u Federaciji BiH po shemi FBA.

Ostvarenje boljeg financijskog rezultata u odnosu na prošlu godinu, rezultat je rasta ukupnog prihoda podržanog značajnim rastom operativnih prihoda (najvećim dijelom naknada za izvršene usluge i jednokratnih prihoda), uz prisutan rast i neto kamatnog prihoda (uglavnom kao posljedica značajnog smanjenja kamatnih rashoda), uz istodobno blago smanjenje nekamatnih rashoda.

Pozitivan financijski rezultat od 247 milijuna KM ostvarilo je 13 banaka i isti je veći za 17% ili 36 milijuna KM u odnosu na 2016. godinu. Istodobno, gubitak u poslovanju u iznosu od sedam milijuna KM iskazan je kod dvije banke i isti je za 81% ili 31 milijun KM manji nego prethodne godine.

- 000 KM -

Tablica 31: Ostvareni financijski rezultat: dobit/gubitak

OPIS	31.12.2015.		31.12.2016.		31.12.2017.	
	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka
1	2	3	4	5	6	7
Gubitak	-102.108	4	-38.305	2	-7.288	2
Dobit	219.594	13	211.753	13	247.261	13
Ukupno	117.486	17	173.248	15	239.973	15

Od ukupno ostvarene dobiti (247 milijuna KM) 66% ili 162 milijuna KM se odnosi na dvije najveće banke u sustavu, čiji je udio aktive u bankarskom sektoru 46,5%, dok se gubitak od sedam milijuna KM odnosi na dvije banke. Analitički podaci pokazuju da ukupno osam banaka ima bolji financijski rezultat (za 82 milijuna KM), dok sedam banaka ima lošiji rezultat (za 15 milijuna KM).

Na temelju analitičkih podataka, kao i pokazatelja za ocjenu kvalitete profitabilnosti (visina ostvarenog financijskog rezultata - dobit/gubitak i koeficijenta koji se koriste za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja, te drugih parametara vezanih za ocjenu uspješnosti poslovanja), evidentno je da je ukupna profitabilnost sustava poboljšana, najvećim dijelom po osnovi povećanih prihoda od naknada za izvršene usluge (kod velikih banaka), smanjenja kamatnih rashoda, povremenih jednokratnih prihoda i pod visokim je utjecajem oscilatornih kretanja troškova ispravaka vrijednosti.

Treba istaknuti da je krajem 2015. godine i u 2016. godini došlo do smanjenja nekvalitetnih kredita, s prisutnim trendom smanjenja i u 2017. godini, prvenstveno kao rezultat značajnog iznosa trajnog otpisa, a što je u korelaciji s kretanjem troškova ispravaka vrijednosti, s napomenom da je to bio najvažniji faktor koji je utjecao na poboljšanje financijskog rezultata u većini banaka nakon implementacije MRS 39 i 37 (nakon 31.12.2011.). Navedeno, kao i rezultati analize pokrivenosti loših kredita ispravcima vrijednosti, upućuje na zaključak i sumnju da su ispravke vrijednosti kod jednog broja banaka još uvijek podcijenjene i nisu na adekvatnoj razini. FBA prati status provedbe akata koji se odnose na formiranje ispravaka vrijednosti i poduzima mjere u cilju formiranja istih na adekvatnoj razini.

Ukupan prihod bankovnog sustava u 2017. godini iznosio je jednu milijardu KM i za 6% ili 57 milijuna KM je veći nego u 2016. godini, neto kamatni prihod iznosio je 605 milijuna KM, s rastom od 3% ili 18 milijuna KM i udjelom u strukturi ukupnog prihoda od 59%. Operativni prihodi, kao druga komponenta ukupnog prihoda, imali su rast od 10% ili 39 milijuna KM, iznosili su 422 milijuna KM, što je udjel od 41% u strukturi ukupnog prihoda. Na strani rashoda, ukupni nekamatni rashodi su smanjeni za 2% ili 13 milijuna KM i iznosili su 754 milijuna KM.

I pored rasta prosječnih kamatonosnih kredita za 8,9%, kao i činjenice da je rast loših kredita zaustavljen, smanjenje prosječne kamatne stope na kredite, kao rezultat pada aktivnih kamatnih stopa, imao je za posljedicu blagi pad kamatnih prihoda. Iako je jedan broj banaka zabilježio povećanje kamatnih prihoda u odnosu na prošlu godinu, kao rezultat intenziviranja kreditnih aktivnosti, niži kamatni prihodi kod tri najveće banke, najvećim dijelom utjecali su na njihovu stagnaciju na razini sustava.

Kamatni prihodi iznose 755 milijuna KM, što je u odnosu na prošlu godinu na približno istoj razini (+0,3% ili dva milijuna KM), sa smanjenjem udjela u strukturi ukupnog prihoda sa 77,6% na 73,5%. Najveći udjel imaju prihodi od kamata po kreditima, koji su na razini od 670 milijuna KM i s neznatnim padom od 0,2% ili dva milijuna KM, čime je nastavljen trend iz prethodnih godina, a što je rezultiralo smanjenjem prosječnih aktivnih kamatnih stopa na kredite sa 5,72% na 5,24% i padom udjela u ukupnom prihodu sa 69,3% na 65,3% (većim dijelom zbog rasta ukupnog prihoda).

U strukturi kamatnih prihoda po kreditima najveći dio (61%) odnosi se na kamatne prihode od kreditnih plasmana stanovništvu, koji bilježe blagi porast (+1%) u odnosu na prethodnu godinu i iznose 408 milijuna KM, a u ukupnom kreditnom portfelju udjel ovog sektora iznosi 48% (u 2017. godini rast kredita plasiranih ovom sektoru iznosio je 6% ili 387 milijuna KM). Slijede prihodi od kamata na kredite date privatnim poduzećima s udjelom od 35% i smanjenjem od 3% (iznose 236 milijuna KM), dok krediti ovog sektora imaju blagi povećani udjel u ukupnom kreditnom portfelju od 48% (u 2017. godini ostvarili su rast od 9% ili 539 milijuna KM).

Positivna kretanja, kao i prethodnih godina, zabilježena su u kamatnim rashodima, koji su u 2017. godini imali stopu pada od 9% ili 15 milijuna KM, dok su kamatni prihodi, kako je već navedeno, zadržani na približno istoj razini (+0,3% ili dva milijuna KM). Kamatni rashodi iznose 150 milijuna KM, a njihov udjel u strukturi ukupnog prihoda smanjen je sa 17% na 14,6%.

Prosječni kamatonosni depoziti povećani su za 8,7%, a kamatni rashodi po računima depozita koji iznose 125 milijuna KM, kao najveća stavka i relativno i nominalno u ukupnim kamatnim rashodima, smanjeni su za 13% ili 18 milijuna KM, što je rezultat promjene strukture depozitne osnove (veći udjel

depozita koji nose nižu kamatnu stopu) i smanjenja pasivnih kamatnih stopa, što je rezultiralo smanjenjem prosječnih kamatnih stopa na depozite za usporedno razdoblje sa 1,46% na 1,18%.

Kamatni rashodi po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama iznose 11 milijuna KM i u odnosu na prethodnu godinu bilježe smanjenje od 5%, uz približno isti udjel u ukupnom prihodu od 1,1%. Ostali rashodi po kamatama povećani su 74% ili tri milijuna KM, iznose oko sedam milijuna KM i najvećim dijelom (52%) odnose se na rashode po kamatama prema CBBiH po osnovi negativnih kamatnih stopa na višak sredstava iznad obvezne rezerve.

Kao rezultat pada kamatnih rashoda (-9%), uz približno istu razinu kamatnih prihoda (+0,3%), neto kamatni prihod, kao najvažniji i najstabilniji izvor prihoda banaka, povećan je za 3% ili 18 milijuna KM i iznosi 605 milijuna KM, s udjelom u strukturi ukupnog prihoda od 59%.

Operativni prihodi iznose 422 milijuna KM i u odnosu na prethodnu godinu veći su za 10% ili 39 milijuna KM, a njihov udjel u strukturi ukupnog prihoda blago je povećan na 41%. U okviru operativnih prihoda najveći udjel (64%) imaju naknade za izvršene usluge koje imaju rast od 11% ili 26 milijuna KM. Može se zaključiti da banke smanjenje kamatnih prihoda kompenziraju kontinuiranim rastom naknada za izvršene usluge.

Ukupni nekamatni rashodi iznose 754 milijuna KM i u odnosu na prošlu godinu smanjeni su za 2% ili 13 milijuna KM, što je neto efekt značajnog povećanja poslovnih i izravnih rashoda (8% ili 16 milijuna KM) i smanjenja operativnih rashoda (5% ili 30 milijuna KM). Njihov udjel u strukturi ukupnog prihoda smanjen je sa 79% na 73%.

Troškovi ispravke vrijednosti iznose 112 milijuna KM i u odnosu na prošlu godinu blago su povećani za 1% ili jedan milijun KM (na što je, i pored značajnog rasta troškova ispravaka kod nekoliko banaka, veliki utjecaj imalo smanjenje troškova ispravaka vrijednosti kod dvije velike banke u iznosu od 15 milijuna KM po osnovi naplate nekvalitetnih potraživanja), dok je udjel u strukturi ukupnog prihoda smanjen sa 11,5% na 10,9%.

U strukturi operativnih rashoda, koji iznose 527 milijuna KM ili 51% ukupnog prihoda, troškovi plaća i doprinosa, kao najveća stavka, blago su povećani (2%) i iznose 248 milijuna KM ili 24% ukupnog prihoda, troškovi fiksne aktive su povećani 2% i iznose 158 milijuna KM, dok su ostali operativni troškovi smanjeni za 23% ili 36 milijuna KM (od čega se 98% smanjenja odnosi na jednu banku).

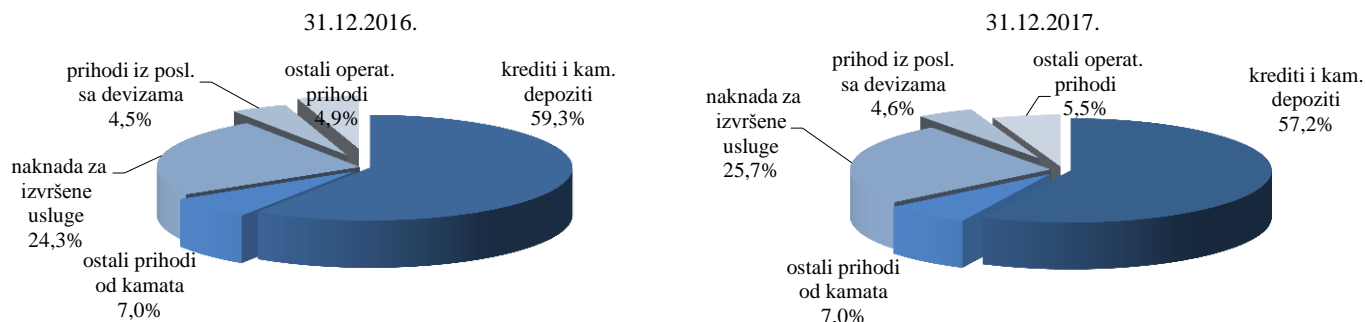
Banke poduzimaju mjere na racionalizaciji troškova poslovanja, prije svega na smanjenju operativnih rashoda, što je jednim dijelom ublažilo negativan utjecaj pada kamatnih prihoda zbog smanjenog opsega kreditnih aktivnosti i pada kvalitete kreditnog portfelja.

Struktura ukupnih prihoda i rashoda daje se u sljedećim tablicama i grafikonima.

- u 000 KM-

Tablica 32: Struktura ukupnih prihoda								
Struktura ukupnih prihoda	31.12.2015.		31.12.2016.		31.12.2017.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
I. Prihodi od kamata i slični prihodi								
Kamatonosni rač. depozita kod depoz.inst.	1.574	0,1	1.877	0,2	2.653	0,2	119	141
Kreditni i poslovi leasinga	689.317	61,9	671.168	59,1	669.651	57,0	97	100
Ostali prihodi od kamata	75.233	6,8	79.111	7,0	82.244	7,0	105	104
UKUPNO	766.124	68,8	752.156	66,3	754.548	64,2	98	100
II. Operativni prihodi								
Naknade za izvršene usluge	256.105	23,0	275.579	24,3	302.761	25,7	108	110
Prihodi iz posl. s devizama	49.261	4,4	51.471	4,5	53.539	4,6	104	104
Ostali operativni prihodi	42.595	3,8	55.179	4,9	65.240	5,5	130	118
UKUPNO	347.961	31,2	382.229	33,7	421.540	35,8	110	110
UKUPNI PRIHODI (I + II)	1.114.085	100,0	1.134.385	100,0	1.176.088	100,0	102	104

Grafikon 24: Struktura ukupnih prihoda

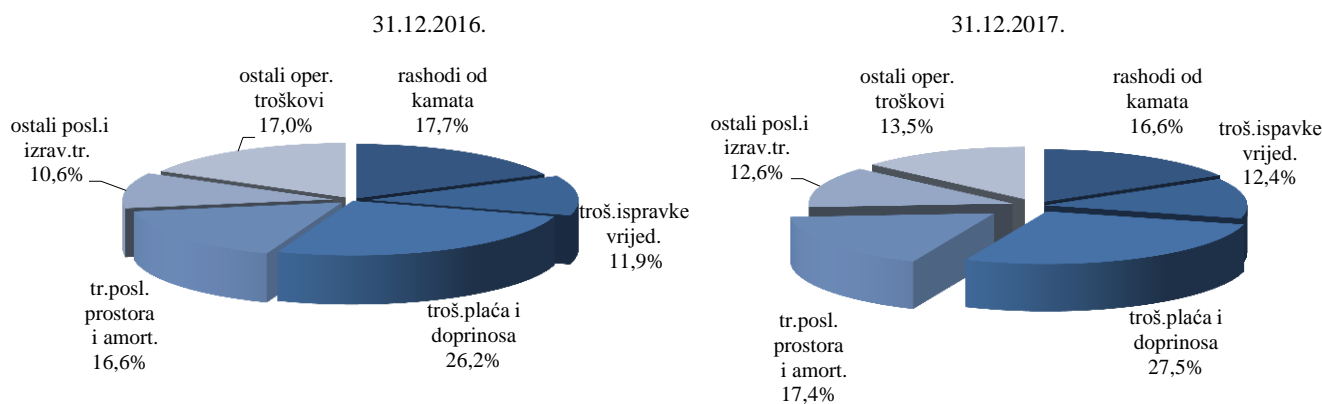
- u 000 KM-

Tablica 33: Struktura ukupnih rashoda

Struktura ukupnih rashoda	31.12.2015.		31.12.2016.		31.12.2017.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	8 (4/2)/	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
I. Rashodi od kamata i slični rashodi								
Depoziti	172.146	17,8	142.618	15,3	124.706	13,8	83	87
Obveze po uzetim kredit. i ostalim pozajm.	14.823	1,5	11.410	1,2	10.846	1,2	77	95
Ostali rashodi od kamata	9.661	1,0	11.119	1,2	14.433	1,6	115	130
UKUPNO	196.630	20,3	165.147	17,7	149.985	16,6	84	91
II. Ukupni nekamatni rashodi								
Troškovi ispravke vrijed. rizične akt. rezerviranja za poten.ob i ostala vrijed.usklađenje	157.747	16,3	111.305	11,9	112.074	12,4	71	101
Troškovi plaća i doprinosa	248.495	25,6	243.892	26,2	248.113	27,5	98	102
Troškovi posl.prostora i amortizacija	159.665	16,5	154.963	16,6	157.670	17,4	97	102
Ostali poslovni i izravni troškovi	89.577	9,2	98.593	10,6	114.096	12,6	110	116
Ostali operativni troškovi	117.274	12,1	158.184	17,0	121.689	13,5	135	77
UKUPNO	772.758	79,7	766.937	82,3	753.642	83,4	99	98
UKUPNI RASHODI (I + II)	969.388	100,0	932.084	100,0	903.627	100,0	96	97

U sljedećem grafikonu daje se struktura ukupnih rashoda banaka.

Grafikon 25: Struktura ukupnih rashoda

U sljedećoj tablici dani su najznačajniji koeficijenti za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti banaka.

- u %-

<i>Tablica 34: Koeficijenti profitabilnost, produktivnosti i efikasnosti po razdobljima</i>			
KOEFICIJENTI	31.12.2015.	31.12.2016.	31.12.2017.
Dobit na prosječnu aktivu	0,7	1,0	1,3
Dobit na prosječni ukupni kapital	4,6	6,5	8,5
Dobit na prosječni dionički kapital	9,4	15,0	19,6
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	3,5	3,4	3,2
Operativni prihodi/ prosječna aktiva	2,1	2,2	2,2
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	5,6	5,6	5,4
Poslovni i izravni rashodi ²⁴ /prosječna aktiva	1,5	1,2	1,2
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	3,2	3,2	2,8
Ukupni nekamatni rashodi/ prosječna aktiva	4,7	4,4	3,9

Analizom osnovnih parametara za ocjenu kvalitete profitabilnosti, zbog značajno većeg iznosa ostvarene dobiti u odnosu na prošlu godinu, uz istodobno manji rast prosječne aktive i dioničkog kapitala, ROAA (zarada na prosječnu aktivu) je povećana sa 1% na 1,3%, dok ROAE (zarada na prosječni dionički kapital) bilježi značajno povećanje sa 15% na 19,6%.

Produktivnost banaka, mjerena odnosom ukupnog prihoda i prosječne aktive (5,4%), zadržana je na približno istoj razini, kao i većina ostalih pokazatelja koji se odnose na prihodovnu stranu. Pokazatelj operativni rashodi u odnosu na prosječnu aktivu i pokazatelj nekamatni rashodi u odnosu na prosječnu aktivu su poboljšani zbog smanjenja rashoda (po osnovi smanjenja ostalih operativnih troškova), uz istodobni porast prosječne aktive.

Profitabilnost banaka će i u narednom razdoblju najviše biti pod utjecajem i zavisit će od dva ključna faktora: a) daljnjeg kretanja u kvaliteti aktive i b) efikasnosti upravljanja i kontrole operativnih prihoda i troškova. Za povećanje profitabilnosti banaka, nužno je zadržati pozitivan trend kreditnog rasta, uz primjenu i poštivanje opreznih kreditnih standarda kod odobravanja kredita.

Financijski rezultat banaka bit će u velikoj mjeri pod utjecajem cjenovnog i kamatnog rizika, kako na strani izvora i kretanja cijena izvora financiranja banaka, tako i mogućnosti ostvarivanja kamatne marže koja će biti dovoljna da pokrije sve nekamatne rashode i na kraju, osigura i zadovoljavajući povrat na uloženi kapital za vlasnike banaka.

Ključni faktor efikasnosti i profitabilnosti svake banke je kvaliteta menadžmenta i poslovna politika koju vodi, kao i kvaliteta i efikasnost uspostavljenih sustava upravljanja rizicima, jer se time izravno utječe na njene performanse.

3.6. Ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope

U cilju veće transparentnosti i lakše usporedivosti uvjeta banaka za odobravanje kredita i primanje depozita i zaštite klijenata kroz uvođenje transparentnog prikaza troškova kredita odnosno prihoda depozita, a sukladno međunarodnim standardima, kriterijima i praksama u drugim zemljama, FBA je propisala jedinstven način obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope za sve banke sa sjedištem u Federaciji BiH, kao i na organizacijske dijelove banaka sa sjedištem u Republici Srpskoj, a koji posluju u Federaciji BiH. Efektivna kamatna stopa predstavlja stvarnu cijenu kredita, odnosno prihoda na depozit, izraženu kao postotak na godišnjoj razini.

Efektivnom kamatnom stopom se smatra dekurzivna kamatna stopa koja se obračunava na godišnjoj razini, i to primjenom složenog kamatnog računa, na način da se diskontirani novčani primici izjednačavaju s diskontiranim novčanim izdacima odobrenih kredita, odnosno primljenih depozita.

²⁴ U rashode su uključeni troškovi ispravke vrijednosti.

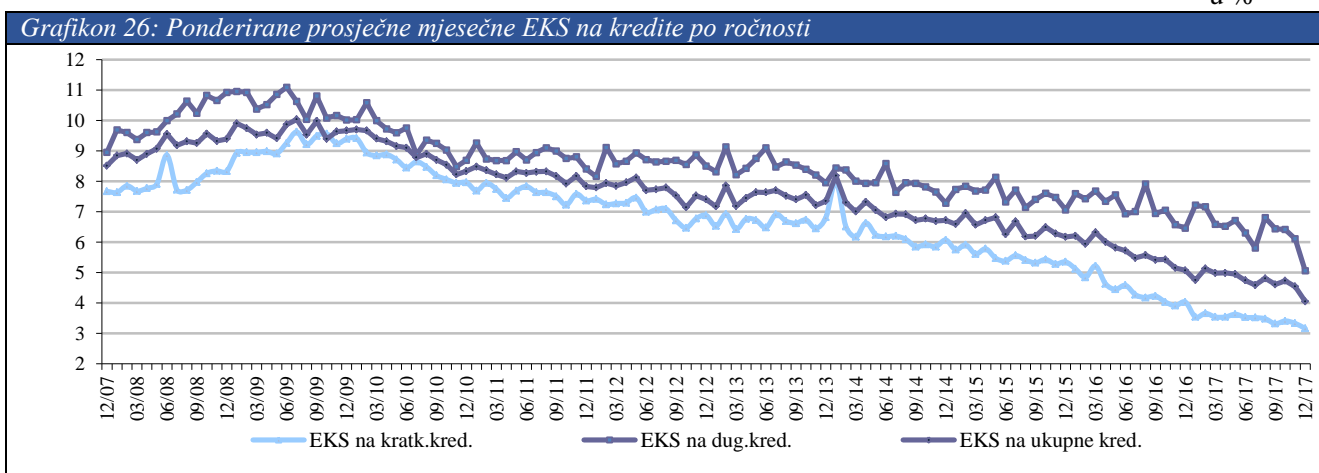
Banke su obvezne mjesečno izvješćivati FBA o ponderiranim nominalnim i efektivnim kamatnim stopama na kredite i depozite odobrene odnosno primljene u izvještajnom mjesecu, u skladu s propisanom metodologijom i Uputom²⁵.

U sljedećoj tablici daje se pregled ponderiranih nominalnih i efektivnih kamatnih stopa (dalje: NKS i EKS) na kredite na razini bankovnog sustava i za dva najznačajnija sektora (gospodarstvo i stanovništvo) za prosinac 2015. godine, lipanj i prosinac 2016. godine, te lipanj i prosinac 2017. godine.

O P I S	12/2015.		06/2016.		12/2016.		06/2017.		12/2017.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderirane kam. stope na kratkoročne kredite	4,89	5,35	4,15	4,58	3,69	4,03	3,25	3,53	2,94	3,16
1.1. Gospodarstvu	4,84	5,25	4,08	4,42	3,61	3,90	3,18	3,40	2,89	3,06
1.2. Stanovništvu	8,21	11,74	8,05	14,68	9,6	15,16	7,94	14,51	7,75	14,38
2. Ponderirane kam. stope na dugoročne kredite	6,18	7,06	5,93	6,93	5,60	6,46	5,32	6,30	4,28	5,06
2.1. Gospodarstvu	5,31	5,67	4,66	4,97	4,86	5,18	4,09	4,33	3,34	3,67
2.2. Stanovništvu	7,10	8,55	7,15	8,82	6,55	8,10	6,31	7,89	5,96	7,51
3. Ukupno ponderirane kam. stope na kredite	5,51	6,17	5,01	5,72	4,51	5,07	4,14	4,74	3,57	4,05
3.1. Gospodarstvu	4,99	5,38	4,26	4,59	3,98	4,28	3,41	3,64	3,05	3,29
3.2. Stanovništvu	7,13	8,64	7,17	8,98	6,65	8,32	6,35	8,05	6,00	7,67

U sljedećem grafikonu daje se pregled ponderiranih prosječnih mjesečnih EKS na kredite.

- u % -

Kod analize trenda kamatnih stopa relevantno je pratiti kretanje ponderirane EKS, a razlika u odnosu na ponderiranu NKS je rezultat uplata koje korisnik kredita plaća banci za odobreni kredit, odnosno troškovi koji su izravno povezani s kreditom, tj. uvjete korištenja kredita i koji ulaze u obračun cijene kredita (na primjer troškovi za obradu kredita, troškovi premije osiguranja kod fizičkih osoba ako je osiguranje uvjet za odobravanje kredita, zatim drugi troškovi u vezi sa sporednim uslugama koje plaća klijent, a uvjet su za korištenje kredita). U tom smislu EKS predstavlja stvarnu cijenu kredita.

Tijekom 2017. godine, kao i u prethodne tri godine, nastavljen je trend pada ponderiranih EKS. Ponderirana EKS na kredite u prosincu 2017. godine iznosila je 4,05%, što je za 1,02 postotna boda niže u odnosu na prosinac 2016. godine i tijekom 2017. godine bilježi promjene unutar 1,08 postotnih bodova s najvišom stopom zabilježenom u veljači od 5,13%, a najnižom u prosincu.

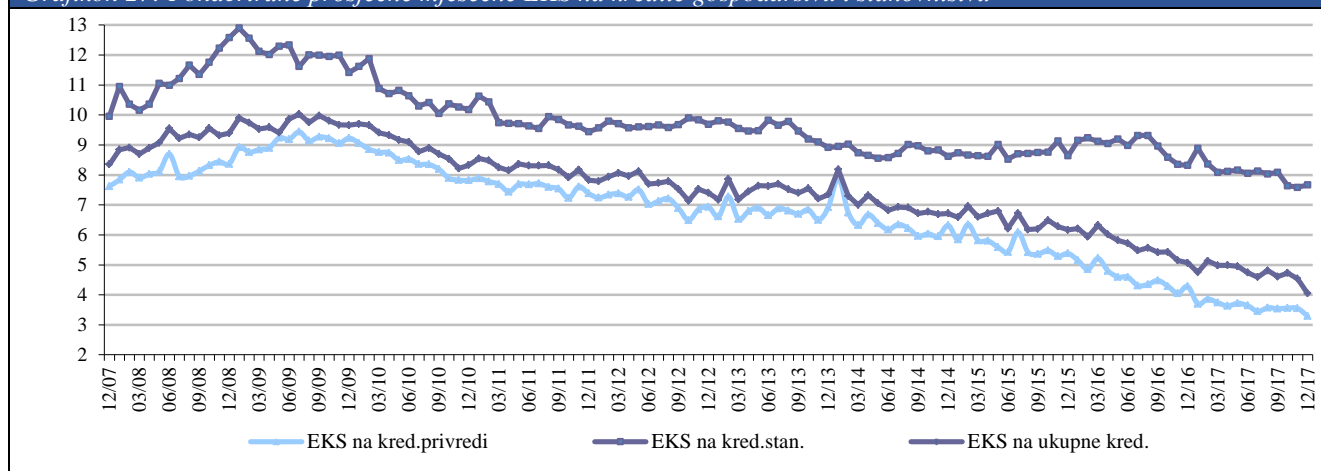
²⁵Odluka o jedinstvenom načinu obračuna iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite ("Službene novine Federacije BiH", broj: 81/17) i Uputa za izračunavanje ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope.

Ponderirana EKS na kratkoročne kredite u prosincu 2017. godine iznosila je 3,16%, što je za 0,87 postotnih bodova niže u odnosu na prosinac 2016. godine, te s prisutnim promjenama unutar 0,5 postotnih bodova. Ponderirana EKS na dugoročne kredite je iznosila 5,06% i niža je u odnosu na prosinac 2016. godine za 1,4 postotna boda kada je iznosila 6,46%, dok su promjene još izraženije tijekom 2017. godine i kretale su se unutar 2,15 postotnih bodova s najvišom stopom zabilježenom u siječnju od 7,21%, a najnižom u prosincu.

Kamatne stope na kredite plasirane u dva najvažnija sektora: gospodarstvu i stanovništvu²⁶, u 2017. godini su se uglavnom kretale u istom smjeru. Kamatne stope gospodarstvu su zabilježile trend daljnjeg blagog smanjenja, a ponderirane EKS stanovništvu su generalno bile na nižoj razini u odnosu na prethodnu godinu, što je prezentirano u sljedećem grafikonu.

- u % -

Grafikon 27: Ponderirane prosječne mjesečne EKS na kredite gospodarstvu i stanovništvu

Ponderirana EKS na kredite odobrene gospodarstvu je i dalje znatno niža od EKS na kredite odobrene stanovništvu i u prosincu 2017. godine je iznosila 3,29%, što je za 0,99 postotnih bodova manje u odnosu na prosinac 2016. godine (4,28%). Kod dugoročnih kredita plasiranih gospodarstvu zabilježeno je smanjenje EKS sa 5,18% na 3,67%, a kod EKS na kratkoročne kredite zabilježeno je smanjenje sa 3,90% na 3,06%.

EKS na kredite plasirane stanovništvu u prosincu 2017. godine iznosila je 7,67%, što je za 0,65 postotnih bodova manje u odnosu na razinu iz prosinca 2016. godine. EKS na kratkoročne kredite plasirane ovom sektoru je, s razine iz prosinca 2016. godine od 15,16% smanjena na 14,38%, kada bilježi i najniža razina, dok je tijekom 2017. godine uglavnom bila na višoj razini u odnosu na prosinac 2016. godine. EKS na dugoročne kredite stanovništva bilježi pad, te je u prosincu 2017. godine iznosila 7,51% što je za 0,59 postotnih bodova manje u odnosu na prosinac 2016. godine (8,10%).

Promatrano u razdoblju od zadnjih pet godina, evidentan je umjeren, ali kontinuiran pad ponderiranih prosječnih EKS na kredite izračunate na godišnjoj razini, primarno kod gospodarstva, dok je kod stanovništva kontinuiran pad iz ranijih godina u 2015. godini zaustavljen, nakon čega je zabilježen blagi rast u 2016. godini (iako su nominalne kamatne stope na kredite stanovništvu u blagom padu, EKS raste zbog povećanih naknada i drugih povezanih troškova kredita), da bi se u 2017. godini trend pada na razini ukupnih kredita stanovništva nastavio (i pored rasta kamatnih stopa na kratkoročne kredite stanovništva), a što se vidi u sljedećoj tablici.

²⁶Po metodologiji razvrstavanja u sektore, obrtnici se uključuju u sektor stanovništva.

Tablica 36: Ponderirane prosječne NKS i EKS na kredite na godišnjoj razini

OPIS	2013.		2014.		2015.		2016.		2017.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderirane kam. stope na kratkoročne kredite	6,17	6,66	5,72	6,25	5,10	5,50	4,01	4,41	3,20	3,46
1.1. Gospodarstvu	6,22	6,66	5,70	6,17	5,07	5,42	3,96	4,28	3,13	3,33
1.2. Stanovništvu	8,09	11,08	7,98	11,39	7,84	11,37	8,07	13,91	8,32	15,36
2. Ponderirane kam. stope na dugoročne kredite	7,66	8,48	6,98	7,80	6,60	7,57	6,08	7,14	5,30	6,33
2.1. Gospodarstvu	6,65	7,12	6,19	6,81	5,63	6,20	4,91	5,23	4,02	4,33
2.2. Stanovništvu	8,35	9,40	7,66	8,66	7,36	8,65	7,10	8,79	6,31	7,89
3. Ukupno ponderirane kam. stope na kredite	6,82	7,46	6,32	6,98	5,81	6,48	4,94	5,64	4,12	4,72
3.1. Gospodarstvu	6,33	6,78	5,84	6,35	5,23	5,64	4,22	4,54	3,36	3,59
3.2. Stanovništvu	8,33	9,48	7,68	8,77	7,37	8,74	7,13	8,95	6,35	8,04

Ponderirane NKS i EKS na oročene depozite, izračunate na temelju mjesečnih izvješća, za bankarski sektor prikazane su u sljedećoj tablici.

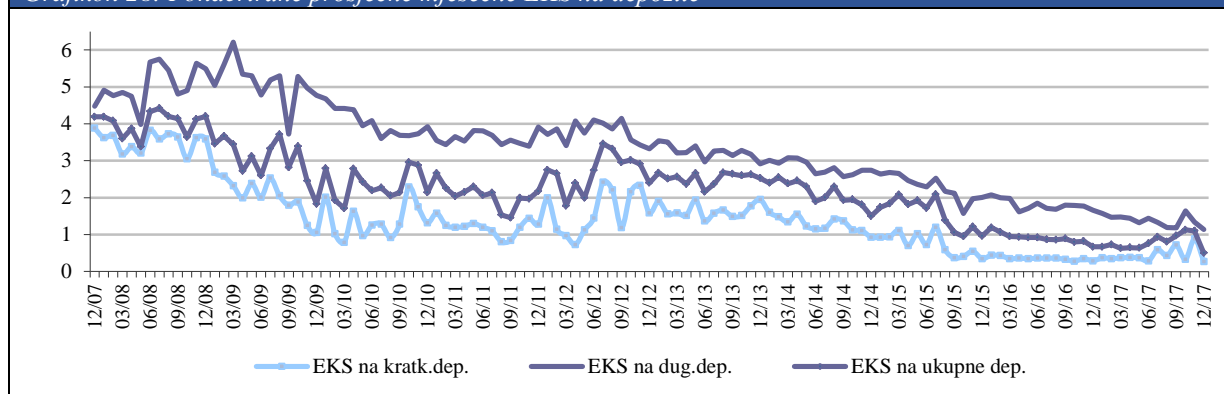
Tablica 37: Ponderirane prosječne NKS i EKS na depozite

OPIS	12/2015.		06/2016.		12/2016.		06/2017.		12/2017.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderirane kam. stope na kratkoročne depozite	0,34	0,35	0,36	0,36	0,29	0,29	0,29	0,29	0,27	0,27
1.1. do tri mjeseca	0,21	0,21	0,25	0,25	0,26	0,26	0,22	0,23	0,25	0,25
1.2. do jedne godine	1,18	1,25	0,72	0,76	0,58	0,58	0,57	0,58	0,39	0,39
2. Ponderirane kam. stope na dugoročne depozite	1,92	2,01	1,81	1,85	1,64	1,66	1,41	1,44	1,13	1,14
2.1. do tri godine	1,67	1,68	1,65	1,70	1,43	1,45	1,35	1,38	1,01	1,02
2.2. preko tri godine	2,46	2,72	2,23	2,21	2,25	2,26	1,72	1,74	1,51	1,51
3. Ukupno ponderirane kam. stope na depozite	0,92	0,96	0,90	0,92	0,66	0,67	0,74	0,76	0,50	0,50

Za razliku od kredita, kod kojih utjecaj na stvarnu cijenu imaju troškovi povezani s odobravanjem i servisiranjem kredita (pod uvjetom da su poznati kod odobravanja), kod depozita gotovo da nema razlike između nominalne i efektivne kamatne stope.

- u % -

Grafikon 28: Ponderirane prosječne mjesečne EKS na depozite

Ponderirana EKS na ukupne oročene depozite je u prosincu 2017. godine iznosila 0,50%, što je za 0,17 postotnih bodova manje u odnosu na prosinac 2016. godine. Ponderirana EKS na kratkoročne depozite je iznosila 0,27%, što je za svega 0,02 postotna boda manje od razine iz prosinca 2016. godine. Navedena stopa od 0,27% ujedno je i najniža zabilježena stopa kod kratkoročnih depozita u 2017. godini, dok je najviša zabilježena u studenom 2017. godine od 0,88%.

Ponderirana EKS na dugoročne depozite bilježi oscilacije unutar 0,50 postotnih bodova i u prosincu iznosi 1,14%, što predstavlja najnižu zabilježenu stopu u 2017. godini, koja je za 0,52 postotna boda manja u odnosu na prosinac 2016. godine, dok je najviša zabilježena u listopadu 2017. godine od 1,64%.

Ako se analizira kretanje kamatnih stopa na kratkoročne depozite po razdobljima ročnosti, EKS na depozite oročene do tri mjeseca bilježi pad od svega 0,01 postotni bod u odnosu na razinu iz prosinca 2016. godine i ista iznosi 0,25%. Pad bilježi i kamatna stopa na depozite oročene do jedne godine, koja u prosincu 2017. godine iznosi 0,39%, što je ujedno i najniža razina u 2017. godini (12/2016: 0,58%).

Ponderirana EKS na dugoročne depozite oročene do tri godine iznosi 1,02%, što predstavlja smanjenje od 0,43 postotna boda u odnosu na razinu iz prosinca 2016. godine. EKS na depozite oročene preko tri godine najniža je u prosincu 2017. godine kada iznosi 1,51%, što predstavlja smanjenje od 0,75 postotnih bodova promatrano u odnosu na prosinac 2016. godine, kada je ista iznosila 2,26%.

Prosječne EKS na depozite stanovništva i gospodarstva u prosincu 2017. godine imaju niže vrijednosti u odnosu na prosinac 2016. godine. Prosječna EKS na depozite stanovništva je niža za 0,62 postotna boda u odnosu na prosinac 2016. godine i iznosi 0,90%, što je ujedno najniža stopa tijekom 2017. godine, a najviša je zabilježena u listopadu 1,38%. Kod depozita gospodarstva, prosječna EKS u prosincu 2017. godine iznosila je 1,04% što je za 0,28 postotnih bodova manje u odnosu na prosinac 2016. godine, s najnižom razinom od 0,86% zabilježenim u siječnju i najvišom od 1,62% u listopadu.

Ukoliko se analizira kretanje ponderiranih prosječnih kamatnih stopa na depozite na godišnjoj razini, u zadnjih pet godina evidentan je kontinuiran pad kamatnih stopa na dugoročne depozite koji je nastavljen i u 2017. godini, dok su kamatne stope na kratkoročne depozite, nakon kontinuiranog pada u zadnjih pet godina, u 2017. godini ostvarile blagi rast, a što se može vidjeti u tablici u nastavku.

Tablica 38: Ponderirane prosječne NKS i EKS na depozite na godišnjoj razini

OPIS	2013.		2014.		2015.		2016.		2017.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderirane kam. stope na kratkoročne depozite	1,65	1,67	1,20	1,23	0,60	0,61	0,35	0,35	0,40	0,41
1.1. do tri mjeseca	1,47	1,47	0,79	0,80	0,27	0,28	0,27	0,27	0,35	0,36
1.2. do jedne godine	1,85	1,87	1,72	1,76	1,25	1,28	0,68	0,69	0,61	0,62
2. Ponderirane kam. stope na dugoročne depozite	3,20	3,23	2,79	2,82	2,20	2,23	1,78	1,80	1,37	1,39
2.1. do tri godine	2,97	3,00	2,61	2,64	2,08	2,10	1,59	1,62	1,22	1,24
2.2. preko tri godine	4,15	4,18	3,32	3,34	2,48	2,52	2,33	2,34	1,82	1,85
3. Ukupno ponderirane kam. stope na depozite	2,51	2,53	2,04	2,07	1,41	1,43	0,88	0,89	0,75	0,76

Ponderirane kamatne stope na kredite koji se odnose na ugovoreno prekoračenje po računima i na depozite po viđenju, izračunate na temelju mjesečnih izvješća, daju se u sljedećoj tablici.

Tablica 39: Ponderirane prosječne NKS i EKS na kredite-prekoračenja po računima i na depozite po viđenju

O P I S	12/2015.		06/2016.		12/2016.		06/2017.		12/2017.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderirane kam. stope na kredite-prekoračenja po računima	7,81	8,01	7,26	7,45	7,01	7,22	6,66	6,89	6,42	6,69
2. Ponderirane kam. stope na depozite po viđenju	0,09	0,09	0,08	0,08	0,05	0,05	0,03	0,03	0,03	0,03

Ponderirana EKS na ukupne kredite po prekoračenjima računa za bankarski sektor u prosincu 2017. godine iznosila je 6,69% (smanjenje za 0,53 postotna boda u odnosu na prosinac 2016. godine), a na depozite po viđenju 0,03%, što je neznatno manje od razine iz prosinca 2016. godine.

3.7. Likvidnost

Upravljanje rizikom likvidnosti je, uz upravljanje kreditnim rizikom, jedan od najvažnijih i najsloženijih segmenata bankarskog poslovanja. Održavanje likvidnosti u tržišnoj ekonomiji je stalna obveza banke i osnovna pretpostavka za njezinu održivost na financijskom tržištu, te jedan od ključnih preduvjeta za uspostavljanje i očuvanje povjerenja u bankovni sustav u svakoj zemlji, njegovu stabilnost i sigurnost.

Likvidnost bankovnog sustava u Federaciji BiH se ocjenjuje dobrom, sa zadovoljavajućim udjelom likvidnih sredstava u ukupnoj aktivni, te dobrom ročnom usklađenošću financijske aktive i obveza. S obzirom na visoku korelaciju kreditnog rizika, kao dominantnog rizika u poslovanju banaka, i rizika likvidnosti, jedan od najvažnijih faktora koji utječu na poziciju likvidnosti banaka je sposobnost banaka da adekvatno upravljaju svojom aktivom, što podrazumijeva osiguranje aktive koja ima dobre performanse i čija kvaliteta osigurava da se bankarski krediti zajedno s kamatama vraćaju sukladno rokovima dospijea.

Odlukom o upravljanju rizikom likvidnosti banke propisani su minimalni kvalitativni zahtjevi za upravljanje rizikom likvidnosti u bankama, polazeći od propisanih standarda za upravljanje rizicima u bankama, kvantitativni zahtjevi za banke u pogledu koeficijenata pokrića likvidnosti i osiguranja stabilnih izvora financiranja, te korištenje dodatnih mehanizama za praćenje i procjenu rizika likvidnosti.

U strukturi izvora financiranja banaka u Federaciji BiH na dan 31. 12. 2017. najveći udjel od 78,3% imaju depoziti, zatim uzeti krediti (uključujući subordinirane dugove²⁷) s udjelom od 4,7%. Uzeti krediti su s duljim razdobljima ročnosti i predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročne plasmane, te poboljšavaju ročnu usklađenost stavki aktive i obveza, iako je već dulje vrijeme prisutan trend njihovog smanjenja.

Ukupni depoziti su, u odnosu na kraj 2016. godine, viši za 12% ili 1,6 milijardi KM, što je rezultat rasta depozita svih sektora, najviše privatnih poduzeća za 19% ili 421 milijun KM, stanovništva za 4% ili 346 milijuna KM, vladinih institucija za 24% ili 282 milijuna KM, javnih poduzeća za 26% ili 274 milijuna KM, te bankarskih institucija za 31% ili 200 milijuna KM. Depoziti stanovništva, s udjelom od 53,8%, su najveći sektorski izvor financiranja banaka u Federaciji BiH.

- u 000 KM-

DEPOZITI	31.12.2015.		31.12.2016.		31.12.2017.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Štednja i dep. po viđenju	6.645.840	50,8	7.727.481	54,5	9.069.475	57,4	116	117
Do 3 mjeseca	266.464	2,0	272.799	1,9	387.454	2,5	102	142
Do 1 godine	679.876	5,2	538.344	3,8	732.581	4,6	79	136
1. Ukupno kratkoročni	7.592.180	58,0	8.538.624	60,2	10.189.510	64,5	112	119
Do 3 godine	3.502.798	26,7	3.546.491	25,0	3.560.538	22,5	101	100
Preko 3 godine	2.004.005	15,3	2.091.159	14,8	2.064.675	13,0	104	99
2. Ukupno dugoročni	5.506.803	42,0	5.637.650	39,8	5.623.213	35,5	102	100
UKUPNO (1 + 2)	13.098.983	100,0	14.176.274	100,0	15.814.723	100,0	108	112

Ročna struktura depozita po ugovorenom dospijecu od 2012. godine ima kontinuirani trend blagog pogoršanja, u 2016. godini udjel kratkoročnih depozita je povećan sa 58,0% na 60,2%, a udjel dugoročnih depozita smanjen sa 42,0% na 39,8%. Trend pogoršanja nastavljen je i u 2017. godini, kada je udjel kratkoročnih depozita povećan na 64,5% (+4,3 postotna boda).

²⁷ Subordinirani dugovi: uzeti krediti i stavke trajnog karaktera.

Promjene u ročnoj strukturi rezultat su rasta kratkoročnih depozita za 19% ili 1,6 milijardi KM, kao posljedica rasta depozita svih sektora: privatnih poduzeća za 428 milijuna KM, stanovništva za 389 milijuna KM, vladinih institucija za 285 milijuna KM, bankarskih institucija za 251 milijun KM, javnih poduzeća za 184 milijuna KM, nebankarskih institucija za 60 milijuna KM, te neprofitnih organizacija za 38 milijuna KM.

Dugoročni depoziti su gotovo na istoj razini, blago su niži za 12 milijuna KM, kao posljedica smanjenja depozita preko tri godine za 1,3% ili 26 milijuna KM, najvećim dijelom po osnovi smanjenja depozita bankarskih institucija za 31 milijun KM i nebankarskih institucija za 24 milijuna KM, dok su depoziti do tri godine viši za 0,4% ili 14 milijuna KM, najvećim dijelom po osnovi povećanja depozita javnih poduzeća za 92 milijuna KM, te istodobno smanjenja depozita stanovništva za 52 milijuna KM i bankarskih institucija za 20 milijuna KM.

Kod dugoročnih depozita dominantan je udjel dva sektora, i to: stanovništva, s neznatno nižim udjelom od 68,5% (-0,6 postotnih bodova) i javnih poduzeća s povećanim udjelom sa 9,8% na 11,4%. U depozitima oročenim od jedne do tri godine najveći udjel od 69,4% (-1,7 postotnih bodova) imaju depoziti stanovništva, zatim depoziti javnih poduzeća 16,5% (+2,5 postotnih bodova). U razdoblju preko tri godine najveći udjel od 67,1% (+1,3 postotna boda) imaju depoziti stanovništva, a depoziti bankarskih institucija, s već dulje vrijeme prisutnim trendom smanjenja, koji je nešto usporeniji, imaju udjel od 10,8% (na kraju 2016. godine 12,2%).

Ročna struktura depozita po preostalom dospijeću je prikazana u narednoj tablici.

- u 000 KM -

Tablica 41: Ročna struktura depozita po preostalom dospijeću

DEPOZITI	31.12.2015.		31.12.2016.		31.12.2017.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Štednja i dep. po viđenju (do 7 dana)	6.852.863	52,3	7.961.438	56,1	9.227.317	58,4	116	116
7- 90 dana	770.687	5,9	690.281	4,9	988.235	6,2	90	143
91 dan do jedne godine	2.080.342	15,9	1.982.775	14,0	2.144.316	13,6	95	108
1. Ukupno kratkoročni	9.703.892	74,1	10.633.494	75,0	12.359.868	78,2	110	116
Do 5 godina	3.190.290	24,3	3.344.169	23,6	3.280.639	20,7	105	98
Preko 5 godina	204.801	1,6	197.611	1,4	174.216	1,1	96	88
2. Ukupno dugoročni	3.395.091	25,9	3.542.780	25,0	3.454.855	21,8	104	98
UKUPNO (1 + 2)	13.098.983	100,0	14.176.274	100,0	15.814.723	100,0	108	112

Na dan 31. 12. 2017. kratkoročni depoziti po preostalom dospijeću imali su udjel od 78,2%, a dugoročni 21,8% u ukupnim depozitima. U odnosu na kraj 2016. godine, kratkoročni depoziti su imali rast od 16% ili 1,7 milijardi KM, s povećanjem udjela za 3,2 postotna boda, dok je kod dugoročnih depozita zabilježeno smanjenje od 2% ili 88 milijuna KM, uz smanjenje udjela u ukupnim depozitima sa 25,0% na 21,8%.

Ako se analizira struktura dugoročnih depozita, vidljivo je da dominiraju depoziti s preostalom ročnošću do pet godina (95,0% dugoročnih depozita i 20,7% ukupnih depozita). Iako je smanjenje depozita s preostalom ročnošću preko pet godina zaustavljeno u 2014. godini, kada je zabilježeno umjereno povećanje od 17% ili 23 milijuna KM, uz prisutan porast u 2015. godini od 34% ili 52 milijuna KM, u 2016. godini dolazi do smanjenja za 4% ili 7,2 milijuna KM, dok u 2017. godini smanjenje iznosi 12% ili 23 milijuna KM.

Ako se usporede podaci o ročnosti depozita po ugovorenom i preostalom dospijeću, može se zaključiti da je od 5,6 milijardi KM dugoročno ugovorenih depozita, na dan 31. 12. 2017., 2,1 milijarda KM ili 37,5% dugoročno ugovorenih depozita imalo preostalo dospijeće manje od jedne godine.

U funkciji planiranja potrebne razine likvidnih resursa, banke trebaju planirati izvore i strukturu adekvatnog likvidnog potencijala i u vezi s tim planirati i kreditnu politiku. Ročnost plasmana, odnosno kreditnog portfelja je determinirana upravo ročnošću izvora. S obzirom da je ročna

transformacija sredstava kod banaka inherentno povezana s funkcionalnim karakteristikama bankarskog poslovanja, banke kontinuirano kontroliraju i drže ročne debalanse između izvora i plasmana sukladno propisanim minimalnim limitima.

- u 000 KM -

Tablica 42: Ročna struktura kredita

KREDITI	31.12.2015.		31.12.2016.		31.12.2017.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Dospjela potraživanja i plaćene izvanbil.obveze	1.186.501	10,2	1.191.510	9,7	1.068.029	8,1	100	90
Kratkoročni krediti	2.283.316	19,7	2.378.849	19,4	2.557.906	19,4	104	108
Dugoročni krediti	8.140.927	70,1	8.699.869	70,9	9.552.925	72,5	107	110
UKUPNO KREDITI	11.610.744	100,0	12.270.228	100,0	13.178.860	100,0	106	107

U 2017. godini dugoročni krediti su povećani za 10% ili 853 milijuna KM, iznosili su 9,6 milijardi KM, kratkoročni krediti su veći za 8% ili 179 milijuna KM, iznosili su 2,6 milijardi KM, dok su dospjela potraživanja iznosila 1,1 milijardu KM, blago su niža (10% ili 124 milijuna KM), s napomenom da je trajni otpis iznosio 121 milijun KM. U strukturi dospjelih potraživanja 62,8% se odnosi na privatna poduzeća, 35,1% na stanovništvo i 2,1% na ostale sektore.

Sektorska analiza po ročnosti za dva najznačajnija sektora pokazuje da su krediti plasirani stanovništvu 87,8% dugoročni, a od ukupno odobrenih kredita privatnim poduzećima na dugoročne se odnosi 56,3%.

U strukturi aktive krediti, kao najznačajnija kategorija, imaju najveći udjel od 65,2% što je za 1,6 postotnih bodova niže u odnosu na kraj 2016. godine, s ostvarenim rastom od 7% ili 909 milijuna KM u 2017. godini. Novčana sredstva su viša za 11% ili 590 milijuna KM, s nešto višim udjelom od 28,7% (+0,4 postotna boda) u odnosu na kraj 2016. godine.

Pregled osnovnih pokazatelja likvidnosti je prikazan u sljedećoj tablici.

- u %-

Tablica 43: Koeficijenti likvidnosti

Koeficijenti	31.12.2015.	31.12.2016.	31.12.2017.
1	2	3	4
Likvidna sredstva ²⁸ / ukupna aktiva	28,4	28,4	30,2
Likvidna sredstva / kratkoročne financ. obveze	48,4	47,1	47,6
Kratkoročne financ.obveze/ ukupne financ. obveze	70,0	71,9	74,9
Kreditni / depoziti i uzeti krediti ²⁹	82,9	81,7	79,2
Kreditni / depoziti, uzeti krediti i subordinirani dugovi ³⁰	82,2	81,0	78,5

Na dan 31. 12. 2017. pokazatelji su blago poboljšani u odnosu na kraj 2016. godine.

Pokazatelj krediti u odnosu na depozite i uzete kredite je na dan 31. 12. 2017. poboljšan na 79,2% (-2,5 postotnih bodova), zbog rasta depozita i uzetih kredita. Kod šest banaka pokazatelj je viši od 85% (kritična razina). S jedne strane, kod ovih banaka to je rezultat strukture pasive (relativno značajan udjel kapitala), a s druge strane, visokog udjela kredita u aktivi.

Banke su u 2017. godini redovito ispunjavale obvezu održavanja propisane obavezne rezerve kod Centralne banke BiH³¹. Obvezna rezerva, kao značajan instrument monetarne politike, u BiH u uvjetima funkcioniranja valutnog odbora i financijski nerazvijenog tržišta, jedini je instrument monetarne politike putem kojeg se ostvaruje monetarna kontrola, u smislu prevencije brzog rasta

²⁸Likvidna sredstva u užem smislu: gotovina i depoziti i druga financijska sredstva s preostalim rokom dospijeca manjim od tri mjeseca, isključujući međubankarske depozite.

²⁹Iskustveni standardi su: manji od 70% - veoma solidan, 71%-75% - zadovoljavajući, 76%-80% - na granici i zadovoljavajućeg, 81%-85% - nedovoljan, preko 85% - kritičan.

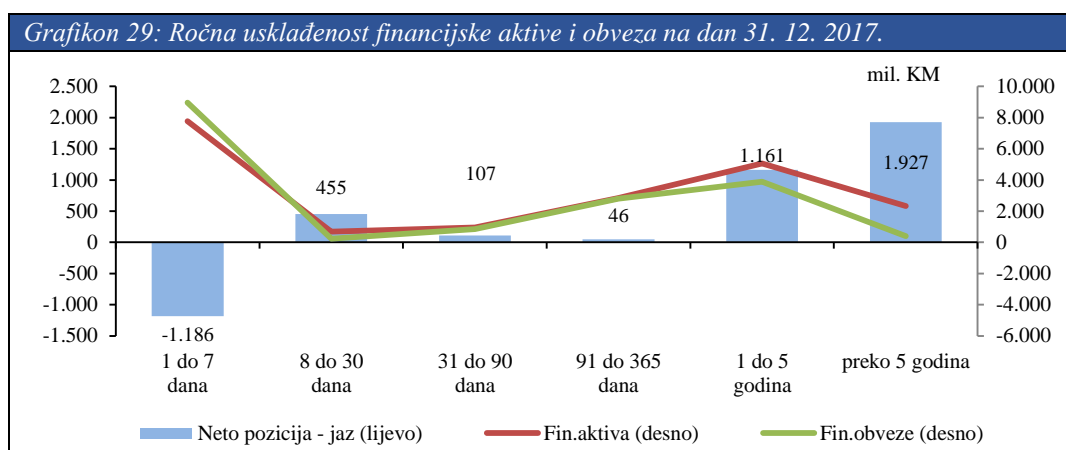
³⁰Prethodni koeficijent je proširen, u izvore su uključeni i subordinirani dugovi, što je realniji pokazatelj.

³¹U „Sl. glasniku BiH“, broj: 30/16, objavljena Odluka o utvrđivanju i održavanju obaveznih rezervi i utvrđivanju naknade CBBiH bankama na iznos rezerve, s primjenom od 1. srpnja 2016.

kredita i smanjenja multiplikacije, ali i povećanja likvidnosti banaka u uvjetima utjecaja krize i pojačanog odljeva sredstava iz banaka, kao što se to desilo nakon 1. listopada 2008. u BiH.

Primjena regulative o deviznom riziku i održavanje valutne usklađenosti s propisanim limitima, utječe značajno na iznos koji banke drže na računu rezervi kod Centralne banke BiH u domaćoj valuti, čime se osigurava visoka likvidnost banaka pojedinačno i bankarskog sektora. Ukoliko se promatra ročna usklađenost preostalih dospjeća ukupne financijske aktive³² i obveza, može se zaključiti da je usklađenost dobra, iako nešto lošija u odnosu na dan 31. 12. 2016.

U sljedećem grafikonu daje se pregled ročne usklađenosti financijske aktive i obveza na razini bankovnog sustava u Federaciji BiH.

Na dan 31. 12. 2017. kratkoročna financijska aktiva banaka u iznosu od 12,3 milijarde KM bila je za 578 milijuna KM manja od kratkoročnih obveza, što je dovelo do neznatnog pada koeficijenta pokrivenosti kratkoročnih obveza sa 99,6% na 95,5%.

Kratkoročna financijska aktiva je povećana za 10,8%, a kratkoročne financijske obveze za 15,6%. U okviru kratkoročne financijske aktive najveće povećanje od 16,8% ili 857 milijuna KM zabilježeno je kod novčanih sredstava i kod neto kredita za 5,9% ili 264 milijuna KM, dok je smanjenje zabilježeno kod novčanih pozajmica (plasmama) drugim bankama. Financijska aktiva preostalog roka dospjeća preko jedne godine je povećana za 9,6% ili 648 milijuna KM, najviše kao posljedica povećanja kredita za 10,2% ili 672 milijuna KM.

Obveze s rokom dospjeća do jedne godine (12,8 milijardi KM) su povećane za 15,6% ili 1,7 milijardi KM, najvećim dijelom zbog povećanja depozita za 16,2% ili 1,7 milijardi KM. Obveze s rokom dospjeća preko jedne godine (4,3 milijarde KM) bilježe smanjenje od 1,1% ili 46 milijuna KM.

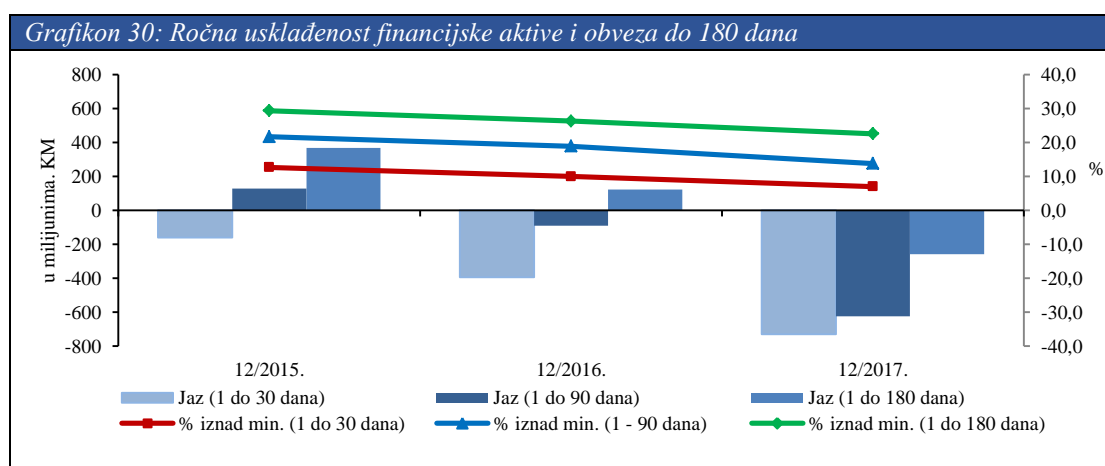
Pored navedenog propisanog minimalnog standarda, vrlo važan aspekt praćenja i analize pozicije likvidnosti je ročna usklađenost preostalih dospjeća stavki financijske aktive i obveza prema vremenskoj skali, koja je propisanim minimalnim limitima kreirana na vremenski horizont od 180 dana³³.

³² Financijska aktiva iskazana je na neto osnovi (umanjena za ispravke vrijednosti).

³³ Članak 41. Odluke o upravljanju rizikom likvidnosti banke („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17): „Do uvođenja NSFR iz članka 34. ove Odluke, kao obaveznog kvantitativnog zahtjeva prema bankama, banke će primjenjivati i izvješćivati o ročnoj usklađenosti financijske imovine i financijskih obveza i strukturi najvećih izvora, te u skladu s tim ostaju važiti članak 6. stavak (3) točka 1., čl. 6a., 6b., 11. stavak (2) i 12. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka („Službene novine Federacije BiH“, br. 48/12, 110/12 i 45/14)“. Propisani postotci za ročnu usklađenost financijske aktive i obveza: najmanje 85% izvora sredstava s rokom dospjeća do 30 dana mora biti angažirano u plasmane s rokom dospjeća do 30 dana, najmanje 80% izvora sredstava s rokom dospjeća do 90 dana u plasmane s rokom dospjeća do 90 dana i najmanje 75% izvora sredstava s rokom dospjeća do 180 dana u plasmane s rokom dospjeća do 180 dana.

Opis	31.12.2015.	31.12.2016.	31.12.2017.	INDEKS	
	Iznos	Iznos	Iznos	5 (3/2)	6(4/3)
1	2	3	4	5 (3/2)	6(4/3)
I. 1- 30 dana					
1. Iznos financijske aktive	6.878.280	7.515.361	8.462.124	109	113
2. iznos financijskih obveza	7.037.944	7.909.801	9.193.511	112	116
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	-159.664	-394.440	-731.387	-	-
<i>Obračun izvršenja propisane obveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	97,7%	95,0%	92,0%		
b) Propisani minimum %	85,0%	85,0%	85,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	12,7%	10,0%	7,0%		
II. 1-90 dana					
1. Iznos financijske aktive	7.750.227	8.384.767	9.416.671	108	112
2. iznos financijskih obveza	7.621.496	8.476.151	10.041.101	111	118
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	128.731	-91.384	-624.430	-	-
<i>Obračun izvršenja propisane obveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	101,7%	98,9%	93,8%		
b) Propisani minimum %	80,0%	80,0%	80,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	21,7%	18,9%	13,8%		
III. 1-180 dana					
1. Iznos financijske aktive	8.735.123	9.387.062	10.476.675	107	112
2. iznos financijskih obveza	8.365.780	9.263.730	10.734.265	111	116
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	369.343	123.332	-257.590	33	-
<i>Obračun izvršenja propisane obveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	104,4%	101,3%	97,6%		
b) Propisani minimum %	75,0%	75,0%	75,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	29,4%	26,3%	22,6%		

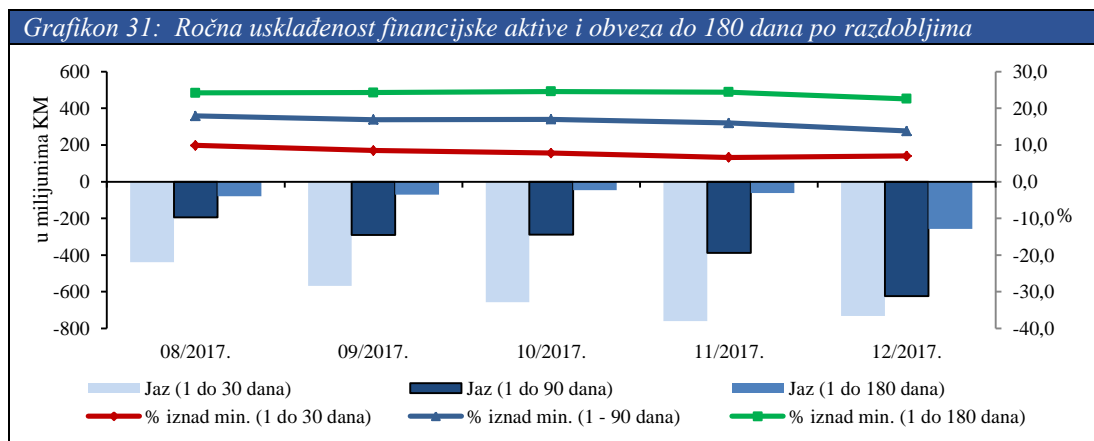
Iz prezentiranih podataka se zaključuje da su se banke na dan 31. 12. 2017. pridržavale propisanih ograničenja i ostvarile bolju ročnu usklađenost financijske aktive i obveza u odnosu na propisane limite.

Na dan 31. 12. 2017. financijska aktiva u sva tri intervala bila je manja od financijskih obveza, zbog većeg rasta financijskih obveza, prvenstveno depozita, od rasta financijske aktive (najviše novčanih sredstava i neto kredita).

Kao rezultat navedenog, ostvareni postotci ročne usklađenosti su u sva tri intervala nešto niži nego na kraju 2016. godine, ali i dalje su znatno iznad propisanog minimuma i to u prvom intervalu za 7,0%, u drugom za 13,8% i u trećem intervalu za 22,6%.

U narednom grafikonu daje se trend ročne usklađenosti financijske aktive i obveza u razdoblju kolovoz - prosinac 2017. godine, po vremenskim intervalima i ostvarenim postotcima usklađenosti u odnosu na zakonom propisane minimalne standarde.

Na temelju svih iznesenih pokazatelja likvidnost bankovnog sustava u Federaciji BiH se ocjenjuje zadovoljavajućom. Kako je ovaj segment poslovanja i razina izloženosti likvidnosnom riziku u korelaciji s kreditnim rizikom (slabijih priljeva likvidnih sredstava vezano za probleme oko naplativosti kredita), a imajući u vidu i druge važne faktore (loša ročna struktura depozita, otplata dospjelih kreditnih obveza i znatno manje zaduživanje kod međunarodnih financijskih institucija, što je u proteklim godinama bio najkvalitetniji izvor financiranja banaka s aspekta ročnosti), potrebno je istaknuti kako upravljanje i nadziranje rizika likvidnosti treba biti u fokusu bankama, uspostavljanjem i provedbom politika likvidnosti koje će osigurati izvršenje svih dospjelih obveza na vrijeme, a na temelju kontinuiranog planiranja budućih likvidnosnih potreba uzimajući u obzir promjene u operativnim, ekonomskim, regulativnim i ostalim uvjetima poslovnog okruženja banaka.

3.8. Devizni rizik

U svom poslovanju banke su izložene rizicima proizašlim iz mogućih gubitaka po bilančnim i izvanbilančnim stavkama nastalim uslijed promjene cijena na tržištu. Jedan od tih rizika je i devizni rizik (FX) koji nastaje kao rezultat promjena valutnih tečajeva i/ili neusklađenosti razine aktive, pasive i izvanbilančnih stavki u istoj valuti - individualna devizna pozicija ili svih valuta zajedno s kojima banka posluje - ukupna devizna pozicija banke.

U cilju osiguranja primjene i provođenja opreznosnih načela kod obavljanja deviznih aktivnosti banaka, te smanjenja utjecaja deviznog rizika na njihovu profitabilnost, likvidnost i kapital, FBA je donijela Odluku o upravljanju deviznim rizikom banke³⁴, kojom se definira način izračunavanja devizne pozicije i najveća dopuštena izloženost deviznom riziku, tj. ograničenja za otvorenu individualnu i ukupnu deviznu poziciju (duga ili kratka), obračunata u odnosu na priznati kapital banke³⁵.

Kako bi FBA pratila usklađenost banaka s propisanim ograničenjima i razinu izloženosti deviznom riziku, banke su dužne dnevno izvješćivati FBA. Na temelju kontrole, praćenja i analize dostavljenih izvješća, može se zaključiti da se banke pridržavaju propisanih limita i da obavljaju svoje FX aktivnosti u okvirima istih.

S obzirom da Centralna banka BiH funkcionira kao valutni odbor, gdje je EURO valuta sidro valutnog odbora, u praksi banke nisu izložene deviznom riziku kada je u pitanju najznačajnija valuta EURO.

Prema stanju na dan 31. 12. 2017. na razini bankovnog sustava u valutnoj strukturi aktive banaka udjel stavki u stranim valutama iznosilo je 11,2% ili 2,3 milijarde KM (na kraju 2016. godine 10,4% ili 1,9 milijardi KM).

³⁴ "Službene novine Federacije BiH", broj: 81/17.

³⁵ Člankom 3. Odluke o upravljanju deviznim rizikom banke propisana su ograničenja: za individualnu deviznu poziciju za EURO najviše do 30% priznatog kapitala, za ostale valute do 20% i deviznu poziciju banke najviše do 30%.

Valutna struktura pasive bitno je drugačija, jer je udjel obveza u stranoj valuti znatno veći i iznosi 38,2% ili 7,7 milijardi KM (na kraju 2016. godine 38,8% ili 7,1 milijardu KM).

U sljedećoj tablici daje se struktura i trend financijske aktive i obveza i devizna pozicija za EURO kao najznačajniju valutu i ukupno.

-u milijunima KM-

Tablica 45: Devizna usklađenost financijske aktive i obveza (EURO i ukupno)³⁶

Opis	31.12.2016.				31.12.2017.				INDEKS	
	EURO		UKUPNO		EURO		UKUPNO		EURO	UKUPNO
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	6/2	8/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>I. Financijska aktiva</i>										
1. Novčana sredstva	830	10,7	1.324	15,7	906	11,0	1.349	15,2	109	102
2. Krediti	24	0,3	25	0,3	27	0,3	28	0,3	112	110
3. Krediti s val. klauzulom	6.323	81,5	6.350	75,4	6.415	77,7	6.429	72,4	101	101
4. Ostalo	417	5,4	561	6,7	721	8,7	884	10,0	173	158
5. Ostala fin.akt. s val.kl.	165	2,1	165	1,9	188	2,3	188	2,1	114	114
Ukupno (1+2+3+4)	7.759	100,0	8.425	100,0	8.257	100,0	8.878	100,0	106	105
<i>II. Financijske obveze</i>										
1. Depoziti	5.535	72,8	6.186	74,9	6.076	74,3	6.725	76,2	110	109
2. Uzeti krediti	763	10,0	763	9,2	813	9,9	813	9,2	107	107
3. Dep. i kred. s val.klauz.	1.135	14,9	1.135	13,7	1.108	13,6	1.107	12,6	98	98
4. ostalo	174	2,3	180	2,2	176	2,2	180	2,0	101	100
Ukupno (1+2+3+4)	7.607	100,0	8.264	100,0	8.173	100,0	8.825	100,0	107	107
<i>III. Izvanbilanca</i>										
1. Aktiva	78		96		98		147			
2. Pasiva	203		222		218		225			
<i>IV. Pozicija</i>										
Duga (iznos)	27		35							
%	1,3%		1,7%							
Kratka					36		27			
%					1,6%		1,2%			
Dopuštena	30%		30%		30%		30%			
Manja od dozvoljene	28,7%		28,3%		28,4%		28,8%			

Ako se analizira struktura stranih valuta, u financijskoj aktiv³⁷ dominantan je udjel EURO od 73,2%, (31.12.2016. godine 66,6%), uz povećanje nominalnog iznosa sa 1,3 milijarde KM na 1,7 milijardi KM. Udjel EURO u obvezama od 91,5% je na približno istoj razini (31.12.2016. godine 90,8%), uz rast nominalnog iznosa za 594 milijuna KM.

U obračun izloženosti FX riziku ulazi i iznos indeksiranih stavki aktive (kredit i ostala financijska aktiva) i obveza³⁸, koji je posebno značajan u aktiv³⁷ (74,5% ili 6,6 milijardi KM), što je na približno istoj razini kao i na kraju 2016. godine (77,3% ili 6,5 milijardi KM).

Na ostale devizne stavke aktive odnosi se 25,5% ili 2,3 milijarde KM sa strukturom: stavke u EURO 18,6% ili 1,7 milijardi KM i ostale valute 6,8% ili 0,6 milijardi KM (na kraju 2016. godine ostale stavke u EURO imale su udjel od 15,1% ili 1,3 milijarde KM). Od ukupnih neto kredita (12 milijardi KM), oko 54% je ugovoreno s valutnom klauzulom, uglavnom vezano za EURO (99,8%).

Na strani izvora, struktura financijskih obveza uvjetuje i determinira strukturu stavki financijske aktive, za svaku valutu pojedinačno. U deviznim obvezama (8,8 milijardi KM) najveći udjel od 80,1% ili 7,1 milijardu KM imaju stavke u EURO, najviše depoziti (na kraju 2016. godine udjel obveza u EURO bilo je 78,3% ili 6,5 milijardi KM).

³⁶ Izvor: Obrazac 5 - Devizna pozicija.

³⁷ Izvor: Izvješće o deviznoj poziciji banke: dio financijske aktive (u stranim valutama denominirana u KM). Financijska aktiva se iskazuje po neto načelu, odnosno umanjena za ispravke vrijednosti i rezerve za potencijalne obveze.

³⁸ U cilju zaštite od promjena deviznog tečaja banke ugovaraju određene stavke aktive (kredit i) i obveza s valutnom klauzulom (propisom je dopuštena samo dvosmjerna valutna klauzula).

Iznos indeksiranih obveza posljednjih godina ima trend rasta. Rast indeksiranih obveza (skoro sve se odnosi na depozite) uvjetovan je odljevom depozita i kreditnih obveza u stranim valutama, koji su bili izvor za kredite odobravane s valutnom klauzulom i kontinuirano visokim iznosom kredita s valutnom klauzulom. U cilju održavanja devizne usklađenosti, banke povećavaju stavke indeksiranih obveza (depozita).

Promatrano po bankama i ukupno na razini bankovnog sustava Federacije BiH može se konstatirati da se izloženost banaka i sustava FX riziku u 2017. godini kretala u okviru propisanih ograničenja. Sa 31. 12. 2017. dugu deviznu poziciju imalo je deset banaka, a pet banaka imalo je kratku poziciju. Na razini sustava iskazana je kratka devizna pozicija od 1,2% ukupnog temeljnog kapitala banaka³⁹, što je za 28,8 postotnih bodova manje od dopuštene. Individualna devizna pozicija za EURO, iznosila je 1,6% što je za 28,4 postotna boda manje od dopuštene, pri čemu su stavke financijske aktive bile manje od financijskih obveza (neto kratka pozicija).

Iako u uvjetima funkcioniranja valutnog odbora banke nisu izložene deviznom riziku za najznačajniju valutu EURO, dužne su se pridržavati propisanih ograničenja za svaku valutu, kao i za ukupnu deviznu poziciju, te dnevno upravljati ovim rizikom u skladu s usvojenim programima, politikama, procedurama i planovima.

4. USKLAĐENOST POSLOVANJA BANAKA SA STANDARDIMA SPNIFTA

Na temelju stanja banaka u prethodnom supervizorskom ciklusu, izvršenih kontrola usklađenosti poslovanja i izvješća koje banke dostavljaju FBA, može se zaključiti da ne postoje razlozi za supervizorsku zabrinutost u pogledu upravljanja rizicima od pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti. Kvantiteta rizika se zadržala u granicama umjerenog.

Kvaliteta upravljanja rizicima koji se u poslovanju banaka mogu pojaviti kao posljedica pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti (rizik reputacije, operativni rizik, pravni rizik, rizici koncentracija u aktivi i depozitima) je zadovoljavajuća i nastavlja s rastućim trendom.

Shodno ovome, može se dati sljedeća ocjena: bankovni sustav Federacije BiH je većim dijelom usklađen sa standardima sprječavanja pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti.

Prihvatljivost klijenta

Banke su usvojile politike o prihvatljivosti klijenata i definirale koji i kakvi klijenti su prihvatljivi za uspostavu poslovnih odnosa. Na temelju ove politike ustrojile su posebne registre profila klijenta. Izvjestan problem u funkcioniranju ovih registara predstavlja ažuriranje podataka za klijente koje banke razvrstavaju u rizične grupe.

Međutim, veoma je značajno da su banke usvojile i da primjenjuju pristup klijentima koji se temelji na analizi rizika koji klijenti nose za banku, odnosno da su definirale koji i kakvi klijenti su prihvatljivi za banku. Ovakav pristup banaka je posebno značajan i predstavlja veoma jaku kvalitetu u upravljanju rizicima u situaciji kada država, još uvijek, nije donijela procjenu rizika, iako je procjena rizika urađena, i kada država nema definiranu strategiju borbe protiv pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti.

³⁹Banke su na dan 31. 12. 2017. iskazale otvorenu deviznu poziciju (individualnu i ukupnu) u odnosu na temeljni kapital banke.

Identifikacija klijenta

Banke su usvojile identifikaciju klijenta kao osnovni element standarda „upoznaj svog klijenta“. Politiku o identifikaciji klijenta banke primjenjuju kod uspostave poslovnih odnosa s klijentima. Međutim, još uvijek je prisutan problem ažuriranja dokumentacije kojom se verificira izvršena identifikacija kod već uspostavljenih poslovnih odnosa.

Banke ne primjenjuju dosljedno mjere identifikacije u zavisnosti od utvrđenog rizika. Tako da prevladavaju standardne mjere identifikacije, koje se provode za klijente srednje razine rizika, u odnosu na pojednostavljene i pojačane mjere, koje se provode za klijente niske i visoke razine rizika. Problem još uvijek predstavlja i identifikacija i verifikacija identifikacije stvarnih vlasnika i politički eksponiranih osoba jer još uvijek na razini države nisu uspostavljeni registri stvarnih vlasnika i registri politički eksponiranih osoba.

Stalno praćenje računa i transakcija

Ova politika se primjenjuje i sve je manje formalnog praćenja računa i transakcija klijenta. U cilju postizanja suštinskog praćenja računa i transakcija klijenata banke su, na temelju primjene načela „upoznaj svog klijenta“ definirale limite transakcija po određenim vrstama računa i transakcija, izgradile su informacijske sustave koji omogućavaju primjenu uspostavljenih limita u praćenju računa i transakcija.

Definirani limiti, sve više služe preventivnom praćenju računa i transakcija. Kao i u slučaju identifikacije klijenata, Banke ne primjenjuju dosljedno mjere praćenja računa i transakcija, odnosno poslovnih aktivnosti klijenata, u zavisnosti od utvrđenog rizika. Prevladavaju standardne mjere praćenja, koje se provode za klijente srednje razine rizika, u odnosu na pojednostavljene i pojačane mjere, koje se provode za klijente niske i visoke razine rizika. U izvještajnoj godini je bio prisutan problem praćenja računa i transakcija klijenata koji su obavljali elektroničke transfere koristeći internetske platforme koje su vezane za određene račune u bankama.

Upravljanje rizikom od pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti

Elementi navedene politike su definirani u programima banaka. Definirane su linije izvješćivanja, kako eksterne, tako i interne. Na temelju izvješća koje banke dostavljaju FBA o gotovinskim, povezanim i sumnjivim transakcijama koje su izvijestile Financijsko obavještajnom odjelu Agencije za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine (Obrazac SPNiFTA), te na temelju izvršenih provjera u direktnim nadzorima, utvrđeni su broj i vrijednost izvještenih transakcija.

Shodno ovome, banke su u 2017. godini izvijestile 280.949 transakcija, što je 0,32% ukupno obavljenih transakcija u bankovnom sustavu Federacije BiH (87.547.276 obavljenih transakcija, po podacima banaka) u vrijednosti od 13.896.736 KM, što čini 8,98% ukupne vrijednosti obavljenih transakcija u bankovnom sustavu Federacije BiH (154.734.139 KM, po podacima banaka). Broj izvještenih transfera u 2017. godini je povećan za 5,80%, u odnosu na prethodnu godinu, a njihova vrijednost je povećana za 4,90%.

U narednoj tablici daje se usporedni pregled broja i vrijednosti izvještenih transfera, po načinu izvješćivanja transfera (prije izvršenja, u propisanom roku i po proteku propisanog roka):

Vrijednost transfera u 000 KM

Tablica 46: Usporedni pregled broja i vrijednosti izvještenih transfera							
R. br.	Opis (naziv transfera)	Transferi u 2016.		Transferi u 2017.		%	
		Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost
1	2	3	4	5	6	7 (5/3)	8 (6/4)
1.	Ukupno prijavljeni transferi	265.557	13.249.004	280.949	13.896.736	105,80	104,90
2.	Transferi prijavljeni prije izvršenja	35	9.570	12	18.450	34,30	192,80
3.	Transferi prijavljeni u roku od 3 dana	265.496	13.230.904	280.899	13.869.448	105,80	104,80
4.	Transferi prijavljeni poslije roka od 3 dana	26	8.530	38	8.838	146,15	103,60

U strukturi izvještenih transfera primjetno je smanjenje broja (34,30%) izvještenih transfera prije njihovog izvršenja u odnosu na prethodnu godinu, pri čemu je vrijednost ovih transfera povećana (192,80% u odnosu na prošlu godinu). Ovo upućuje na izvođenje zaključka da banke primjenjuju preventivne mjere na sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti koje su propisane za financijske institucije s fokusom na materijalno značajne transakcije (smanjenje broja, a povećanje vrijednosti izvještenih transakcija).

Ovaj zaključak potvrđuje i broj (146,15%) i vrijednost (103,60%) transfera izvještenih po proteku roka od 3 dana u odnosu na prethodnu godinu, odnosno banke su i u ovom slučaju fokusirane na materijalno značajne transakcije. Broj transfera izvještenih u propisanom roku ostao je u okvirima povećanja broja ukupno izvještenih transfera (povećanje za 5,80%), kao i njihova vrijednost (povećanje za 4,90%, odnosno 4,80%) što je i u okvirima opsega (broja i vrijednosti) platnog prometa u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Sumnjive transakcije

Banke su u izvješćima 103 transfera označile sumnjivim (105,10% u odnosu na prethodnu godinu). Vrijednost ovih transfera iznosi 37.045 h/KM, što je vrijednost 157,00% u odnosu na prethodnu godinu. Na sumnju na pranje novca se odnosi 102 transfera u vrijednosti od 32.816 h/KM, a na sumnju na financiranje terorističkih aktivnosti 1 transfer u vrijednosti od 4.229 h/KM.

U narednoj tablici daje se usporedni pregled broja i vrijednosti izvještenih sumnjivih transfera, po načinu izvješćivanja transfera (prije izvršenja, u propisanom roku i po proteku propisanog roka).

Vrijednost transfera u 000 KM

Tablica 47: Usporedni pregled broja i vrijednosti izvještenih sumnjivih transfera

R. br.	Sumnjivi transferi	Transferi u 2016.		Transferi u 2017.		%	
		Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost
1	2	3	4	5	6	7 (5/3)	8(6/4)
1.	Ukupno prijavljeni transferi	98	23.588	103	37.045	105,10	157,00
2.	Transferi prijavljeni prije izvršenja	35	9.570	12	18.450	34,30	192,80
3.	Transferi prijavljeni u roku od 3 dana	53	6.079	57	9.902	107,50	162,90
4.	Transferi prijavljeni poslije roka od 3 dana	10	7.939	34	8.693	340,00	109,50

Struktura izvještenih sumnjivih transfera, kao i struktura ukupno izvještenih transfera, potvrđuje ranije dane konstatacije o kvaliteti upravljanja rizikom od pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti. O preventivnom djelovanju banaka može se govoriti u 12 slučajeva (34,30% u odnosu na prethodnu godinu) u kojima su banke izvješća o sumnjivim transakcijama dostavile Financijsko obavještajnom odjelu prije njihovog izvršenja.

O kvalitetnom monitoringu može se govoriti u 57 slučajeva (107,50% u odnosu na prethodnu godinu) u kojima su banke u razdoblju od 3 dana uočile sumnjiva obilježja transakcija i dostavile izvješća o tome, dok se u ostalih 34 slučaja (340,00%) radi o korektivnom djelovanju i to, najčešće, po nalogu FBA. Međutim, vrijednost ovih transfera (109,50% u odnosu na prethodnu godinu) potvrđuje da je fokus banaka bio na materijalno značajnim transakcijama, odnosno potvrđuje konstataciju da su banke primjenjivale uspostavljene limite transakcija i kod sumnjivih transakcija.

U narednoj tablici daje se usporedni pregled broja izvještenih sumnjivih klijenata, po strukturi (za koje je FOO tražio dodatne podatke, te za koje FOO nije tražio ove podatke).

Tablica 48: Usporedni pregled broja izvještenih sumnjivih klijenata

R. br.	Izvješteni sumnjivi klijenti za:	u 2016.	u 2017.	%
1	2	3	4	5 (4/3)
1.	Ukupno	112	133	119
1.1.	koje je FOO tražio podatke	22	6	27
1.2.	koje FOO nije tražio podatke	90	127	141

Pored sumnjivih transfera, banke su izvijestile o 133 sumnjivih klijenata. Za šest ovih klijenata FOO je tražio dodatne podatke, a za 127 klijenta ovi podaci nisu traženi.

5. PREPORUKE ZA BANKOVNI SUSTAV

Bankovni sustav Federacije BiH u razdoblju provedbe reformi je dostigao zavidnu razinu i predstavlja najrazvijeniji i najsnažniji dio financijskog i ukupnog ekonomskog sustava Federaciji BiH. Naredne aktivnosti trebaju biti usmjerene na očuvanje njegove stabilnosti, te daljnji napredak i razvoj. Ovi ciljevi su uvjetovani stalnim angažmanom svih dijelova sustava, zakonodavnih i izvršnih vlasti, a što je preduvjet za stvaranje povoljnijeg ukupnog ekonomskog ambijenta koji bi poticajno djelovao na banke i realni sektor gospodarstva i stanovništva.

Propise, njihovo poboljšanje i dogradnju, kao i operativne odluke iz svoje nadležnosti, FBA je donosila uz poduzimanje svih propisanih koraka čiji je osnovni cilj bio da banke u svom radu u najvećoj mjeri osiguraju zakonitost, punu primjenu propisa FBA i svih općeprihvaćenih načela i praksi za njihov, oprezan i uspješan rad.

Pored navedenog, insistiranje i ciljevi svih napora FBA bili su usmjereni na jačanje kapitala banaka, poboljšanje njihovih kreditnih politika i njihova dosljedna primjena u praksi, podizanje opreza na najvišu moguću razinu u upravljanju ključnim rizicima i jačanja praksi upravljanja i rukovođenja.

FBA će u narednom razdoblju:

- nastaviti s aktivnostima izgradnje regulatornog okvira u skladu s novim ZoB i ZoA i usvojenom Strategijom i godišnjim planom na izradi regulative, a u cilju implementacije Bazela II/III i EU direktiva i kao dio priprema za priključivanje BiH Europskoj uniji;
- izvršiti reorganizaciju FBA u skladu s novim ZoA i uspostaviti unutarnju ustrojstvenu jedinicu za obavljanje poslova restrukturiranja banaka i pripremiti i usvojiti podzakonske akte koji se odnose na restrukturiranje banaka;
- otpočeti s projektom pripreme i uvođenja SREP-a (Supervizorski pregled i proces procjene) kao dugogodišnjeg (tri godine) projekta jačanja i unapređenja supervizije u skladu s novim regulatornim okvirom;
- poduzimati mjere i aktivnosti u okviru svojih nadležnosti za sigurnije i stabilnije poslovanje banaka i bankovnog sustava u cjelini i njegovu podršku gospodarstvu i stanovništvu;
- poduzimati mjere i aktivnosti u okviru svoje nadležnosti u cilju realizacije mjera iz Reformske agende i Programa ekonomskih reformi koje se odnose na bankarski i financijski sektor;
- raditi na realizaciji preporuka FSAP misije u cilju unapređenja kvalitete supervizije bankarskog sektora, kao i obveza preuzetih Pismom namjere koje su vlade u BiH potpisale u sklopu aranžmana s MMF-om, a koje se odnose na entitetske agencije za bankarstvo;
- uspostaviti regulatorni okvir za primjenu MSFI 9 u bankama i pratiti njegovu implementaciju, kao i unaprijediti regulatorne zahtjeve u pogledu klasifikacije aktive;
- nastaviti kontinuiran nadzor banaka kontrolama putem izvješća i kontrolama na licu mjesta, s težištem na kontrolama dominantnih rizičnih segmenata bankarskog poslovanja, s ciljem da bi supervizija bila još efikasnija i u tom smislu:
 - i dalje inzistirati na kapitalnom jačanju banaka, posebno onih koje bilježe nadprosječan rast aktive i smanjenje koeficijenta adekvatnosti kapitala,
 - kontinuirano nastaviti nadzirati banke prvenstveno od sistemskog značaja za razvoj kreditnih aktivnosti, u kojima je koncentriran veliki iznos štednje i drugih depozita, a u cilju zaštite deponenata,
 - nastaviti sustavno praćenje aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma i unapređivati suradnju s drugim nadzornim i kontrolnim institucijama,
 - nastaviti s razvojem i primjenom „Sustava ranog upozorenja“ (SRU) u svrhu rane identifikacije financijskih i operativnih neefikasnosti i/ili negativnih trendova u poslovanju banaka,

- nadzirati usklađenost banaka sa zakonima i podzakonskim aktima i primijenjene prakse u bankama u segmentu zaštite korisnika finansijskih usluga i žirana,
- uspostavljati i širiti suradnju sa supervizorskim autoritetima u zemljama iz kojih su investitori prisutni u bankarskom sektoru Federacije BiH, kao i s drugim zemljama u cilju što efikasnije supervizije,
- nastaviti suradnju sa ECB-om i EBA-om i razmjene informacija u nadzoru banaka, te s međunarodnim finansijskim institucijama MMF, SB, EBRD-om i drugim,
- unapređivati suradnju s Udrugom banaka BiH po svim segmentima bankarskog poslovanja (npr. uvođenje novih proizvoda, naplata potraživanja, funkcioniranje Centralnog registra kredita-pravnih i fizičkih osoba, s dnevnom ažurnošću podataka i slično), organizirati savjetovanja i pružati stručnu pomoć u primjeni zakonske i podzakonske regulative za bankarstvo, unapređivati suradnju po pitanju stručnog osposobljavanja, prijedloga izmjene svih zakonskih propisa koji su postali ograničavajući faktor u razvoju banaka;
- nastaviti s unapređenjem suradnje kroz potpisivanje novih Sporazuma o suradnji s ostalim institucijama u Bosni i Hercegovini, koje su uključene u oblasti supervizije, spremnosti na krizne situacije i upravljanje istim i nadzor sistemskog rizika: Agencijom za bankarstvo Republike Srpske, Agencijom za osiguranje depozita BiH, Centralnom bankom Bosne i Hercegovine i državnim i entitetskim ministarstvima financija;
- kontinuirano operativno usavršavati informacijski sustav, kao bitan preduvjet za efikasan nadzor banaka, odnosno informatičke podrške u funkciji upozoravanja i preventivnog djelovanja u otklanjanju slabosti u poslovanju banaka;
- nastaviti stalnu edukaciju i stručno osposobljavanje kadrova;
- ubrzati okončanje postupaka likvidacije banaka.

Potrebno je snažnije angažiranje i drugih institucija i organa u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH na:

- realizaciji aktivnosti iz Reformske agende za Bosnu i Hercegovinu za razdoblje od 2015. do 2018. godine;
- realizaciji Programa ekonomskih reformi 2016. - 2018. godina (ERP BiH 2016. - 2018.);
- realizaciji obveza preuzetih Pismom namjere koje su Vlade u BiH potpisale u sklopu aranžmana sa MMF-om;
- kreiranju i dogradnji zakonske regulative za finansijski i bankarski sektor, polazeći od Bazelskih načela, Bazelskih okvira kapitala i Europskih bankarskih direktiva, a koja se odnosi na djelovanje, status i poslovanje banaka, a posebno na primjeni novog Zakona o bankama;
- ubrzavanju provedbe ekonomskih reformi u realnom sektoru ekonomije kako bi se isti brže približavao razini ostvarenoj u monetarnom i bankarskom sektoru;
- pripremi i usvajanju Zakona o kompanijama za upravljanje imovinom;
- primjeni Zakona o računovodstvu i reviziji Federacije Bosne i Hercegovine i kontrola primjene MRS i MSFI;
- uspostavi posebnih sudskih odjela za gospodarstvo;
- uspostavi efikasnijih postupaka izvršenja zaloga;
- uspostavi mehanizma izvansudskog restrukturiranja dugova gospodarskih društava;
- kreiranju i donošenju mjera u cilju rješavanja ili ublažavanja problema prezađenih osoba;
- donošenju zakona ili poboljšanju postojećih zakonskih propisa kojim se uređuje oblast sigurnosti i zaštite novca u banci i transportu i slično.

Kao najvažniji dio sustava, banke bi svoje aktivnosti trebale koncentrirati na:

- povećanje opsega kreditne aktivnosti u cilju podrške gospodarstvu, uz potpunu posvećenost kvalitetnom i opreznom poslovanju;
- unapređenju sustava upravljanja rizicima i sustava ranog prepoznavanja pogoršanja kreditnog portfelja i efikasnijim mjerama za rješavanje nekvalitetnih kredita;

- daljnje kapitalno jačanje i osiguranje razine solventnosti razmjerno rastu aktive i rizika, većoj profitabilnosti, jačanje sustava unutarnjih kontrola i funkcije unutarnje revizije kao potpuno neovisne u izvršavanju svojih obveza i uloge;
- usklađivanje s novim Zakonom o bankama i podzakonskim aktima donesenim na temelju njega;
- dosljednijoj primjeni usvojenih politika i procedura u sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti i sigurnosti i zaštiti novca u banci i transportu, a u skladu sa zakonom i podzakonskim aktima;
- implementaciji zakona i podzakonskih akata u segmentu zaštite korisnika finansijskih usluga i žiranta;
- aktivno sudjelovanje u implementaciji mjera na rješavanju problema prezaduženosti pojedinaca i finansijskoj konsolidaciji gospodarskih društava;
- pripremi i ažuriranju svojih planova izvanrednih mjera;
- redovito, ažurno i točno dostavljanje podataka Centralnom registru kredita i Jedinostvenom Centralnom registru računa kod CBBiH.

II. MIKROKREDITNI SUSTAV

1. STRUKTURA MIKROKREDITNOG SUSTAVA U FEDERACIJI BIH

1.1. Status, broj i poslovna mreža

Regulatorne i nadzorne nadležnosti FBA nad mikrokreditnim sustavom propisane su ZoA i internim aktima FBA. Funkciju nadzora MKO, FBA obavlja neposrednim i posrednim nadzorom, odnosno, analizom izvješća koje MKO dostavljaju FBA shodno ZoMKO i podzakonskim aktima FBA koji su navedeni u Prilogu 9. ove Informacije.

U Federaciji BiH na dan 31. 12. 2017. dozvolu za rad FBA ima 12 MKO, od čega je 11 MKF (neprofitne organizacije) i jedno MKD (profitna organizacija) te 39 organizacijskih dijelova dva MKD čije je sjedište u Republici Srpskoj. Sve MKF koje su dobile dozvolu za rad FBA, izvršile su preregistraciju u skladu sa ZoMKO, odnosno nastale su promjenom oblika MKO osnovanih shodno ZoMKO („Službene novine Federacije BiH, broj: 24/00).

Sve MKF zakonski su pravni slijednik imovine, prava i obveza MKO osnovanih u skladu sa ZoMKO iz 2000. godine. U Prilogu 10. nalaze se osnovni podaci o MKF i MKD koje na dan 31. 12. 2017. imaju dozvolu za rad FBA za obavljanje poslova davanja mikrokredita.

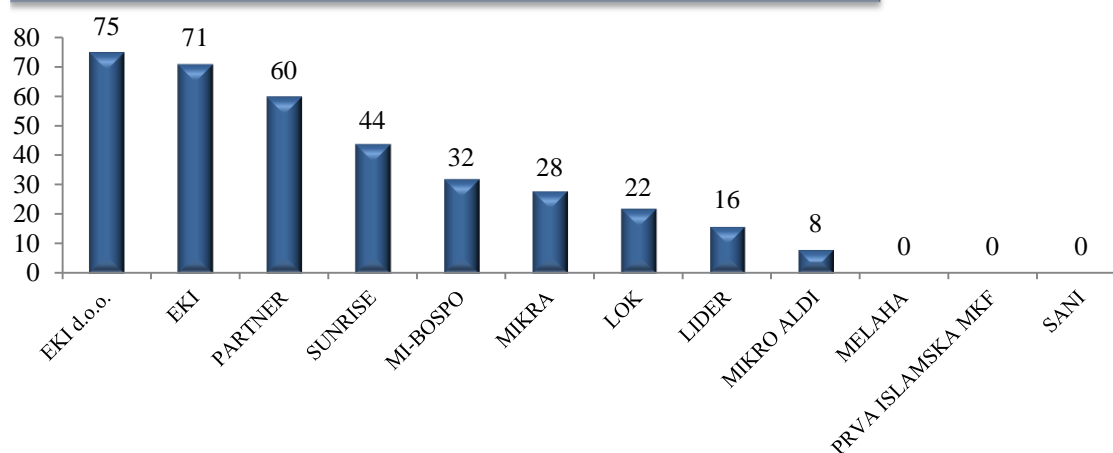
Na dan 31. 12. 2017. u Registru mikrokreditnih organizacija i njihovih organizacijskih dijelova, kojeg sukladno članku 13. ZoMKO vodi FBA, bilo je evidentirano ukupno 356 organizacijskih dijelova MKO sa sjedištem u Federaciji BiH, od čega u Federaciji BiH 227, Republici Srpskoj 125 i Distriktu Brčko 4.

Ukupan broj organizacijskih dijelova MKO sa sjedištem u Federaciji BiH veći je za 77 organizacijskih dijelova ili 28% u odnosu na kraj prethodne godine. Ukupno 172 organizacijska dijela MKO sa sjedištem u Federaciji BiH imaju ovlaštenja za dodjelu mikrokredita, stoga su upisani u nadležni registar.

Organizacijske dijelove izvan Federacije BiH ima osam MKO, a tri MKO posluju isključivo preko svog sjedišta, odnosno nemaju otvorenih organizacijskih dijelova ni u Federaciji BiH, ni u Republici Srpskoj. FBA je dala dozvole za rad organizacijskih dijelova dva MKD koja imaju sjedište u RS, a koja u Federaciji BiH posluju putem 39 podružnica i terenskih ureda.

Broj organizacijskih dijelova na dan 31. 12. 2017. pojedinačno po MKO sa sjedištem u Federaciji BiH prikazan je na grafikonu broj 32.

Grafikon 32. Broj organizacijskih dijelova na dan 31. 12. 2017. pojedinačno po MKO sa sjedištem u Federaciji BiH

1.2. Struktura vlasništva

MKO je pravna osoba koja se može osnovati i poslovati kao MKF ili MKD. MKF u Federaciji BiH su osnovane od strane nevladinih, većinom humanitarnih organizacija (World vision, CHF International, HO BOSPO, Catholic Relief Service, Deputy, Mercy Corps, Islamic Relief, Melaha), udruga građana (LOK UG, UG ALDI) i fizičkih osoba.

Osnivači su po osnovi doniranog kapitala za osnivanje MKF stekli pravo da budu registrirani kao osnivači bez prava vlasništva nad kapitalom. Jedno MKD se nalazi u 100% vlasništvu jedne MKF.

1.3. Kadrovska struktura

Na dan 31. 12. 2017. mikrokreditni sustav Federacije BiH zapošljava ukupno 1.399 radnika, što je za 148 radnika ili 12% više u odnosu na stanje na dan 31. 12. 2016. MKF zapošljavaju 1.216 radnika ili 86,9%, a MKD 183 radnika ili 13,1%. Navedeno je prikazano u sljedećoj tablici:

Tablica 49. Kvalifikacijska struktura zaposlenih

Rb.	Kvalifikacija	31.12.2016.		Ukupno	Udjel (%)	31.12.2017.		Ukupno	Udjel (%)	Indeks
		MKF	MKD			MKF	MKD			
1	2	3	4	5=(3+4)	6	7	8	9=(7+8)	10	11=9/5
1.	NS	3	0	3	0,24	3	0	3	0,21	100
2.	KV	1	0	1	0,08	1	0	1	0,07	100
3.	VKV	10	0	10	0,80	8	0	8	0,57	80
4.	SSS	509	21	530	42,37	498	74	572	40,89	108
5.	VSS	110	5	115	9,19	104	31	135	9,65	117
6.	VSS	518	29	547	43,73	560	76	636	45,46	116
7.	MR	41	2	43	3,44	40	1	41	2,93	95
8.	DR	2	0	2	0,16	2	1	3	0,21	150
UKUPNO		1.194	57	1.251	100,00	1.216	183	1.399	100,00	112

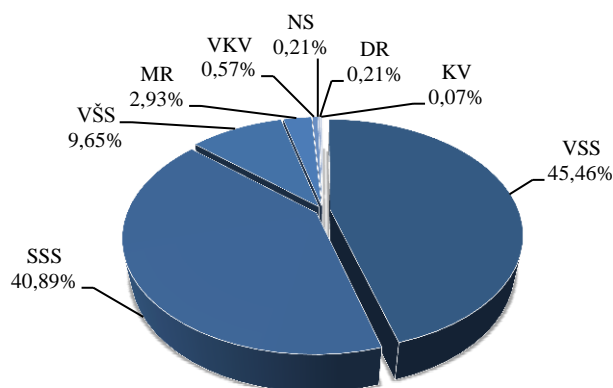
Naglašavamo da ovaj podatak ne predstavlja realan rast zaposlenih, već je rezultat činjenice da su u 2017. godini 114 radnika koji su zaposlenici jedne MKF, angažirani na pola radnog vremena i kao zaposlenici jednog MKD te su isti evidentirani u izvješćima o kvalifikacijskoj strukturi zaposlenih i MKF i MKD.

Kada se isključi prethodno navedeni podatak, kao i podatak da je na dan 31. 12. 2016. broj ovih zaposlenika iznosio 42, realan broj zaposlenih na dan 31. 12. 2017. iznosio je 1.243 radnika, što je za 34 radnika ili 3% više u odnosu na stanje na dan 31. 12. 2016.

U strukturi zaposlenih najveći je udjel VSS od 45,46%, SSS od 40,89% i VŠS od 9,65%. Postotak udjela zaposlenih sa srednjom stručnom spremom u porastu je za 8%, s visokom stručnom spremom za 16% i s višom stručnom spremom za 17%.

Kvalifikacijska struktura zaposlenih u MKO je prikazana na grafikonu broj 33.

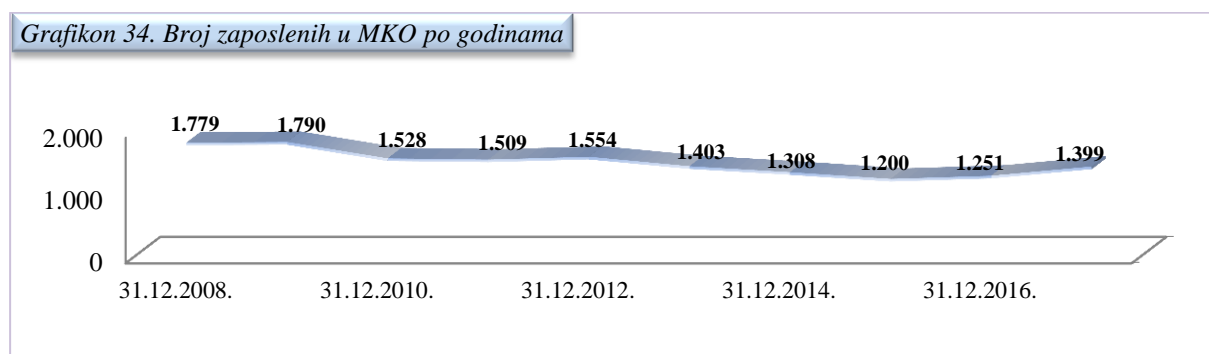
Grafikon 33. Kvalifikacijska struktura zaposlenih u MKO

Promatrajući broj zaposlenih kroz godine rada MKO, najveći broj zaposlenih zabilježen je na kraju 2009. godine kada su MKO zapošljavale 1.790 radnika. MKO su na dan 31. 12. 2017. zapošljavale 1.399 radnika, što predstavlja smanjenje od 22% u odnosu na kraj 2009. godine. Promatrajući ova dva razdoblja, kod pojedinačnih MKO, dvije MKF su zabilježile najveće smanjenje broja zaposlenih, za čak 71%, odnosno 25%.

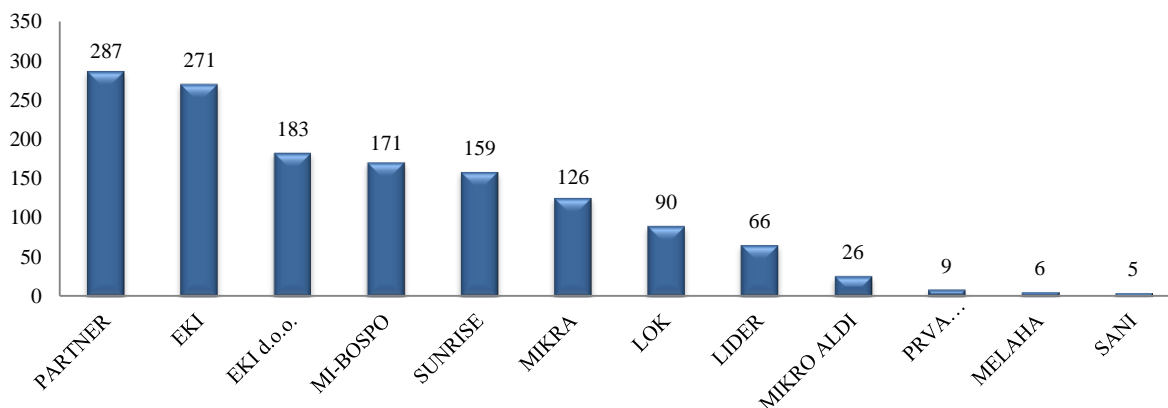
Broj zaposlenih u MKO po godinama rada prikazan je na grafikonu broj 34.

Grafikon 34. Broj zaposlenih u MKO po godinama

Broj zaposlenih na dan 31. 12. 2017. pojedinačno po MKO vidi se iz sljedećeg grafikona.

Grafikon 35. Broj zaposlenih na dan 31.12.2017. pojedinačno po MKO

2. FINANCIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA

2.1. Bilanca stanja

Ukupna aktiva MKO na dan 31. 12. 2017. iznosila 526,9 milijuna KM i za 86,8 milijuna KM ili 20% je veća u odnosu na stanje na dan 31. 12. 2016. Rast ukupne aktive u odnosu na kraj prethodne godine bilježi osam MKF i jedno MKD, pad su zabilježile dvije MKF, dok je jedna MKF zadržala približno istu razinu aktive u promatranom razdoblju. U priložima 11 i 12 daje se prikaz bilance stanja MKF i MKD.

Pad aktive do 10% u odnosu na dan 31. 12. 2016. zabilježila je jedna MKF, dok je jedna MKF, u 2017. godini aktivu smanjila za 5,6 milijuna KM te je zabilježila pad od 27% u odnosu na kraj prethodne godine. Najveći udjel u ukupnoj bilanci MKO ima pet MKF i jedno MKD s aktivom u iznosu od 483,7 milijuna KM ili 92%.

- 000 KM -

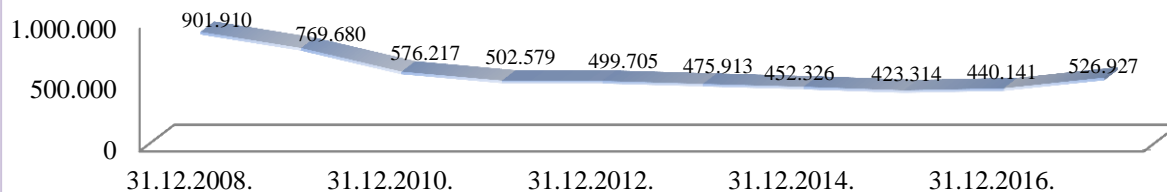
Tablica 50. Bilanca stanja MKO

OPIS	31.12.2016.			31.12.2017.					Ind.
	Stanje za MKF	Stanje za MKD	UKUPNO	Stanje za MKF	%	Stanje za MKD	%	UKUPNO	
1	2	4	6=(2+4)	7	8	9	10	11=(7+9)	12
AKTIVA									
1. Novčana sredstva	22.227	4.496	26.723	21.989	5	24.841	23	46.830	175
2. Plasmani bankama	733	0	733	1.210	0	0	0	1.210	165
3. Krediti	349.791	28.081	377.872	329.758		81.396		411.154	109
4. Rezer. za kred. gubitke	3.193	176	3.369	2.716		542		3.258	97
5. Neto krediti	346.598	27.905	374.503	327.042	78	80.854	75	407.896	109
6. Posl. pr. i ost.fik.aktiva	28.734	115	28.849	28.383	7	430	1	28.813	100
7. Dugoročne investicije	3.061	0	3.061	33.061	8	0	0	33.061	1080
8. Ostala aktiva	6.008	455	6.463	8.062	2	1.243	1	9.305	144
9. Rezerve na ostale stavke aktive, osim kredita	182	9	191	158		30		188	98
UKUPNO AKTIVA	407.179	32.962	440.141	419.589	100	107.338	100	526.927	120
PASIVA									
10. Obv. po uzetim kred.	179.808	28.100	207.908	177.140	42	68.856	64	245.996	118
11. Ostale obveze	23.258	1.337	24.595	21.215	5	4.656	4	25.871	105
12. Kapital	204.113	3.525	207.638	221.234	53	33.826	32	255.060	123
UKUPNO PASIVA	407.179	32.962	440.141	419.589	100	107.338	100	526.927	120
Izvanbilančna evidencija	115.630	220	115.850	110.554		420		110.974	96

Ukupna aktiva MKO na dan 31. 12. 2017. iznosila je 526,9 milijuna KM i manja je za 42% u odnosu na kraj 2008. godine.

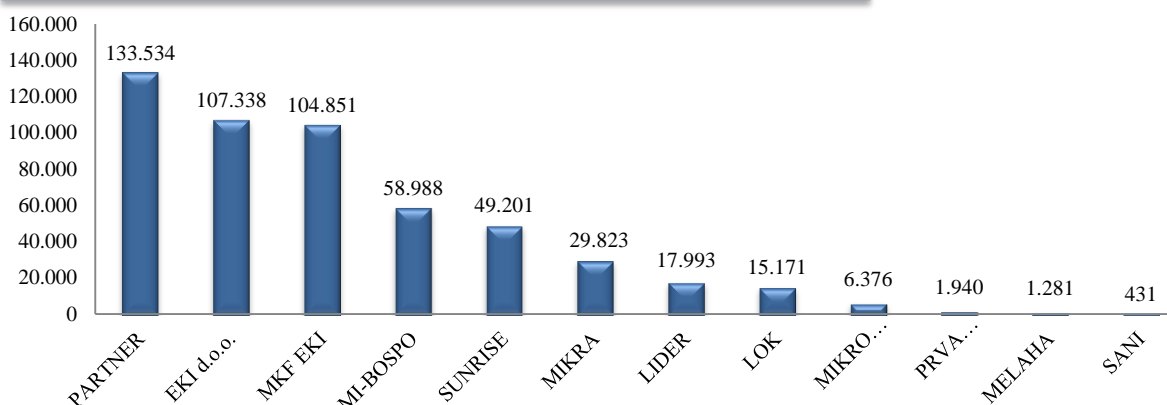
Promatrajući ova dva razdoblja, kod pojedinačnih MKO, dvije MKF su zabilježile najveći pad aktive za 89%, odnosno 53%. Ukupna aktiva MKO po godinama rada prikazana je na grafikonu broj 36.

Grafikon 36. Iznos aktive MKO po godinama

Na sljedećem grafikonu dan je iznos aktive na dan 31. 12. 2017. pojedinačno po MKO.

Grafikon 37. Iznos aktive na dan 31.12.2017. pojedinačno po MKO (u 000 KM)

U strukturi aktive MKO, novčana sredstva iznose 46,8 milijuna KM ili 9% i veća su za 20,1 milijun KM ili 75% u odnosu na dan 31. 12. 2016. Plasmani bankama iznose 1,2 milijuna KM i veći su za 0,5 milijuna KM ili 65% u promatranom razdoblju.

Neto krediti, odnosno bruto krediti umanjeni za rezerviranja za kreditne gubitke, iznose 407,9 milijuna KM ili 77% ukupne aktive i veći su za 33,4 milijuna KM ili 9% u odnosu na 31. 12. 2016. Rast neto kredita u odnosu na kraj prethodne godine, zabilježilo je osam MKF i jedno MKD, dok su pad zabilježile tri MKF.

Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva iznose 28,8 milijuna KM ili 6% ukupne aktive i nalaze se na približno istoj razini u odnosu na kraj prethodne godine. Postotak fiksne aktive u odnosu na ukupnu aktivu (umanjenu za donirani kapital) na razini sustava iznosi 5,99% što je u okviru dopuštenog iznosa (do 10%). Dvije MKF krše ovaj standard. Fiksna aktiva u odnosu na ukupnu aktivu (umanjenu za donirani kapital) na dan 31. 12. 2017. pojedinačno po MKO prikazana je na sljedećem grafikonu.

Grafikon 38. Fiksna aktiva u odnosu na ukupnu aktivu na dan 31.12.2017. pojedinačno po MKO

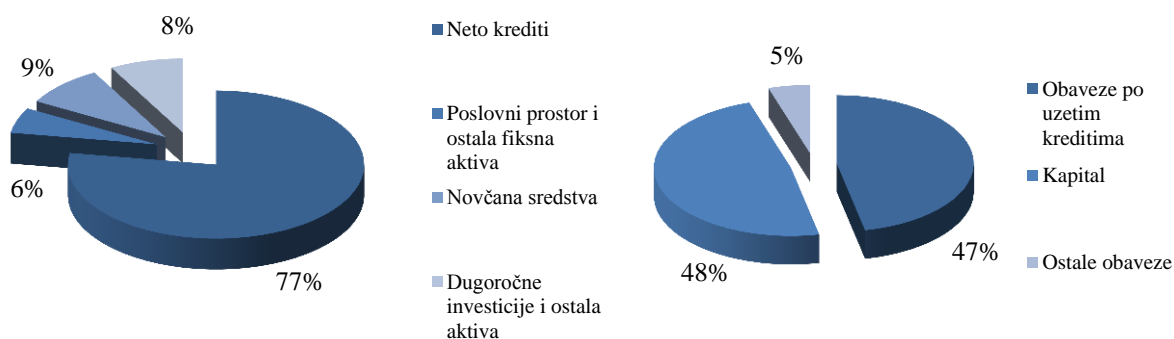
Dugoročne investicije iskazuje samo jedna MKF u iznosu od 33,1 milijun KM i veće su za 30 milijuna KM u odnosu na kraj prethodne godine. Značajno povećanje ove pozicije rezultat je ulaganja imovine jedne MKF u temeljni kapital jednog MKD, čiji je ona osnivač i 100% vlasnik.

Ostala aktiva (umanjena za rezerviranja na ostale stavke aktive osim kredita), iznosi 9,1 milijun KM koju čine obračunate kamate, predujmovi, aktivna vremenska razgraničenja i drugo. Ove dvije bilančne pozicije čine 8% ukupne aktive mikro kreditnog sustava. Postotak ostale aktive na razini sustava u odnosu na ukupnu aktivu iznosi 1,77%, a gledajući pojedinačno niti jedna MKO ne prelazi 10% na ovoj poziciji.

Obveze po uzetim kreditima na dan 31. 12. 2017. iznosile su 246 milijuna KM ili 47% ukupne pasive, te su veće za 38,1 milijun KM ili 18% u odnosu na stanje na dan 31. 12. 2016. Ukupni kapital MKO na dan 31. 12. 2017. iznosio je 255,1 milijun KM ili 48% ukupne pasive MKO i veći je za 47,4 milijuna KM ili 23% u odnosu na kraj prethodne godine.

Struktura aktive i pasive mikro kreditnih organizacija dana je na sljedećem grafikonu.

Grafikon 39. Struktura aktive i pasive MKO

2.2. Obveze

U strukturi pasive MKO, obveze po uzetim kreditima osnovni su izvor sredstava i iznose 246 milijuna KM ili 47% ukupne pasive i veće su za 18% u odnosu na dan 31. 12. 2016. što je detaljnije prikazano u narednoj tablici.

- 000 KM -

Tablica 51. Ročna struktura uzetih kredita

OPIS	31.12.2016.				31.12.2017.				Indeks
	MKF	MKD	UKUPNO	%	MKF	MKD	UKUPNO	%	
1	2	3	4=(2+3)	5	6	7	8=(6+7)	9	10=8/4
1. Obveze po uzetim kratkoroč. kreditima	73.903	5.549	79.452	38	86.518	18.273	104.791	43	132
2. Obveze po uzetim dugoroč. kreditima	105.905	22.551	128.456	62	90.622	50.583	141.205	57	110
UKUPNO	179.808	28.100	207.908	100	177.140	68.856	245.996	100	118

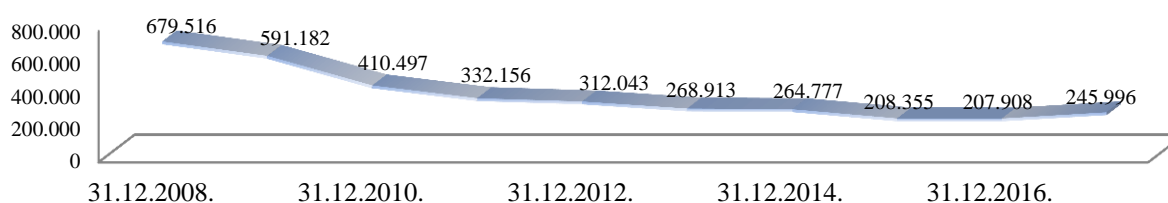
Od ukupnih obveza po uzetim kreditima, dugoročni krediti (koje nema jedna MKF) iznose 141,2 milijun KM ili 57% i veći su za 10% u odnosu na kraj prethodne godine, dok kratkoročni krediti (koje nema jedna MKF) iznose 104,8 milijuna KM ili 43% i veći su za 32% u odnosu na kraj prethodne godine.

Promatrajući iznos ukupnih obveza MKO po uzetim kreditima, najveći iznos zabilježen je na kraju 2008. godine kada su ukupne obveze iznosile 679,5 milijuna KM. Ukupne obveze MKO po uzetim kreditima na dan 31. 12. 2017. iznosile su 246 milijuna KM i manje su za čak 64% u odnosu na kraj 2008. godine.

Promatrajući ova dva razdoblja, kod pojedinačnih MKO, dvije MKF su zabilježile najveći pad iznosa ukupnih obveza po uzetim kreditima, kod kojih su iste pale za čak 91% odnosno 80%.

Iznos obveza po uzetim kreditima mikrokreditnih organizacija po godinama rada prikazan je na grafikonu broj 40.

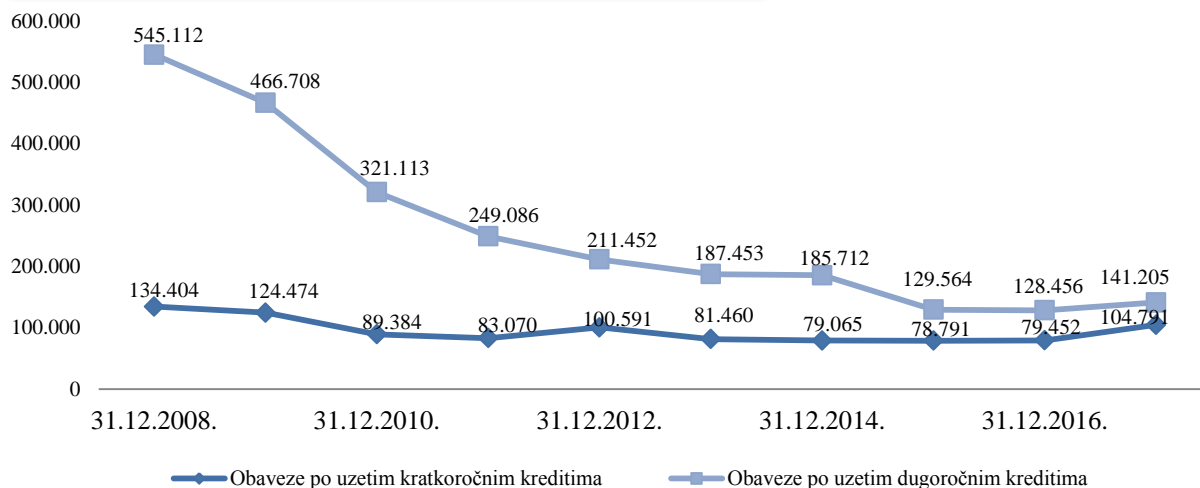
Grafikon 40. Iznos obveza po uzetim kreditima po godinama (u 000 KM)

Ukupne obveze po uzetim kreditima u odnosu na 2008. godinu manje su za 64%. Promatrajući obveze po uzetim kreditima po ročnosti, dugoročni krediti su, u odnosu na 2008. godinu, u padu za 74%, dok su kratkoročni krediti u odnosu na 2008. godinu manji za 22%.

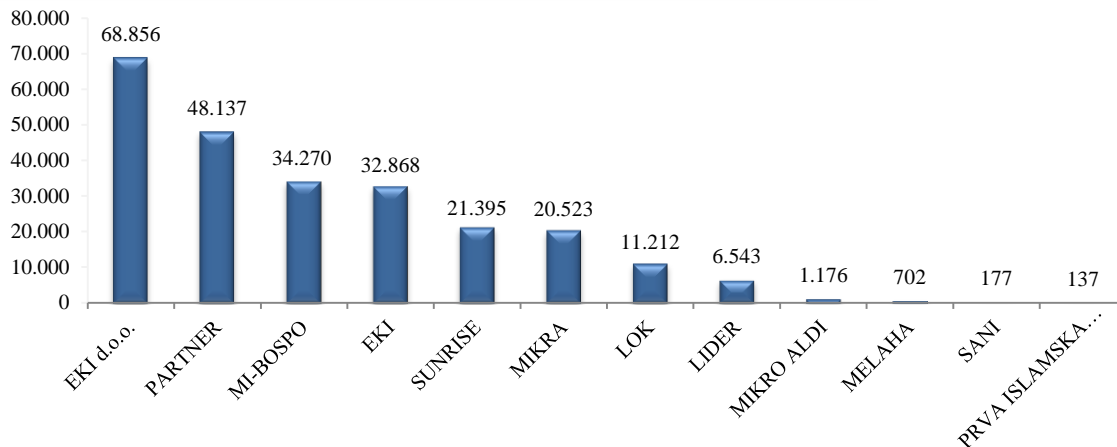
Iznos obveza po uzetim kratkoročnim i dugoročnim kreditima MKO po godinama rada prikazan je na sljedećem grafikonu.

Grafikon 41. Obveze po uzetim kratkoročnim i dugoročnim kreditima

Na sljedećem grafikonu prikazan je iznos obveza po uzetim kreditima na dan 31. 12. 2017. pojedinačno po MKO.

Grafikon 42. Iznos obveza po uzetim kreditima na dan 31.12.2017. pojedinačno po MKO (u 000 KM)

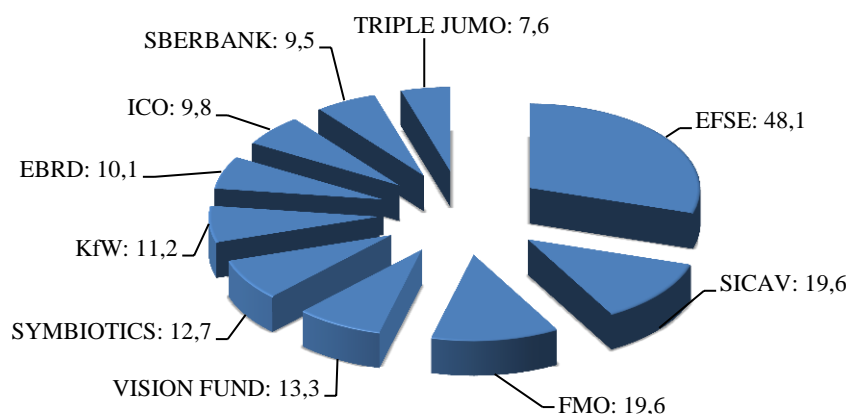

Deset najznačajnijih kreditora MKO su:

- 1.) EFSE - Europski fond za Jugoistočnu Europu, Luksemburg (48,1 milijun KM);
- 2.) Responsibility SICAV, Švicarska (19,6 milijuna KM);
- 3.) FMO, Nizozemska (19,6 milijuna KM)
- 4.) Vision Fund, USA (13,3 milijuna KM);
- 5.) Symbiotics, Švicarska (12,7 milijuna KM);
- 6.) KfW - Kreditanstalt fur Wiederaufbau, Njemačka (11,2 milijuna KM)
- 7.) EBRD - Europska banka za obnovu i razvoj, V. Britanija (10,1 milijun KM);
- 8.) ICO - Instituto de Credito Oficial, Španjolska (9,8 milijuna KM);
- 9.) Sberbank BH d.d. Sarajevo, Bosna i Hercegovina (9,5 milijuna KM)
- 10.) Triple Jump B.V, Nizozemska (7,6 milijuna KM)

Navedeno je prikazano na sljedećem grafikonu.

Grafikon 43. Najznačajniji izvori sredstava MKO (u mil. KM)

Ostale obveze iznose 25,9 milijuna KM ili 5% ukupne pasive, a čine ih obveze za porez na dobit, obveze prema zaposlenim, dobavljačima, pasivna vremenska razgraničenja i drugo. Postotak ostalih obveza na razini sustava u odnosu na ukupne obveze iznosi 9,52%, a gledajući pojedinačno, ukupno pet MKF ima postotak ostalih obveza veći od 10% u odnosu na ukupne obveze.

Izvanbilančna evidencija na dan 31. 12. 2017. iznosi 111 milijuna KM i manja je za 4% u odnosu na kraj prethodne godine.

2.3. Kapital

Ukupni kapital MKO na dan 31. 12. 2017. iznosi 255,1 milijun KM ili 48% ukupne pasive i veći je za 47,4 milijuna KM ili 23% u odnosu na kraj 2016. godine. Kapital MKF iznosi 221,3 milijuna KM ili 86,7%, a kapital jednog MKD 33,8 milijuna KM ili 13,3% što je prikazano u narednoj tablici.

- 000 KM -

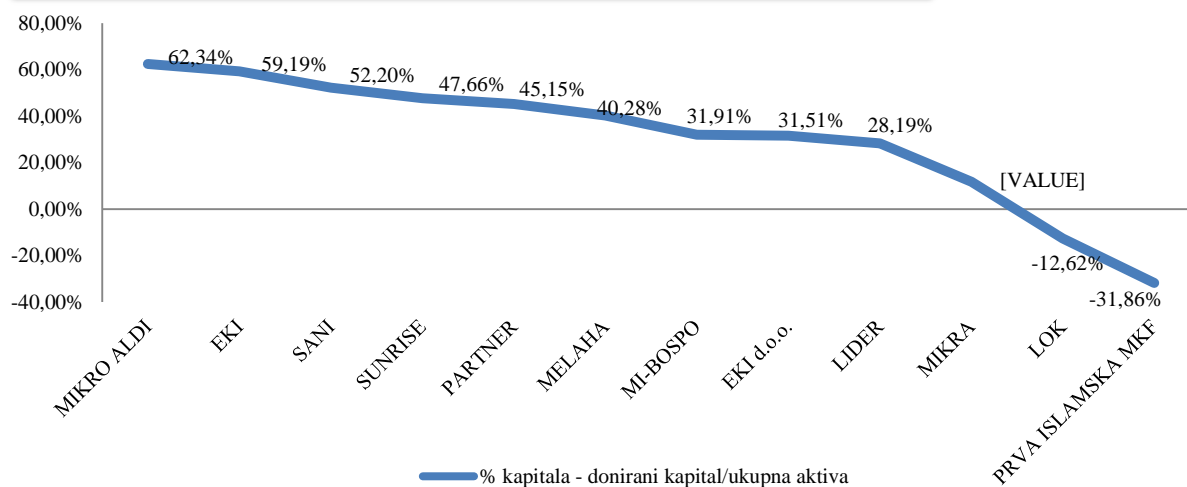
Tablica 52. Struktura kapitala MKO

OPIS	31.12.2016.					31.12.2017.					Indeks
	Stanje za MKF	%	Stanje za MKD	%	UKUPNO	Stanje za MKF	%	Stanje za MKD	%	UKUPNO	
1	2	3	4	5	6=2+4	7	8	9	10	11=7+9	12=11/6
Donirani kapital	45.851	22	0	0	45.851	45.851	20	0	0	45.851	100
Temeljni kapital	3.820	2	600	17	4.420	3.820	2	30.600	90	34.420	779
Višak/manjak prihoda nad rashodima	152.598	75	0	0	152.598	169.831	77	0	0	169.831	111
Emisioni ažio	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Neraspoređena dobit	0	0	1.016	29	1.016	0	0	1.317	4	1.317	130
Zakonske rezerve	0	0	1.909	54	1.909	0	0	1.909	6	1.909	100
Ostale rezerve	1.844	1	0	0	1.844	1.732	1	0	0	1.732	94
UKUPNO KAPITAL	204.113	100	3.525	100	207.638	221.234	100	33.826	100	255.060	123

Ukupan kapital mikrokreditnog sustava (umanjen za donirani kapital) iznosi 39,70% ukupne aktive, a dvije MKF imaju postotak iznosa kapitala (umanjenog za donirani kapital) u odnosu na ukupnu aktivu manji od dopuštenog iznosa, odnosno manji od 10% ukupne aktive.

Kapital (umanjen za donirani kapital) u odnosu na ukupnu aktivu na dan 31. 12. 2017. pojedinačno po MKO prikazan je na sljedećem grafikonu.

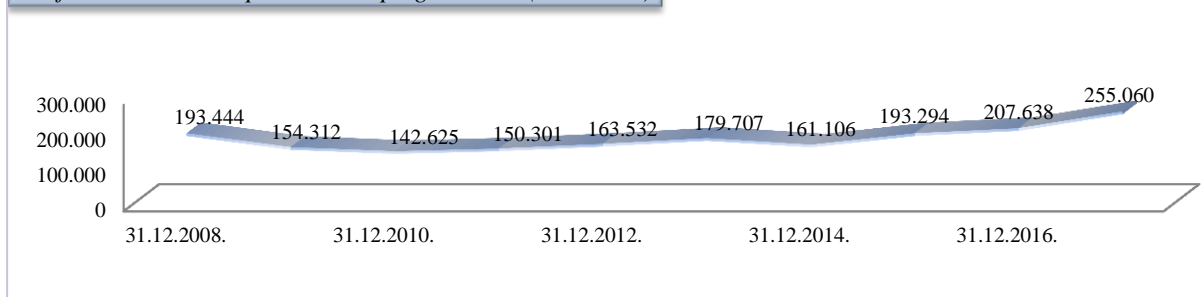
Grafikon 44. Kapital u odnosu na ukupnu aktivu na dan 31.12.2017. pojedinačno po MKO

Promatrajući iznos kapitala MKO kroz godine rada MKO, najveći iznos istog zabilježen je na kraju 2016. godine kada je iznosio 207,6 milijuna KM. Kapital MKO na dan 31.12.2017. iznosio je 255,1 milijun KM i za 47,4 milijuna KM ili 23% je veći u odnosu na kraj 2016. godine.

Iznos kapitala MKO po godinama rada prikazan je na grafikonu broj 45.

Grafikon 45. Iznos kapitala MKO po godinama (u 000 KM)

U strukturi kapitala MKF najznačajniji je višak prihoda nad rashodima koji iznosi 169,8 milijuna KM, te čini 77% ukupnog kapitala MKF i veći je za 17,2 milijuna KM ili 11% u odnosu na kraj prethodne godine. Manjak prihoda nad rashodima za razdoblje od 1.1. do 31.12.2017. ostvarila je jedna MKF, a višak prihoda nad rashodima deset MKF, dok je jedno MKD ostvarilo neto dobit.

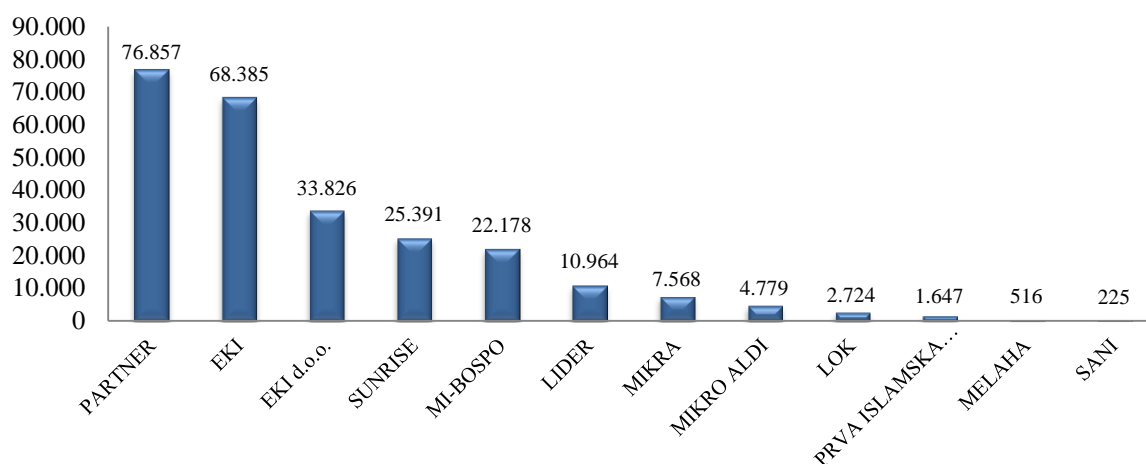
Višak prihoda nad rashodima, odnosno dobit od redovnog poslovanja, na dan 31. 12. 2017. ostvarilo je sedam MKF i jedno MKD, dok su četiri MKF ostvarile manjak prihoda nad rashodima od redovnog poslovanja. Od te četiri MKF, tri MKF su zahvaljujući izvanrednim prihodima na kraju 2017. godine ostvarile pozitivan rezultat. Izvanredni prihodi izravan su rezultat povećane naplate potraživanja po otpisanim kreditima.

Značajan izvor kapitala MKF čini donirani kapital koji iznosi 45,9 milijuna KM ili 20% ukupnog kapitala MKF. Iznos doniranog kapitala o kojem izvješćuju MKO nalazi se na istoj razini u odnosu na kraj prethodne godine. Sukladno članku 11. Odluke o ostalim općim uvjetima za poslovanje mikrokreditne organizacije, MKO su dužne voditi evidenciju o doniranim sredstvima i tretirati ih kao donirani kapital o čijem stanju su dužne izvješćivati FBA. Prema zvaničnim kvartalnim izvješćima koje dostavljaju FBA, devet MKF iskazuje vrijednost doniranog kapitala u svojim izvješćima, te vodi evidenciju o stanju. U prilogu 13 daje se pregled doniranih sredstava MKF.

Temeljni kapital MKF na dan 31. 12. 2017. iznosi 3,8 milijuna KM ili 2% ukupnog kapitala MKF. Ostale rezerve, koje se odnose na dvije MKF, iznose 1,7 milijuna KM, ili 1% ukupnog kapitala MKF. Temeljni kapital jednog MKD iznosi 30,6 milijuna KM i veći je za 30 milijuna KM u odnosu na kraj prethodne godine. Značajno povećanje temeljnog kapitala MKD-a rezultat je ulaganja imovine (novčanih sredstava) od strane osnivača i 100%-tnog vlasnika MKD-a u iznosu 30 milijuna KM u povećanje temeljnog kapitala MKD-a koje je izvršeno u prosincu 2017. godine. Neraspoređena i dobit tekuće godine MKD-a iznosi 1,3 milijuna KM.

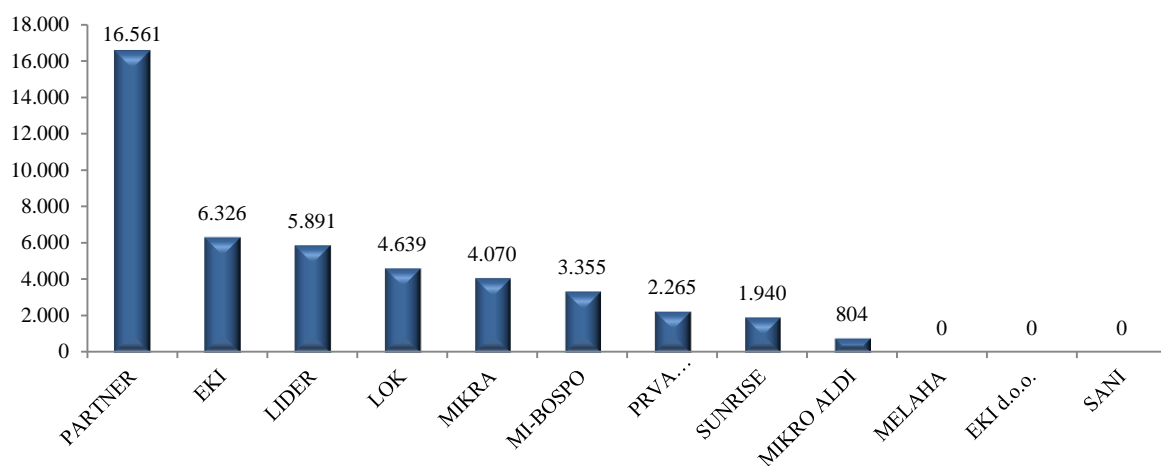
Iznos ukupnog kapitala sa 31. 12. 2017. pojedinačno po MKO prikazan je na sljedećem grafikonu.

Grafikon 46. Iznos kapitala na dan 31.12.2017. pojedinačno po MKO (u 000 KM)

Iznos doniranog kapitala sa 31. 12. 2017. pojedinačno po MKO prikazan je na grafikonu broj 47.

Grafikon 47. Iznos doniranog kapitala na dan 31.12.2017. pojedinačno po MKO (u 000 KM)

2.4. Aktiva i kvaliteta aktive

Osnovna djelatnost MKO je mikrokreditiranje na koje se odnosi iznos od 411,2 milijuna KM ili 78% ukupne aktive mikrokreditnog sustava. Razinu ukupnih kredita sustava zavisi od stanja kredita MKF na koje se odnosi 329,8 milijuna KM ili 80,2% od ukupnih kredita, dok se na MKD odnosi 81,4 milijuna KM ili 19,8% od ukupnih kredita.

Neto krediti, koje čine ukupni krediti umanjeni za rezerve za kreditne gubitke prikazani su u Tablici 53.

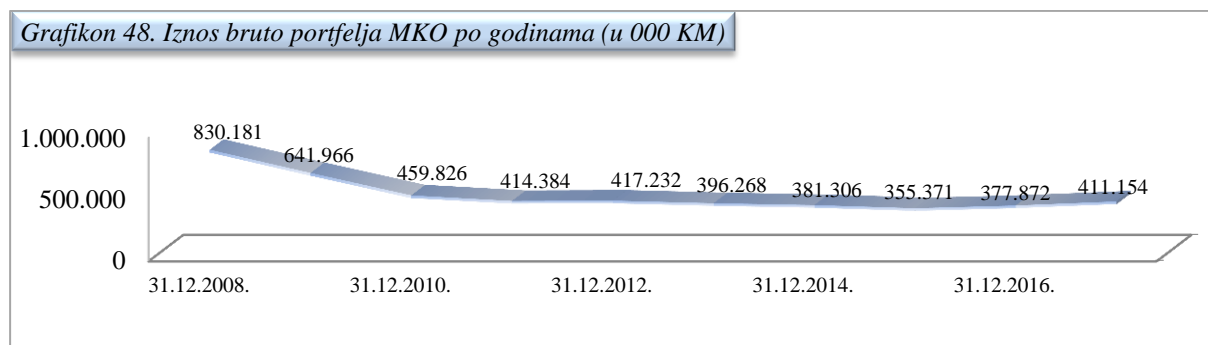
Tablica 53. Neto krediti

Red. Broj	OPIS	31.12.2016.			31.12.2017.			Indeks
		MKF	MKD	Ukupno	MKF	MKD	Ukupno	
1	2	3	4	5=(3+4)	6	7	8=(6+7)	9=8/5
1.	Kreditni	349.791	28.081	377.872	329.758	81.396	411.154	109
2.	Rezerve za kreditne gubitke	3.193	176	3.369	2.716	542	3.258	97
3.	Neto krediti (1.-2.)	346.598	27.905	374.503	327.042	80.854	407.896	109

Neto krediti iznose 407,9 milijuna KM i za 9% su veći u odnosu na dan 31. 12. 2016., dok su krediti na bruto osnovi također veći za 9% u odnosu na kraj prethodne godine.

Rezerve za kreditne gubitke iznose 3,3 milijuna KM i manje su za 3% u odnosu na dan 31. 12. 2016. Omjer rezervi za kreditne gubitke u odnosu na ukupan kreditni portfelj iznosi 0,79%, te u odnosu na omjer na 31. 12. 2016. bilježi poboljšanje od 0,10 postotnih bodova.

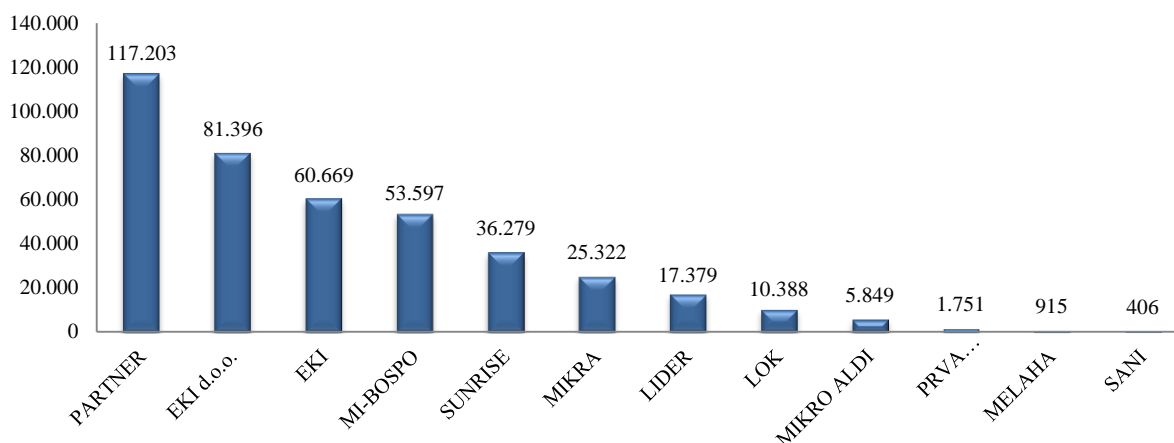
Bruto portfelj MKO po godinama rada prikazan je na grafikonu broj 48.

Promatrajući bruto portfelj MKO kroz godine rada MKO, najveći iznos zabilježen je na kraju 2008. godine kada je iznosio 830,2 milijuna KM. Ukupan bruto portfelj na dan 31. 12. 2017. iznosio je 411,2 milijuna KM i manji je za 50% u odnosu na kraj 2008. godine. Promatrajući ova dva razdoblja, kod pojedinačnih MKO, dvije MKF su zabilježile najveći pad bruto portfelja, kod kojih je isti pao za čak 92%, odnosno 70%.

Iznos bruto portfelja pojedinačno po MKO prikazan je na sljedećem grafikonu.

Grafikon 49. Iznos bruto portfelja na dan 31.12.2017. pojedinačno po MKO (u 000 KM)

U tablici 54. prikazana je sektorska i ročna struktura mikro kredita na dan 31. 12. 2017.

- 000 KM -

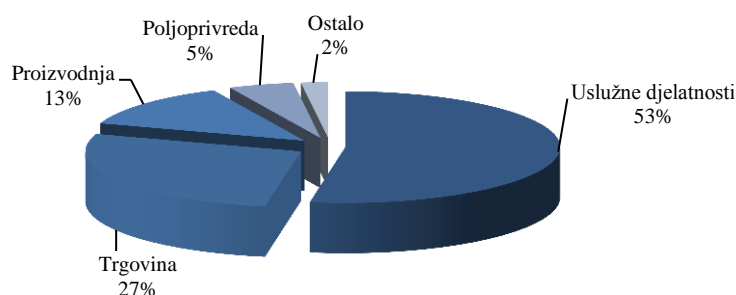
Tablica 54. Sektorska i ročna struktura mikro kredita MKO na dan 31.12.2017.

Red. Broj	Mikrokrediti	Kratkoročni krediti	Dugoročni krediti	Dospjela potraživanja	UKUPNO	%
1	2	3	4	5	6=(3+4+5)	7
1.	Pravnim osobama					
a.)	Uslužne djelatnosti	220	5.602	55	5.877	53%
b.)	Trgovina	185	2.858	18	3.061	27%
c.)	Poljoprivreda	12	537	1	550	5%
d.)	Proizvodnja	154	1.286	9	1.449	13%
e.)	Ostalo	52	174	1	227	2%
	UKUPNO 1:	623	10.457	84	11.164	100%
2.	Fizičkim osobama					
a.)	Uslužne djelatnosti	4.953	66.837	209	71.999	18%
b.)	Trgovina	1.469	15.602	70	17.141	4%
c.)	Poljoprivreda	7.323	131.163	345	138.831	35%
d.)	Proizvodnja	642	7.158	25	7.825	2%
e.)	Stambene potrebe	2.654	79.999	179	82.832	21%
f.)	Ostalo	12.830	68.185	347	81.362	20%
	UKUPNO 2:	29.871	368.944	1.175	399.990	100%
	UKUPNO (1+2):	30.494	379.401	1.259	411.154	

Od ukupnog iznosa mikro kredita 11,2 milijuna KM ili 3% plasirano je pravnim osobama, a 400 milijuna KM ili 97% plasirano je fizičkim osobama. U ročnoj strukturi mikro kredita, na kratkoročne kredite, u koje se uključuju i dospjela potraživanja odnosi se 31,8 milijuna KM ili 8%, a na dugoročne kredite 379,4 milijuna KM ili 92%.

Sama dospjela potraživanja ukupno iznose 1,3 milijuna KM i gotovo u cijelosti se odnose na kredite dane fizičkim osobama. Sektorska struktura mikro kredita plasiranih pravnim osobama dana je na grafikonu broj 50.

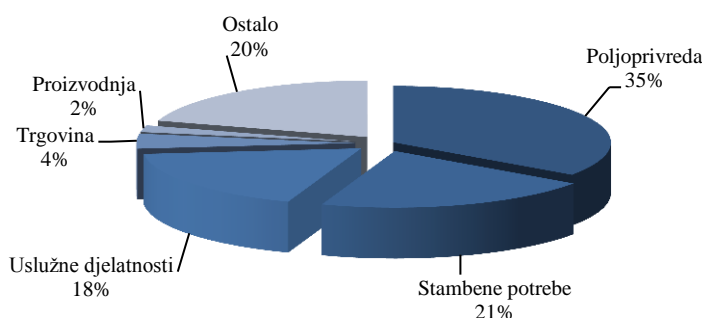
Grafikon 50. Sektorska struktura mikro kredita plasiranih pravnim osobama

Prema granskoj strukturi, najveći iznos od ukupnog iznosa mikro kredita danih pravnim osobama, plasiran je za uslužne djelatnosti i trgovinu - uslužne djelatnosti 5,9 milijuna KM ili 53%, odnosno trgovina 3,1 milijun KM ili 27%. Za proizvodnju je dano 1,4 milijuna KM ili 13% od ukupnog iznosa mikro kredita danih pravnim osobama, dok je za poljoprivredu dano 0,6 milijuna KM ili 5%, a za ostale namjene 0,2 milijuna KM ili 2%.

Sektorska struktura mikro kredita plasiranih fizičkim osobama dana je na grafikonu broj 51.

Grafikon 51. Sektorska struktura mikrokredita plasiranih fizičkim osobama

Što se tiče kredita danih fizičkim osobama, 138,8 milijuna KM ili 35% plasirano je za poljoprivredu, zatim za stambene potrebe 82,8 milijuna KM ili 21%, za uslužne djelatnosti 72 milijuna KM ili 18%, za trgovinu je plasirano 17,2 milijuna KM ili 4%, za proizvodnju 7,8 milijuna KM ili 2%, te za ostalo 81,4 milijuna KM ili 20%, što je prikazano u sljedećoj tablici.

- 000 KM -

Mikrokrediti za:	31.12.2016.	31.12.2017.	Udjel	Indeks
poljoprivreda	126.352	139.381	34%	110
stambene	76.643	82.832	20%	108
ostalo	69.336	81.589	20%	118
usluge	73.333	77.876	19%	106
trgovina	22.441	20.202	5%	90
proizvodnja	9.767	9.274	2%	95
Ukupno	377.872	411.154	100%	109

Na temelju analize granske strukture zaključuje se da je mikrokreditiranje najvećim dijelom usmjereno na kreditiranje poljoprivrede (34%), stambenih potreba (20%), usluga (19%) i ostalog (27%) te se većim dijelom odnosi na dugoročne kredite fizičkim osobama iz čega proističe da se krediti u najvećem broju slučajeva odobravaju osobama koja nemaju pristup tradicionalnim izvorima financiranja kako zbog rizičnosti posla kojeg obavljaju, tako i zbog nedostatka adekvatnih kolaterala.

U odnosu na kraj prethodne godine, postotak ukupnih kredita koji se daju po svim kreditnim proizvodima u porastu je od 6% do 18%, osim kredita za proizvodnju i trgovinu koji su u padu od 5% odnosno 10% u promatranom razdoblju. U pogledu ročnosti mikrokredita, dugoročni mikrokrediti su u porastu za 10% u odnosu na kraj prethodne godine, dok su kratkoročni mikrokrediti (uključujući i dospjela potraživanja), u padu za 8% u promatranom razdoblju što se vidi iz sljedeće tablice.

- 000 KM -

OPIS	31.12.2016.	31.12.2017.	Udjel	Indeks
Dugoročni mikrokrediti	343.405	379.401	92%	110
Kratkoročni mikrokrediti s dospjelim potraživanjima	34.467	31.753	8%	92
UKUPNO	377.872	411.154	100%	109

Prema izvješćima koje su MKO dostavile FBA vezano za iznos rizičnog portfelja uslijed elementarnih nepogoda iz svibnja 2014. godine na dan 31. 12. 2017., aktivni kreditni portfelj koji nije kasnio sa 30. 4. 2014., a koji je rizičan uslijed elementarnih nepogoda iznosi 0,6 milijuna KM.

Kreditni portfelj koji je kasnio sa 30. 4. 2014., a koji je dodatno rizičan, uslijed elementarnih nepogoda na dan 31. 12. 2017. iznosi 17 tisuća KM. Kreditni portfelj koji je ponovno ugovoren - reprogramiran uslijed elementarnih nepogoda na dan 31. 12. 2017., iznosi 96 tisuća KM. Najveći udjel u iznosu

reprogramiranih kredita uslijed elementarnih nepogoda imaju krediti za poljoprivredu (31%) i krediti za stambene potrebe (29%).

Odlukom o visini i načinu formiranja i održavanja rezervi za pokriće kreditnih gubitaka mikrokreditnih organizacija („Službene novine Federacije BiH“, broj: 27/07), MKO su dužne sva kreditna sredstva i druga potraživanja raspoređivati u određene grupe primjenom kriterija broja dana kašnjenja u otplati na način da za svaku grupu izdvaja rezerve za kreditne i druge gubitke na teret troškova poslovanja.

Osnovicu za obračun visine rezervi čini iznos neotplaćenog kredita, dospjele kamate i naknade i sve druge stavke kod kojih je MKO izložena riziku nemogućnosti naplate, odnosno poslovnog neuspjeha. Iznosi potraživanja razvrstanih u zadane grupe i obračunate rezerve po tim grupama sa stanjem na dan 31. 12. 2017. vide se iz sljedeće tablice.

- 000 KM -

Tablica 57. Rezerve za kreditne gubitke sa stanjem na dan 31.12.2017.

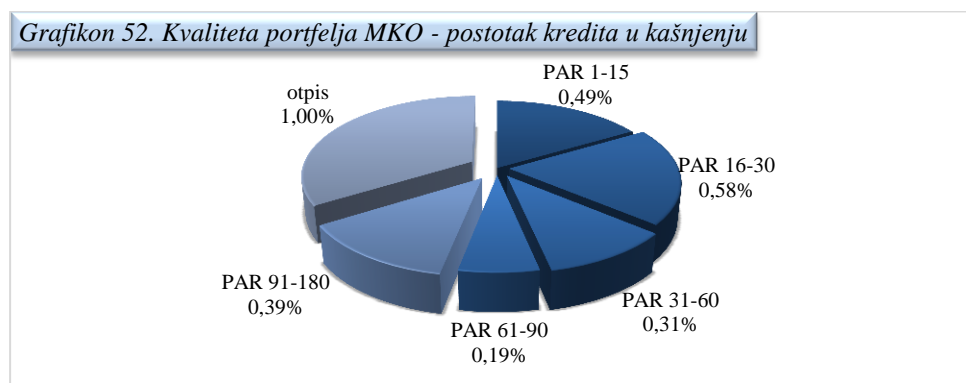
Rb	Dani kašnjenja	Stope rezerviranja	Iznos kredita	Učešće (%)	Dospjela kamata		Iznos ostalih stavki aktive	Rezerviranja			Ukupna rezerviranja
					Stopa rezerviranja	Iznos kamate		Po kreditima	Po dospjelim kamatama	Po ostalim stavkama aktive	
1	2	3	4	5	6	7	8	$9=(4 \times 3)/100$	$10=(7 \times 6)/100$	$11=(8 \times 3)/100$	$12=(9+10+11)$
1.	0	0%	403.130	98,05	0%	7	351	0	0	0	0
2.	1 – 15	2%	2.006	0,49	2%	30	0	40	1	0	41
3.	16 – 30	15%	2.371	0,58	100%	42	0	356	42	0	398
4.	31 – 60	50%	1.284	0,31	100%	39	0	642	39	0	681
5.	61 – 90	80%	776	0,19	100%	29	0	621	29	0	650
6.	91 – 180	100%	1.587	0,39	100%	78	0	1.599	78	0	1.677
UKUPNO			411.154	100,00		225	351	3.258	189	0	3.447
7.	preko 180	Otpis	1.006		100%	88					

*U koloni 9. u kategoriji dana u kašnjenju (91-180), uključena su dodatna rezerviranja jedne MKF za kredite za dodatna sredstva i dodatna rezerviranja u skladu s usuglašavanjem načina obračuna rezervi po instrukcijama FBA.

Kašnjenje u otplati dulje od jednog dana imaju krediti u iznosu od 8 milijuna KM ili 1,95%, dok 98,05% kredita nije u kašnjenju. Ukupan iznos dospjelih kamata po aktivnim kreditima koji imaju kašnjenje u otplati dulje od jednog dana iznosi 0,2 milijuna KM. Iz navedenog se zaključuje da je kvaliteta kreditnog portfelja u mikrokreditnom sektoru Federacije BiH na visokoj razini.

Ukupan iznos obračunatih rezervi po svim osnovama je 3,4 milijuna KM i manje su za 3% u odnosu na dan 31. 12. 2016. Tijekom 2017. godine, MKO su otpisale 3,9 milijuna KM glavnice i 0,3 milijuna KM kamate.

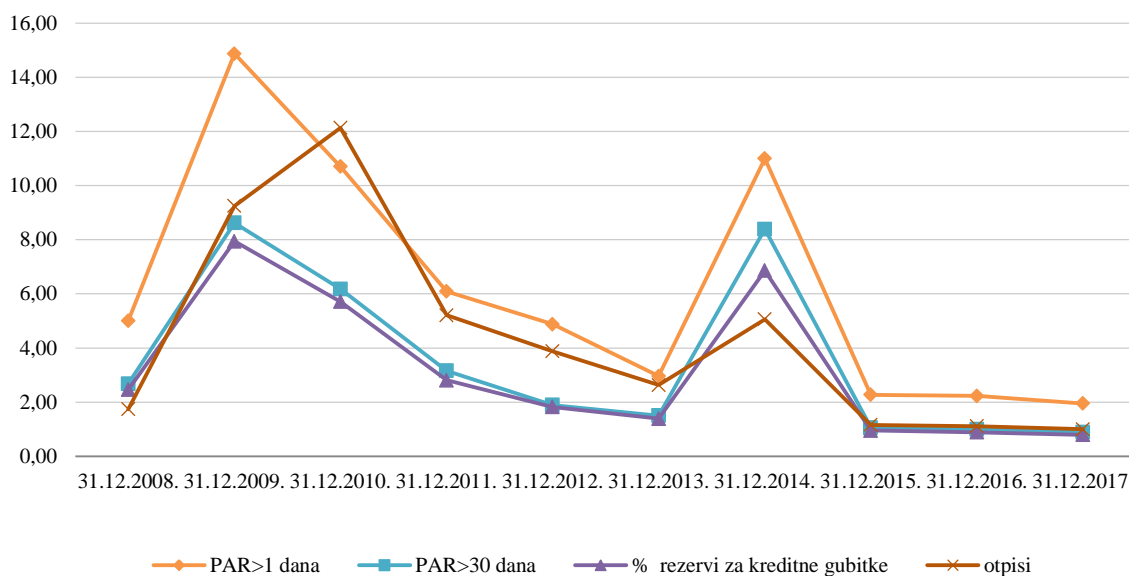
Kvaliteta aktivnog kreditnog portfelja mikrokreditnih organizacija prikazana je na grafikonu 52.

Ključni pokazatelji kvalitete kreditnog portfelja

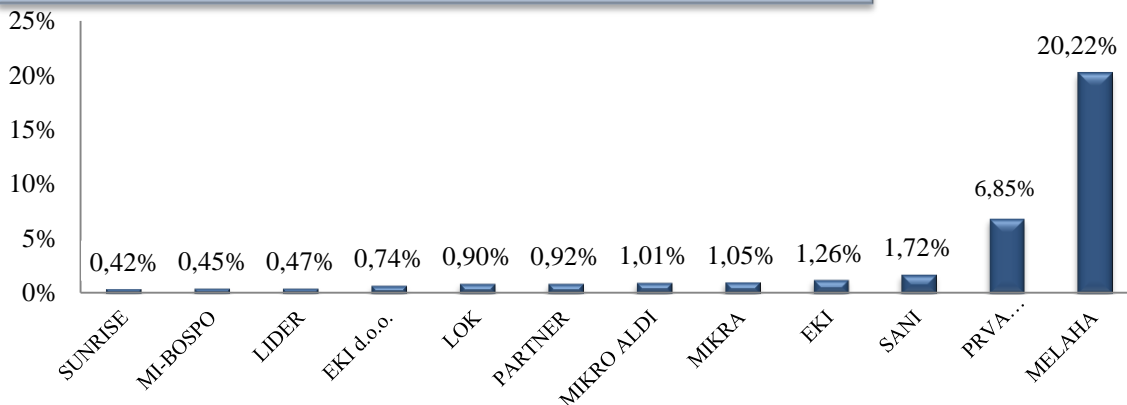
U usporedbi s krajem prethodne godine, na dan 31. 12. 2017. mikrokreditni portfelj bilježi rast od 9% (33,3 milijuna KM) te iskazuje poboljšanje pokazatelja kvalitete aktivnog kreditnog portfelja. Većina MKO izložena je pritisku konkurencije kako od većih MKO tako i od banaka, te se mnoge MKO i dalje suočavaju s nedostatkom sredstava za financiranje kreditnog portfelja. Pokazatelji kvalitete aktivnog kreditnog portfelja prikazani su postotno na grafikonu broj 53.

Grafikon 53. Pokazatelji kvalitete aktivnog portfelja MKO

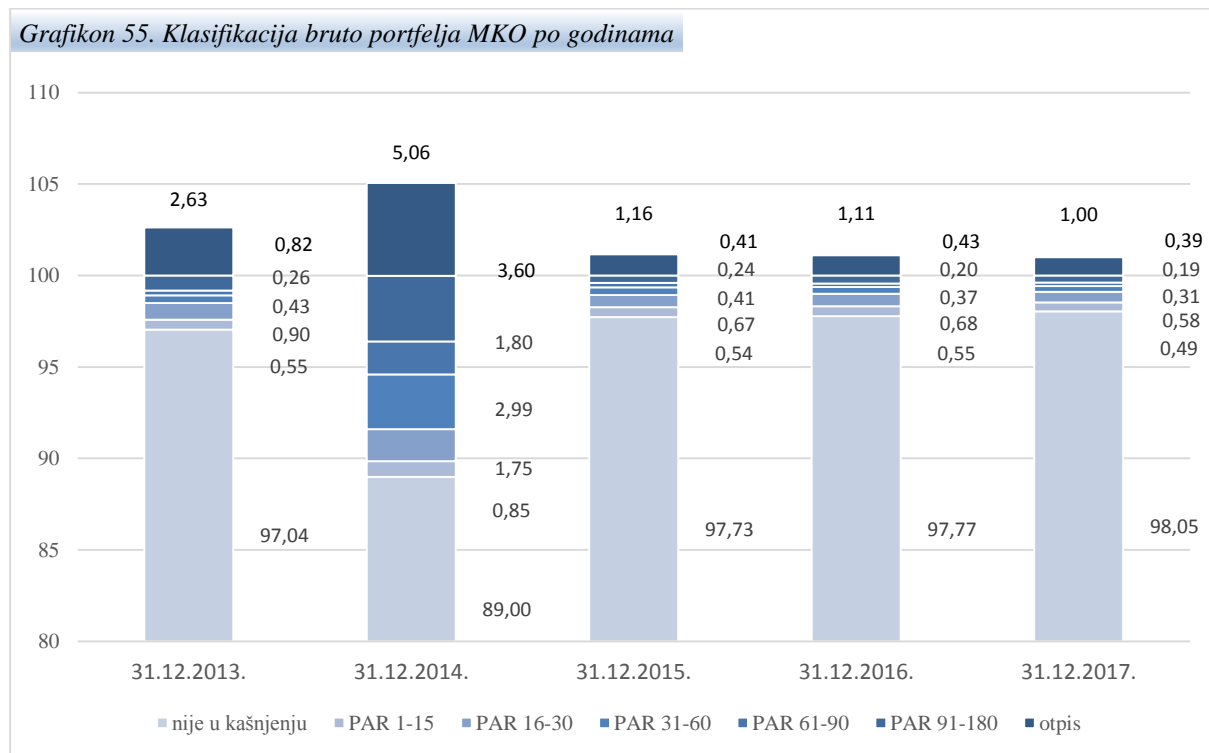

Poboljšanje pokazatelja kvalitete aktivnog portfelja iskazano je smanjenjem stope rezervi za kreditne gubitke (% rezervi za kreditne gubitke) sa 0,89%, koliko je iznosila na dan 31. 12. 2016., na 0,79%. Portfelj u riziku preko 30 dana kašnjenja (PAR>30 dana) bilježi blago poboljšanje, te je sa 1% koliko je iznosio na kraju prethodne godine, smanjen na 0,89%. Ukupan rezultat sustava po pitanju rizičnosti portfelja nalazi se u okviru propisanog standarda (ispod 5%), a gledajući pojedinačno dvije MKF krše propisani standard. Portfelj u riziku preko jednog dana kašnjenja (PAR>1 dana), bilježi blago poboljšanje, te je sa 2,23% koliko je iznosio na kraju prethodne godine, smanjen na 1,95%. Portfelj u riziku preko 30 dana kašnjenja (PAR>30 dana) na dan 31. 12. 2017. pojedinačno po MKO prikazan je na sljedećem grafikonu.

Grafikon 54. Portfelj u riziku preko 30 dana na dan 31.12.2017. pojedinačno po MKO

Klasifikacija bruto portfelja mikro kreditnih organizacija po godinama prikazana je postotno na sljedećem grafikonu.

Tijekom 2017. godine MKO su otpisale 2.237 kreditnih partija (2.207 otpisanih kreditnih partija odnosi se na fizičke osobe, a 30 na pravne osobe) u ukupnom iznosu od 4,3 milijuna KM, od čega se 3,9 milijuna KM odnosi na otpisanu glavnice.

Na razini sustava, postotak otpisa na dan 31. 12. 2017. iznosio je 1,00% i ovaj pokazatelj je, u odnosu na kraj prethodne godine, smanjen za 0,11 postotnih bodova, te se nalazi u okviru propisanog standarda. Dvije MKF ne zadovoljavaju standard FBA u pogledu postotka otpisa kredita koji mora biti ispod 3%.

MKO naplaćuju potraživanja po otpisanim kreditima, pa su tako tijekom 2017. godine naplatile 8,3 milijuna KM otpisane glavnice i 0,7 milijuna KM otpisane kamate, dok je u istom izvještajnom razdoblju trajni otpis iznosio 69 tisuća KM po glavnici i 20 tisuća KM po kamati.

Što se tiče efikasnosti naplate otpisanih kredita tijekom 2017. godine, tri MKF su imale postotak efikasnosti naplate otpisanih kredita u rasponu od 11% do 12% u odnosu na ukupan iznos potraživanja po otpisanim kreditima, dok su osam MKF i jedno MKD imale postotak efikasnosti naplate u rasponu od 6% do 9%.

Iznosi potraživanja po otpisanoj glavnici i kamati sa stanjem na dan 31. 12. 2017. prikazani su u tablici 58.

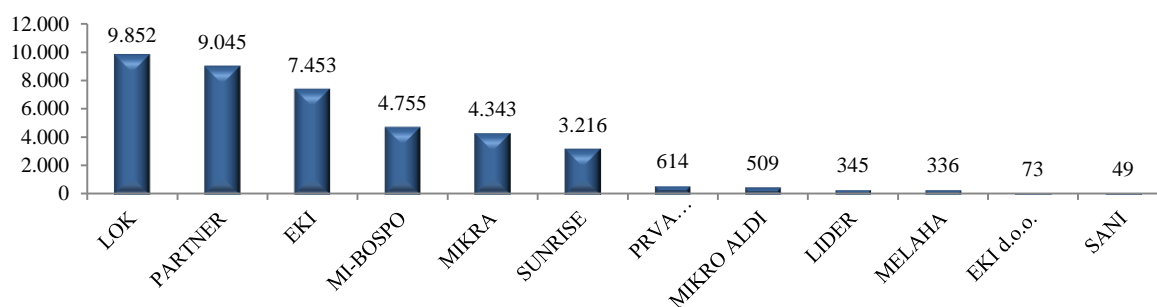
Tablica 58. Potraživanja po otpisanoj glavnici i kamati

OPIS	FIZIČKE OSOBE		PRAVNE OSOBE		UKUPNO	
	Otpisana glavnica	Otpisana kamata	Otpisana glavnica	Otpisana kamata	Otpisana glavnica	Otpisana kamata
1	2	3	4	5	6	7
Početno stanje na datum 1.1.2017.	100.145	10.731	2.807	298	102.952	11.029
Promjene u 2017. godini:						
Novi otpis u tekućoj godini	3.801	329	140	12	3.941	341
<i>otpis u razdoblju 1.1.-31.3.</i>	906	75	43	6	949	81
<i>otpis u razdoblju 1.4.-30.6.</i>	1.046	92	24	2	1.070	94
<i>otpis u razdoblju 1.7.-30.9.</i>	885	77	30	1	915	78
<i>otpis u razdoblju 1.10.-31.12.</i>	964	85	43	3	1.007	88
Naplaćeno u tekućoj godini	8.266	703	80	4	8.346	707
<i>naplata otpisa u razdoblju 1.1.-31.3.</i>	2.000	173	27	1	2.027	174
<i>naplata otpisa u razdoblju 1.4.-30.6.</i>	2.091	174	23	2	2.114	176
<i>naplata otpisa u razdoblju 1.7.-30.9.</i>	2.051	183	13	0	2.064	183
<i>naplata otpisa u razdoblju 1.10.-31.12.</i>	2.124	173	17	1	2.141	174
Trajni otpis u tekućoj godini	69	20	0	0	69	20
<i>trajni otpis u razdoblju 1.1.-31.3.</i>	36	2	0	0	36	2
<i>trajni otpis u razdoblju 1.4.-30.6.</i>	12	4	0	0	12	4
<i>trajni otpis u razdoblju 1.7.-30.9.</i>	16	10	0	0	16	10
<i>trajni otpis u razdoblju 1.10.-31.12.</i>	5	4	0	0	5	4
Saldo na datum 31.12.2017.	95.611	10.337	2.867	306	98.478	10.643

* Napomena: Podaci u tablici 10. razlikuju se od ukupnih potraživanja po otpisanim kreditima prikazanih u izvanbilančnoj evidenciji za iznos od 1,5 milijuna KM koji se odnosi na sudske troškove, zatezne i procesne kamate kao dio izvansudskih nagodbi kod tri MKF.

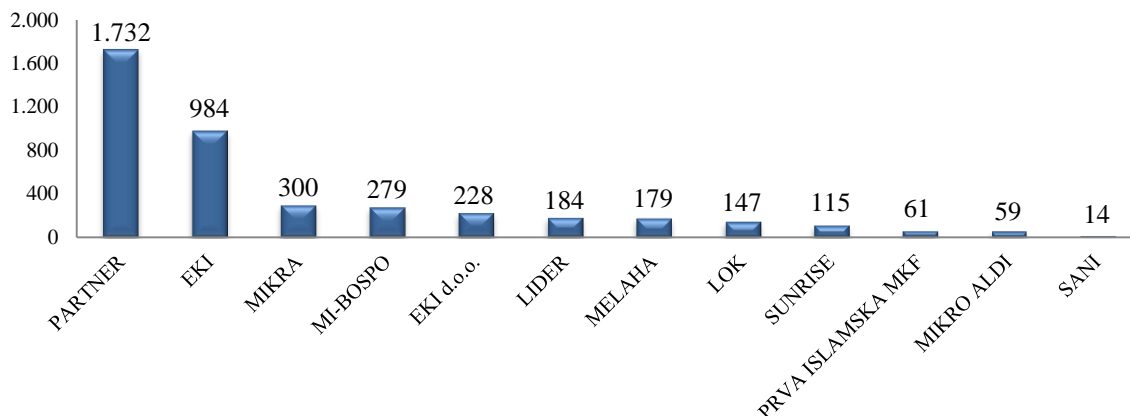
Broj otpisanih kreditnih partija sa stanjem na dan 31. 12. 2017. pojedinačno po MKO vidi se iz sljedećeg grafikona.

Grafikon 56. Broj otpisanih kreditnih partija evidentiranih u izvanbilanci na dan 31.12.2017. pojedinačno po MKO

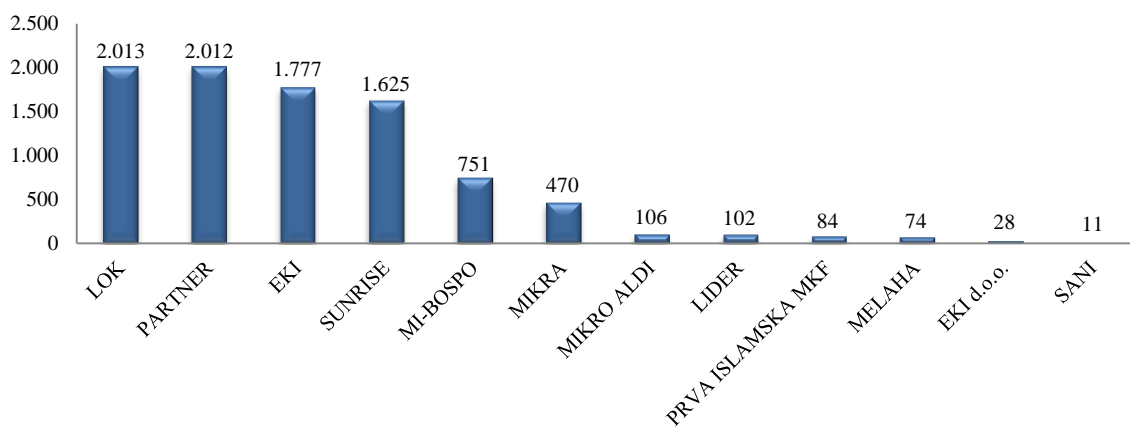
Iznos kredita otpisanih u razdoblju 1.1. - 31.12.2017. pojedinačno po MKO prikazan je na sljedećem grafikonu.

Grafikon 57. Iznos kredita otpisanih u razdoblju 1.1.-31.12.2017. pojedinačno po MKO (u 000 KM)

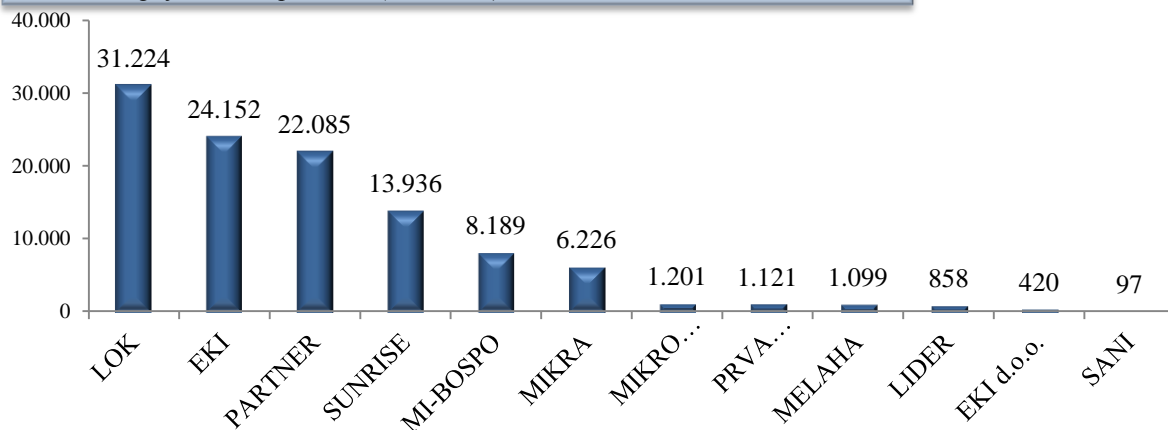
Iznos naplate po otpisanim kreditima u razdoblju 1.1.-31.12.2017. vidi se iz sljedećeg grafikona.

Grafikon 58. Iznos naplate po otpisanim kreditima u razdoblju 1.1.-31.12.2017. pojedinačno po MKO (u 000 KM)

Ukupna potraživanja po otpisanim kreditima sa stanjem na dan 31. 12. 2017. pojedinačno po MKO prikazana su na grafikonu broj 59.

Grafikon 59. Iznos ukupnih potraživanja po otpisanim kreditima sa stanjem na dan 31.12.2017. pojedinačno po MKO (u 000 KM)

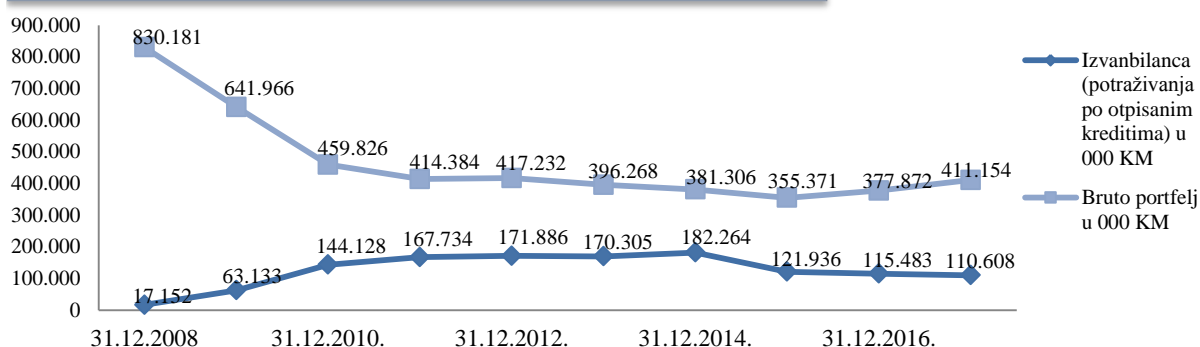
Ukupna potraživanja po otpisanim kreditima koja se nalaze u izvanbilančnoj evidenciji sa 31. 12. 2017. iznose 111 milijuna KM i manja su za 4% u odnosu na kraj prethodne godine.

U odnosu na 2008. godinu, bruto portfelj MKO manji je za 50%, dok su potraživanja po otpisanim kreditima veća skoro sedam puta i na dan 31. 12. 2017. čine 27% ukupnog kreditnog portfelja.

Postoje značajna odstupanja u kvaliteti portfelja između različitih MKO koja su evidentna iz podatka da tri MKF imaju preko 60% ukupno otpisanih kredita u odnosu na ukupni bruto portfelj (kod jedne MKF ukupan iznos potraživanja po otpisanim kreditima, koji se nalaze u izvanbilanci veći je od iznosa ukupnih bruto kredita za 201%), što je izravna posljedica kreditne ekspanzije u prošlosti i nedomaćinskog upravljanja imovinom MKF.

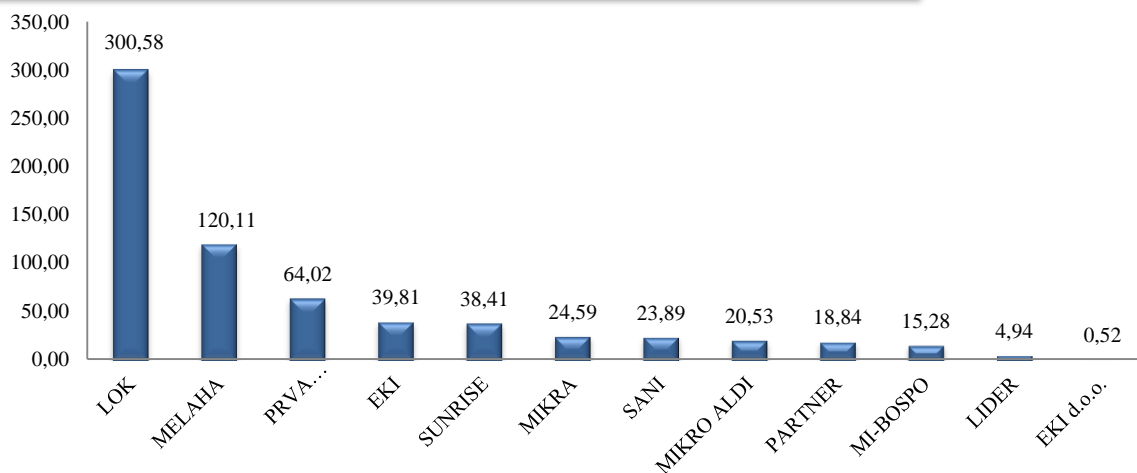
Jedna MKF i jedno MKD iskazali su ukupne otpise ispod 10% ukupnog bruto portfelja. MKO su dužne pokrenuti sudske sporove za naplatu otpisanih potraživanja preko 180 dana u cilju zaštite imovine MKO. Potraživanja po otpisanim kreditima i bruto portfelj MKO po godinama rada prikazan je na grafikonu broj 60.

Grafikon 60. Potraživanja po otpisanim kreditima i bruto portfelj MKO

Odnos ukupnih potraživanja po otpisanim kreditima i ukupnog bruto portfelja sa stanjem na dan 31. 12. 2017. pojedinačno po MKO prikazan je na sljedećem grafikonu.

Grafikon 61. Ukupna potraživanja po otpisanim kreditima u odnosu na ukupan bruto portfelj na dan 31.12.2017. pojedinačno po MKO

Otplata kredita s instrumentom osiguranja jamstvom i prigovori klijenata

Neadekvatna kreditna politika i slabosti unutarnjih kontrola MKO, te opća prezaduženost korisnika mikrokredita, utjecale su na proces kreditiranja i kvalitetu kreditnog portfelja. Aktiviranje instrumenata osiguranja u slučaju osiguranja kredita jamstvom nastaje kao rezultat nenaplativih potraživanja po kreditima iz ranijih razdoblja, ili uslijed nemogućnosti servisiranja dospjelih kreditnih obveza od strane klijenata.

S ciljem prikupljanja, praćenja i analize podataka o kreditima koji se otplaćuju putem jamstva, FBA je od 31. 12. 2009. propisala izvještajni obrazac OKJ.

Prema izvješćima o otplati kredita na teret jamaca kod MKO u Federaciji BiH ukupan broj kreditnih partija u aktivnom kreditnom portfelju MKO na dan 31. 12. 2017. je bio 155.912, od čega su 1,20% kreditnih partija otplaćivali jamci što je manje za 0,03 postotna boda u odnosu na postotak kredita koje su otplaćivali jamci u ukupnom broju kredita na dan 31. 12. 2016. (2016. godina: 1,23%).

Prema kvartalnim izvješćima, ukupan bruto kreditni portfelj u MKO sustavu na dan 31. 12. 2017. je iznosio 411 milijuna KM od čega je udio preostalog duga kredita koji su se otplaćivali na teret jamaca iznosio 1,39% što je za 0,10 postotnih bodova više u odnosu na udio preostalog duga kredita koji su se otplaćivali na teret jamaca u ukupnom bruto kreditnom portfelju na kraju 2016. godine (2016. godina: 1,29%).

Prema izvješćima MKO, a shodno Odluci o načinu postupanja banke, MKO i leasing društva po prigovoru klijenta („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17), u razdoblju od 1.1.do 31.12.2017., podneseno je ukupno 53 prigovora prema MKO. Za pet MKF nema evidentiranih prigovora. Sudužnici/jamci su uputili 10 prigovora, dužnici 24 prigovora, dok su ostale zainteresirane strane uputile 19 prigovora. MKO su pozitivno riješile 5 prigovora, negativno 41 prigovor, dok se 7 prigovora nalaze u procesu obrade i izjašnjenja.

2.5. Profitabilnost

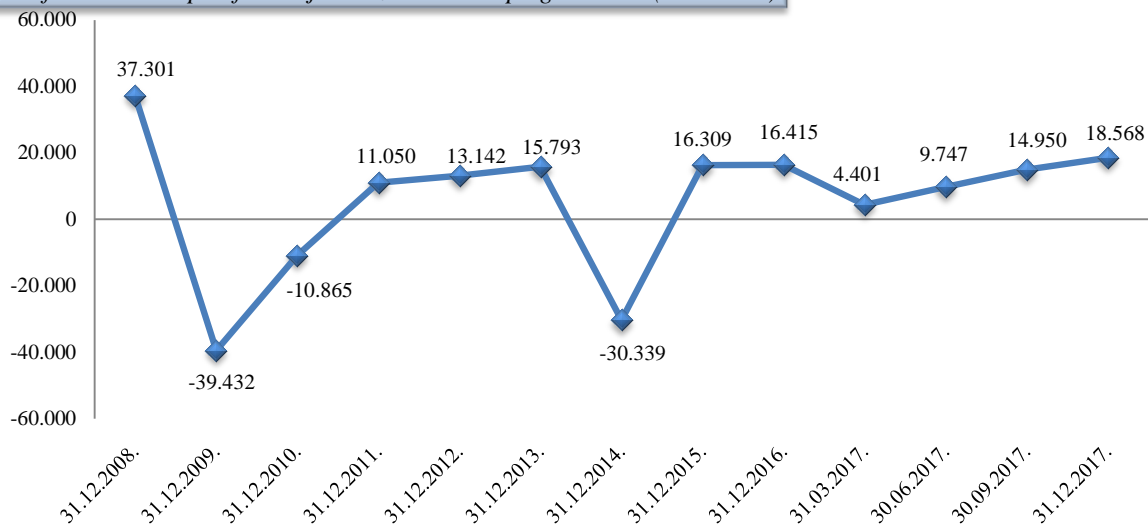
U razdoblju od 1.1.do 31.12.2017. jedno MKD ostvarilo je neto dobit u iznosu od 300 tisuća KM (na kraju 2016. godine 685 tisuće KM neto dobiti). U ovom razdoblju MKF su ostvarile višak prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 18,3 milijuna KM, dok su u istom razdoblju prethodne godine, MKF ostvarile višak prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 15,7 milijuna KM. U prilogima 14 i 15 daje se prikaz računa dobiti i uspjeha MKD i MKF.

U razdoblju od 1.1.do 31.12.2017., od ukupno 11 MKF, deset MKF je ostvarilo višak prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 18,3 milijuna KM, dok je jedna MKF ostvarila manjak prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 73 tisuće KM.

Na razini mikrokreditnog sustava u Federaciji BiH, ostvaren je pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 18,6 milijuna KM, što je za 2,2 milijuna KM ili 13% više u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Na ostvareni višak prihoda nad rashodima 10 MKF su obračunale porez na dobit u iznosu 1,9 milijuna KM, sukladno Zakonu o porezu na dobit („Službene novine Federacije BiH“, broj: 15/16) i mišljenju Ministarstva financija Federacije BiH, br. 05-14-2-5143/16-1 od 27. 7. 2016.

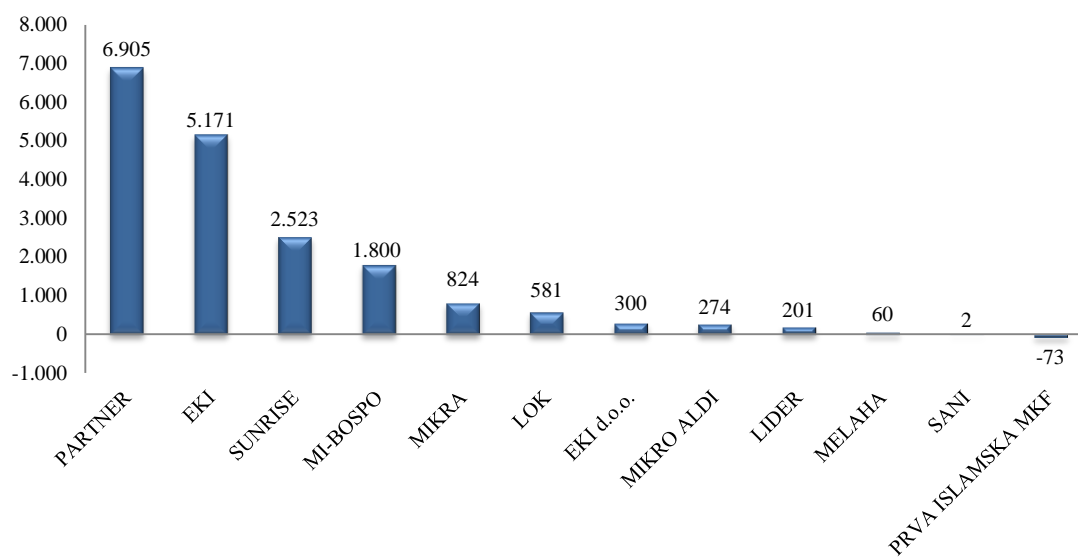
Ukupan finansijski rezultat MKO po godinama rada prikazan je na grafikonu broj 62.

Grafikon 62. Ukupan finansijski rezultat MKO po godinama (u 000 KM)

Na sljedećem grafikonu prikazan je finansijski rezultat sa 31. 12. 2017. pojedinačno po MKO.

Grafikon 63. Višak/manjak prihoda nad rashodima MKF, odnosno neto dobit/gubitak MKD za razdoblje 1.1.-31.12.2017. pojedinačno po MKO (u 000 KM)

Struktura računa dobiti i gubitka mikrokreditnog sustava Federacije BiH je prikazana u tablici 59.

- 000 KM -

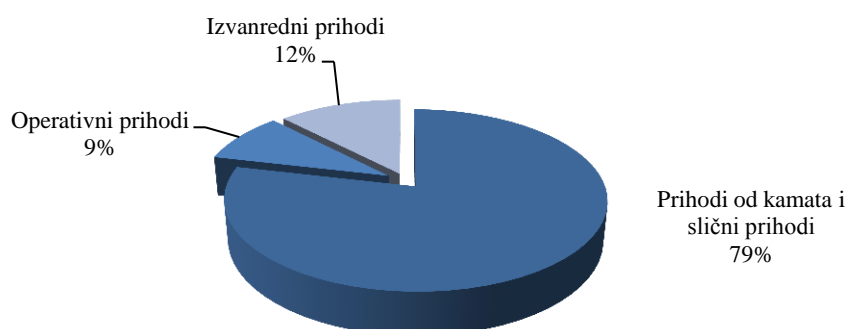
Tablica 59. Račun dobiti i gubitka MKO

Red. broj	OPIS	Za razdoblje 1.1. - 31.12.2016.				Za razdoblje 1.1. - 31.12.2017.				Indeks
		MKF	MKD	Ukupno	%	MKF	MKD	Ukupno	%	
1	2	1	2	3=(1+2)	4	5	6	7=(5+6)	8	9=(7/3)
1.	PRIHODI									
1.1.	Prihodi od kamata i slični prihodi	67.361	3.713	71.074	89	67.916	9.154	77.070	90	108
1.2.	Operativni prihodi	8.204	278	8.482	11	8.136	789	8.925	10	105
2.	UKUPNI PRIHODI (1.1.+1.2.)	75.565	3.991	79.556	100	76.052	9.943	85.995	100	108
3.	RASHODI									
3.1.	Rashodi po kamatama i slični rashodi	9.800	1.355	11.155	15	8.656	2.584	11.240	15	101
3.2.	Operativni rashodi	56.747	1.553	58.300	79	56.850	5.605	62.455	80	107
3.3.	Trošk. rezer. za kred. i dr. gubitke	4.006	346	4.352	6	3.528	614	4.142	5	95
4.	UKUPNI RASHODI (3.1.+3.2.+3.3.)	70.553	3.254	73.807	100	69.034	8.803	77.837	100	105
5.	IZVANREDNI PRIHODI	11.600	15	11.615		11.975	57	12.032		104
6.	IZVANREDNI RASHODI	882	6	888		725	850	1.575		177
7.	UKUPNO PRIHODI - RASHODI (2+5-4-6)	15.730	746	16.476		18.268	347	18.615		113
8.	VIŠAK/MANJAK PRIHODA NAD RASHODIMA	15.730		15.730		18.268		18.268		116
9.	DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA		746	746			347	347		
10.	POREZI		61	61			47	47		
11.	NETO DOBIT/GUBITAK		685	685			300	300		
12.	UKUPAN FIN. REZULTAT			16.415				18.568		

Ukupni prihodi MKO za razdoblje od 1.1. do 31.12.2017. iznose 86 milijuna KM. U odnosu na isto razdoblje prethodne godine, ukupni prihodi veći su za 6,4 milijuna KM ili 8%. Najveći dio prihoda, odnosi se na prihode od kamata koji iznose 77,1 milijun KM ili 90% ukupnih prihoda i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, veći su za 6 milijuna KM ili 8%, dok operativni prihodi iznose 8,9 milijuna KM ili 10% ukupnih prihoda i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, veći su za 0,4 milijuna KM, odnosno za 5%.

Struktura prihoda MKO prikazana je na grafikonu broj 64.

Grafikon 64. Struktura prihoda (uključeni izvanredni prihodi)

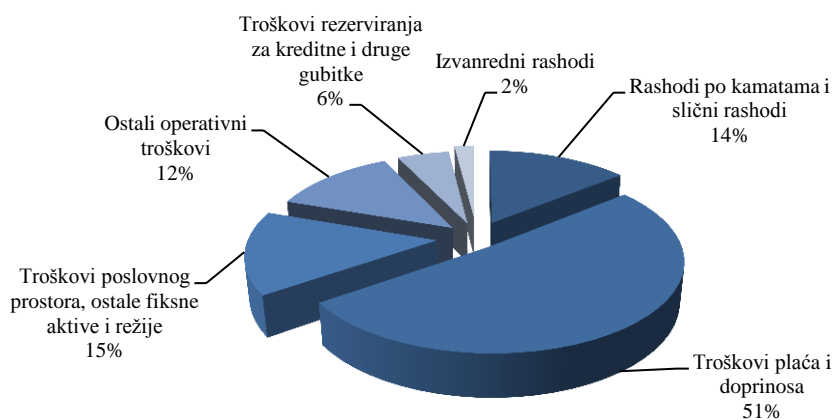
Izvanredni prihodi MKO ostvareni u razdoblju od 1.1. do 31.12.2017. iznose 12 milijuna KM i veći su za 4% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Izvanredni prihodi većinom se odnose na naplatu potraživanja po otpisanim kreditima. Izvanredni rashodi MKO ostvareni tijekom 2017. godine iznose 1,6 milijuna KM, i veći su za 0,7 milijuna KM ili 77% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Povećanje izvanrednih rashoda uglavnom je rezultat kontrolom utvrđenih dodatnih troškova poslovanja jednog MKD.

Ukupni rashodi iznose 77,8 milijuna KM od kojih se 69 milijuna KM ili 88,7% odnosi na rashode MKF, a 8,8 milijuna KM ili 11,3% na rashode jednog MKD. U odnosu na isto razdoblje prethodne godine ukupni rashodi veći su za 4 milijuna KM ili 5%. U strukturi rashoda, 11,2 milijuna KM ili 15% od ukupnih rashoda odnosi se na rashode po kamatama na uzete kredite i ostale slične rashode i veći su za 1% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine.

Operativni rashodi iznose 62,5 milijuna KM ili 80% ukupnih rashoda i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, veći su za 4,2 milijuna KM ili 7%. Operativni rashodi sastoje se od troškova plaća i doprinosa u iznosu od 40,7 milijuna KM (od 1.1. do 31.12.2016.: 38,8 milijuna KM), troškova poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režija u iznosu od 11,9 milijuna KM (od 1.1. do 31.12.2016.: 11 milijuna KM), te ostalih operativnih troškova u iznosu od 9,9 milijuna KM (od 1.1. do 31.12.2016.: 8,5 milijuna KM).

Troškovi rezerviranja za kreditne i druge gubitke iznose 4,1 milijun KM ili 5% od ukupnih rashoda i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, manji su za 5%. Struktura rashoda MKO dana je na sljedećem grafikonu.

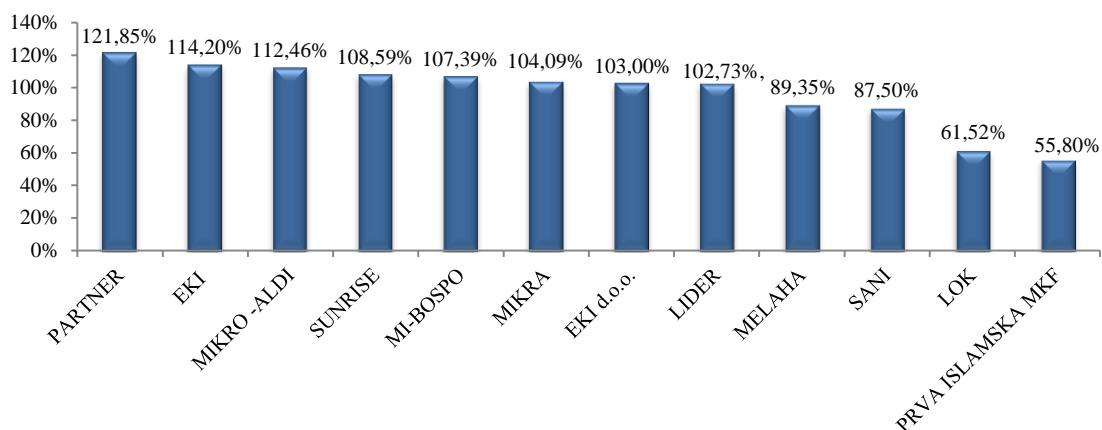
Grafikon 65. Struktura rashoda (uključeni izvanredni rashodi)

Što se tiče operativne održivosti⁴⁰, od 12 MKO, sedam MKF i jedno MKD mogu iz ostvarenih prihoda od redovnih aktivnosti pokriti sve rashode, dok četiri MKF nisu operativno održive u promatranom razdoblju. Operativna održivost u razdoblju od 1.1. do 31.12.2017. pojedinačno po MKO prikazana je na sljedećem grafikonu.

⁴⁰ Operativna održivost izračunata po formuli: (ukupni prihodi od kamata i slični prihodi + ukupni operativni prihodi) / (ukupni rashodi po kamatama i slični rashodi + ukupno operativni rashodi + troškovi rezerviranja za kreditne i druge gubitke + izvanredni rashodi).

Grafikon 66. Operativna održivost u razdoblju 1.1.-31.12.2017. pojedinačno po MKO

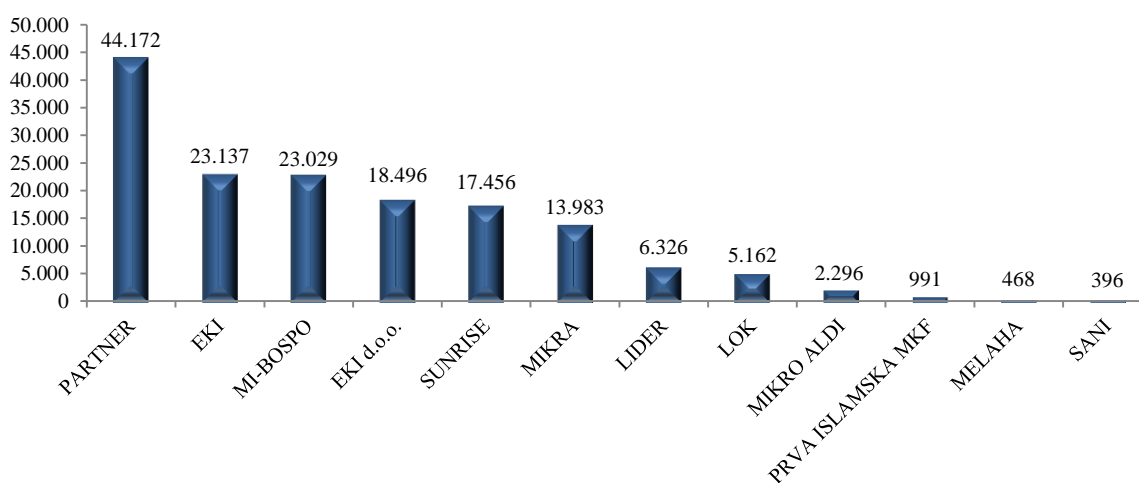
2.6. Ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope

Efektivna kamatna stopa na mikrokredite je ukupna cijena tih kredita, a obračunava se i iskazuje sukladno Odluci o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17). Ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope računaju se na novoodobrene kredite u izvještajnom mjesecu.

U skladu s mjesečnim izvješćima o ponderiranim nominalnim i efektivnim kamatnim stopama po kreditima, u četvrtom kvartalu 2017. godine, MKO su plasirale mikrokredite u ukupnom iznosu od 103,5 milijuna KM što je za 9,6 milijuna KM, odnosno 10% više u odnosu na iznos mikrokredita plasiranih u istom razdoblju prethodne godine. Sa stanjem na dan 31. 12. 2017., MKO su imale 155.912 aktivnih kreditnih partija, što je za 2.638 kreditnih partija, odnosno 2% više u odnosu na kraj prethodne godine.

Na narednom grafikonu prikazan je broj aktivnih kreditnih partija na dan 31. 12. 2017. pojedinačno po MKO.

Grafikon 67. Broj aktivnih kreditnih partija sa stanjem na dan 31.12.2017. pojedinačno po MKO

Prosječan iznos mikrokredita na razini sustava na dan 31. 12. 2017. bio je 2.637 KM, prosječan iznos mikrokredita MKF iznosi 2.400 KM, dok je prosječan iznos mikrokredita u MKD 4.400 KM.

Prosječne ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope na mikrokredite po proizvodima za IV. kvartal 2017. godine vide se iz sljedeće tablice.

Tablica 60. Prosječne ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope na mikrokredite za IV. kvartal 2017. godine - po proizvodima

Rb.	OPIS	Ukupan iznos isplata mikrokredita u IV. kvartalu 2017. godine (u 000 KM)	Ponderirana nominalna kamatna stopa (prosječna)	Ponderirana efektivna kamatna stopa (prosječna)
1.	Kratkoročni mikrokrediti za:	15.901	21,22%	28,03%
1.1.	Uslužne djelatnosti	2.867	20,98%	27,37%
1.2.	Trgovinu	966	20,45%	27,40%
1.3.	Poljoprivredu	3.602	19,54%	25,55%
1.4.	Proizvodnju	498	18,54%	23,82%
1.5.	Stambene potrebe	1.105	21,56%	29,15%
1.6.	Nenamjenski-osnovne potrebe	2.163	19,94%	24,81%
1.7.	Ostalo	4.700	23,60%	32,13%
2.	Dugoročni mikrokrediti za:	87.558	20,25%	24,13%
2.1.	Uslužne djelatnosti	18.388	20,40%	24,38%
2.2.	Trgovinu	3.917	20,27%	24,35%
2.3.	Poljoprivredu	28.533	18,92%	22,32%
2.4.	Proizvodnju	2.411	19,48%	23,22%
2.5.	Stambene potrebe	16.178	19,87%	23,10%
2.6.	Nenamjenski-osnovne potrebe	2.188	21,17%	25,88%
2.7.	Ostalo	15.943	22,80%	27,94%
UKUPNO		103.459	20,40%	24,73%

Za kratkoročne kredite, prosječna ponderirana nominalna kamatna stopa kreće se u rasponu od 18,54% za proizvodnju do 23,60% za ostale kredite, a efektivna kamatna stopa u rasponu 23,82% za proizvodnju do 32,13% za ostale kredite.

Prosječna ponderirana nominalna kamatna stopa na dugoročne kredite kreće se u rasponu 18,92% za poljoprivredu do 22,80% za ostale kredite, a efektivna kamatna stopa u rasponu od 22,32% za poljoprivredu do 27,94% za ostale kredite.

Analizirajući efektivne kamatne stope MKO po kreditnim proizvodima zaključuje se da su najjeftiniji krediti plasirani za poljoprivredu i proizvodnju, dok su najskuplji nenamjenski i ostali krediti.

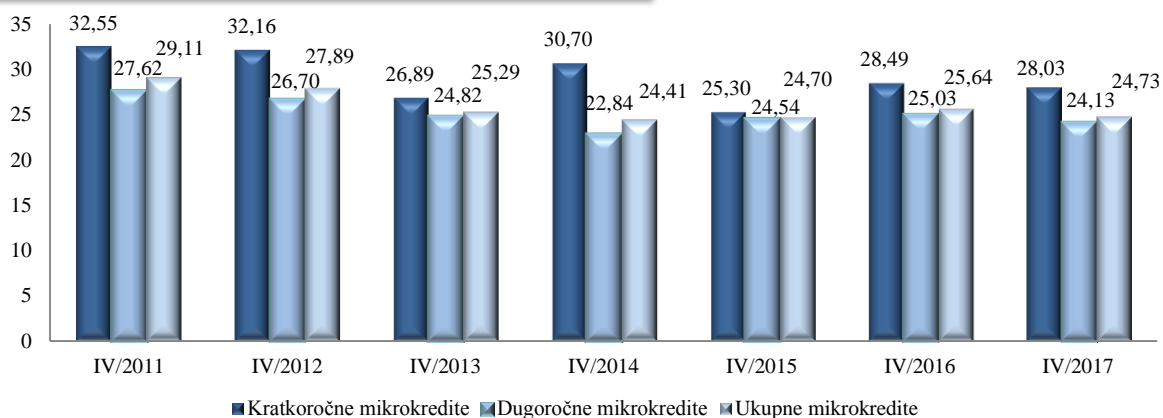
Prosječne ponderirane efektivne kamatne stope na kratkoročne, dugoročne i ukupne mikrokredite u Federaciji BiH po kvartalima prikazane su u sljedećoj tablici.

Tablica 61. Prosječne ponderirane efektivne kamatne stope na mikrokredite – po kvartalima

	IV/2011	IV/2012	IV/2013	IV/2014	IV/2015	IV/2016	IV/2017
Kratkoročni mikrokrediti	32,55%	32,16%	26,89%	30,70%	25,30%	28,49%	28,03%
Dugoročni mikrokrediti	27,62%	26,70%	24,82%	22,84%	24,54%	25,03%	24,13%
Ukupni mikrokrediti	29,11%	27,89%	25,29%	24,41%	24,70%	25,64%	24,73%

Na sljedećem grafikonu prikazane su prosječne ponderirane efektivne kamatne stope na mikrokredite:

Grafikon 68. Prosječne ponderirane EKS na mikrokredite (u %)

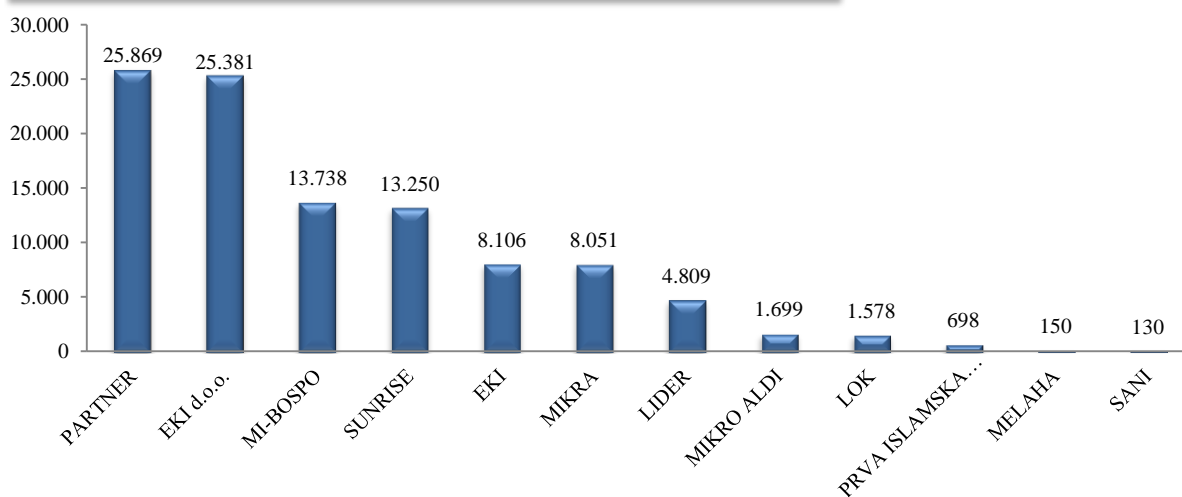

MKO su smanjile efektivnu kamatnu stopu na ukupne mikrokredite, pa su tako, na kraju četvrtog kvartala 2017. godine, prosječne ponderirane efektivne kamatne stope na ukupne kredite u mikrokreditnom sustavu iznosile 24,73%, te su u odnosu na četvrti kvartal 2016. godine, ostvarile pad od 0,91 postotni bod.

Promatrajući isto razdoblje, prosječne ponderirane efektivne kamatne stope na kratkoročne kredite iznosile su 28,03%, te su zabilježile pad od 0,46 postotnih bodova. Prosječne ponderirane efektivne kamatne stope na dugoročne kredite na kraju četvrtog kvartala 2017. godine, iznosile su 24,13%, te su u padu za 0,90 postotnih bodova u odnosu na četvrti kvartal prethodne godine.

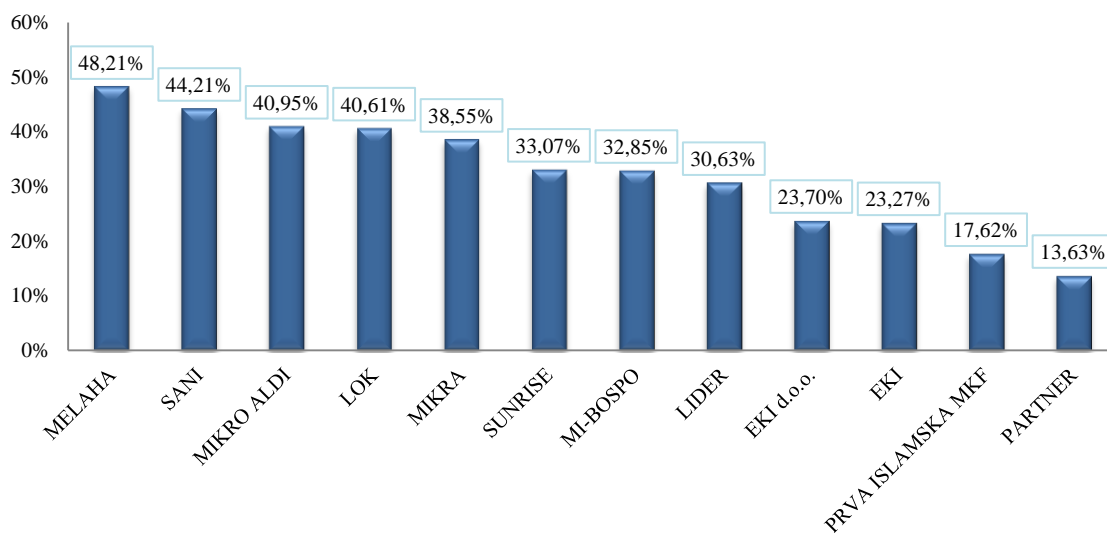
Iznos ukupnih isplata mikrokredita u IV. kvartalu 2017. godine vidi se iz sljedećeg grafikona.

Grafikon 69. Iznos ukupnih isplata mikrokredita u IV. kvartalu 2017. godine pojedinačno po MKO (u 000 KM)

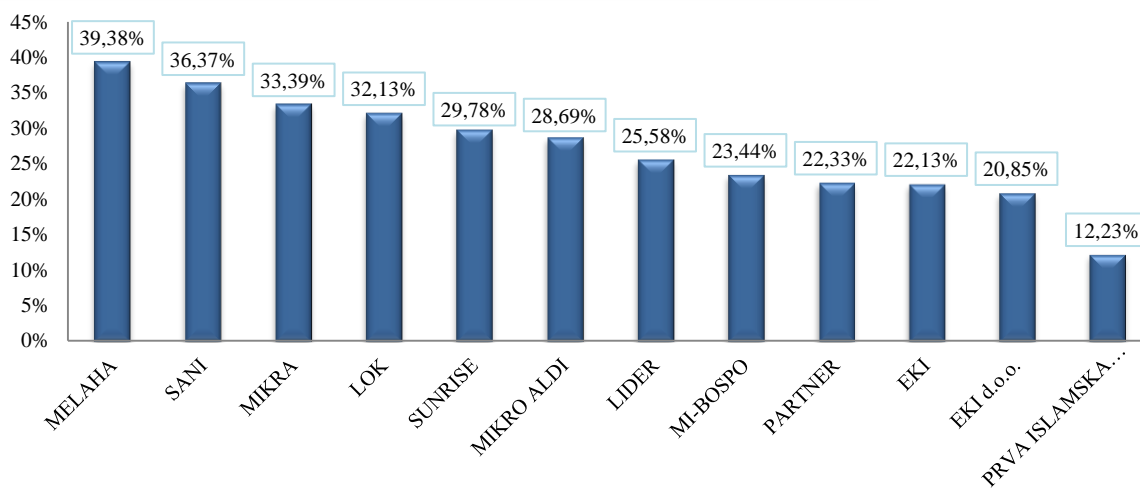
Prosječne ponderirane efektivne kamatne stope na kratkoročne kredite u IV. kvartalu 2017. godine pojedinačno po MKO prikazane su na narednom grafikonu.

Grafikon 70. Prosječne ponderirane EKS na kratkoročne kredite u IV. kvartalu 2017. godine pojedinačno po MKO

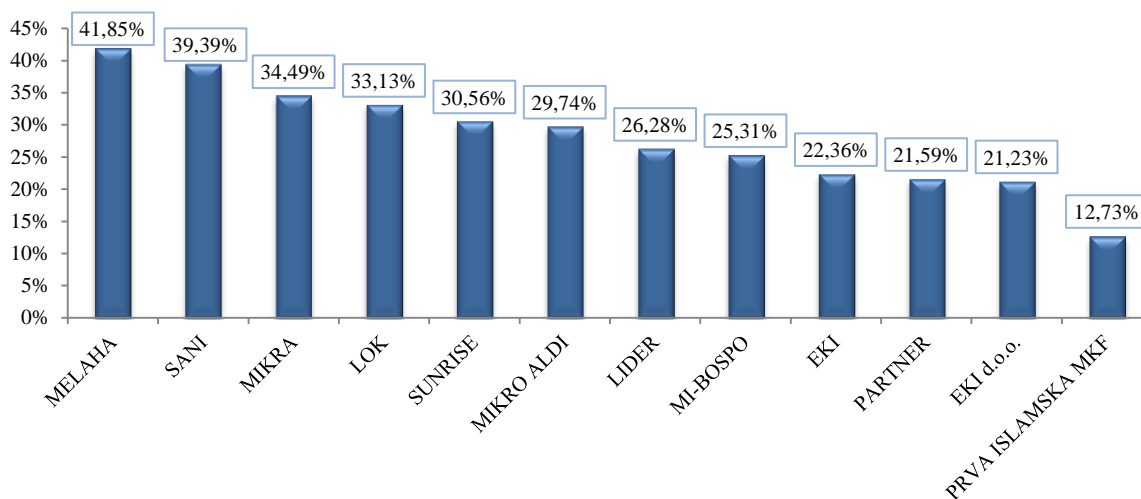
Prosječne ponderirane efektivne kamatne stope na dugoročne kredite u IV. kvartalu 2017. godine pojedinačno po MKO prikazane su na grafikonu broj 71.

Grafikon 71. Prosječne ponderirane EKS na dugoročne kredite u IV. kvartalu 2017. godine pojedinačno po MKO

Prosječne ponderirane efektivne kamatne stope na ukupne kredite u IV. kvartalu 2017. godine pojedinačno po MKO prikazane su na narednom grafikonu.

Grafikon 72. Prosječne ponderirane EKS na ukupne kredite u IV. kvartalu 2017. godine pojedinačno po MKO

2.7. Likvidnost i devizni rizik

Kreditori, domaće komercijalne banke i razni međunarodni socijalno orijentirani komercijalni fondovi i dalje su uzdržani kod kreditiranja većeg broja MKO, uslijed čega su mnoge MKO uskraćene za povoljnija finansijska sredstva kojim bi financirale svoju aktivnost.

Prema dostavljenim izvješćima o likvidnosti MKO sa stanjem na dan 31. 12. 2017., kod jedne MKO, pozicija likvidnosti je ugrožena na način da, uslijed otežanog novog zaduživanja, otplata tekućih obveza znatno može utjecati na poteškoće zadržavanja kreditnog portfelja na približno istoj razini ili uz umanjeње istoga do 5 %.

Kod jedne MKO je u Izvješću o likvidnosti, na poziciji obveze po kreditima i dospjelim ratama u kategoriji „dospjelo i do 30 dana“, prikazan iznos od 13,4 milijuna KM koji se odnosi na obveze prema jednom kreditoru, a čije izmirenje može značajno utjecati na likvidnost te MKO.

MKO obavljaju transakcije denominirane u stranim valutama i to uglavnom u EUR, te u praksi nisu izložene deviznom riziku.

2.8. Transakcije s povezanim osobama

Odredbama Odluke o ostalim općim uvjetima za poslovanje mikro kreditne organizacije („Službene novine Federacije BiH“, broj: 27/07) propisan je minimum standarda poslovanja MKO s osobama, koje se u skladu s člankom 4. ZoMKO smatraju povezanim s MKO. Člankom 6. ove Odluke FBA propisano je da MKO može obavljati poslovne transakcije s osobom koja je povezana s MKO samo sukladno Zakonu o MKO, odluci FBA i posebnim politikama MKO za poslovanje s povezanim osobama, koje usvaja i prati njihovu primjenu organ upravljanja MKO.

Transakcijom s povezanom osobom smatra se i transakcija s trećom stranom ako su sredstva koja su korištena u transakciji prenesena povezanoj osobi ili su iskorištena radi stjecanja koristi povezane osobe. Sve MKO dužne su uspostaviti registar povezanih osoba i isti redovito ažurirati.

Prilikom obavljanja transakcija s povezanim osobama, MKO su dužne postupati u skladu s usvojenim politikama, koje podrazumijevaju da:

- sve transakcije s povezanim osobama moraju biti odobrene od organa upravljanja MKO,
- osoba povezana s MKO koja je član organa upravljanja MKO ne može sudjelovati u glasanju prilikom donošenja odluka o poslovnim transakcijama između MKO i nje same ili bilo koje druge s njom povezane osobe,
- organ upravljanja potpiše pismenu izjavu da je bilo koja transakcija obavljena između MKO i povezane osobe, fer i u najboljem interesu za MKO,
- MKO formira i održava uredne evidencije, dokumentaciju i dosjee o odobrenjima organa upravljanja za obavljanje transakcija s povezanim osobama i dr.

Pri obavljanju transakcija s povezanim osobama MKO, ne mogu se ponuditi bilo kakvi povoljniji uvjeti u odnosu na druge osobe, a MKO su dužne izvješćivati FBA dostavom kvartalnih izvješća o svim transakcijama koje je MKO obavila u izvještajnom kvartalu s povezanim osobama.

Tijekom 2017. godine, od 12 MKO, na propisanim obrascima, osam MKF i jedno MKD izvijestili su FBA o obavljenim transakcijama s povezanim osobama u ukupnom iznosu od 1,3 milijuna KM. Jedna MKF i jedno MKD imaju 76% udjela u ukupnom iznosu obavljenih transakcija s povezanim osobama.

-u KM-

Tablica 62. Transakcije s povezanim osobama

Rb.	Opis transakcije	Iznos transakcija obavljenih u razdoblju 1.1.-31.12.2017.	Udjel (%)
1.	Plaćanje zajedničkih troškova povezane osobe	554.170	41,31%
2.	Refundacija troškova	461.559	34,41%
3.	Transakcije s osnivačem i njegovim povezanim osobama	137.767	10,27%
4.	Plaćanje po fakturama za isporučenu robu/usluge	120.386	8,97%
5.	Pozajmice od pravnih i fizičkih osoba	57.929	4,32%
6.	Zakup poslovnog prostora	9.600	0,72%
7.	Anuiteti po kreditu	0	0,00%
8.	Kratkoročni krediti od banaka	0	0,00%
9.	Redovne i zatezne kamate, naknade za obradu kredita	0	0,00%
10.	Odvjetničke usluge	0	0,00%
11.	Kratkoročni depoziti bankama	0	0,00%
12.	Potraživanja po osnovi zakupa	0	0,00%
U K U P N O		1.341.411	100,00%

U tablici 62. prikazani su iznosi transakcija s povezanim osobama u razdoblju od 1.1. do 31.12.2017., iz koje je evidentno da u transakcijama s povezanim osobama najveći udio imaju transakcije plaćanja zajedničkih troškova povezane osobe (41,31%), refundacija troškova (34,41%), te transakcije s osnivačima MKO i njegovim povezanim osobama (10,27%). Pored navedenih transakcija, MKO su u svojim izvješćima prijavile i transakcije s povezanim osobama po osnovi pozajmice od pravnih i fizičkih osoba, plaćanja zakupa poslovnog prostora i druge transakcije.

Transakcije s povezanim osobama MKO o kojim su izvijestile MKO, odnose se na transakcije koje su obavljene s osobama koje su povezane s osnivačem MKO i njegovim povezanim osobama (91%), članovima upravnog odbora (6%) i članovima odbora za reviziju (3%).

FBA će i u narednom razdoblju posebnu pažnju posvetiti poštivanju politika o poslovanju MKO s povezanim osobama, te će cijeniti koristi koje MKO ima prilikom obavljanja ovih transakcija, shodno čemu će nalagati adekvatne mjere s ciljem otklanjanja nepravilnosti utvrđenih u poslovanju MKO s povezanim osobama.

Standard mjesečnih primanja u mikrokreditnoj djelatnosti

Standard razumne tržišne vrijednosti je vrijednost koja se postiže na tržištu rada te se kao relevantan podatak promatra prosječna plaća Federacije BiH. Međutim, pošto svaka industrija ima svoje specifičnosti, tako i mikrokreditna industrija ima svoje specifičnosti, te se u cilju usporedbe koriste standardi koji vrijede za mikrokreditnu djelatnost.

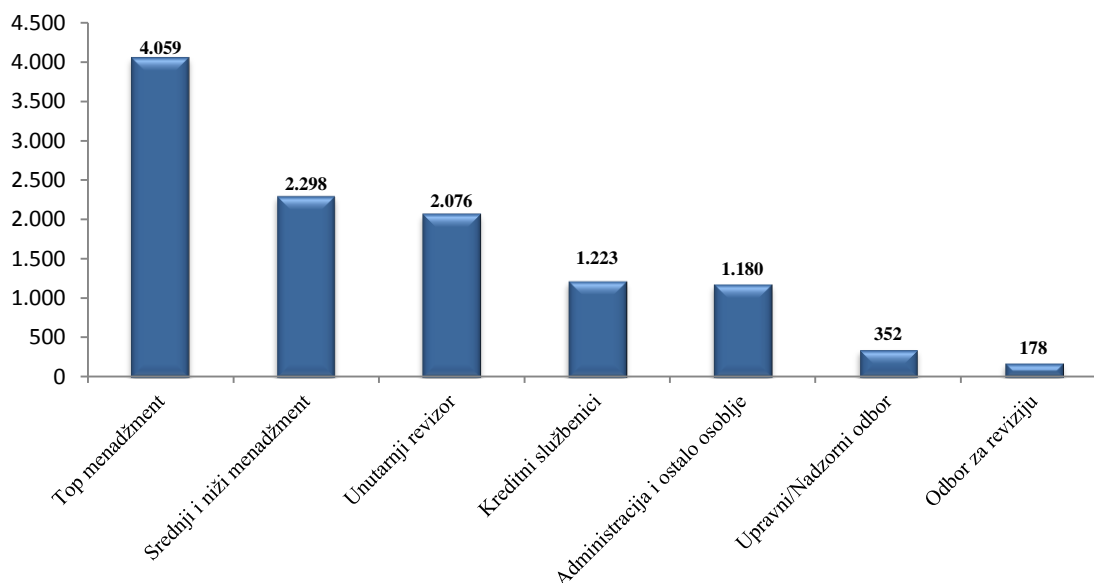
Standard tržišta mikrokreditne djelatnosti je približna ili ista vrijednost koja se za istu uslugu plaća na tržištu mikrokreditne industrije u približnom ili istom iznosu s prosjekom relevantne grupe, tj. prosjekom cjelokupne mikrokreditne industrije.

U cilju utvrđivanja prosjeka se uzimaju vrijednosti MKO-a čije poslovanje je usklađeno sa standardima poslovanja propisanih odlukom o ostalim općim uvjetima poslovanja mikrokreditnih organizacija, jer su plaće u takvim organizacijama tržišno utemeljene s obzirom da je poslovanje u okviru propisanih mjerljivih standarda osigurano da MKO posluje sukladno načelima poslovanja pažnjom dobrog gospodarstvenika, a što je i obveza prema čl. 41. Zakona o udrugama i fondacijama.

Troškovi plaća i doprinosa ostvareni u razdoblju od 1.1. do 31.12.2017. veći su za 5% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Prema izvješćima MKO, prosječna mjesečna neto plaća zaposlenika MKO na dan 31. 12. 2017. iznosila je 1.263 KM, a prosječni mjesečni neto iznos nagrada, stimulacija i bonusa 97 KM, iz čega proizlazi da je, u mikrokreditnom sustavu, prosječna mjesečna neto plaća s bonusima iznosila 1.360 KM.

Na dan 31. 12. 2017. prosječne mjesečne neto plaće višeg menadžmenta u mikrokreditnom sustavu sa bonusima su iznosile 4.059 KM, dok su prosječne mjesečne neto naknade isplaćene članovima upravnih odbora u MKO iznosile 352 KM, a članovima odbora za reviziju 178 KM. Na ovaj izvještajni datum, prosječne mjesečne neto plaće srednjeg i nižeg menadžmenta u MKO s bonusima su iznosile 2.298 KM, unutarnjih revizora 2.076 KM, kreditnih službenika 1.223 KM, te administracije i ostalog osoblja 1.180 KM. Isto je dano na sljedećem grafikonu.

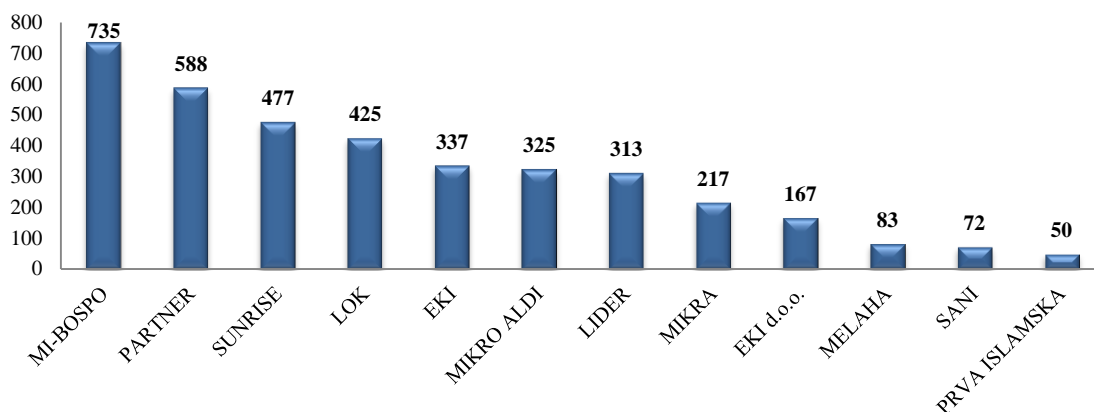
Grafikon 73. Prosječna mjesečna plaća/naknada u MKO s uključenim bonusima (u KM)

Člankom 39. ZoMKO propisano je da su MKF dužne investirati višak prihoda nad rashodima u obavljanje mikrokreditne djelatnosti i da nije dopuštena izravna ili neizravna raspodjela viška prihoda nad rashodima osnivačima, članovima organa, odgovornim osobama i zaposlenim u mikrokreditnoj fondaciji.

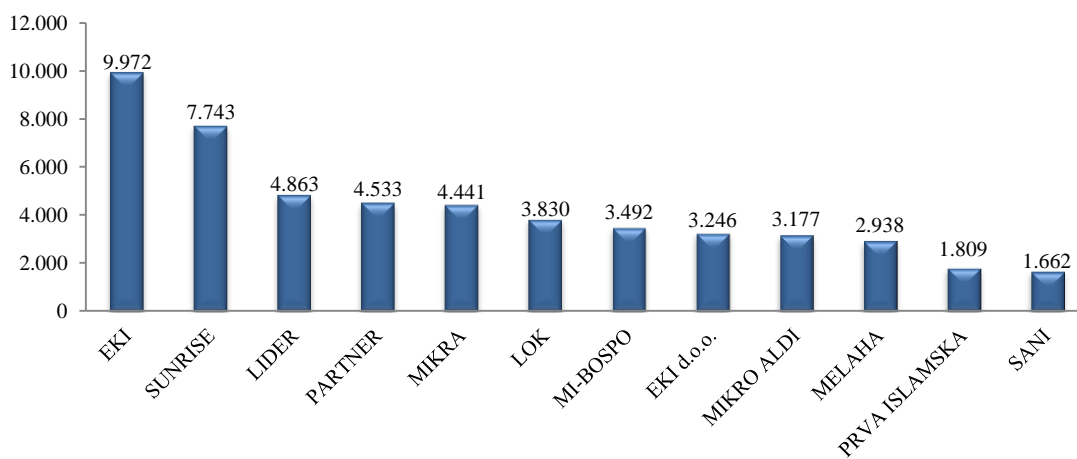
Kod dvije MKF prosječna mjesečna neto plaća višeg menadžmenta je značajno veća u odnosu na prosjek mikrokreditnog sustava. Prosječne mjesečne naknade članova upravnog/nadzornog odbora za razdoblje 1.1.-31.12.2017. pojedinačno po MKO prikazane su na grafikonu broj 74.

Grafikon 74. Prosječne mjesečne naknade članova upravnog/nadzornog odbora za razdoblje 1.1.-31.12.2017. pojedinačno po MKO (u KM)

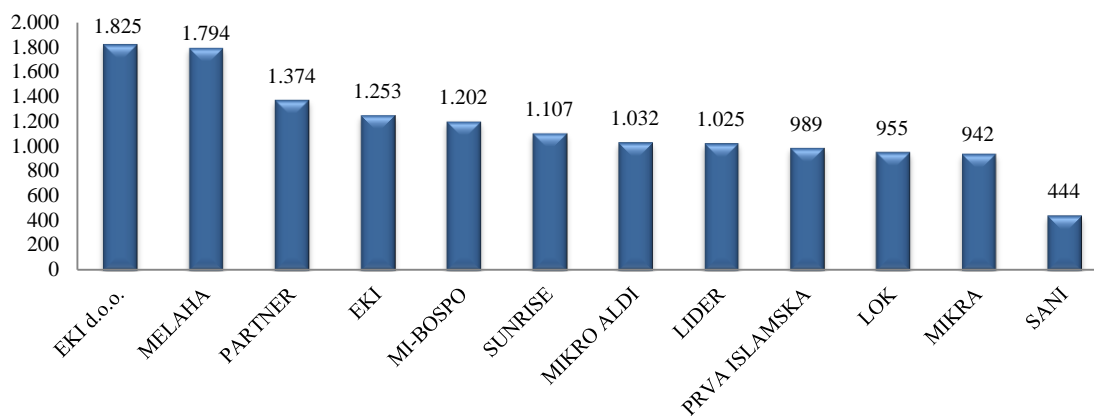
Prosječna mjesečna primanja višeg menadžmenta za razdoblje 1.1.-31.12.2017. pojedinačno po MKO prikazana su na sljedećem grafikonu.

Grafikon 75. Prosječna mjesečna primanja višeg menadžmenta za razdoblje 1.1.-31.12.2017. pojedinačno po MKO (u KM)

Prosječna mjesečna primanja kreditnih službenika za razdoblje 1.1.-31.12.2017. pojedinačno po MKO vide se iz narednog grafikona.

Grafikon 76. Prosječna mjesečna primanja kreditnih službenika za razdoblje 1.1.-31.12.2017. pojedinačno po MKO (u KM)

3. USKLAĐENOST POSLOVANJA MKO SA STANDARDIMA SPNIFTA

Uzimajući u obzir ocjenu usklađenosti MKO u prethodnoj godini, poduzete mjere na otklanjanju uzroka utvrđenih nepravilnosti i neusklađenosti (izvršeno je 92,3% danih naloga, odnosno 32,5 od 39 danih naloga), kao i aktivnosti na sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti u godini koja je završila 31. 12. 2017., može se zaključiti da je kvantiteta rizika od pranja novca i dalje umjerena, da je kvaliteta upravljanja ovim rizikom zadovoljavajuća i da ima trend rasta, te da ne postoje razlozi za supervizorsku zabrinutost.

S aspekta ocjene usklađenosti, a vezi s analizom dostavljenih izvješća, bitno je napomenuti da su MKO u 2017. godini izvijestile o 620 sumnjivih transfera u vrijednosti od 860.539,00 KM, te o 218 sumnjivih klijenata.

S aspekta ocjene usklađenosti vezane za izvršene kontrole treba napomenuti da su MKO imale ukupno 45 neusklađenosti za što je dano isto toliko naloga, što je detaljno prikazano u narednoj tablici.

Tablica 63. Pregled danih naloga

Red. broj	Naziv politike	Broj naloga	%	Prosjek po MKO
1.	Politika o prihvatljivosti klijenta	12	26,70	1,00
2.	Politika o identifikaciji i praćenju aktivnosti klijenta	13	28,90	1,10
3.	Politika o upravljanju rizikom	20	44,40	1,60
U K U P N O		45	100,00	3,70

Najveći broj naloga odnosio se na neusklađenosti vezane za Politiku o upravljanju rizikom (44,40%), zatim neusklađenosti vezane za Politiku o identifikaciji i praćenju aktivnosti klijenta (28,90%) i Politiku o prihvatljivosti klijenta (26,70%).

Promatrajući usklađenost mikrokreditnog sektora s odredbama Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti, Odluke o minimalnim standardima aktivnosti mikrokreditnih organizacija na sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti, te ostale zakone i provedbene propise koji propisuju obveze mikrokreditnih organizacija na sprječavanju pranja novca i

financiranja terorističkih aktivnosti, može se zaključiti da je mikrokreditni sektor Federacije BiH većim dijelom usklađen s normama koje su propisane ovim zakonima i propisima.

4. PREPORUKE ZA MIKROKREDITNI SUSTAV

Sve MKO su dužne raditi na:

- Punoj primjeni ZoMKO što podrazumijeva obavljanje djelatnosti s ciljem poboljšanja materijalnog položaja korisnika mikrokredita, povećanja zaposlenosti i pružanja podrške razvoju poduzetništva,
- Smanjenju kamatnih stopa na mikrokredite,
- Kontrolu kamatnih stopa i ostvarivanju ciljeva iz ZoMKO putem aktivnog uključivanja organa upravljanja u postupak donošenja politika o formiranju cijena na mikrokredite,
- Reduciranju troškova poslovanja, punoj primjeni načela domaćinskog poslovanja sredstvima fondacije i primjeni načela dobrih korporativnih praksi, a što treba utjecati na smanjenje kamatnih stopa,
- Uspostavljanju mehanizama kontrole opravdanosti projekata i materijalno značajnih troškova poslovanja, uključujući plaće i bonuse menadžmentu, te sve druge beneficije menadžmenta i članova upravnih odbora koje isti ostvaruju na teret imovine MKF i koji se izravno alimentiraju visokim kamatnim stopama,
- Povećanju odgovornosti upravnih odbora, osiguranju neovisnosti o menadžmentu, te kontroli menadžmenta od strane upravnih odbora,
- Poboljšanju sustava unutarnjih kontrola, poboljšanju efikasnosti poslovanja i optimiziranju resursa MKO, te primjeni načela odgovornog kreditiranja,
- Postizanje potpune neovisnosti unutarnje revizije od menadžmenta MKO, koja će nadgledati i segment rukovođenja, te o tome redovno izvješćivati upravni odbor,
- Obaveznoj razmjeni informacija na razini sustava i Centralnog registra kredita,
- Poduzimanju svih aktivnosti u cilju rješavanja problema prezaduženih klijenata i žiranata,
- Poboljšanju institucionalnih kapaciteta,
- Potpunoj primjeni važećih propisa i povećanju transparentnosti poslovanja,
- Iznalaženju partnera za konsolidaciju pri čemu MKF koje imaju manji iznos kapitala, te visok stupanj otpisanih zajmova trebaju donijeti jasnu strategiju o pripajanju većim i snažnijim MKF kako bi se optimizirali resursi, očuvala donirana sredstva, osigurala podrška stranih kreditora, te osigurala budućnost zaposlenih u MKO.

III. LEASING SUSTAV

1. REGULATORNE AKTIVNOSTI FBA

1.1. Normativne aktivnosti

FBA je u 2017. godini provela značajne aktivnosti na dopuni regulatornog okvira za poslovanje i nadzor leasing društava u Federaciji BiH u procesu usklađivanja podzakonskih akata FBA s izvršenim izmjenama i dopunama Zakona o leasingu koje su usvojene u prosincu 2016. godine.

U okviru regulatornih aktivnosti izvršene su izmjene i dopune tri postojeće odluke i usvojena je nova odluka vezano za izdavanje poslovnih procesa leasing društava s ciljem detaljnijeg definiranja uvjeta za izdavanje poslovnih procesa (eksternalizacija).

Funkciju nadzora leasing društava FBA obavlja neposrednim nadzorom i posrednim nadzorom, odnosno, analizom izvješća koje leasing društva dostavljaju FBA, shodno Zakonom o leasingu i podzakonskim aktima FBA navedenim u prilogu 16.

1.2. Nadzor

U okviru svojih nadležnosti vezanih za nadzor leasing društava FBA se rukovodi načelima transparentnosti, izgradnje povjerenja kod leasing društava, kao i adekvatne zaštite korisnika financijskih usluga financiranih putem leasinga s ciljem ostvarivanja financijske stabilnosti pojedinog leasing društva i djelatnosti leasinga na razini Federacije BiH.

Neposredni nadzor nad poslovanjem leasing društava provode ovlaštene osobe FBA sveobuhvatnim i ciljanim kontrolama - pregledom poslovanja na licu mjesta. Kontroliranim leasing društvima nakon konačnosti zapisnika izdaju se nalozi za otklanjanje utvrđenih nezakonitosti i nepravilnosti u cilju unapređenja, zakonitosti, profitabilnosti, solventnosti i sigurnosti u poslovanju.

U 2017. godini obavljeno je šest kontrola leasing društava, od čega su obavljene četiri neposredne kontrole izvršenja naloženih mjera, jedna opsežna neposredna kontrola usklađenosti poslovanja i jedna posredna kontrola usklađenosti sa Zakonom o zaštiti korisnika financijskih usluga.

Neposredne kontrole kod kojih je predmet bila ocjena izvršenja naloženih mjera rezultirale su ocjenom da nije bilo neizvršenih naloga od strane leasing društava. Opsežna kontrola usklađenosti poslovanja leasing društva sa zakonskim propisima, podzakonskim aktima FBA i drugom regulativom rezultirala je izdavanjem rješenja leasing društvu za otklanjanje kontrolom utvrđenih nepravilnosti i neusklađenosti.

Kontrolom regulatornih izvješća tijekom 2017. godine, kontrolori su u nekoliko navrata od leasing društava zahtijevali korekciju izvješća uslijed netočnog sačinjavanja istih, kao i obrazloženja za materijalno značajna odstupanja u odnosu na prethodne izvještajne pozicije.

Sukladno dinamici dostavljanja propisanih izvješća, organizacijski dio FBA nadležan za nadzor leasing društava je redovito obavljao pregled i kontrolu izvješća, ostalih informacija i podataka o poslovanju leasing društava i na temelju istih analizirao financijsko stanje leasing društava, trendove u poslovanju i rizike kojima su leasing društva izložena u poslovanju, te na bazi istih planirao aktivnosti za neposredni nadzor leasing društava.

2. STRUKTURA LEASING SEKTORA U FEDERACIJI BIH

2.1. Broj leasing društava

Dozvolu za obavljanje poslova leasinga na dan 31. 12. 2017. posjeduju sljedeća leasing društva:

- (1) ASA Leasing d.o.o. Sarajevo
- (2) NLB Leasing d.o.o. Sarajevo
- (3) Porsche Leasing d.o.o. Društvo za poslove leasinga
- (4) Raiffeisen Leasing d.o.o. Sarajevo
- (5) Sparkasse Leasing d.o.o. Sarajevo
- (6) VB Leasing d.o.o. Sarajevo.

Do smanjenog broja leasing društava u odnosu na dan 31. 12. 2016. došlo je uslijed prethodno navedene statusne promjene koja je izvršena sa 30. 6. 2017. U prilogu 17 daju se osnovni podaci o leasing društvima.

2.2. Struktura vlasništva

Struktura vlasništva prethodno navedenih leasing društava je sljedeća: tri leasing društva se nalaze u 100% vlasništvu nerezidentnih pravnih osoba, jedno leasing društvo se nalazi u većinskom vlasništvu nerezidentne pravne osobe, dok se dva leasing društva nalaze u 100% vlasništvu rezidentnih pravnih osoba.

Detaljni podaci o pregledu vlasničke strukture leasing društava dani su u prilogu 18.

2.3. Kadrovska struktura

Na dan 31. 12. 2017. u leasing društvima registriranim na području Federacije BiH je ukupno angažirano 104 zaposlenika, od čega je 98 zaposlenika angažirano putem ugovora o radu (stalno zaposleni), dok je šest zaposlenika angažirano putem studentskog servisa i preko organizacija koje posreduju u zapošljavanju (privremeno zaposleni).

U usporedbi s krajem prethodne poslovne godine evidentno je značajno smanjenje broja zaposlenih uslijed statusne promjene. U tablici 64. Informacije su iskazani podaci o broju zaposlenih u sektoru leasinga po razdobljima.

<i>Tablica 64: Broj zaposlenih u sektoru leasinga</i>					
	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2017	INDEKS (2/1)	INDEKS (3/2)
	1	2	3	4	5
Broj zaposlenih u leasing društvima sa sjedištem u Federaciji BiH					
Broj stalno zaposlenih	141	149	98	106	66
Broj privremeno zaposlenih	28	11	6	39	55
Broj zaposlenih u leasing društvima sa sjedištem u RS na području Federacije BiH					
Broj stalno zaposlenih	9	0	0	0	0
Broj privremeno zaposlenih	0	0	0	0	0
UKUPNO	178	160	104	90	65

U kvalifikacijskoj strukturi zaposlenika u sektoru leasinga na dan 31. 12. 2017. nije bilo značajnijih promjena u odnosu na prethodna izvještajna razdoblja. Najveći udjel imaju zaposlenici s visokom stručnom spremom (77,9%), nakon čega slijede zaposlenici sa srednjom stručnom spremom (12,5%).

U tablici 65. Informacije su iskazani podaci o strukturi zaposlenih u sektoru leasinga po razdobljima.

Tablica 65: Kvalifikacijska struktura zaposlenih								
	31.12.2015		31.12.2016		31.12.2017		INDEKS	INDEKS
							(2/1)	(3/2)
	1	2	2	3	3	4	5	
Visoka stručna sprema	126	70,8%	120	75,0%	81	77,9%	95	68
Viša stručna sprema	5	2,8%	5	3,1%	4	3,8%	100	80
Srednja stručna sprema	33	18,5%	23	14,4%	13	12,5%	70	57
Ostali	14	7,9%	12	7,5%	6	5,8%	86	50
UKUPNO	178	100,0%	160	100,0%	104	100,0%	90	65

Efikasnost zaposlenih prilikom ocjene performansi leasing društva mjeri se putem omjera aktive i broja zaposlenih (aktiva po zaposlenom). Na dan 31. 12. 2017. na razini sektora leasinga na svakog zaposlenog se odnosi 2,5 milijuna KM aktive i manja je u odnosu na prethodno izvještajno razdoblje za 325 tisuća KM ili 11,5%. Analitički pokazatelji za pojedinačna leasing društva kreću se u rasponu od 0,5 do 3,5 milijuna KM aktive po zaposlenom.

3. FINANCIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA

3.1. Bilanca stanja

Ukupna aktiva sektora leasinga u Federaciji BiH na dan 31. 12. 2017. iznosila je 260,2 milijuna KM, što je za 161,3 milijun KM ili 38,3% manje u odnosu na 31. 12. 2016., od čega se 146,2 milijuna KM odnosi na statusnu promjenu. U prilogu 19 daje se konsolidirana bilanca stanja.

Ukoliko se usporede pojedinačne aktive šest leasing društava sa podacima na dan 31. 12. 2016., dolazi se do zaključka da je kod dva leasing društva porast aktive u iznosu od 26,1 milijuna KM, dok je kod četiri leasing društva pad aktive u ukupnom iznosu od 41,3 milijuna KM, od čega se na jedno leasing društvo, koje je obustavilo zaključivanje novih leasing ugovora odnosi 30 milijuna KM ili 72,6%.

Na jedno leasing društvo (promatrano po veličini aktive) odnosi se 46,7% od ukupne aktive leasing društava. U prilogu 20 daje se rangiranje aktive leasing društava u Federaciji BiH.

U strukturi ukupne aktive sektora leasinga najznačajniji usjel su imala neto potraživanja po osnovi financijskog leasinga koja iznose 176 milijuna KM ili 67,6% od ukupne aktive. U usporedbi sa 31. 12. 2016. neto potraživanja po osnovi financijskog leasinga su manja za 130,6 milijuna KM ili 42,6%, dok su bruto potraživanja po osnovi financijskog leasinga manja za 153,5 milijuna KM ili 44,4%.

Uvidom u izvješća banke po osnovi leasing portfelja, konstatirano je da su u istim iskazana neto potraživanja u iznosu od 73,9 milijuna KM, što ukazuje da su neto potraživanja po financijskom leasingu na razini sustava leasinga manja za 25,2 milijuna KM ili 8,1%.

U strukturi potraživanja po osnovi financijskog leasinga na razini sektora leasinga, na ugovore odobrene po osnovi financiranja putničkih vozila i vozila za obavljanje djelatnosti se odnosi 85,8%, na ugovore odobrene po osnovi financiranja opreme se odnosi 12,5%, dok se na ugovore financijskog leasinga putem kojih su financirane nekretnine odnosi 1,7%.

U tablicama 66. i 67. iskazana je struktura potraživanja po financijskom leasingu na (potraživanja prije umanjenja po osnovi rezervi za gubitke) na dan 31. 12. 2017. i usporedni pregled strukture potraživanja sa 31. 12. 2016.

Tablica 66: Struktura potraživanja po financijskom leasingu - 31.12.2017.

STRUKTURA PREMA PREDMETU LEASINGA	Kratkoročna potraživanja	Dugoročna potraživanja	Dospjela potraživanja	Ukupna potraživanja	Udjel u ukupnom potraživanju
1	2	3	4	5	6
Putnička vozila	27.110	44.831	1.201	73.142	41,1%
Vozila za obavljanje djelatnosti (terenska i putnička)	31.007	47.075	1.463	79.545	44,7%
Strojevi i oprema	10.163	11.474	706	22.343	12,5%
Nekretnine	446	2.537	54	3.037	1,7%
Ostalo	13	5	0	18	0,0%
UKUPNO	68.739	105.922	3.424	178.085	100,0%
STRUKTURA PREMA KORISNIKU LEASINGA	Kratkoročna potraživanja	Dugoročna potraživanja	Dospjela potraživanja	Ukupna potraživanja	Udjel u ukupnom potraživanju
1	2	3	4	5	6
Pravne osobe	61.690	91.321	3.205	156.215	87,7%
Poduzetnici	1.531	2.346	74	3.951	2,2%
Fizičke osobe	4.077	8.459	142	12.678	7,1%
Ostalo	1.441	3.796	3	5.241	2,9%
UKUPNO	68.739	105.922	3.424	178.085	100,0%

Tablica 67: Struktura potraživanja po financijskom leasingu - usporedni pregled

STRUKTURA PREMA PREDMETU LEASINGA	Potraživanja na dan 31.12.2016.	Potraživanja na dan 31.12.2017.	INDEKS
1	2	3	4
Putnička vozila	94.388	73.142	77
Vozila za obavljanje djelatnosti (terenska i putnička)	104.171	79.545	76
Strojevi i oprema	83.868	22.343	27
Nekretnine	28.553	3.037	11
Ostalo	119	18	15
UKUPNO	311.099	178.085	57
STRUKTURA PREMA KORISNIKU LEASINGA	Potraživanja na dan 31.12.2016.	Potraživanja na dan 31.12.2017.	INDEKS
1	2	3	4
Pravne osobe	283.255	156.215	55
Poduzetnici	4.229	3.951	93
Fizičke osobe	21.840	12.678	58
Ostalo	1.775	5.241	295
UKUPNO	311.099	178.085	57

Neto potraživanja po osnovi zajma su na dan 31. 12. 2017. iznosila 13,4 milijuna KM ili 5,2% od iznosa ukupne aktive sektora leasinga. U odnosu na 31. 12. 2016., neto potraživanja po osnovi zajma su smanjena za 27,1 milijun KM ili 66,8%, dok su bruto potraživanja smanjena za 26,9 milijuna KM ili 63,7%.

Potraživanja po osnovi zajmova u strukturi ukupne aktive leasing društava su smanjena zbog kontinuiranog smanjenja potraživanja po osnovi zajma jer je Zakonom o leasingu zabranjeno leasing društvima zaključivanje novih ugovora o zajmu, a isti će ostati u bilancama dok ne isteknu ugovoreni

rokovi na koje su odobreni i statusne promjene društva koje je u svom portfelju imalo značajan iznos potraživanja po osnovi zajma.

Od ukupno iskazanog iznosa neto potraživanja po osnovi zajma 15,3 milijuna KM ili 100% se odnosi na potraživanja jednog leasing društva, koje u svom portfelju ima značajne iznose potraživanja po zajmu supsidijarnih osoba, putem kojih su prije stupanja na snagu Zakona o leasingu financirani projekti izgradnje nekretnina.

Iskazano stanje bilančne pozicije novac i novčani ekvivalenti na dan 31. 12. 2017. iznosilo je 13,7 milijuna KM, što je za 5,7 milijuna KM ili 70,7% više u odnosu na 31. 12. 2016., od navedenog iznosa 8,4 milijuna ili 61% se odnosi na jedno leasing društvo kod kojeg je došlo do prijevremene otplate ugovora o financijskom leasingu. Udjel navedene pozicije u ukupnoj aktivni na dan 31. 12. 2017. iznosio je 5,3% i isti se povećao u odnosu na 31. 12. 2016., kada je iznosio 1,9%.

Iskazano stanje pozicije plasmani bankama je na dan 31. 12. 2017. iznosilo 17 milijuna KM, što je za 6,4 milijuna KM ili 61,2% više u odnosu na 31. 12. 2016. Navedena pozicija se uglavnom odnosi na oročena sredstva leasing društava kod komercijalnih banaka.

Neto vrijednost osnovnih sredstava financiranih putem operativnog leasinga na dan 31. 12. 2017. je iznosila 28,6 milijuna KM i za 445 tisuća KM ili 1,5% je manja u odnosu na 31. 12. 2016. Napominjemo da je kod društva koje je imalo statusnu promjenu iskazana neto vrijednost osnovnih sredstava financiranih putem operativnog leasinga u iznosu od 5,5 milijuna KM na dan 31. 12. 2016. i ugovori su prijevremeno raskinuti nakon provođenja statusne promjene.

Pojedinačno promatrano, kod dva leasing društva je iskazan porast neto vrijednosti osnovnih sredstava financiranih putem operativnog leasinga u iznosu od 8,4 milijuna KM, dok je kod tri leasing društva iskazano smanjenje u iznosu od 3,3 milijuna KM, od čega se 2,5 milijuna KM ili 75,4% odnosi na jedno leasing društvo.

U tablici 68. Informacije je iskazana struktura neto bilančnih pozicija aktive sustava leasinga.

- u 000 KM -

Tablica 68: Struktura neto bilančnih pozicija aktive Sektora leasinga					
OPIS	31.12.2016	Udjel u aktivni %	31.12.2017	Udjel u aktivni %	INDEKS
1	2	3	4	5	6
Financijski leasing	306.599	72,7%	176.007	67,6%	57,4
Operativni leasing	29.060	6,9%	28.616	11,0%	98,5
Zajam	40.500	9,6%	13.449	5,2%	33,2
Ostala imovina	45.356	10,8%	42.132	16,2%	92,9
UKUPNO	421.515	100,0%	260.204	100,0%	61,7

U prilogu 21 daje se pregled osnovnih financijskih pokazatelja leasing sustava u Federaciji BiH.

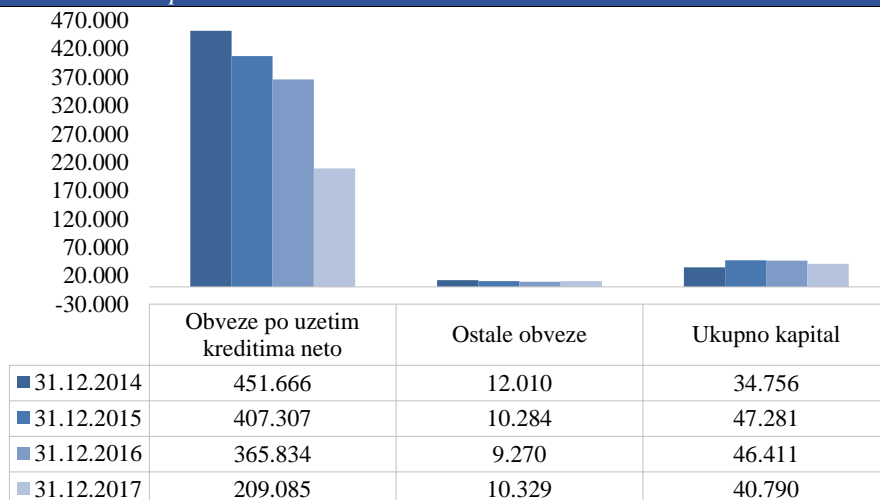
3.2. Kapital i obveze

Obveze po uzetim kreditima na dan 31. 12. 2017. i dalje predstavljaju dominantnu poziciju u strukturi ukupne pasive sektora leasinga (80,4% od ukupnog iznosa bilančne sume).

U grafikonu 77. Informacije je iskazana struktura pasive sektora leasinga.

- u 000 KM -

Grafikon 77: Struktura pasive

Ukupne obveze po kreditima sektora leasinga na dan 31. 12. 2017. iznosile su 219,4 milijuna KM. U usporedbi sa stanjem na 31. 12. 2016. iste su smanjene za 155,7 milijuna KM ili 41,5% uslijed statusne promjene. Od ukupnog iznosa obveza po uzetim kreditima 209,1 milijuna KM ili 99,9% se odnosi na dugoročne obveze.

Na zaduženja komercijalnih stranih i domaćih banaka koje uglavnom pripadaju grupacijama kojima leasing društva pripadaju se odnosi 34,7% od ukupnih kreditnih zaduženja, dok se 34,2% odnosi na izravna zaduženja od osnivača i 31,1% se odnosi na zaduženja od europskih banaka (EIB, EBRD, CEDB i DEG). Sredstva od ovih banaka su po prirodi namjenska i uglavnom se odnose na razvoj srednjih i malih poduzeća, a osigurana su bankarskim garancijama izdanim od strane matičnih banaka ili njihovih holding kompanija.

Ukupna ponderirana nominalna kamatna stopa koju leasing društva plaćaju na izvore sredstava u 2017. godini je iznosila 1,2% na godišnjoj razini (kamatna stopa izračunata na bazi prosječnog stanja uzetih kredita i kamatnog rashoda u promatranom razdoblju) i ista je manja u odnosu na 31. 12. 2016. kada je iznosila 2,0%.

Kamatne stope na izvore sredstava leasing društava uglavnom su vezane za varijabilni indeks EURIBOR, čija prosječna vrijednost u 2017. godini i dalje bilježi negativne vrijednosti (prosječna vrijednost u 2017. godini 6M EURIBOR -0,26%).

Ukupni kapital sektora leasinga na dan 31. 12. 2017. iznosio je 40,8 milijuna KM. U usporedbi sa 31. 12. 2016., navedena pozicija je smanjena za 5,6 milijuna KM ili 12,1% uslijed statusne promjene pripajanja i isplate dobiti vlasniku jednog leasing društva.

Pojedinačno promatrano, kod četiri leasing društva je došlo do povećanja ukupnog kapitala u iznosu od 5 milijuna KM (uslijed pozitivnog poslovanja istih), dok je kod dva leasing društva došlo do smanjenja ukupnog kapitala u iznosu od 3,7 milijuna KM od čega se na jedno leasing društvo odnosi 3,1 milijun ili 85,8% (isplata dobiti vlasniku leasing društva). Sva leasing društva su iskazala ukupan iznos kapitala veći od minimalnog iznosa (250 tisuća KM) propisanog odredbama članka 8. Zakona o leasingu.

3.3. Aktiva i kvaliteta aktive

Prema podacima iz izvješća sektora leasinga, rezerve za gubitke po financijskom leasingu na dan 31. 12. 2017. iskazane su u iznosu od 2,1 milijun KM i iste su manje za 2,4 milijuna KM ili 53,8% u odnosu na 31. 12. 2016. U strukturi potraživanja po financijskom leasingu na dan 31. 12. 2017. iskazano je ukupno 3,4 milijuna KM dospjelih neizmirenih potraživanja i ista su manja za 2,3 milijuna KM ili 59,4% u odnosu na 31. 12. 2016. U prilogu 22 daje se pregled rezervi za financijski leasing.

U tablici 69. Informacije je iskazana struktura formiranih rezervi za gubitke po kategorijama kašnjenja.

- u 000 KM -

Tablica 69: Formirane rezerve za financijski leasing po kategorijama kašnjenja			
Dani kašnjenja	Ukupne rezerve 31.12.2016	Ukupne rezerve 31.12.2017	INDEKS
1	2	3	4
0-60	2.610	931	36
60-90	604	164	27
90-180	715	104	15
preko 180	571	879	154
preko 360	0	0	0
UKUPNO	4.500	2.078	46

Ako se uzme u obzir da je jedno leasing društvo imalo statusnu promjenu i da je pet leasing društava iskazalo smanjenje formiranih rezervi za gubitke u odnosu na 31. 12. 2016., navedeno ukazuje na poboljšanje kvalitete aktive koja se odnosi na potraživanja po financijskom leasingu.

Promatrano po kategorijama kašnjenja dospjelih nenaplaćenih potraživanja, u usporedbi sa 31. 12. 2016., konstatirano je smanjenje rezervi za gubitke u kategorijama kašnjenja od 0-60, 60-90 i od 90-180 dana dok je povećanje evidentirano u kategoriji od preko 180 dana u usporedbi sa 31. 12. 2016.

Rezerve za zajmove na dan 31. 12. 2017. su iznosile 1,9 milijuna KM i ostale su približno iste kao i na dan 31. 12. 2016. Cjelokupan iznos formiranih rezervi za zajmove na dan 31. 12. 2017. su formirane od strane jednog leasing društva koje u svom portfelju ima značajan iznos potraživanja po ugovorima zajma od supsidijarnih osoba. U prilogu 23 daje se pregled rezervi za zajmove leasing društava.

Ukupan iznos otpisanih potraživanja po financijskom leasingu i zajmu na dan 31. 12. 2017. je iznosio 84,2 milijuna KM, što je smanjenje za 27,6 milijuna KM ili 24,7% u odnosu na iznos iskazan krajem prethodne poslovne godine.

Značajno smanjenje ukupnog iznosa otpisanih potraživanja je uzrokovano činjenicom da je jedno leasing društvo izvršilo prijenos (prodaju) potraživanja po leasing ugovorima drugoj pravnoj osobi, a što je izvještajno iskazano na poziciji trajnih otpisa, dok je jedno leasing društvo imalo statusnu promjenu. Od ukupno iskazanog iznosa otpisanih potraživanja, 48,6 milijuna KM ili 57,8% se odnosi na otpise formirane od strane jednog leasing društva.

Na dan 31. 12. 2017. iskazano je 995 tisuća KM novih otpisa. Promatrano u istom razdoblju, naplata po osnovi otpisanih potraživanja iznosi 6,1 milijun KM, od čega se 4 milijuna KM ili 66,2% odnosi na naplatu po osnovi otpisanih potraživanja od strane jednog leasing društva. Na poziciji trajnih otpisa je iskazan iznos od 5,9 milijuna KM. Od navedenog iznosa 4,7 milijuna KM ili 80,3% se odnosi na trajne otpise iskazane od strane jednog leasing društva uslijed prethodno navedene prodaje potraživanja.

Tržišna vrijednost izuzetih predmeta leasinga, uslijed raskida leasing ugovora s korisnikom leasinga ili istekom ugovora kod kojih nije ugovoren otkup, na dan 31. 12. 2017. na razini sustava leasinga smanjena je u odnosu na 31. 12. 2016. za iznos od 10,5 milijuna KM ili 77,5%, što predstavlja 19 izuzetih predmeta manje u odnosu na dan 31. 12. 2016. Navedeno smanjenje je uzrokovano statusnom promjenom.

Struktura izuzetih predmeta sektora leasinga je iskazana u tablici 70. Informacije.

- u 000 KM -

Tablica 70: Izuzeti predmeti sektora leasinga

VRSTA PREDMETA LEASINGA	31.12.2016		31.12.2017	
	Broj jedinica	Procijenjena tržišna vrijednost predmeta leasinga	Broj jedinica	Procijenjena tržišna vrijednost predmeta leasinga
1	2	3	4	5
Putnička vozila	31	283	12	198
Vozila za obavljanje djelatnosti (terenska i putnička)	6	15	13	129
Strojevi i oprema	7	408	8	454
Nekretnine	17	12.772	9	2.246
Ostalo	0	0	0	0
UKUPNO	61	13.478	42	3.027

Od ukupno iskazanog iznosa procijenjene vrijednosti izuzetih predmeta sektora leasinga na dan 31. 12. 2017., 2,2 milijuna KM ili 74,2% se odnosi na nekretnine (poslovni objekti) po kojima su leasing društva ušla u posjed iz razloga nepoštivanja ugovornih obveza od strane korisnika leasinga. Ukupan iznos navedene pozicije se odnosi na dva leasing društva.

Promatrano na razini sustava leasinga na dan 31. 12. 2017., tržišna vrijednost izuzetih predmeta leasinga iznosi 13,1 milijuna KM i ista je smanjena za 391 tisuću KM ili 2,9%. Od naprijed navedenog iznosa izuzetih predmeta leasinga, na predmete izuzete od strane banke odnosi se 10,1 milijun KM ili 76,9% što predstavlja 99 izuzetih predmeta leasinga. Povećanje broja izuzetih predmeta leasinga za 80 je uzrokovano prijevremenim raskidom ugovora operativnog leasinga od strane banke uslijed statusne promjene.

Trenutna tržišna situacija i neadekvatni kriteriji odobravanja financiranja uzrokuju otežanu prodaju ili novo financiranje preuzetih nekretnina putem financijskog ili operativnog leasinga, naročito ukoliko se uzme u obzir i činjenica da su preuzete nekretnine uglavnom poslovno-proizvodni objekti.

3.4. Profitabilnost

Na razini sektora leasinga u razdoblju od 1.1.do 31.12.2107. ostvarena je dobit u iznosu od 5 milijuna KM, dok je u istom razdoblju prethodne godine sektor ostvario gubitak u iznosu od 798 tisuća KM. Pojedinačno promatrano, četiri leasing društva iskazala su pozitivan financijski rezultat u iznosu od 6 milijuna KM, dok su dva leasing društva iskazala negativan financijski rezultat u iznosu od 1 milijun KM. U prilogu 24 daje se konsolidirani račun dobiti i gubitka leasing sektora.

Na iskaznu dobit na razini sektora u 2017. godini značajnije su utjecale promjene koje su se desile kod jednog leasing društva, a ogledaju se u naplati otpisanih potraživanja po osnovi opreme koja je uništena i ista je bila osigurana i naplata je izvršena od strane osiguravajućeg društva i prijevremene otplate ugovora po financijskom leasingu.

Naplata od osiguravajućeg društva utjecala je da su prihodi od otpisanih naplaćenih potraživanja u promatranom razdoblju povećani za 47% i u strukturi su povećani sa 5,6% na 11,2%. Napominjemo

da je u istom razdoblju prethodne godine spomenuto društvo ostvarilo značajan gubitak (1,5 milijuna KM) kao i društvo koje je imalo statusnu promjenu 2,3 milijuna KM (92,0% ostvarenog gubitka u sektoru u prethodnoj godini odnosilo se na ova dva društva).

Na razini sektora leasinga iskazano je značajno smanjenje troškova rezervi za gubitke s obzirom da je u ovoj godini kod jednog leasing društva došlo do otpuštanja rezervi uslijed prodaje nekretnine koja je financirana putem zajma supsidijarnoj osobi i po osnovi otpuštanja rezervi iskazan je prihod.

Na temelju navedenog, dolazi se do zaključka da je ostvarena dobit na razini sektora rezultat najvećim dijelom promjena koje su se desile kod jednog leasing društva i da je jednim dijelom rezultat poslovnih aktivnosti leasing društava koje bi se trebale još više povećati u narednim razdobljima.

Financijski rezultat sektora leasinga iskazan je u tablici 71.

- u 000 KM -

Tablica 71: Financijski rezultat: dobit/gubitak						
O P I S	31.12.2015		31.12.2016		31.12.2017	
	Iznos	Broj leasing društava	Iznos	Broj leasing društava	Iznos	Broj leasing društava
1	2	3	4	5	6	7
Gubitak	-5.451	2	-4.062	3	-1.046	2
Dobit	11.836	5	3.264	4	6.038	4
UKUPNO	6.385	7	-798	7	4.992	6

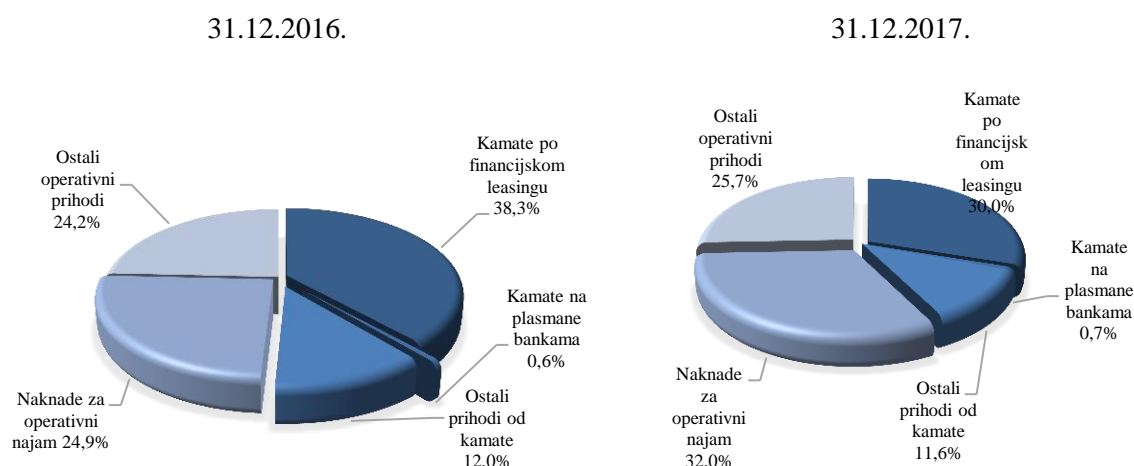
Promatrano po vrsti prihoda, prihodi od kamata u 2017. godini su iznosili 14,2 milijuna KM i manji su za 9 milijuna KM ili 38,9% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Ukoliko se promatraju pojedinačne pozicije prihoda od kamata, pozicija prihoda po osnovi kamata iz financijskog leasinga je iznosila 10,1 milijun KM i za 7,4 milijuna KM ili 42,4% je manja u odnosu na isto razdoblje prethodne poslovne godine, što je uzrokovano statusnom promjenom. Pozicija ostalih prihoda po kamata je manja u odnosu na isto razdoblje prethodne godine za 1,2 milijuna KM ili 26,4%.

Struktura ukupnih prihoda predstavljena je u tablici 72. i grafikonu 78.

- u 000 KM -

Tablica 72: Struktura ukupnih prihoda								
Struktura ukupnih prihoda	31.12.2015		31.12.2016		31.12.2017		INDEKS	
	Iznos	% udjel	Iznos	% udjel	Iznos	% udjel	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8(4/2)	9(6/4)
I. Prihod od kamata i slični prihodi								
Kamate po financijskom leasingu	19.506	31,6	17.501	38,3	10.074	30,0	90	58
Kamate na plasmane bankama	408	0,7	263	0,6	220	0,7	64	84
Ostali prihodi od kamate	8.199	13,3	5.473	12,0	3.898	11,6	67	71
UKUPNO	28.113	45,6	23.237	50,9	14.192	42,3	83	61
II. Operativni prihodi								
Naknade za operativni najam	11.305	18,3	11.364	24,9	10.723	32,0	101	94
Naknada za izvršene usluge	60	0,1	10	0,0	4	0,0	17	40
Ostali operativni prihodi	22.176	36,0	11.061	24,2	8.629	25,7	50	78
UKUPNO	33.541	54,4	22.435	49,1	19.356	57,7	67	86
UKUPNI PRIHODI (I+II)	61.651	100,0	45.672	100,0	33.548	100,0	74	73

Grafikon 78: Struktura ukupnih prihoda

Ukupan neto prihod od kamata iskazan od 1.1. do 31.12.2017. iznosio je 10,8 milijuna KM, što predstavlja smanjenje u odnosu na isto razdoblje prethodne godine za 4,5 milijuna KM ili 29,5%. Kategorija operativnih prihoda je iznosila 19,3 milijuna KM i u usporedbi s istim razdobljem prethodne godine manja je za 3,1 milijun KM ili 13,9%.

Rashodi po osnovi kamata su iznosili 3,4 milijuna KM i isti su manji u odnosu na isto razdoblje prethodne poslovne godine za 4,5 milijuna KM ili 57,3%.

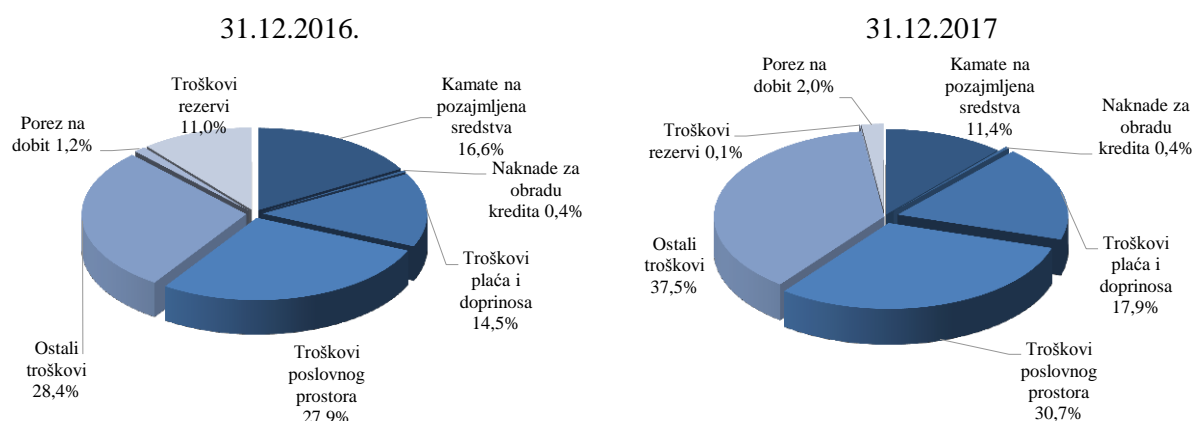
Razlog smanjenja kamatnog rashoda je značajno niži iznos kreditnih zaduženja uslijed statusne promjene, smanjenog volumena novih financiranja kod tri leasing društva, kao i kontinuiranog smanjenja varijabilnog indeksa EURIBOR-a za koji su uglavnom vezana kreditna zaduženja leasing društva.

Struktura ukupnih rashoda predstavljena je u tablici 73. i grafikonu 79.

- u 000 KM -

Struktura ukupnih rashoda	31.12.2015		31.12.2016		31.12.2017		INDEKS	
	Iznos	% udjel	Iznos	% udjel	Iznos	% udjel	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
I. Rashod od kamata i slični prihodi								
Kamate na pozajmljena sredstva	10.720	19,4	7.721	16,6	3.261	11,4	72	42
Naknade za obradu kredita	259	0,5	171	0,4	105	0,4	66	61
Ostali rashod po kamati	2	0,0	0	0,0	3	0,0	0	0
UKUPNO	10.981	19,9	7.892	17,0	3.369	11,8	72	43
II. Operativni rashodi								
Troškovi plaća i doprinosa	7.281	13,2	6.756	14,5	5.102	17,9	93	76
Troškovi poslovnog prostora	12.847	23,2	12.947	27,9	8.771	30,7	101	68
Ostali troškovi	19.174	34,7	13.215	28,4	10.693	37,4	69	81
UKUPNO	39.302	71,1	32.918	70,8	24.566	86,0	84	75
III. Troškovi rezervi								
Porez na dobit	4.643	8,4	5.110	11,0	22	0,1	110	0
Porez na dobit	343	0,6	550	1,2	599	2,1	160	109
UKUPNI RASHODI (I+II+III)	55.269	100,0	46.470	100,0	28.556	100,0	84	61

Grafikon 79: Struktura ukupnih rashoda

Za potrebe analize tržišta leasinga izračunati su pokazatelji poslovanja leasing društava koji su prikazani u tablici 74.

Tablica 74: Pokazatelji poslovanja leasing društava u 2017. godini

O P I S	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2017
	1	2	3
Prinos na prosječnu aktivnu (ROA)	1,3%	-0,2%	1,5%
Prinos na prosječni kapital (ROE)	14,6%	-1,6%	12,6%
Prosječna aktivna kamatna stopa (financijski leasing)	5,7%	5,4%	3,7%
Prosječna pasivna kamatna stopa	2,6%	2,0%	1,2%
Ukupne obveze prema kapitalu	8,8	8,1	5,4

Stopa prinosa na prosječnu aktivnu (ROA) ostvarila je rast kao i stopa prinosa na prosječni kapital (ROE), a što je posljedica iskazane dobiti na razini sektora leasinga u 2017. godini.

3.5. Ponderirana nominalna i efektivna kamatna stopa

Efektivna kamatna stopa predstavlja stvarnu relativnu cijenu ugovora o leasingu izraženu na godišnjoj razini i iskazuje se u skladu s Odlukom o jedinstvenom načinu i metodi izračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope za ugovore o financijskom leasingu.

Ukupna prosječna nominalna kamatna stopa za ugovore financijskog leasinga zaključene u 2017. godini je iznosila 3,7% za kratkoročne i 4,7% za dugoročne ugovore, dok je efektivna kamatna stopa za kratkoročne ugovore iznosila 6,4%, a za dugoročne 7,2% na godišnjoj razini. Ukupna ponderirana nominalna kamatna stopa u 2017. godini je iznosila 4,7%, a efektivna 7,2% na godišnjoj razini.

U usporedbi s istim razdobljem prethodne poslovne godine kada je iskazana ukupna ponderirana nominalna kamatna stopa od 5,1% i efektivna od 8,0% na godišnjoj razini, evidentno je smanjenje kamatnih stopa po ugovorima financijskog leasinga.

U izračun prosječne nominalne kamatne stope i efektivne kamatne stope za ugovore financijskog leasinga zaključene u razdoblju od 1.1.do 30.06.2017. uključeni su ugovori financijskog leasinga zaključeni u UniCredit Leasingu kao i ugovori financijskog leasinga zaključeni u razdoblju od 1. 7. do 31.12.2017. putem banke.

Trend smanjenja nominalnih kamatnih stopa je nastavljen i u 2017. godini u odnosu na 2015. i 2016. godinu, a isti je uzrokovan niskom vrijednošću varijabilnog indeksa (EURIBOR) za koji su vezane izlazne kamatne stope, kao i činjenicom da je tijekom poslovne 2017. godine većina tržišno aktivnih davatelja leasinga nudila akcijske proizvode po kojima je kamata na iznos financiranja (u cijelosti ili djelomično) subvencionirana od strane dobavljača predmeta leasinga, dok je po pojedinim akcijskim proizvodima od strane osiguravajućih društava subvencionirana i naknada po osnovi kasko osiguranja predmeta leasinga.

Iskazane promjene ponderiranih efektivnih kamatnih stopa po razdobljima su uglavnom uzrokovane činjenicom da izračun efektivne kamatne stope na ugovore zaključene s fizičkim osobama nije istovjetan izračunu iste u ugovorima zaključenim s pravnim osobama (u izračun iste se ne uključuje premija kasko osiguranja, a što je za ugovore s fizičkim osobama zakonska obveza).

U tablici 75. su detaljno iskazane ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope po ugovorima financijskog leasinga zaključenim u 2017. godini.

Tablica 75: Prosječna nominalna i efektivna kamatna stopa za ugovore financijskog leasinga zaključene u 2017. godini

Redni broj	O P I S	Broj ugovora	Iznos financiranja u 000 KM	Ponderirana nominalna kamatna stopa	Ponderirana efektivna kamatna stopa
1	2	3	4	5	6
1.	Kratkoročni leasing ugovor prema predmetu leasinga:	56	1.642	3,7%	6,4%
a.	Putnička vozila	38	790	4,9%	8,3%
b.	Vozila za obavlja. djelatnosti (terenska i putnička)	12	425	3,8%	6,5%
c.	Strojevi i oprema	6	427	1,5%	2,8%
d.	Ostalo	0	0	0,0%	0,0%
1.1.	Kratkoročni leasing ugovor prema korisniku leasinga:	56	1.642	3,7%	6,4%
a.	Pravne osobe	53	1.600	3,6%	6,0%
b.	Poduzetnici	1	19	5,5%	12,8%
c.	Fizičke osobe	2	23	6,5%	30,2%
2.	Dugoročni leasing ugovor prema predmetu leasinga:	2.891	128.567	4,7%	7,2%
a.	Putnička vozila	1.698	55.155	5,1%	8,2%
b.	Vozila za obavlja. djelatnosti (terenska i putnička)	985	57.382	4,4%	6,5%
c.	Strojevi i oprema	207	16.024	4,5%	6,4%
d.	Nekretnine	0	0	0,0%	0,0%
e.	Ostalo	1	6	7,0%	36,5%
2.1.	Dugoročni leasing ugovor prema korisniku leasinga:	2.891	128.567	4,7%	7,2%
a.	Pravne osobe	2.572	120.338	4,6%	6,6%
b.	Poduzetnici	87	2.571	5,8%	9,0%
c.	Fizičke osobe	232	5.658	5,3%	17,9%
UKUPNO (1+2)		2.947	130.209	4,7%	7,2%

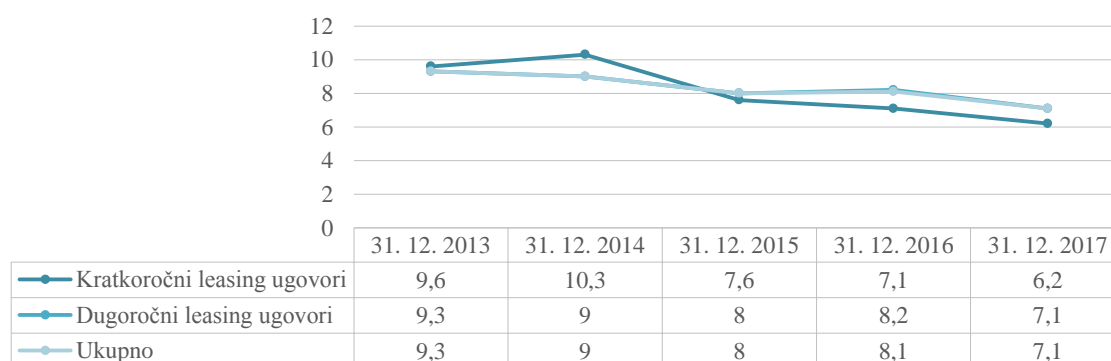
Značajna razlika između nominalne i efektivne kamatne stope je posljedica PDV-a na kamatu, koji je obavezan dio ugovora o financijskom leasingu i koji se plaća unaprijed od strane korisnika leasinga, kreiranje ugovora financijskog leasinga s otkupnom vrijednošću, kao i dodatni troškovi leasing aranžmana koji su često sastavni dio mjesečne najamnine leasing ugovora.

Na odstupanje u iznosu nominalne i efektivne kamatne stope utječe i primjena Zakona o zaštiti korisnika finansijskih usluga po kojem je u izračunu efektivne kamatne stope za ugovore finansijskog leasinga zaključene s fizičkim osobama uključen i iznos naknade po osnovi kasko osiguranja predmeta leasinga.

U tablici 76. i grafikonu 80. Informacije je iskazano kretanje ponderiranih nominalnih i efektivnih kamatnih stopa za ugovore finansijskog leasinga po razdobljima.

Tablica 76: Ponderirana prosječna NKS i EKS po ugovorima finansijskog leasinga										
OPIS	31.12.2013		31.12.2014		31.12.2015		31.12.2016		31.12.2017	
	1		2		3		4		5	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
I. Kratkoročni leasing ugovori										
1. Prema predmetu leasinga	6,2%	9,6%	6,2%	10,3%	4,7%	7,6%	3,8%	6,8%	3,7%	6,4%
a) Putnička vozila	6,5%	10,1%	6,4%	11,6%	5,1%	8,2%	4,9%	10,0%	4,9%	8,3%
b) Vozila za obavlj. djelatnosti	5,6%	9,2%	6,0%	9,2%	4,5%	7,4%	3,8%	5,2%	3,8%	6,5%
c) Strojevi i oprema	5,9%	8,7%	6,6%	10,7%	3,9%	5,4%	1,7%	3,4%	1,5%	2,8%
d) Nekretnine	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
e) Ostalo	0,0%	0,0%	7,0%	9,6%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
1.1. Prema korisniku leasinga	6,2%	9,6%	6,2%	10,3%	4,7%	7,6%	3,8%	6,8%	3,7%	6,4%
a) Pravne osobe	6,0%	9,2%	6,1%	10,0%	4,6%	7,3%	3,7%	5,7%	3,6%	6,0%
b) Poduzetnici	9,0%	15,7%	9,1%	22,1%	6,4%	12,8%	6,0%	11,7%	5,5%	12,8%
c) Fizičke osobe	7,4%	13,7%	8,2%	18,3%	6,4%	12,4%	5,9%	37,4%	6,5%	30,2%
II. Dugoročni leasing ugovori										
2. Prema predmetu leasinga	6,8%	9,3%	6,5%	9,0%	5,8%	8,1%	5,1%	8,0%	4,7%	7,2%
a) Putnička vozila	7,1%	9,7%	6,6%	9,5%	6,0%	9,1%	5,5%	9,5%	5,1%	8,2%
b) Vozila za obavlj. djelatnosti	6,7%	9,0%	6,3%	8,6%	5,4%	7,4%	4,7%	6,9%	4,4%	6,5%
c) Strojevi i oprema	6,7%	9,1%	6,8%	9,1%	6,1%	7,9%	5,0%	6,5%	4,5%	6,4%
d) Nekretnine	7,4%	8,0%	6,2%	6,5%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
e) Ostalo	8,2%	11,2%	8,1%	11,9%	7,8%	11,4%	6,1%	9,2%	7,0%	36,5%
2.1. Prema korisniku leasinga	6,8%	9,3%	6,5%	9,0%	5,8%	8,1%	5,1%	8,0%	4,7%	7,2%
a) Pravne osobe	6,8%	9,2%	6,6%	8,9%	5,8%	7,8%	5,1%	7,2%	4,6%	6,6%
b) Poduzetnici	7,1%	9,8%	7,1%	11,3%	6,9%	10,1%	6,3%	8,7%	5,8%	9,0%
c) Fizičke osobe	6,9%	9,7%	5,9%	9,4%	5,5%	11,8%	5,0%	20,3%	5,3%	17,9%
UKUPNO	6,8%	9,3%	6,5%	9,0%	5,8%	8,1%	5,1%	8,0%	4,7%	7,2%

Grafikon 80: Ponderirana EKS po ročnosti u %

3.6. Struktura plasmana prema predmetu i vrsti leasinga

Vrijednost novozaključenih ugovora financijskog i operativnog leasinga ostvarenih na razini sustava leasinga u 2017. godine iznosila je 145,8 milijuna KM i veća je za 2,2 milijuna KM ili 1,5% u odnosu na isto razdoblje prethodne poslovne godine.

Broj novozaključenih leasing ugovora u istom razdoblju je iznosio 3.395, a što je za 98 ugovora ili 3% više u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. U vrijednost i broj novozaključenih ugovora financijskog i operativnog leasinga zaključenih u razdoblju od 1.1.do 30.6.2017. uključeni su ugovori financijskog i operativnog leasinga koji su zaključeni u UniCredit Leasingu, kao i ugovori financijskog leasinga zaključeni u razdoblju od 1. 7. do 31.12.2017. putem Banke.

Prosječna vrijednost ugovora na razini sustava leasinga zaključenih u 2017. godine je iznosila 42,9 tisuća KM dok je prosječne vrijednosti ugovora zaključenih u istom razdoblju prethodne godine iznosila 43,6 tisuća KM.

Od ukupno ostvarene vrijednosti novozaključenih ugovora u 2017. godine, 130,2 milijuna KM ili 89,3% se odnosi na ugovore financijskog leasinga. U usporedbi s istim razdobljem prethodne godine kada je udjel financijskog leasinga u ukupnom iznosu financiranja iznosio 90% evidentno je povećanje udjela ugovora operativnog leasinga u ukupnom iznosu financiranja.

U tablici 77. je iskazan usporedni pregled ostvarenog opsega novozaključenih ugovora u 2017. godini i prethodne poslovne godine.

- u 000 KM -

<i>Tablica 77: Struktura iznosa financiranja</i>						
	31.12.2016.			31.12.2017.		
O P I S	Financijski leasing	Operativni leasing	UKUPNO	Financijski leasing	Operativni leasing	UKUPNO
1	2	3	4	5	6	7
Vozila	111.403	14.419	125.822	113.752	15.580	129.332
Oprema	17.487	0	17.487	16.451	0	16.451
Nekretnine	0	0	0		0	0
Ostalo	318	0	318	6	0	6
UKUPNO	129.208	14.419	143.627	130.209	15.580	145.789

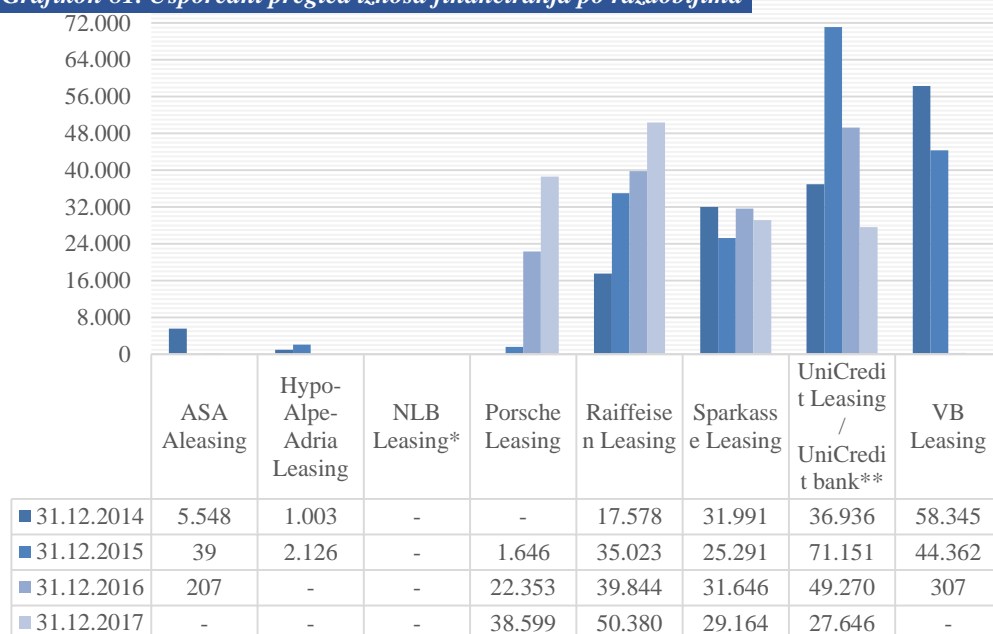
Ukupan iznos novih financiranja u 2017. godini ostvarila su tri leasing društva i banka putem svojih kanala prodaje, dok su tri leasing društva obustavila zaključenje novih ugovora, izuzev sporadičnih slučajeva financiranja izuzetih predmeta leasinga.

U strukturi novih plasmana prema vrsti korisnika leasinga dominiraju plasmani prema pravnim osobama (94,3% od ukupnog iznosa financiranja u 2017. godini). Kao jedan od bitnih razloga je činjenica da je financiranje putem leasinga za fizičke osobe nepovoljnije u odnosu na kreditne plasmane iz razloga obveze plaćanja PDV-a na kamatu, što predstavlja dodatni trošak klijentima koji nisu PDV obveznici.

3.7. Tržišni udjel prema financijskom volumenu i broju ugovora

Usporedni prikaz pojedinačnog tržišnog udjela u sustavu leasinga prema ukupnom volumenu i broju novozaključenih ugovora financijskog i operativnog leasinga je iskazan u grafikonima 81. i 82.

Grafikon 81. Usporedni pregled iznosa financiranja po razdobljima

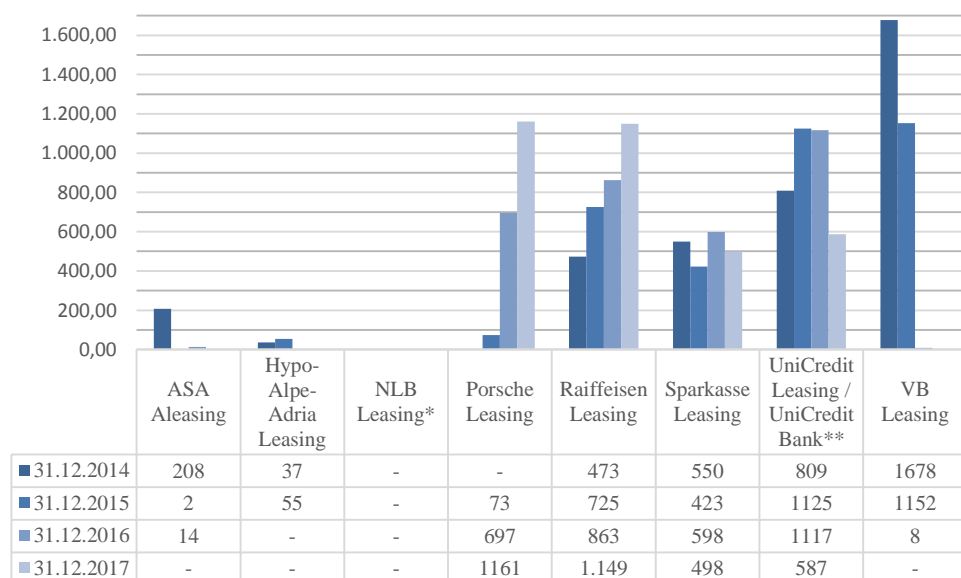

* Ne vrše se nova financiranja u skladu s odlukom vlasnika društva NLB d.d. Ljubljana.

**Ugovori zaključeni putem UniCredit banke d.d. od 30.6.2017. do 31.12.2017. (pravni sljednik UniCredit Leasinga).

Na temelju iskazanih grafičkih prikaza vidljivo je da je od tri tržišno aktivna leasing društva kod dva leasing društva u 2017. godine došlo do povećanja volumena novih financiranja u odnosu na isto razdoblje prethodne godine i kod jednog leasing društva došlo do pada u ostvarenom volumenu novih financiranja, dok je društvo koje je imalo statusnu promjenu iskazalo smanjenje vrijednosti novozaključenih ugovora ostvarenih putem banke.

Grafikon 82. Usporedni pregled po ostvarenom broju ugovora po razdobljima

* Ne vrše se nova financiranja u skladu a odlukom vlasnika društva NLB d.d. Ljubljana.

**Ugovori zaključeni putem UniCredit banke d.d. od 30.6.2017. do 31.12.2017. (pravni sljednik UniCredit Leasinga).

4. USKLAĐENOST POSLOVANJA LEASING DRUŠTAVA SA STANDARDIMA SPNIFTA

Na temelju izvršenih kontrola usklađenosti poslovanja leasing društava i izvješća koje dostavljaju FBA, može se zaključiti da ne postoje razlozi za supervizorsku zabrinutost u pogledu upravljanja rizicima od pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti. Kvantiteta rizika se zadržala u granicama umjerenog s trendom kretanja prema niskom. Kvaliteta upravljanja rizicima koji se u poslovanju leasing društava mogu pojaviti kao posljedica pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti je zadovoljavajuća.

Prihvatljivost klijenata

Leasing društva su definirala politiku o prihvatljivosti klijenata i ista primjenjuje pristup klijentima koji se temelji na analizi rizika, odnosno da se donosi odluka o tome koji i kakvi klijenti su prihvatljivi za leasing društvo. Na temelju ovih analiza i elemenata politike prihvatljivosti klijenata ustrojani su i registri profila klijenata.

Identifikacija i praćenje aktivnosti klijenata

Leasing društva su donijela politike o identifikaciji i praćenju aktivnosti klijenta. Usvojila su standard „upoznaj svog klijenta“ kao osnovni element ove politike. Politiku o identifikaciji klijenta leasing društva primjenjuju kod uspostave poslovnih odnosa s klijentima.

Još uvijek je prisutan problem ažuriranja dokumentacije kojom se verificira izvršena identifikacija kod već uspostavljenih poslovnih odnosa.

U ovim slučajevima postoje i problemi u praćenju aktivnosti klijenata, tako da se ne ispravljaju učinjeni propusti u identifikaciji i verifikaciji izvora sredstava klijenata.

Rizik pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti

Elementi navedene politike su definirani u programima leasing društava. Definirane su linije izvješćivanja, kako eksterne, tako i interne. Utvrđeni broj nepravilnosti u kontrolama usklađenosti poslovanja potvrđuje da je kvaliteta upravljanja rizicima koji su posljedica pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti zadovoljavajuća.

Leasing društva su u 2017. godini izvjestila o 24 sumnjive transakcije što je dva puta više u odnosu na prošlu godinu, u vrijednosti od 187 tisuća KM, što je oko pet puta manje u odnosu na vrijednost transakcija u prethodnoj godini.

Pored sumnjivih transakcija, leasing društva su u 2017. godini izvjestila i o 24 sumnjiva klijenta, dok je u 2016. godini bilo 10 sumnjivih klijenata. Na temelju navedenih podataka se zaključuje da je značajno povećan broj izviještenih sumnjivih transakcija kao i broj sumnjivih klijenata. Ova konstatacija se ne odnosi i na vrijednost izviještenih sumnjivih transakcija. Dva su razloga ovome: leasing društva pored liste pokazatelja sumnjivih aktivnosti svoje izvještavanje temelje na subjektivnoj sumnji, tako da Financijsko obavještajni odjel u svojim analizama ne potvrđuje osnovu sumnje što ukazuje na potrebu dodatnog filtriranja razloga za sumnju na pranje novca.

U kontrolama usklađenosti poslovanja leasing društava sa standardima sprječavanja pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti utvrđene su određene neusklađenosti na temelju kojih su dane ocjene: kvantiteta rizika od pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti, kvaliteta upravljanja ovim rizikom i ocjena supervizorske zabrinutosti, koje utječu na ocjenu leasing sektora u pogledu usklađenosti, odnosno upravljanja rizikom.

Uzimajući u obzir sve parametre na temelju kojih se cijeni pojedinačna usklađenost leasing društava, a iz kojih se izvodi ocjena usklađenosti leasing sektora sa standardima sprječavanja pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti (broj ukupnih neusklađenosti, prosječan broj tih neusklađenosti, kvantiteta rizika, kvaliteta upravljanja rizikom, (ne)iskazana supervizorska zabrinutost) može se zaključiti da je kvantiteta rizika od pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti umjerena, kvaliteta upravljanja ovim rizikom zadovoljavajuća, te ne postoje razlozi za supervizorsku zabrinutost.

Kada promatramo usklađenost leasing sektora s odredbama Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti, Zakona o leasingu, Odluke o minimalnim standardima aktivnosti leasing društava na sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti, te ostale zakone i provedbene propise koji propisuju obveze leasing društava na sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti, može se zaključiti da je leasing sektor Federacije BiH većim dijelom usklađen s normama koje su propisane ovim zakonima i propisima.

Ocjena leasing sustava

U kontrolama usklađenosti poslovanja leasing društava sa standardima sprječavanja pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti utvrđene su određene neusklađenosti na temelju kojih su dane ocjene: kvantitete rizika od pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti, kvalitete upravljanja ovim rizikom i ocjena supervizorske zabrinutosti, koje utječu na ocjenu leasing sektora u pogledu usklađenosti, odnosno upravljanja rizikom.

5. PREPORUKE ZA LEASING SUSTAV

FBA će se u narednom razdoblju fokusirati na sljedeće aspekte:

- inicirati dodatne izmjene Zakona o leasingu u cilju stvaranja boljeg poslovnog ambijenta za leasing društva,
- dopunjavanje podzakonske regulative u smislu izrade novih i izmjene i dopune postojećih podzakonskih akata u skladu s usvojenim izmjenama i dopunama Zakona o leasingu,
- nastaviti i dalje kontinuiran nadzor leasing društava putem izvješća i kontrolama na licu mjesta,
- insistirati na kapitalnom jačanju leasing društava i internom definiranju parametara zaštite kapitala i kapitalne adekvatnosti,
- nadzirati usklađenost leasing društava sa zakonima i podzakonskim aktima i primjeni dobrih praksi u segmentu zaštite korisnika financijskih usluga i žiranata,
- nastaviti praćenje aktivnosti leasing društava na sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma,
- unapređenje strukture i kvalitete podataka u Centralnom registru kredita kod Centralne banke BiH,
- nastaviti stalnu edukaciju i stručno osposobljavanje kadrova,
- unapređivati suradnju s Udruvom društava za leasing u BiH, u smislu pružanja stručne pomoći u primjeni zakonske i podzakonske regulative leasing društava,
- unapređivati suradnju s drugim nadzornim i kontrolnim institucijama,
- olakšati osnivanje novih leasing društava.

Aktivnosti leasing društava trebaju biti usmjerene na:

- kreiranje i dogradnju regulative za leasing društva u smislu djelovanja i poslovanja leasing društava,
- kapitalno jačanje i definiranje parametara zaštite kapitala i kapitalne adekvatnosti,
- jačanje sustava unutarnjih kontrola s ciljem: osiguranja pouzdanosti i integriteta podataka i informacija, osiguranja točnosti, valjanosti i sveobuhvatnosti računovodstvenih i neračunovodstvenih evidencija, usklađenosti s poslovnim politikama, planovima i programima rada, zakonskim i drugim propisima i aktima kao i zaštita imovine društva i preventivno djelovanje i sprječavanje prijevara i pogrešaka,
- osiguranje adekvatne i organizacijski neovisne funkcije unutarnje revizije koja ocjenjuje aktivnosti, efikasnost i uspješnost sustava unutarnjih kontrola, te daje stručno mišljenje, preporuke i savjete o izvršenim kontrolama,

- unapređenje politika i procedura u upravljanju rizicima (osnovni rizici kojima su leasing društva izložena: kreditni, rizik financirane imovine, tržišni rizik, rizik likvidnosti i operativni rizik),
- implementaciju zakona i zakonskih akata u segmentu zaštite korisnika finansijskih usluga i žiranata,
- unapređenje palete proizvoda koji se nude tržištu i pronalaženje novih kanala prodaje,
- detaljnije informiranje klijenata o proizvodima koje leasing društva nude u cilju boljeg razumijevanja i ozbiljnijeg pristupa financiranju putem leasinga,
- redovno, ažurno i točno dostavljanje podataka Centralnom registru kredita kod CBBiH.

ZAKLJUČAK

U 2017. godini, značajne, obimne i zahtjevne aktivnosti Agencije za bankarstvo Federacije BiH provedene su u svrhu unapređenja i razvoja regulatornog okvira za poslovanje i nadzor subjekata bankovnog sustava Federacije BiH, a naročito u postupku usklađivanja podzakonskih akata s novim Zakonom o bankama i Zakonom o Agenciji za bankarstvo Federacije BiH. S ciljem očuvanja stabilnosti i sigurnosti bankovnog sustava Federacije BiH, Agencija za bankarstvo Federacije BiH je kontinuirano nadzirala poslovanje svih subjekata bankovnog sustava, izvršavajući planirane aktivnosti i poduzimajući mjere sukladno zakonskim ovlastima.

U poslovanju bankovnog sustava u 2017. godini zabilježena su pozitivna kretanja koja se ogledaju u rastu aktive, kredita i depozita, kao i poboljšanja profitabilnosti ukupnog bankovnog sustava. U segmentu kreditiranja, ostvareno je veće kreditiranje privatnih poduzeća nego stanovništva. Nastavljen je pad udjela nekvalitetnih kredita kao ključnog pokazatelja kvalitete kredita. Ukupni depoziti i štedni depoziti, kao najznačajniji i najveći segment depozitnog i financijskog potencijala banaka, nastavili su rast u 2017. godini. Banke u Federaciji BiH ostvarile su pozitivan financijski rezultat, te se zaključuje da je bankovni sustav Federacije BiH stabilan, adekvatno kapitaliziran, likvidan i profitabilan.

Positivne promjene u strukturi aktive i pasive banaka, kao i provedba drugih makroekonomskih mjera, utječu na daljnje smanjenje aktivnih i pasivnih kamatnih stopa, što dovodi do pozitivnih efekata za gospodarstvo i stanovništvo. Uvažavajući ostvarene rezultate, Agencija za bankarstvo Federacije BiH posvećuje posebnu pažnju rizicima i slabostima u poslovanju banaka, kao i mjerama zaštite korisnika.

Poslovanje mikrokreditnog sustava bilježi poboljšanje u odnosu na kraj prethodne godine. Zabilježen je rast aktive i kreditnog portfelja, uz poboljšanje pokazatelja kvalitete. Dio subjekata mikrokreditnog sustava zahtijeva dodatnu pažnju, pa se u narednom razdoblju očekuju unapređenja strukture mikrokreditnog sustava.

Leasing sustav u Federaciji BiH u 2017. godini bilježi povećanje opsega poslovanja, što ukazuje da je sustav stabilan i s mogućnošću daljnjeg razvoja. Na razini sektora leasinga iskazano je smanjenje bilančnih pozicija, što je u vezi sa statusnom promjenom jednog leasing društva, dok je na razini sustava leasinga iskazano povećanje ukupnog volumena financiranja i broja novozaključenih ugovora.

Agencija za bankarstvo Federacije BiH nastavlja aktivnosti na unapređenju, usklađivanju i primjeni regulatornog okvira. Aktivnosti uključuju i intenzivan pristup provođenju propisanih nadležnosti u cilju održavanja i jačanja stabilnosti sustava, zaštite deponenata i korisnika, te unapređivanja sigurnog, kvalitetnog i zakonitog poslovanja subjekata sustava u Federaciji BiH.

Broj: U.O. 20-02/18
Sarajevo, 8. svibnja 2018.

PRILOZI ZA BANKOVNI SUSTAV

Prilog 1 - Pravni okvir za rad FBA

PROPISI VEZANI ZA ORGANIZACIJU FBA

1. Zakon o Agenciji za bankarstvo Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj: 75/17),
2. Statut Agencije za bankarstvo Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj: 42/04),
3. Pravilnik o unutarnjem ustrojstvu Agencije za bankarstvo Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 23/14-pročišćeni tekst i 60/16).

PROPISI VEZANI ZA NADLEŽNOST POSLOVANJA FBA

Zakoni

1. Zakon o bankama ("Službene novine Federacije BiH", broj: 27/17),
2. Zakon o mikrokreditnim organizacijama ("Službene novine Federacije BiH", broj: 59/06),
3. Zakon o udrugama i fondacijama („Službene novine Federacije BiH“, broj: 45/02)
4. Zakon o leasingu („Službene novine Federacije BiH", br. 85/08, 39/09, 65/13 i 104/16),
5. Zakon o Razvojnoj banci Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj: 37/08),
6. Zakon o osiguranju depozita u BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 20/02, 18/05, 100/08, 75/09 i 58/13),
7. Zakon o deviznom poslovanju ("Službene novine Federacije BiH", broj: 47/10),
8. Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti ("Službeni glasnik BiH", br. 47/14 i 46/16),
9. Zakon o zaštiti žirantata/jamaca u FBiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 100/13),
10. Zakon o zaštiti korisnika finansijskih usluga ("Službene novine Federacije BiH", broj: 31/14),
11. Zakon o unutarnjem platnom prometu („Službene novine Federacije BiH“, broj: 48/15),
12. Zakon o faktoringu Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 14/16).

Odluke i upute/smjernice FBA vezano za rad banaka

1. Odluka o izračunavanju kapitala banke („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
2. Odluka o velikim izloženostima banke („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
3. Odluka o upravljanju kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi („Službene novine Federacije BiH“, broj: 18/17),
4. Odluka o upravljanju rizicima u banci („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
5. Odluka o internom procesu procjene adekvatnosti kapitala u banci („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
6. Odluka o upravljanju rizikom likvidnosti banke („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
7. Odluka o objavljivanju podataka i informacija banke („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
8. Odluka o kontrolnim funkcijama banke („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
9. Odluka o vanjskoj reviziji i sadržaju revizije u banci („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
10. Odluka o uvjetima za izdavanje prokure u banci („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
11. Odluka o kupoprodaji plasmana banke („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
12. Odluka o planovima oporavka banke i bankarske grupe („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
13. Odluka o zahtjevima za konsolidiranu bankarsku grupu („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
14. Odluka o upravljanju eksternalizacijom u banci („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
15. Odluka o izuzecima od čuvanja bankarske tajne („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),

16. Odluka o evidenciji banke i organizacijskog dijela banke sa sjedištem u Republici Srpskoj ili Brčko Distriktu i predstavništva banke otvorene u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
17. Odluka o obvezi banke o obavještanju Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
18. Odluka o poslovanju banke s osobama u posebnom odnosu s bankom („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
19. Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
20. Odluka o uvjetima kada se banka smatra nesolventnom („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
21. Odluka o savjesnom postupanju članova organa banke („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
22. Odluka o politici i praksi naknada zaposlenicima u banci („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
23. Odluka o uvjetima i načinu postupanja banke, mikrokreditne organizacije i leasing društva po prigovoru klijenta („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
24. Odluka o upravljanju informacijskim sustavom u banci („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
25. Odluka o izvaji o imovinskom stanju („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
26. Odluka o upravljanju deviznim rizikom u banci („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
27. Odluka o sustavu unutarnjih kontrola u banci („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
28. Odluka o uključivanju posebnih uvjeta za ugovaranje dugoročnih nenamjenskih i zamjenskih kredita fizičkim osobama u sustav upravljanja rizicima u banci („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
29. Odluka o uvjetima i postupku za izdavanje, odbijanje izdavanja i ukidanja dozvole za rad („Službene novine Federacije BiH“, broj: 90/17),
30. Odluka o uvjetima i postupku za izdavanje i odbijanje izdavanja suglasnosti za izbor odnosno imenovanje članova nadzornog odbora i uprave banke i ukidanje izdanih suglasnosti („Službene novine Federacije BiH“, broj: 90/17),
31. Odluka o uvjetima i postupku za izdavanje, odbijanje izdavanja i ukidanja drugih suglasnosti za obavljanje bankarskih aktivnosti („Službene novine Federacije BiH“, broj: 90/17),
32. Odluka o procjeni ispunjenja uvjeta za članove nadzornog odbora i uprave banke („Službene novine Federacije BiH“, broj: 90/17),
33. Odluka o superviziji banaka i postupcima Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 90/17),
34. Odluka o postupku za utvrđivanje potraživanja i raspodjele aktive i pasive prilikom likvidacije banke („Službene novine Federacije BiH“, broj: 90/17),
35. Odluka o izvješćima koje banka dostavlja Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 103/17),
36. Odluka o utvrđivanju tarife naknada Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 48/12 - pročišćeni tekst);
37. Odluka o minimalnim standardima za upravljanjem kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka („Službene novine Federacije BiH“, br. 85/11, 33/12 i 15/13),
38. Odluka o izvješćivanju o nesolidnim komitentima koji se smatraju specijalnim kreditnim rizikom banaka („Službene novine Federacije BiH“, broj: 3/03);
39. Odluka o minimalnim standardima aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti („Službene novine Federacije BiH“, broj: 48/12),
40. Odluka o minimalnim standardima za dokumentiranje kreditnih aktivnosti banaka („Službene novine Federacije BiH“, br. 3/03 i 23/14),
41. Kriteriji za interno rangiranje banaka od strane Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, br. 3/03 i 6/03 ispr.),
42. Odluka o minimalnim standardima za obavljanje mjenjačkih poslova („Službene novine Federacije BiH“, br. 95/13 i 99/13),

43. Odluka o postupku kontrole obavljanja mjenjačkih poslova („Službene novine Federacije BiH“, br. 95/13),
44. Odluka o postupku kontrole deviznog poslovanja u banci-platni promet („Službene novine Federacije BiH“, broj: 95/13),
45. Uputa za popunjavanje izvješća banke o regulatornom kapitalu, kreditnom, operativnom i tržišnom riziku i stopi financijske poluge (broj: 01-4914/17 od 22.12.2017.)
46. Uputa za popunjavanje izvještajnih obrazaca za velike izloženosti (broj: 01-4915/17 od 22.12.2017.)
47. Uputa za popunjavanje izvještajnih obrazaca za kamatni rizik u bankarskoj knjizi (broj: 01-4916/17 od 22.12.2017.)
48. Smjernice o izvješćivanju Agencije za bankarstvo Bosne i Hercegovine o primjeni ICAAP-a u banci (broj: 01-4917/17 od 22.12.2017.)
49. Uputa o načinu primjene odredbi Odluke o upravljanju rizikom likvidnosti banke koje se odnose na komponente LCR-a (broj: 01-4918/17 od 22.12.2017.)
50. Smjernice za procjenu planova oporavka (broj: 01-4919/17 od 22.12.2017.)
51. Uputa za izvješćivanje o upravljanju eksternalizacijom (broj: 01-4920/17 od 22.12.2017.)
52. Uputa za izračunavanje ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope (broj: 01-4921/17 od 22.12.2017.)
53. Uputa za primjenu i izradu izvješća vjerovnika u skladu s Odlukom o uvjetima i načinu postupanja banke, MKO i leasing društva po prigovoru klijenta (broj: 01-4922/17 od 22.12.2017.)
54. Uputa za izvješćivanje o upravljanju informacijskim sustavima (broj: 01-4923/17 od 22.12.2017.)
55. Uputa za primjenu Odluke o upravljanju deviznim rizikom banke (broj: 01-4924/17 od 22.12.2017.)
56. Uputa o izmijenjenom načinu formiranja, evidentiranja i izvještajnog iskazivanja rezervi za kreditne gubitke (prosinac 2011, siječanj 2013),
57. Uputa o načinu izvješćivanja privremenog upravnika o poslovanju banke pod privremenom upravom (19.7.2013.),
58. Uputa o formi i načinu dodatnog izvješćivanja banaka pod privremenom upravom (19.7.2013.),
59. Uputa o načinu izvješćivanja likvidacijskog upravnika o provođenju likvidacije u banci (19.7.2013.).

Odluke i upute FBA vezano za rad ombudsmana za bankovni sustav

1. Pravila postupanja ombudsmana za bankovni sustav (“Službene novine Federacije BiH”, br. 62/14 i 93/15),
2. Odluka o uvjetima i načinu postupanja po zahtjevu žiranta za oslobađanje od obveze jamstva („Službene novine Federacije BiH“, br. 23/14 i 62/14),
3. Odluka o minimalnim zahtjevima u pogledu sadržaja, razumljivosti i dostupnosti općih i posebnih uvjeta poslovanja davatelja financijskih usluga (“Službene novine Federacije BiH”, broj: 62/14).

Odluke FBA vezano za rad društava za faktoring

1. Odluka o minimalnim standardima sadržaja ugovora o faktoringu („Službene novine Federacije BiH“, broj: 70/16),
2. Odluka o minimalnim standardima uvjeta i načina obavljanja djelatnosti društava za faktoring („Službene novine Federacije BiH“, broj: 70/16),
3. Odluka o minimalnim standardima kriterija, pravila i dodatnih zahtjeva za kapital društava za faktoring („Službene novine Federacije BiH“, broj: 70/16),
4. Odluka o minimalnim standardima kriterija i postupaka odlučivanja o izdavanju suglasnosti za stjecanje ili povećavanje kvalificiranog udjela u društvima za faktoring i društvima za faktoring u drugoj pravnoj osobi („Službene novine Federacije BiH“, broj: 70/16),
5. Odluka o minimalnim standardima bližih uvjeta i načina izdavanja odobrenja za rad društava za faktoring u domaćem faktoringu („Službene novine Federacije BiH“, broj: 70/16),
6. Odluka o minimalnim standardima uvjeta koje članovi nadzornog odbora i uprave društava za faktoring moraju ispunjavati („Službene novine Federacije BiH“, broj: 70/16),

7. Odluka o minimalnim standardima kriterija i načina upravljanja rizicima društava za faktoring („Službene novine Federacije BiH“, broj: 70/16),
8. Odluka o minimalnim standardima načina obavljanja poslova unutarnje revizije u društvima za faktoring („Službene novine Federacije BiH“, broj: 70/16),
9. Odluka o minimalnim standardima strukture, sadržaja, načina i rokova dostavljanja informacija i izvješća društava za faktoring Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, br. 70/16, 85/16-ispr. i 104/16),
10. Odluka o naknadama koje društva za faktoring plaćaju Agenciji za bankarstvo FBiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 90/17),
11. Uputa za popunjavanje finansijskih i ostalih izvještaja koje su društva za faktoring obvezna sastavljati za potrebe Agencije za bankarstvo Federacije BiH (broj: 4203/16 od 24.10.2016.),
12. Uputa za izradu izvješća o izračunu kapitala društava za faktoring (broj: 4204/16 od 24.10.2016.).

Ostali propisi:

Razvojna Banka Federacije BiH

1. Uredba o kriterijima i načinu vođenja nadzora nad poslovanjem Razvojne banke FBiH, („Službene novine Federacije BiH“, br. 57/08, 77/08 i 62/10),
2. Odluka o utvrđivanju visine naknada za obavljanje nadzora nad radom Razvojne banke FBiH, („Službene novine Federacije BiH“, broj: 65/09).

Devizno poslovanje

1. Pravilnik o postupku otvaranja i vođenja deviznih računa i deviznih štednih uloga rezidenata u banci („Službene novine Federacije BiH“, broj: 56/10),
2. Pravilnik o uvjetima i načinu otvaranja, vođenja i zatvaranja računa nerezidenata u banci („Službene novine Federacije BiH“, broj: 56/10),
3. Odluka o iznošenju strane gotovine i čekova („Službene novine Federacije BiH“, broj: 58/10 i 38/17),
4. Odluka o uvjetima i načinu obavljanja mjenjačkih poslova („Službene novine Federacije BiH“, br. 58/10 i 49/11),
5. Odluka o uvjetima za izdavanje odobrenja za otvaranje deviznog računa u inozemstvu („Službene novine Federacije BiH“, broj: 58/10),
6. Odluka o plaćanju, naplati i prijenosu u devizama i stranoj gotovini („Službene novine Federacije BiH“, broj: 58/10),
7. Odluka o načinu i uvjetima pod kojima rezidenti u poslovanju s nerezidentima mogu primiti naplatu ili izvršiti plaćanje u stranoj gotovini i gotovini u konvertibilnim markama („Službene novine Federacije BiH“, broj: 58/10);
8. Pravilnik o načinu, rokovima i obrascima izvješćivanja o kreditnim poslovima s inozemstvom („Službene novine Federacije BiH“, broj: 79/10),
9. Odluka o minimalnim standardima za obavljanje mjenjačkih poslova („Službene novine Federacije BiH“, br. 95/13 i 99/13),
10. Odluka o postupku kontrole obavljanja mjenjačkih poslova („Službene novine Federacije BiH“, broj: 95/13),
11. Odluka o postupku kontrole deviznog poslovanja u banci-platni promet („Službene novine Federacije BiH“, broj: 95/13).

Sprječavanje pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti

1. Pravilnik o procjeni rizika, podacima, informacijama, dokumentaciji, metodama identifikacije i ostalim minimalnim pokazateljima neophodnim za efikasnu provedbu odredbi Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti („Službeni glasnik BiH“, broj: 93/09),

2. Uputa o načinu popune obrazaca i elektroničkog unosa podataka za prijavu novčanih transakcija od strane obveznika („Službeni glasnik BiH“, broj: 22/11).

OSTALI ZAKONI I PROPISI U FEDERACIJI BiH

1. Zakon o obveznim odnosima („Službeni list RBiH” br. 2/92, 13/93 i 13/94, „Službene novine Federacije BiH“, br. 29/03 i 42/11),
2. Zakon o platnim transakcijama („Službene novine Federacije BiH”, br. 32/00 i 28/03),
3. Zakon o finansijskom poslovanju („Službene novine Federacije BiH“, broj: 48/16)
4. Zakon o čeku („Službene novine Federacije BiH”, broj: 32/00),
5. Zakon o mjenici („Službene novine Federacije BiH”, br. 32/00 i 28/03),
6. Zakon o visini stope zatezne kamate („Službene novine Federacije BiH”, br. 27/98 i 51/01, 101/16),
7. Zakon o visini stope zatezne kamate na neizmirena dugovanja („Službene novine Federacije BiH”, br. 56/04, 68/04, 29/05 i 48/11, 28/13),
8. Zakon o visini stope zatezne kamate na javne prihode („Službene novine Federacije BiH”, br. 48/01, 52/01, 42/06, 28/13 i 66/14),
9. Zakon o gospodarskim društvima („Službene novine Federacije BiH” broj: 81/15)
10. Zakon o finansijskoj konsolidaciji gospodarskih društava u FBiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 52/14),
11. Zakon o preuzimanju dioničkih društava („Službene novine Federacije BiH“, broj: 77/15),
12. Zakon o registraciji poslovnih subjekata u FBiH („Službene novine Federacije BiH”, br. 27/05, 68/05, 43/09 i 63/14),
13. Zakon o javnim poduzećima („Službene novine Federacije BiH“, br. 8/05, 81/08, 22/09 i 109/12),
14. Zakon o likvidacijskom postupku („Službene novine Federacije BiH”, br. 29/03),
15. Zakon o stečajnom postupku („Službene novine Federacije BiH”, br. 29/03, 32/04 i 42/06),
16. Zakon o dugu, zaduživanju i garancijama u FBiH („Službene novine Federacije BiH“, br. 86/07, 24/09 i 44/10),
17. Zakon o računovodstvu i reviziji u FBiH („Službene novine Federacije BiH”, broj: 83/09),
18. Zakon o klasifikaciji djelatnosti u FBiH („Službene novine Federacije BiH”, br. 64/07 i 80/11),
19. Zakon o klasifikaciji zanimanja u FBiH („Službene novine Federacije BiH”, broj: 111/12),
20. Zakon o tržištu vrijednosnih papira („Službene novine Federacije BiH”, br. 85/08, 109/12, 86/15 i 25/17),
21. Zakon o registru vrijednosnih papira („Službene novine Federacije BiH”, br. 39/98, 36/99 i 33/04),
22. Zakon o Komisiji za vrijednosne papire („Službene novine Federacije BiH” br. 39/98, 36/99, 33/04 i 6/17),
23. Zakon o radu FBiH („Službene novine Federacije BiH”, broj: 26/16),
24. Zakon o vijeću zaposlenika („Službene novine Federacije BiH”, broj: 38/04),
25. Zakon o zapošljavanju stranaca („Službene novine Federacije BiH”, broj: 111/12),
26. Zakon o investicijskim fondovima („Službene novine Federacije BiH”, br. 85/08 i 25/17),
27. Zakon o posredovanju u privatnom osiguranju („Službene novine Federacije BiH”, br. 22/05, 8/10 i 30/16),
28. Zakon o poreznoj upravi Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH”, br. 33/02, 28/04, 57/09, 40/10, 29/11 i 27/12, 7/13, 71/14 i 91/15),
29. Zakon o porezu na dobit („Službene novine Federacije BiH”, broj: 15/16),
30. Zakon o porezu na dohodak („Službene novine Federacije BiH”, br. 10/08, 9/10, 44/11, 7/13 i 65/13),
31. Zakon o doprinosima („Službene novine Federacije BiH”, br. 35/98, 54/00, 16/01, 37/01, 1/02, 17/06, 14/08, 91/15 i 106/16),
32. Zakon o naplati i djelomičnom otpisu dospjelih, a nenaplaćenih doprinosa za socijalno osiguranje („Službene novine Federacije BiH”, br. 25/06 i 57/09),
33. Zakon o Jedinstvenom sustavu registracije kontrole i naplate doprinosa („Službene novine Federacije BiH”, br. 42/09, 109/12 i 30/16),

34. Zakon o početnoj bilanci stanja poduzeća i banaka ("Službene novine Federacije BiH", br. 12/98, 40/99, 47/06, 38/08 i 65/09),
35. Zakon o reviziji privatizacije državnog kapitala u gospodarskim društvima i bankama ("Službene novine Federacije BiH", broj: 55/12),
36. Zakon o utvrđivanju i realizaciji potraživanja građana u postupku privatizacije ("Službene novine Federacije BiH", br. 27/97, 8/99, 45/00, 54/00, 7/01, 32/01, 27/02, 57/03, 44/04, 79/07, 65/09, 48/11 i 111/12),
37. Zakon o utvrđivanju i načinu izmirenja unutarnjih obveza FBiH ("Službene novine FBiH", br. 66/04, 49/05, 5/06, 35/06, 31/08, 32/09, 65/09 i 42/11 i 35/14),
38. Zakon o izmirenju obveza na temelju računa stare devizne štednje u FBiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 62/09 i 42/11, 91/13 i 101/16),
39. Zakon o udrugama i fondacijama ("Službene novine Federacije BiH", broj: 45/02),
40. Zakon o obrtu i srodnim djelatnostima ("Službene novine Federacije BiH", br. 35/09 i 42/11),
41. Zakon o eksproprijaciji ("Službene novine Federacije BiH", br. 70/07, 36/10, 25/12 i 34/16),
42. Zakon o prestanku važenja Zakona o građenju ("Službene novine Federacije BiH", br. 55/02, 34/07),
43. Zakon o građevinskom zemljištu u FBiH ("Službene novine Federacije BiH", broj: 67/05),
44. Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom FBiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 20/05, 17/06, 62/06, 40/07, 70/07, 94/07 i 41/08),
45. Zakon o slobodi pristupa informacijama u FBiH („Službene novine Federacije BiH“, br. 32/01 i 48/11),
46. Zakon o prekršajima FBiH ("Službene novine Federacije BiH", broj: 63/14),
47. Zakon o notarima ("Službene novine Federacije BiH", broj: 45/02),
48. Zakon o vještacima ("Službene novine Federacije BiH", br. 49/05 i 38/08),
49. Zakon o agencijama i unutarnjim službama za zaštitu ljudi i imovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 78/08 i 67/13),
50. Zakon o zemljišnim knjigama FBiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 58/02, 19/03 i 54/04),
51. Zakon o stranim ulaganjima ("Službene novine Federacije BiH", br. 61/01, 50/03 i 77/15)
52. Zakon o postupku medijacije ("Službene novine Federacije BiH", broj: 49/07),
53. Zakon o riznici FBiH ("Službene novine Federacije BiH", broj: 26/16),
54. Zakon o Vladi FBiH („Službene novine Federacije BiH“, br. 1/94, 8/95, 58/02, 19/03, 2/06 i 8/06),
55. Zakon o federalnom tužiteljstvu FBiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 42/02 i 19/03),
56. Zakonu o sudovima u FBiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 38/05, 22/06, 63/10,72/10- ispr., 7/13 i 52/14),
57. Zakon o izvršnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", br. 32/03, 52/03, 33/06, 39/06 - ispr., 39/09, 74/11, 35/12 i 46/16),
58. Zakon o privremenom odlaganju od izvršenje potraživanja na temelju izvršnih odluka na teret proračuna FBiH ("Sl. novine FBiH", br. 9/04 i 30/04),
59. Zakon o upravnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", br. 2/98 i 48/99),
60. Zakon o upravnim sporovima ("Službene novine Federacije BiH", broj: 9/05),
61. Zakon o parničnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", br. 53/03, 73/05,19/06 i 98/15),
62. Zakon o izvanparničnom postupku („Službene novine Federacije BiH“, br. 2/98, 39/04, 73/05 i 80/14),
63. Kazneni zakon FBiH („Službene novine Federacije BiH“, br. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10 i 42/11, 59/14, 76/14, 46/16 i 75/17),
64. Zakon o kaznenom postupku FBiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09 i 12/10, 8/13, 59/14),
65. Zakon o izvršenju kaznenih sankcija u FBiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 44/98, 42/99, 12/09 i 42/11),
66. Zakon o sukobu interesa u organima vlasti u FBiH ("Službene novine Federacije BiH", broj: 70/08),
67. Zakon o finansijsko-informatičkoj agenciji ("Službene novine Federacije BiH", broj: 80/11),
68. Zakon o fiskalnim sustavima ("Službene novine Federacije BiH", broj: 81/09),

69. Zakon o privatizaciji banaka ("Službene novine Federacije BiH", br. 12/98, 29/00, 37/01 i 33/02),
70. Zakon o arhivskoj građi Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj: 45/02),
71. Zakon o priznavanju javnih isprava na teritoriju FBiH ("Službene novine Federacije BiH", broj: 4/98),
72. Zakon o štrajku ("Službene novine Federacije BiH", broj: 14/00),
73. Zakon o federalnim upravnim pristojbama i Tarifi federalnih upravnih pristojbi ("Službene novine Federacije BiH", br. 6/98, 8/00, 45/10, 43/13 i 98/17),
74. Zakon o unutarnjoj trgovini ("Službene novine Federacije BiH", br. 40/10 i 79/17),
75. Kolektivni ugovor za granu financija ("Službene novine Federacije BiH", broj: 29/14),
76. Zakon o stvarnim pravima („Službene novine Federacije BiH“, br. 66/13 i 100/13),
77. Zakon o proračunima FBiH („Službene novine Federacije BiH“, br. 102/13, 9/14-ispr. 13/14, 8/15, 91/15, 102/15 i 104/16),
78. Zakon o državljanstvu Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 34/16),
79. Zakon o dobrovoljnim mirovinskim fondovima („Službene novine FBiH“, broj: 104/16),
80. Zakon o finansijskom poslovanju („Službene novine Federacije BiH“, broj: 48/16),
81. Zakon o plaćama i naknadama u organima vlasti Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, br. 45/10, 111/12 i 20/17),
82. Zakon o Jedinstvenom registru korisnika gotovinskih naknada na koje se ne uplaćuju doprinosi („Službene novine Federacije BiH“, broj: 25/17),
83. Zakon o osiguranju („Službene novine Federacije BiH“, broj: 23/17),
84. Zakon o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 32/17).

OSTALI ZAKONI I PROPISI U BOSNI I HERCEGOVINI

1. Zakon o Centralnoj banci BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 1/97, 29/02, 8/03, 13/03, 14/03, 9/05, 76/06 i 32/07),
2. Zakon o zaštiti potrošača u BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 25/06),
3. Zakon o nadzoru nad tržištem u BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 45/04, 44/07 i 102/09),
4. Zakon o konkurenciji („Službene glasnik BiH“, br. 48/05, 76/07 i 80/09),
5. Zakon o politici direktnih stranih ulaganja u BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 4/98, 17/98, 13/03, i 48/10),
6. Zakon o zaštiti osobnih podataka („Službeni glasnik BiH“, br. 49/06, 76/11 i 89/11-ispr.),
7. Zakon o zaštiti tajnih podataka („Službeni glasnik BiH“, br. 54/05 i 12/09),
8. Zakon o elektroničkom potpisu („Službeni glasnik BiH“, broj: 91/06),
9. Odluka o osnovama upotrebe elektroničkog potpisa i pružanja usluga ovjeravanja („Službeni glasnik BiH“, broj: 21/09),
10. Zakon o klasifikaciji djelatnosti u BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 76/06, 100/08 i 32/10),
11. Zakon o državnoj službi u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 12/02, 19/02, 8/03, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/07, 43/09, 8/10, 40/12 i 93/17),
12. Zakon o radu u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 26/04, 7/05, 48/05, 60/10, 32/13 i 93/17),
13. Zakon o zaduživanju, dugu i jamstvima Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, br. 52/05, 103/09 i 90/16),
14. Zakon o plaćama i naknadama u institucijama BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 50/08, 35/09, 75/09, 32/12, 42/12, 50/12, 32/13, 87/13, 75/15, 88/15, 16/16, 94/16 i 72/17),
15. Zakon o izmirenju obveza po osnovi računa stare devizne štednje („Službeni glasnik BiH“, br. 28/06, 76/06, 72/07 i 97/11, 100/13),
16. Zakon o računovodstvu i reviziji BiH ("Službeni glasnik BiH", broj: 42/04),
17. Zakon o utvrđivanju i načinu izmirenja unutarnjeg duga BiH ("Službeni glasnik BiH", broj: 44/04),
18. Okvirni zakon o zalozima ("Službeni glasnik BiH", br. 28/04 i 54/04),
19. Zakon o porezu na dodanu vrijednost ("Službeni glasnik BiH", br. 9/05, 35/05, 100/08 i 33/17),
20. Zakon o javnim nabavama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 39/14),
21. Zakon o carinskoj tarifi ("Službeni glasnik BiH", broj: 58/12),

22. Zakon o carinskim prekršajima BiH ("Službeni glasnik BiH", broj: 88/05),
23. Zakon o patentu ("Službeni glasnik BiH", broj: 53/10),
24. Zakon o slobodi pristupa informacijama u BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 28/00, 45/06, 102/09 i 62/11, 100/13),
25. Zakon o jedinstvenom matičnom broju ("Službeni glasnik BiH", br. 32/01, 63/08 i 103/11),
26. Zakon o udrugama i fondacijama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 32/01, 42/03, 63/08, 76/11 i 94/16),
27. Zakon o ministarstvima i drugim organima uprave BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 5/03, 42/03, 26/04, 42/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09, 103/09, 87/12, 6/13, 19/16 i 83/17),
28. Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 18/05, 29/06, 85/06, 32/07, 41/07, 74/07, 99/07 i 58/08),
29. Zakon o upotrebi i zaštiti naziva BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/04, 50/08 i 76/11),
30. Zakon o fiskalnom vijeću u BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 63/08),
31. Zakon o riznici institucija BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 27/00 i 50/08),
32. Zakon o uplatama na Jedinstveni račun i raspodjeli prihoda ("Službeni glasnik BiH", br. 55/04, 34/07, 49/09 i 91/17),
33. Zakon o sustavu neizravnog oporezivanja u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 44/03, 52/04, 34/07, 4/08, 49/09, 32/13 i 91/17),
34. Zakon o postupku medijacije ("Službeni glasnik BiH", broj: 37/04),
35. Zakon o prijenosu poslovanja medijacije na udruženje medijatora ("Službeni glasnik BiH", broj: 52/05),
36. Zakon o trošarinama u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 49/09, 49/14, 60/14 i 91/17)
37. Zakon o postupku prisilne naplate neizravnih poreza ("Službeni glasnik BiH", br. 89/05 i 62/11),
38. Zakon o prekršajima ("Službeni glasnik BiH", br. 41/07, 18/12 i 36/14),
39. Zakon o sudu BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 49/09-prečišćeni tekst, 74/09-ispr. i 97/09),
40. Zakon o visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 35/02, 39/03, 42/03, 10/04, 25/04, 93/05, 32/07 i 48/07),
41. Zakon o tužiteljstvu BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 49/09-prečišćeni tekst i 97/09),
42. Zakon o upravnom postupku ("Službeni glasnik BiH", br. 29/02, 12/04, 88/07 i 93/09, 41/13 i 53/16),
43. Zakon o upravnim sporovima BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 19/02, 88/07, 83/08 i 74/10),
44. Zakon o parničnom postupku pred Sudom BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 36/04 i 84/07 i 58/13 i 94/16),
45. Zakon o izvršnom postupku pred sudom BiH ("Službeni glasnik BiH", broj: 18/03),
46. Zakon o upravi ("Službeni glasnik BiH", br. 32/02, 102/09 i 72/17),
47. Zakon o privremenom odgađanju od izvršenja potraživanja po osnovi izvršnih odluka na teret proračuna institucija BiH i međunarodnih obveza BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 43/03 i 43/04),
48. Kazneni Zakon BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07, 8/10 i 47/14),
49. Zakon o kaznenom postupku BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09 i 93/09, 72/13),
50. Zakon o sukobu interesa u institucijama vlasti BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 13/02, 16/02, 14/03, 12/04, 63/08 i 18/12, 87/13 i 41/16),
51. Zakon o arhivskoj građi i arhivu BiH ("Službeni glasnik BiH", broj: 16/01),
52. Zakon o zabrani diskriminacije („Službeni glasnik BiH“, br. 59/09 i 66/16),
53. Zakon o azilu („Službeni glasnik BiH“, broj: 11/16),
54. Zakon o izvršenju kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera („Službeni glasnik BiH“, broj: 22/16 – pročišćen tekst),
55. Zakon o državljanstvu BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 22/16 – pročišćen tekst),
56. Zakon o štrajku zaposlenih u institucijama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 41/16)
57. Zakon o pružanju besplatne pravne pomoći ("Službeni glasnik BiH", broj: 83/16).

Prilog 2 - Osnovni podaci o bankama u Federaciji BiH

Br.	BANKA	Adresa		Telefon	Predsjednik uprave
1.	ADDIKO BANK d.d. - SARAJEVO	Sarajevo	Trg solidarnosti br. 12	033/755-867, 755-755 fax: 755-790	SANELA PAŠIĆ
2.	ASA BANKA d.d. - SARAJEVO	Sarajevo	Trg međunarodnog prijateljstva 25	033/586-870, fax: 586-880	SAMIR MUSTAFIĆ
3.	BOSNA BANK INTERNATIONAL d.d. - SARAJEVO	Sarajevo	Trg djece Sarajeva bb	033/275-100, fax:203-122	AMER BUKVIĆ
4.	INTESA SANPAOLO BANKA d.d. BOSNA I HERCEGOVINA	Sarajevo	Obala Kulina bana 9a	033/497-555, 497-500 fax:497-589	ALMIR KRKALIĆ
5.	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA d.d. V.KLADUŠA	V.Kladuša	Tone Hrovata bb	037/771-253, fax: 037/772- 416	HASAN PORČIĆ
6.	NLB BANKA d.d. - SARAJEVO	Sarajevo	Džidžikovac 1	033/720-300, fax:035/302- 802	LIDIJA ŽIGIĆ
7.	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO d.d. - SARAJEVO	Sarajevo	Obala Kulina bana 18	033/278-520, fax:278-550	HAMID PRŠEŠ
8.	PROCREDIT BANK d.d. - SARAJEVO	Sarajevo	Franca Lehara bb	033/250-950, fax:250-971	EDIN HRNJICA
9.	RAIFFEISEN BANK d.d. BiH - SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne bb	033/755-010, fax: 213-851	KARLHEINZ DOBNIGG
10.	SBERBANK BH d.d. - SARAJEVO	Sarajevo	Fra Anđela Zvizdovića 1	033/954-702, fax:263-832	EDIN KARABEG
11.	SPARKASSE BANK d.d. BOSNA I HERCEGOVINA- SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne br. 7	033/280-300, fax:280-230	SANEL KUSTURICA
12.	UNICREDIT BANK d.d. - MOSTAR	Mostar	Kardinala Stepinca bb	036/312-112, fax:356-227	DALIBOR ĆUBELA
13.	UNION BANKA d.d. - SARAJEVO	Sarajevo	Dubrovačka 6	033/561-000, fax: 201-567	VEDRAN HADŽIAHMETOVIĆ
14.	VAKUFСКА BANKA d.d. - SARAJEVO	Sarajevo	M. Tita 13	033/280-100, fax: 663-399	EMIR BEKTEŠEVIĆ
15.	ZIRAATBANK BH d.d. - SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne 47c	033/955-000, fax: 525-701	ALI RIZA AKBAŞ

Prilog 3 - Podaci o zaposlenim u bankama u Federaciji BiH

R.br.	BANKA	31.12.2015.	31.12.2016.	31.12.2017.
1	ADDIKO BANK d.d. - SARAJEVO	490	435	390
2	ASA BANKA d.d. - SARAJEVO	125	211	211
3	BOSNA BANK INTERNATIONAL d.d. - SARAJEVO	341	371	399
4	INTESA SANPAOLO BANKA d.d. BOSNA I HERCEGOVINA	537	561	567
5	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA d.d. V.KLADUŠA	77	77	77
6	MOJA BANKA d.d. - SARAJEVO	133		
7	NLB BANKA d.d. - SARAJEVO	424	444	459
8	PRIVREDNA BANKA d.d - SARAJEVO	142		
9	PRIVREDNA BANKA d.d - SARAJEVO	66	139	158
10	PROCREDIT BANK d.d. - SARAJEVO	248	206	167
11	RAIFFEISEN BANK d.d. BiH - SARAJEVO	1.355	1.312	1.320
12	SBERBANK BH d.d. - SARAJEVO	420	425	440
13	SPARKASSE BANK d.d. BOSNA I HERCEGOVINA- SARAJEVO	471	521	528
14	UNICREDIT BANK d.d. - MOSTAR	1.208	1.225	1.260
15	UNION BANKA d.d. - SARAJEVO	181	192	192
16	VAKUFСКА BANKA d.d. - SARAJEVO	200	197	161
17	ZIRAATBANK BH d.d. - SARAJEVO	265	299	326
	UKUPNO	6.683	6.615	6.655

Prilog 4 - Bilanca stanja banaka u Federaciji BiH po shemi FBA (aktivna podbilanca)

-u 000 KM-

R.br	O P I S	31.12.2015.	31.12.2016.	31.12.2017.
A K T I V A				
1.	Novčana sredstva i računi depozita kod depozitnih institucija	4.857.483	5.204.564	5.794.664
1a	Gotov novac i nekamatonosni računi depozita	1.058.837	2.418.582	2.654.978
1b	Kamatonosni računi depozita	3.798.646	2.785.982	3.139.686
2.	Vrijednosni papiri za trgovanje	882.829	1.075.588	1.092.254
3.	Plasmani drugim bankama	78.420	96.569	350.980
4.	Kreditni, potraživanja po poslovima leasinga i dospjela potraživanja	11.610.744	12.270.228	13.178.860
4a	Kreditni	10.424.207	11.078.689	12.012.214
4b	Potraživanja po poslovima leasinga	36	29	98.617
4c	Dospjela potraživanja po kreditima i poslovima leasinga	1.186.501	1.191.510	1.068.029
5.	Vrijednosni papiri koji se drže do dospelja	167.377	150.575	136.178
6.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	482.817	488.711	480.500
7.	Ostale nekretnine	34.077	42.266	49.441
8.	Investicije u nekonsolidirana povezana poduzeća	22.114	22.999	18.401
9.	Ostala aktiva	265.171	282.742	332.157
10.	MINUS: Ispravke vrijednosti	1.239.307	1.252.208	1.223.584
10a	Ispravke vrijednosti na stavke pozicije 4. Aktive	1.181.736	1.193.721	1.166.804
10b	Ispravke vrijednosti na pozicije Aktive osim pozicije 4.	57.571	58.487	56.780
11.	UKUPNA AKTIVA	17.161.725	18.382.034	20.209.851
O B V E Z E				
12.	Depoziti	13.098.983	14.176.274	15.814.723
12a	Kamatonosni depoziti	9.935.353	10.312.971	11.358.832
12b	Nekamatonosni depoziti	3.163.630	3.863.303	4.455.891
13.	Uzete pozajmice - dospjele obveze	150	150	150
13a	Stanje dospjelih, a neisplaćenih obveza	0	0	0
13b	Stanje neizmirenih - pozvanih za plaćanje izvanbilančnih obveza	150	150	150
14.	Uzete pozajmice od drugih banaka	0	0	0
15.	Obveze prema vladi	0	0	0
16.	Obveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	904.050	848.001	835.667
16a	s preostalim rokom dospelja do jedne godine	161.356	231.260	184.551
16b	s preostalim rokom dospelja preko jedne godine	742.694	616.741	651.116
17.	Subordinirani dugovi i subordinirane obveznice	119.835	119.678	129.299
18.	Ostale obveze	468.719	529.811	564.963
19.	UKUPNE OBVEZE	14.591.737	15.673.914	17.344.802
K A P I T A L				
20.	Trajne prioritetne dionice	11.709	8.828	14.828
21.	Obične dionice	1.155.783	1.207.049	1.210.961
22.	Emisioni ažio	132.667	138.786	137.290
22a	na trajne prioritetne dionice	88	88	88
22b	na obične dionice	132.579	138.698	137.202
23.	Neraspoređena dobit i rezerve kapitala	836.609	864.475	946.263
24.	Tečajne razlike	0	0	0
25.	Ostali kapital	117.486	173.248	239.973
26.	Rezerve za kreditne gubitke formirane iz dobiti	315.734	315.734	315.734
27.	UKUPNI KAPITAL (20. do 25.)	2.569.988	2.708.120	2.865.049
28.	UKUPNE OBVEZE I KAPITAL (19 +26)	17.161.725	18.382.034	20.209.851
PASIVNA I NEUTRALNA PODBILANCA		713.765	718.625	700.018
	UKUPNO	17.875.490	19.100.659	20.909.869

Prilog 5 - Pregled aktive, kredita, depozita i finansijskog rezultata banaka

-u 000 KM-

R. br.	BANKA	Aktiva		Kredit		Depoziti		Financijski rezultat
		Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	Iznos
1.	ADDIKO BANK d.d. - SARAJEVO	893.764	4,4%	607.143	4,6%	646.497	4,1%	5.249
2.	ASA BANKA d.d. - SARAJEVO	484.487	2,4%	321.373	2,4%	399.207	2,5%	-3.178
3.	BOSNA BANK INTERNATIONAL d.d. - SARAJEVO	917.427	4,5%	611.201	4,6%	654.807	4,2%	8.615
4.	INTESA SANPAOLO BANKA d.d. BOSNA I HERCEGOVINA	1.875.793	9,3%	1.344.411	10,2%	1.364.551	8,7%	24.910
5.	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA d.d. V.KLADUŠA	99.839	0,5%	52.314	0,4%	70.239	0,5%	1.419
6.	NLB BANKA d.d. - SARAJEVO	1.044.031	5,2%	723.664	5,5%	840.778	5,3%	15.186
7.	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO d.d. - SARAJEVO	365.729	1,8%	276.668	2,1%	263.895	1,7%	352
8.	PROCREDIT BANK d.d. - SARAJEVO	446.189	2,2%	346.058	2,6%	242.290	1,5%	-4.110
9.	RAIFFEISEN BANK d.d. BiH - SARAJEVO	4.154.853	20,6%	2.408.240	18,3%	3.368.311	21,3%	72.620
10.	SBERBANK BH d.d. - SARAJEVO	1.338.539	6,6%	975.554	7,4%	1.096.585	6,9%	5.770
11.	SPARKASSE BANK d.d. BOSNA I HERCEGOVINA- SARAJEVO	1.347.764	6,7%	963.660	7,3%	1.081.661	6,8%	19.842
12.	UNICREDIT BANK d.d. - MOSTAR	5.249.952	26,0%	3.368.178	25,6%	4.241.733	26,8%	89.531
13.	UNION BANKA d.d. - SARAJEVO	654.373	3,2%	182.308	1,4%	585.659	3,7%	1.003
14.	VAKUFСКА BANKA d.d. - SARAJEVO	316.731	1,6%	205.215	1,6%	272.335	1,7%	144
15.	ZIRAATBANK BH d.d.- SARAJEVO	1.020.380	5,0%	792.873	6,0%	686.175	4,3%	2.620
	UKUPNO	20.209.851	100%	13.178.860	100%	15.814.723	100%	239.973

Prilog 6 - Izvješće o stanju i adekvatnosti kapitala banaka u Federaciji BiH

- AKTIVNA BILANCA -

-u 000 KM-

R.br	O P I S	31.12.2015.	31.12.2016.	31.12.2017.
OSNOVNI KAPITAL BANKE				
1.a.	Dionički kapital, rezerve i dobit			
1.1.	Dionički kapital iz osnove nominalnog iznosa običnih i trajnih prioriternih nekumulativnih dionica izdanih po osnovi novčanih uplata u dionički kapital	1.151.971	1.203.237	1.213.318
1.2.	Dionički kapital iz osnove nominalnog iznosa običnih i trajnih prioriternih nekumulativnih dionica izdanih po osnovi uloženi stvari i prava u dionički kapital	12.431	12.431	12.262
1.3.	Iznos emisionih ažia ostvarenih pri uplati dionica	132.667	138.786	137.290
1.4.	Opće zakonske rezerve (rezerve propisane zakonom)	163.794	143.166	157.513
1.5.	Ostale rezerve formirane iz dobiti nakon oporez. na temelju odluke skupštine banke	427.706	529.121	635.732
1.6.	Zadržana, neraspodijeljena dobit iz prethodnih godina i dobit tekuće godine	122.065	141.073	165.343
1.a.	UKUPNO (od 1.1 do 1.6)	2.010.634	2.167.814	2.321.458
1.b.	Odbitne stavke od 1.a			
1.7.	Nepokriveni gubici preneseni iz prethodnih godina	28.371	16.690	47.879
1.8.	Gubitak iz tekuće godine	102.108	42.314	7.288
1.9.	Knjigovodstvena vrijednost vlastitih (trezorskih) dionica u posjedu banke	102	3.034	81
1.10.	Iznos nematerijalne imovine u skladu s primjenjivim računovodstvenim okvirom	49.837	47.315	49.963
1.11.	Iznos odloženih poreznih sredstava	1.641	1.881	1.494
1.12.	Iznos negat. revalorizacijskih rezervi po osnovi efekata promj. fer vrijed. imovine	1.696	1.063	1.446
1.b.	UKUPNO (od 1.7. do 1.10)	183.755	112.297	108.151
1.	IZNOS TEMELJNOG KAPITALA: (1.a. - 1.b.)	1.826.879	2.055.517	2.213.307
DOPUNSKI KAPITAL BANKE				
2.1.	Dionički kapital iz osnove nominalnog iznosa trajnih priorit. kumul. dionica izdanih po osnovi novčanih uplata u dionički kapital	3.090	209	209
2.2.	Dionički kapital iz osnove nominalnog iznosa trajnih priorit. kumul. dionica izdanih po osnovi uloženi stvari i prava u dionički kapital	0	0	0
2.3.	Iznos općih rezervi za pokriće kreditnih gubitaka za aktivu banke procijenjenu kao kategorija A - Dobra aktiva	208.619	170.420	186.830
2.4.	Iznos pozit. revalorizacijskih rezervi po osnovi efekata promj. fer vrijedn. imovine	9.735	9.741	13.037
2.5.	Iznos dobiti za koju je FBA izdala rješenje o privremenoj obustavi raspodjele	0	0	0
2.6.	Iznos subordiniranih dugova	107.918	103.122	104.733
2.7.	Iznos hibridnih odnosno konvertibilnih stavki - instrumenata kapitala	0	0	0
2.8.	Iznos ostalih instrumenata kapitala	1.422	1.425	1.428
2.	IZNOS DOPUNSKOG KAPITALA: (od 2.1 do 2.8)	330.784	284.917	306.237
ODBITNE STAVKE OD KAPITALA BANKE				
3.1.	Dio uloženog dioničkog kapitala koji po ocjeni FBA predstavlja primljenu, a precijenjenu vrijednost	0	0	0
3.2.	Ulozi (investicije) banke u kapital drugih pravnih osoba koji prelazi 5% visine Temelnog kapitala banke	1.007	0	0
3.3.	Potraživanja od dionič. koji posjed. značajno glasačko pravo u banci odobrena od banke suprotno odredbama Zakona, propisa FBA i poslovne politike banke	755	0	0
3.4.	Velika izlaganja banke kreditnom riziku prema dioničarima sa značajnim glasačkim pravom u banci izvršena bez prethodne suglasnosti FBA	0	0	0
3.5.	Iznos nedostajućih rezervi za kreditne gubitke po regulatornom zahtjevu	204.559	200.035	198.380
3.	IZNOS ODBITNIH STAVKI OD KAPITALA BANKE: (od 3.1 do 3.5.)	206.321	200.035	198.380
A.	IZNOS NETO KAPITALA BANKE(1+2-3)	1.951.342	2.140.399	2.321.164
B.	RIZIK AKTIVE BILANCE I IZVANBILANCE	11.918.650	12.667.026	13.904.675
C.	POR (PONDERIRANI OPERATIVNI RIZIK)	976.734	1.001.018	1.042.691
D.	PTR (PONDERIRANI TRŽIŠNI RIZIK)	0	0	0
E.	UKUPAN RIZIK AKTIVE (B + C+D)	12.895.384	13.668.044	14.947.366
F.	STOPA NETO-KAPITALA (A/E) (% I dec.)	15,1%	15,7%	15,5%

Prilog 7 - Klasifikacija aktive bilance i izvanbilančnih rizičnih stavki

– KLASIFIKACIJA STAVKI AKTIVE BILANCE –

-u 000 KM-

R. br.	STAVKE AKTIVE BILANCE	KLASIFIKACIJA					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Kratkoročni krediti	2.338.097	203.513	4.396	6.845	2.947	2.555.798
2.	Dugoročni krediti	8.683.481	595.153	146.233	82.114	16.053	9.523.034
3.	Ostali plasmani	397.693	539	11	76	2.265	400.584
4.	Obračunata kamata i naknada	36.056	3.842	1.529	2.900	22.567	66.894
5.	Dospjela potraživanja	35.866	16.821	9.212	199.236	775.814	1.036.949
6.	Potraživanja po plaćenim garancijama	0	0	0	2.336	28.744	31.080
7.	Ostala bilančna aktiva koja se klasificira	767.234	5.176	763	1.248	40.075	814.496
8.	UKUPNA BILANČNA AKTIVA KOJA SE KLASIFICIRA (zbroj pozicija od 1. do 7. - osnovica za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke)	12.258.427	825.044	162.144	294.755	888.465	14.428.835
9.	OBRAČUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO BILANČNOJ AKTIVI	241.809	69.578	43.943	174.426	888.464	1.418.220
10.	ISPRAVKA VRIJEDNOSTI BILANČNE AKTIVE	175.179	45.698	73.640	167.141	761.924	1.223.582
11.	POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO BILANČNOJ AKTIVI	132.141	49.375	5.651	42.700	126.158	356.025
12.	FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO BILANČNOJ AKTIVI	94.092	32.932	19.498	79.011	53.521	279.054
13.	NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERV IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO BILANČNOJ AKTIVI						188.845
14.	BILANČNA AKTIVA KOJA SE NE KLASIFICIRA (bruto knjigovod. vrijednost)						7.004.600
15.	UKUPNA BILANČNA AKTIVA (bruto knjigovodstvena vrijednost)						21.433.435

PREGLED AKTIVE BILANCE KOJA SE NE KLASIFICIRA I IZNOSA PLASMANA OSIGURANIH NOVČANIM DEPOZITOM

14.a	Gotovina u blagajni i trezoru i novčana sredstva na računu kod Centralne banke BiH, zlato i drugi plemeniti metali	4.602.404
14.b	Sredstva po viđenju i oročena sredstva do mjesec dana na računima kod banaka s utvrđenim investicijskim rejtingom	957.981
14.c	Materijalna i nematerijalna imovina	507.644
14.d	Stečena finansijska i materijalna aktiva u procesu naplate potraživanja tijekom godinu dana od dana stjecanja	4.601
14.e	Vlastite (trezorske) dionice	0
14.f	Potraživanja za više uplaćene porezne obveze	23.971
14.g	Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju	111.419
14.h	Potraživanja od Vlade BiH, Vlade Federacije BiH i Vlade RS, vrijednosni papiri emitirani od strane Vlade BiH, Vlade Federacije BiH i Vlade RS i potraživanja osigurana njihovim bezuvjetnim garancijama plativim na prvi poziv	796.580
	UKUPNO pozicija 14	7.004.600
8a.	Iznos plasmana osiguranih novčanim depozitima	168.006

Prilog 7a - Klasifikacija aktive bilance i izvanbilančnih rizičnih stavki

– KLASIFIKACIJA IZVANBILANČNIH STAVKI –

-u 000 KM-

R. br.	IZVANBILANČNE STAVKE	KLASIFIKACIJA					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Plative garancije	374.487	35.217	3.305	537	90	413.636
2.	Činidbene garancije	620.709	64.595	243	6.200	482	692.229
3.	Nepokriveni akreditivi	44.170	274				44.444
4.	Neopozivo odobreni a neiskorišteni krediti	1.734.320	107.199	316	106	218	1.842.159
5.	Ostale potencijalne obveze banke	19.071	44	448		38	19.601
6.	UKUPNE IZVANBILANČNE STAVKE KOJE SE KLASIFICIRAJU (zbroj pozicija od 1. do 5. - osnovica za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke	2.792.757	207.329	4.312	6.843	828	3.012.069
7.	OBRAČUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO IZVANBILANČNIM STAVKAMA	54.884	13.122	1.543	3.878	828	74.255
8.	REZERVIRANJA PO GUBICIMA ZA IZVANBILANČNE STAVKE	29.226	1.501	2.760	4.780	428	38.695
9.	POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO IZVANBILANČNIM STAVKAMA	33.258	12.020	49	887	401	46.615
10.	FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO IZVANBIL. STAVKAMA	24.183	10.460	529	1.341	167	36.680
11.	NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERV IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO IZVANBILANČNIM STAVKAMA						13.662
12.	IZVANBILANČNE STAVKE KOJE SE NE KLASIFICIRAJU						478.020
13.	UKUPNE IZVANBILANČNE STAVKE						3.490.089
6a.	Iznos potencijalnih obveza osiguranih novčanim depozitom						48.569
6b.	Iznos odobrenih a neiskorištenih kredita s klauzulom o bezuvjetnom otkazivanju						498.178

Prilog 8 – Račun dobiti i gubitka banaka u Federaciji BiH po shemi FBA

- u 000 KM-

R.br	O P I S	31.12.2015.	31.12.2016.	31.12.2017.
1.	PRIHODI I RASHODI PO KAMATAMA			
a)	Prihodi od kamata i slični prihodi			
1)	Kamatonosni računi depozita kod depozitnih institucija	1.574	1.877	2.653
2)	Plasmani drugim bankama	1.693	1.599	1.481
3)	Kredit i poslovi leasinga	689.317	671.168	669.651
4)	Vrijednosni papiri koji se drže do dospjeća	6.393	5.467	3.260
5)	Vlasnički vrijednosni papiri	49	35	812
6)	Potraživanja po plaćenim izvanbilančnim obvezama	3	3	3
7)	Ostali prihodi od kamata i slični prihodi	67.095	72.007	76.688
8)	UKUPNI PRIHODI OD KAMATA I SLIČNI PRIHODI	766.124	752.156	754.548
b)	Rashodi po kamatama i slični rashodi			
1)	Depoziti	172.146	142.618	124.706
2)	Uzete pozajmice od drugih banaka	0	0	0
3)	Uzete pozajmice - dospjele obveze	0	0	0
4)	Obveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	14.823	11.410	10.846
5)	Subordinirani dugovi i subordinirane obveznice	7.834	7.352	7.895
6)	Ostali rashodi po kamatama i slični rashodi	1.827	3.767	6.538
7)	UKUPNI RASHODI PO KAMATAMA I SLIČNI RASHODI	196.630	165.147	149.985
c)	NETO KAMATA I SLIČNI PRIHODI	569.494	587.009	604.563
2.	OPERATIVNI PRIHODI			
a)	Prihodi iz poslovanja s devizama	49.261	51.471	53.539
b)	Naknade po kreditima	8.376	9.738	11.710
c)	Naknade po izvanbilančnim poslovima	24.334	22.813	21.759
d)	Naknade za izvršene usluge	223.395	243.028	269.292
e)	Prihod iz poslova trgovanja	290	368	438
f)	Ostali operativni prihodi	42.305	54.811	64.802
g)	UKUPNI OPERATIVNI PRIHODI a) do f)	347.961	382.229	421.540
3.	NEKAMATNI RASHODI			
a)	Poslovni i izravni rashodi			
1)	Trošk.ispr.vrijed. riz.aktive, rezerviranja za potenc.obveze i ost.vrijed.usklad	157.747	111.305	112.074
2)	Ostali poslovni i izravni troškovi	89.577	98.593	114.096
3)	UKUPNI POSLOVNI I IZRAVNI RASHODI 1) + 2)	247.324	209.898	226.170
b)	Operativni rashodi			
1)	Troškovi plaća i doprinosa	248.495	243.892	248.113
2)	Troškovi poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režija	159.665	154.963	157.670
3)	Ostali operativni troškovi	117.274	158.184	121.689
4)	UKUPNI OPERATIVNI RASHODI 1) do 3)	525.434	557.039	527.472
c)	UKUPNI NEKAMATNI RASHODI	772.758	766.937	753.642
4.	DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA	245.939	240.952	279.658
5.	GUBITAK	101.242	38.651	7.197
6.	POREZI	26.567	28.772	32.452
7.	DOBIT PO OSNOVI POVEĆANJA ODLOŽENIH POREZNIH SREDSTAVA I SMANJENJE ODLOŽENIH POREZNIH OBVEZA	309	386	712
8.	GUBITAK PO OSNOVI SMANJENJA ODLOŽENIH POREZNIH SREDSTAVA I POVEĆANJE ODLOŽENIH POREZNIH OBVEZA	953	667	748
9.	NETO-DOBIT 4. - 6.	219.594	211.753	247.261
10.	NETO-GUBITAK 4. - 6.	102.108	38.505	7.288
11.	FINANCIJSKI REZULTAT 9.-10.	117.486	173.248	239.973

PRILOZI ZA MIKROKREDITNI SUSTAV

Prilog 9 - Podzakonski akti FBA za poslovanje MKO

Odluke FBA za poslovanje MKO	Službene novine Federacije BiH
1. Odluka o uvjetima i postupku za izdavanje dozvole za rad mikrokreditnoj fondaciji nastaloj promjenom oblika mikrokreditne organizacije	27/07
2. Odluka o uvjetima i postupku izdavanja i oduzimanja dozvole za rad i drugih suglasnosti mikrokreditnim organizacijama	27/07 i 46/11
3. Odluka o nadzoru poslovanja mikrokreditnih organizacija	27/07
4. Odluka o obliku i sadržaju izvješća koje mikrokreditne organizacije dostavljaju Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine i rokovima izvješćivanja	27/07, 110/12 i 15/13
5. Odluka o visini i načinu formiranja i održavanju rezervi za pokriće kreditnih gubitaka mikrokreditnih organizacija	27/07
6. Odluka o ostalim općim uvjetima za poslovanje mikrokreditne organizacije	27/07
7. Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite	81/17
8. Odluka o uvjetima i postupku za izdavanje dozvole za rad i suglasnosti za stjecanje vlasničkih udjela ulaganjem i prijenosom imovine mikrokreditne fondacije	27/07
9. Odluka o naknadama koje se za rad mikrokreditne organizacije plaćaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH	46/11
10. Odluka o minimalnim standardima mikrokreditnih organizacija na sprječavanju pranja novca i financiranju terorističkih aktivnosti	48/12
11. Odluka o uvjetima i načinu postupanja banke, mikrokreditne organizacije i leasing društva po prigovoru klijenta	81/17
12. Odluka o minimalnim standardima za dokumentiranje kreditnih aktivnosti mikrokreditnih organizacija i procjenu kreditne sposobnosti	23/14
13. Odluka o uvjetima i načinu postupanja po zahtjevu žiranta za oslobađanje od obveze jamstva	23/14 i 62/14
14. Odluka o minimalnim zahtjevima u pogledu sadržaja, razumljivosti i dostupnosti općih i posebnih uvjeta poslovanja davatelja financijskih usluga	62/14

Upute FBA za poslovanje MKO

1. Uputa za primjenu Odluke o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite;
2. Uputa za izračunavanje ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope;
3. Uputa za izračunavanje prilagođenog povrata na aktivu;
4. Uputa za izračunavanje pokazatelja operativne efikasnosti;
5. Uputa za izradu izvješća mikrokreditnih organizacija.

Prilog 10 - Osnovni podaci o MKO

Rb	Naziv mikrokreditne organizacije	Adresa i sjedište	Direktor	Tel/Fax	E-mail i Web	31.12.2017. godine			
						Iznos aktive u 000 KM	Iznos kapitala u 000 KM	Broj zaposl.	Broj org. djelova
1.	MKD "EKI" d.o.o. Sarajevo	ul. Džemala Bijedića 129 71 000 SARAJEVO	v.d. Alma Delić	033/ 754-380, 754-388 fax	alma.delic@eki.ba www.eki.ba	107.338	33.826	183	75
2.	MKF "EKI" Sarajevo	ul. Džemala Bijedića 129, 71 000 SARAJEVO	v.d. Sadina Bina	033/ 754-380, 754-388 fax	sadina.bina@eki.ba www.eki.ba	104.851	68.385	271	71
3.	MKF "LIDER" Sarajevo	ul. Turhanija 2 71 000 SARAJEVO	Džavid Sejfović	033/ 250-580, 250-581 fax	dzavids@lider.ba www.lider.ba	17.993	10.964	66	16
4.	"LOK MKF" Sarajevo	ul. Skenderija 13 71 000 SARAJEVO	Elma Čardaklija - Bašić	033/ 564-200, 564-201 fax	central.office@lok.ba www.lok.ba	15.171	2.724	90	22
5.	MKF "MELAHA" Sarajevo	ul. Hamdije Kreševljakovića 59 71 000 SARAJEVO	Jakob Finci	033/ 205-737 tel/fax	info@melaha.ba www.melaha.ba	1.281	516	6	0
6.	MKF "MI- BOSPO" Tuzla	ul. Bosne srebrene bb 75 000 TUZLA	Nejira Nalić	035/ 270-283, 252-448 fax	mi-bospo@mi-bospo.org www.mi-bospo.org	58.988	22.178	171	32
7.	MKF "MIKRA" Sarajevo	ul. Marka Marulića 2/VI 71 000 SARAJEVO	Sanin Čampara	033/ 616-162, 717-141 fax	mikra@mikra.ba www.mikra.ba	29.823	7.568	126	28
8.	MKF "MIKRO ALDI" Goražde	ul. Panorama bb 73 000 GORAŽDE	Ferida Softić	038/ 226-456, 221-004 fax	info@mikroaldi.org www.mikroaldi.org	6.376	4.779	26	8
9.	"PARTNER MKF" Tuzla	ul. 15. maja bb 75 000 TUZLA	Senad Sinanović	035/ 300-250, 300-269 fax	partner@partner.ba www.partner.ba	133.534	76.857	287	60
10.	"PRVA ISLAMSKA MKF" Sarajevo	ul. Jukićeva 75 71 000 SARAJEVO	Edina Hadžimurtezić	033/ 666-233, 666-224 fax	info@mfi.ba	1.940	1.647	9	0
11.	MKF "SANI" Zenica	ul. Mehmedalije Tarabara 10 72 000 ZENICA	Sulejman Haračić	032/ 405-606 tel/fax	mikrosanizenica@yahoo.com	431	225	5	0
12.	MKF "SUNRISE" Sarajevo	ul. Zagrebačka 50 71 000 SARAJEVO	Samir Bajrović	033/ 727-350, 812-231 fax	sunrise@microsunrise.ba www.microsunrise.ba	49.201	25.391	159	44
UKUPNO						526.927	255.060	1.399	356

Prilog 11 - Bilanca stanja MKF

- u 000 KM -

Red. Broj	OPIS	31.12.2016.	%	31.12.2017.	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=5/3
AKTIVA						
1.	Novčana sredstva (1a+1b)	22.227	6	21.989	5	99
1a	Gotov novac i nekamatonosni računi depozita	11.698	3	9.516	2	81
1b	Kamatonosni računi depozita	10.529	3	12.473	3	118
2.	Plasmani bankama	733	0	1.210	0	165
3.	Kreditni	349.791		329.758		94
3a	Rezerve za kreditne gubitke	3.193		2.716		85
3b	Neto krediti (3-3a)	346.598	85	327.042	78	94
4.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	28.734	7	28.383	7	99
5.	Dugoročne investicije	3.061	1	33.061	8	1080
6.	Ostala aktiva	6.008	1	8.062	2	134
7.	Minus: rezerv. na ost. stavke aktive, osim kredita	182		158		87
8.	UKUPNO AKTIVA	407.179	100	419.589	100	103
PASIVA						
9.	Obveze po uzetim kratkoročnim kreditima	73.903	18	86.518	20	117
10.	Obveze po uzetim dugoročnim kreditima	105.905	26	90.622	22	86
11.	Ostale obveze	23.258	6	21.215	5	91
12.	UKUPNO OBVEZE	203.066	50	198.355	47	98
13.	Donirani kapital	45.851		45.851		100
14.	Temeljni kapital	3.820		3.820		100
15.	Višak prihoda nad rashodima	213.906		231.183		108
15a	za prethodne godine	199.850		214.123		107
15b	za tekuću godinu	14.056		17.060		121
16.	Manjak prihoda nad rashodima	61.308		61.352		100
16a	za prethodne godine	61.268		61.279		100
16b	za tekuću godinu	40		73		183
17.	Ostale rezerve	1.844		1.732		94
18.	UKUPNO KAPITAL	204.113	50	221.234	53	108
19.	UKUPNO PASIVA	407.179	100	419.589	100	103
IZVANBILANČNA EVIDENCIJA						
	- otpisani krediti	115.263		110.188		96
	- komisioni poslovi	367		366		100

Prilog 12 - Bilanca stanja MKD

- u 000 KM -

Red. Broj	OPIS	31.12.2016.	%	31.12.2017.	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=5/3
AKTIVA						
1.	Novčana sredstva (1a+1b)	4.496	14	24.841	23	553
1a	Gotov novac i nekamatonosni računi depozita	4.496	14	24.841	23	553
1b	Kamatonosni računi depozita	0	0	0	0	n/a
2.	Plasmani bankama	0	0	0	0	n/a
3.	Kreditni	28.081		81.396		290
3a	Rezerve za kreditne gubitke	176		542		308
3b	Neto krediti (3-3a)	27.905	85	80.854	75	290
4.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	115	0	430	1	374
5.	Dugoročne investicije	0	0	0	0	n/a
6.	Ostala aktiva	455	1	1.243	1	273
7.	Minus: rezervir. na ost. stavke aktive, osim kredita	9		30		333
8.	UKUPNO AKTIVA	32.962	100	107.338	100	326
PASIVA						
9.	Obveze po uzetim kratkoročnim kreditima	5.549	17	18.273	17	329
10.	Obveze po uzetim dugoročnim kreditima	22.551	68	50.583	47	224
11.	Ostale obveze	1.337	4	4.656	4	348
12.	UKUPNO OBVEZE	29.437	89	73.512	68	250
13.	Donirani kapital	0		0		n/a
14.	Temeljni kapital	600		30.600		5100
15.	Emisioni ažio	0		0		n/a
16.	Neraspoređena dobit (16a+16b)	1.016		1.317		130
16a	prethodnih godina	331		1.017		307
16b	tekuće godine	685		300		44
17.	Zakonske rezerve	1.909		1.909		100
18.	Ostale rezerve	0		0		n/a
19.	UKUPNO KAPITAL	3.525	11	33.826	32	960
20.	UKUPNO PASIVA	32.962	100	107.338	100	326
IZVANBILANČNA EVIDENCIJA						
	- otpisani krediti	220		420		191
	- komisioni poslovi	0		0		n/a

Prilog 13 - Pregled doniranih sredstava MKF

											000 KM	
Rb.	Naziv donator	MKF EKI Sarajevo	MKF LIDER Sarajevo	LOK MKF Sarajevo	MKF MELAHA Sarajevo	MKF MI-BOSPO Tuzla	MKF MIKRA Sarajevo	MKF MIKRO ALDI Gorazde	PARTNER MKF Tuzla	PRVA ISLAMSKA MKF	MKF SUNRISE Sarajevo	UKUPNO
Donacije za kreditni fond		6.326	5.891	4.639	0	3.354	4.070	804	16.561	2.265	1.940	45.850
1.	Mercy Corps								10.091			10.091
2.	USAID	3.046		543					3.046			6.635
3.	CHF-(SIDA, MEDI, HILP)		5.891									5.891
4.	LIP			1.479		947			675		1.214	4.315
5.	CRS						4.070					4.070
6.	UNHCR			1.198		479		200	1.229		613	3.719
7.	Islamic Relief WW, Predstavništvo Sarajevo									2.265		2.265
8.	UNDP	1.932		153					59			2.144
9.	UMCOR			637		377			317			1.331
10.	IRC					371			805			1.176
11.	SIDA Housing	1.080										1.080
12.	Women's World Banking					1.034						1.034
13.	PRM/USA State Department			577								577
14.	OXFAM							500				500
15.	EZE, Njemačka								339			339
16.	USDA Know-How Project	237										237
17.	Church World Service					146						146
18.	Ostalo	31		52				104			113	300
Donacije za osnovna sredstva		8	0	286	0	12	235	80	229	0	85	935
19.	Mercy Corps								229			229
20.	Unipromet						170					170
21.	Nedžad Beglerović			102								102
22.	NOVIB							80				80
23.	EBRD										75	75
24.	Ostalo	8		184		12	65				10	279
Donacije za operativne troškove		1.019	874	2.810	500	1.344	17	146	2.573	0	711	9.994
25.	LIP			1.515					201		711	2.427
26.	USAID					1.344			591			1.935
27.	CHF		874									874
28.	Mercy Corps								808			808
29.	SIDA Housing	748										748
30.	PM			556								556
31.	BCT			519								519
32.	JKPHD La Benevolencija				500							500
33.	KfW								498			498
34.	NBR			220								220
35.	UNHCR								176			176
36.	EFSE	26						1	115			142
37.	NOVIB							110				110
38.	EBRD	105							1			106
39.	IFC	104										104
40.	Ostalo	36					17	35	183			271
UKUPNO DONIRANI KAPITAL		7.353	6.765	7.735	500	4.710	4.322	1.030	19.363	2.265	2.736	56.779

Prilog 14 – Račun dobiti i gubitka MKF

- u 000 KM -

Red. Broj	OPIS	Za razdoblje 1.1. - 31.12.2016.	%	Za razdoblje 1.1. - 31.12.2017.	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=(5/3)
I.	FINANCIJSKI PRIHODI I RASHODI					
1.	Prihodi od kamata i slični prihodi					
1.1.	Kamata po kamatonosnim računima depozita kod depozitnih institucija	63	0	13	0	21
1.2.	Kamate na plasmane bankama	2	0	10	0	500
1.3.	Kamate na kredite	66.092	98	66.468	98	101
1.4.	Ostali finansijski prihod	1.204	2	1.425	2	118
1.5.	Ukupno prihodi od kamata i slični prihodi (1.1. do 1.4.)	67.361	100	67.916	100	101
2.	Rashodi po kamatama i slični rashodi					
2.1.	Kamate na pozajmljena sredstva	8.987	92	8.125	94	90
2.2.	Ostali finansijski rashodi	813	8	531	6	65
2.3.	Ukupno rashodi po kamatama i slični rashodi (2.1. do 2.2.)	9.800	100	8.656	100	88
3.	Neto finansijski prihodi (1.5. - 2.3.)	57.561		59.260		103
II.	OPERATIVNI PRIHODI I RASHODI					
4.	Operativni prihodi					
4.1.	Naknade za izvršene usluge	7.543	92	7.368	91	98
4.2.	Ostali operativni prihodi	661	8	768	9	116
4.3.	Ukupno operativni prihodi (4.1. do 4.2.)	8.204	100	8.136	100	99
5.	Operativni rashodi					
5.1.	Troškovi plaća i doprinosa	37.612	66	36.912	65	98
5.2.	Troškovi poslov. prostora, ostale fik. aktive i režije	10.839	19	10.999	19	101
5.3.	Ostali operativni troškovi	8.296	15	8.9939	16	108
5.4.	Ukupno operativni rashodi (5.1. do 5.3.)	56.747	100	56.850	100	100
6.	Troškovi rezerviranja za kreditne i druge gubitke	4.006		3.528		88
7.	Višak/manjak prihoda nad rashodima od redovnog poslovanja (3.+4.3.-5.4.-6.)	5.012		7.018		138
8.	Izvanredni prihodi	11.600		11.975		103
9.	Izvanredni rashodi	882		725		82
10.	Višak/manjak prihoda nad rashodima (7.+8.-9.)	15.730		18.268		116

Prilog 15 – Račun dobiti i gubitka MKD

- u 000 KM -

Red. Broj	OPIS	Za razdoblje 1.1. - 31.12.2016.	%	Za razdoblje 1.1. - 31.12.2017.	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=(5/3)
I.	FINANCIJSKI PRIHODI I RASHODI					
1.	Prihodi od kamata i slični prihodi					
1.1.	Kamata po kamatonosnim računima depozita kod depozitnih institucija	1	0	0	0	0
1.2.	Kamate na plasmane bankama	0	0	0	0	n/a
1.3.	Kamate na kredite	3.709	100	9.146	100	247
1.4.	Ostali financijski prihod	3	0	8	0	267
1.5.	Ukupno prihodi od kamata i slični prihodi (1.1. do 1.4.)	3.713	100	9.154	100	247
2.	Rashodi po kamatama i slični rashodi					
2.1.	Kamate na pozajmljena sredstva	1.295	96	2.459	95	190
2.2.	Ostali financijski rashodi	60	4	125	5	208
2.3.	Ukupno rashodi po kamatama i slični rashodi (2.1. do 2.2.)	1.355	100	2.584	100	191
3.	Neto financijski prihodi (1.5. - 2.3.)	2.358		6.570		279
II.	OPERATIVNI PRIHODI I RASHODI					
4.	Operativni prihodi					
4.1.	Naknade za izvršene usluge	254	91	723	92	285
4.2.	Ostali operativni prihodi	24	9	66	8	275
4.3.	Ukupno operativni prihodi (4.1. do 4.2.)	278	100	789	100	284
5.	Operativni rashodi					
5.1.	Troškovi plaća i doprinosa	1.185	76	3.745	67	316
5.2.	Troškovi poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režije	135	9	873	15	647
5.3.	Ostali operativni troškovi	233	15	987	18	424
5.4.	Ukupno operativni rashodi (5.1. do 5.3.)	1.553	100	5.605	100	361
6.	Troškovi rezerviranja za kreditne i druge gubitke	346		614		177
7.	DOBIT/GUBITAK OD REDOVNOG POSLOVANJA (3.+4.3.-5.4.-6.)	737		1.140		155
8.	Izvanredni prihodi	15		57		380
9.	Izvanredni rashodi	6		850		14.167
10.	DOBIT/GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA	746		347		47
11.	POREZ	61		47		77
12.	NETO DOBIT/GUBITAK	685		300		44

PRILOZI ZA LEASING SUSTAV

Prilog 16 - Podzakonski akti FBA za poslovanje leasing društava

Odluke FBA za poslovanje leasing društava	Službene novine Federacije BiH
1. Odluka o uvjetima i postupku za izdavanje i oduzimanje dozvole za obavljanje poslova leasinga	46/09 i 58/17
2. Odluka o uvjetima i postupku za izdavanje i oduzimanje suglasnosti leasing društvu	46/09, 46/11 i 58/17
3. Odluka o minimalnim standardima aktivnosti leasing društava na sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti,	48/12
4. Odluka o jedinstvenom načinu i metodi obračuna i iskazivanju efektivne kamatne stope za ugovor o financijskom leasingu,	46/09
5. Odluka o jedinstvenom načinu i metodi obračuna i iskazivanja leasing naknade po ugovoru o operativnom leasingu,	46/09 i 48/12
6. Odluka o obliku i sadržaju izvješća koja leasing društva dostavljaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH i rokovima izvješćivanja,	46/09, 48/12 i 110/12
7. Odluka o minimalnoj visini i načinu formiranja, upravljanja i održavanja rezervi za gubitke i upravljanje rizicima leasing društva,	46/09
8. Odluka o nadzoru leasing društava,	46/09 i 58/17
9. Odluka o naknadama koje leasing društva plaćaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH,	46/09 i 46/11
10. Odluka o uvjetima i načinu postupanja po zahtjevu žiranata za oslobađanje od obveze jamstva,	23/14 i 62/14
11. Odluka o minimalnim standardima za dokumentiranje financiranja putem leasing ugovora i procjenu kreditne sposobnosti,	62/14
12. Odluka o minimalnim zahtjevima u pogledu sadržaja, razumljivosti i dostupnosti općih i posebnih uvjeta poslovanja davatelja financijskih usluga,	46/14
13. Odluka o izdvajanju poslovnih procesa leasing društava (Eksternalizacija)	58/17
14. Odluka o uvjetima i načinu postupanja banke, mikrokreditne organizacije i leasing društva po prigovoru klijenata	81/17

Pravila	Službene novine Federacije BiH
Pravila postupanja ombudsmana za bankovni sustav Federacije Bosne i Hercegovine.	93/15

Uputea FBA za poslovanje leasing društava
1. Uputa za primjenu Odluke o jedinstvenom načinu i metodi obračuna i iskazivanju efektivne kamatne stope za ugovor o financijskom leasingu,
2. Uputa za izradu izvješća leasing društava

Prilog 17 - Osnovni podaci o leasing društvima

Redni broj	Naziv leasing društva	Adresa i sjedište	Direktor	Telefon	Datum izdavanja licencije	Broj stalno zaposlenih	Web adresa
1.	ASA LEASING d.o.o. Sarajevo	Trg međunarodnog prijateljstva 25, Sarajevo	Aida Rifelj	+ 387 33 774 852	22.03.2010.	7	www.asa-leasing.ba
2.	NLB LEASING d.o.o. Sarajevo	Trg solidarnosti 2a, Sarajevo	Denis Silajdžić	+ 387 33 789 345	19.03.2010.	7	www.nlbleasing.ba
3.	PORSCHE LEASING d.o.o.	Trg međunarodnog prijateljstva 24, Sarajevo	Dejan Stupar	+ 387 33 257 147	28.05.2015.	17	www.porscheleasing.ba
4.	RAIFFEISEN LEASING d.o.o. Sarajevo	Zmaja od Bosne bb, Sarajevo	Munir Čengić	+ 387 33 254 354	19.01.2010.	33	www.rlbh.ba
5.	SPARKASSE LEASING d.o.o. Sarajevo	Zmaja od Bosne 7, Sarajevo	Elma Hošo	+ 387 33 565 850	11.02.2010.	19	www.s-leasing.ba
6.	VB LEASING d.o.o Sarajevo	Fra Anđela Zvizdovića 1, Sarajevo	Slobodan Vujić	+387 33 276 280	12.01.2010	15	www.vbleasing.ba
					UKUPNO	98	

Prilog 18 - Pregled vlasničke strukture leasing društava

LEASING DRUŠTVO	IME-NAZIV VLASNIKA	% učešća
ASA LEASING d.o.o. Sarajevo	ASA AUTO d.o.o. Sarajevo	82,8%
	ASA FINANCE d.d. Sarajevo	17,2%
NLB LEASING d.o.o. Sarajevo	NLB d.d. Ljubljana	100%
PORSCHE LEASING d.o.o.	PORSCHE BANK Aktiengesellschaft Salzburg Austrija	100%
RAIFFEISEN LEASING d.o.o. Sarajevo	RAIFFEISEN BANK d.d. Sarajevo, BiH	100%
SPARKASSE LEASING d.o.o. Sarajevo	STEIERMAERKISCHE BANK UND SPARKASSEN AG, Graz	51%
	SPARKASSE BANK d.d. Sarajevo	49%
VB LEASING d.o.o. Sarajevo	VB LEASING INTERNATIONAL GmbH, Vienna	100%

Prilog 19 - Konsolidirana bilanca stanja leasing društava

- u 000 KM -

Red. broj	OPIS	31.12.2016		31.12.2017		INDEKS
		Iznos	% u ukupnoj aktivi	Iznos	% u ukupnoj aktivi	
	AKTIVA					
1.	Novac i novčani ekvivalenti	8.048	1,9%	13.738	5,3%	171
2.	Plasmani bankama	10.520	2,5%	16.953	6,5%	161
3.	Potraživanja po finansijskom leasingu, neto	306.599	72,7%	176.007	67,6%	57
3a)	Potraživanja po finansijskom leasingu, bruto	345.957	82,1%	192.488	74,0%	56
3b)	Rezerve za gubitke	4.500	1,1%	2.078	0,8%	46
3c)	Odgođeni prihodi po osnovi kamata	34.347	8,1%	14.275	5,5%	42
3d)	Odgođeni prihodi po osnovi naknada	511	0,1%	128	0,0%	25
4.	Potraživanja od supsidijarnih osoba	2	0,0%	2	0,0%	100
5.	Materijalna i nematerijalna imovina, neto	33.037	7,8%	29.606	11,4%	90
5a)	Materijalna i nematerijalna imovina-vlastita sredstva	8.973	2,1%	4.864	1,9%	54
5b)	Materijalna i nematerijalna imovina -operativnog leasinga	44.267	10,5%	43.673	16,8%	99
5c)	Ispravak vrijednosti -vlastita sredstva	4.996	1,2%	3.874	1,5%	78
5d)	Ispravak vrijednosti-operativni leasing	15.207	3,6%	15.057	5,8%	99
6.	Dugoročne investicije	48	0,0%	291	0,1%	606
7.	Ostala aktiva (7a+7b)	63.261	15,0%	23.607	9,1%	37
7a)	Zajmovi, neto (7a1-7a2)	40.500	9,6%	13.449	5,2%	33
7a1)	Zajmovi (dospjela potraž.+nedospjela glavnica)	42.263	10,0%	15.345	5,9%	36
7a2)	Rezerve za zajmove	1.763	0,4%	1.896	0,7%	108
7b)	Zalihe	13.468	3,2%	3.087	1,2%	23
7c)	Ostala aktiva	9.293	2,2%	7.071	2,7%	76
	UKUPNA AKTIVA	421.515	100,0%	260.204	100,0%	62
	PASIVA					
9.	Obveze po uzetim kreditima, neto	365.834	86,8%	209.085	80,4%	57
9a)	Obveze po kratkoročnim kreditima	51.431	12,2%	0	0,0%	n.a.
9b)	Obveze po dugoročnim kreditima	314.554	74,6%	209.275	80,4%	67
9c)	Unaprijed plaćeni troškovi i naknada	151	0,0%	190	0,1%	126
10.	Ostale obveze	9.270	2,2%	10.329	4,0%	111
	UKUPNO OBVEZE	375.104	89,0%	219.414	84,3%	58
11.	Temeljni kapital	48.116	11,4%	34.004	13,1%	71
12.	Rezerve	3.691	0,9%	576	0,2%	16
13.	Akumulirana dobit/gubitak	-5.396	-1,3%	6.210	2,4%	n.a.
	UKUPNO KAPITAL	46.411	11,0%	40.790	15,7%	88
	UKUPNO PASIVA	421.515	100,0%	260.204	100,0%	62
	Otpisana potraživanja (početno stanje)	116.392	27,6%	95.111	36,6%	82
	Novi otpis (+)	3.224	0,8%	995	0,4%	31
	Naplata (-)	3.161	0,7%	6.069	2,3%	192
	Trajni otpis (-)	4.671	1,1%	5.862	2,3%	125
	Otpisana potraživanja (krajnje stanje)	111.784	26,5%	84.175	32,3%	75

Prilog 20 - Rangiranje aktive leasing društava

- u 000 KM -

31.12.2016					31.12.2017					
Rang	Leasing društvo	Bilančna suma	Udjel 2016.	Kumul. udjel	Rang	Leasing društvo	Bilančna suma	Udjel u 2017.	Kumul. udjel	INDEKS
1.	UniCredit Leasing d.o.o. Sarajevo	146.163	34,7%	34,7%	1.	Raiffeisen Leasing d.o.o. Sarajevo	121.419	46,7%	46,7%	97
2.	Raiffeisen Leasing d.o.o. Sarajevo	124.991	29,7%	64,3%	2.	Sparkasse Leasing d.o.o. Sarajevo	57.774	22,2%	68,9%	101
3.	Sparkasse Leasing d.o.o. Sarajevo	57.295	13,6%	77,9%	3.	Porsche Leasing d.o.o. Sarajevo	47.365	18,2%	87,1%	218
4.	VB Leasing Leasing d.o.o. Sarajevo	50.746	12,0%	90,0%	4.	VB Leasing Leasing d.o.o. Sarajevo	20.756	8,0%	95,0%	41
5.	Porsche Leasing d.o.o. Sarajevo	21.706	5,1%	95,1%	5.	NLB Leasing d.o.o. Sarajevo	9.750	3,7%	98,8%	59
6.	NLB Leasing d.o.o. Sarajevo	16.410	3,9%	99,0%	6.	ASA Leasing d.o.o. Sarajevo	3.140	1,2%	100,0%	75
7.	ASA Leasing d.o.o. Sarajevo	4.204	1,0%	100,0%	7.	UniCredit Leasing d.o.o. Sarajevo	0	0,0%	100,0%	0
UKUPNO		421.515	100,0%		UKUPNO		260.204	100,0%		62

Prilog 21 - Pregled osnovnih finansijskih pokazatelja leasing društava

-u 000 KM

Redni broj	Leasing društvo	Ukupni kapital (000 KM)	Rang po ukupnom kapitalu	Neto dobit/gubitak (000 KM)	Rang po neto dobit/gubitak	Plasmani u 2017. godini (000 KM)	Rang plasmanima 2017. godine	Broj ugovora u 2017. godine	Rang po broju ugovora u 2017. godine
1.	ASA Aleasing d.o.o. Sarajevo	3.005	5.	-182	5.	0	-	0	-
2.	NLB Leasing d.o.o. Sarajevo	9.455	2.	2.458	1.	0	-	0	-
3.	Porsche Leasing d.o.o. Sarajevo	1.617	6.	110	4.	38.599	2.	1.161	1.
4.	Raiffeisen Leasing d.o.o. Sarajevo	17.179	1.	1.773	2.	50.380	1.	1.149	2.
5.	Sparkasse Leasing d.o.o. Sarajevo	6.243	3.	1.697	3.	29.164	3.	498	4.
6.	UniCredit Leasing d.o.o. Sarajevo/ UniCredit Bank d.d.	-	-	-	-	27.646	4	587	3.
7.	VB Leasing d.o.o. Sarajevo	3.291	4.	-864	6.	0	-	0	-
	UKUPNO	40.790		4.992		145.789		3.395	

Prilog 22 - Pregled rezervi za finansijski leasing

- u 000 KM -

Dana kašnjenja	Stopa rezerv. za financ. leasing (pokretne stvari)	Stopa rezerv. za financ. leasing (nepokretne stvari)	Iznos potraživanja za pokretne stvari	Iznos potraživanja za nepokretne stvari	Iznos osnovice za pokretne stvari	Iznos osnovice za nepokretne stvari	Rezerve			
							Za pokretne stvari	Za nepokretne stvari	Više obračunate i izdvojene rezerve	Ukupne rezerve
0-60	0,50%	0,50%	169.001	2.859	36.080	1.059	180	5	745	931
60-90	10%	10%	4.821	0	741	0	74	0	90	164
90-180	50%	50%	355	50	152	0	76	0	28	104
preko 180	100%	75%	859	140	858	22	858	17	5	879
preko 360	100%	100%	0	0	0	0	0	0	0	0
UKUPNO			175.036	3.049	37.831	1.081	1.188	22	868	2.078

Prilog 23 - Pregled rezervi za zajmove

-u 000 KM -

Dani kašnjenja	Stopa rezerviranja	Iznos potraživanja	Rezerve	Više obračunate izdvojene rezerve	Ukupne rezerve
0-60	0,05%	15.345	8	1.888	1.896
60-90	5%	0	0	0	0
90-180	10%	0	0	0	0
180-270	30%	0	0	0	2
270-360	50%	0	0	0	0
preko 360	100%	0	0	0	0
UKUPNO		15.345	8	1.888	1.896

Prilog 24 - Konsolidirani račun dobiti i gubitka leasing društava

- u 000 KM -

Red. broj	OPIS	31.12.2016		31.12.2017		INDEKS 31.12.2017/ 31.12.2016
		Iznos	% u ukupnim prihodima/ rashodima	Iznos	% u ukupnim prihodima/rash odima	
	FINANCIJSKI PRIHODI I RASHODI					
1.	Prihodi od kamata	23.237	50,9%	14.192	42,3%	61
1a)	Kamate po finansijskom leasingu	17.501	38,3%	10.074	30,0%	58
1b)	Kamate na plasmane bankama	263	0,6%	220	0,7%	84
1c)	Naknade (za obradu leasing zahtjeva itd.)	1.076	2,4%	661	2,0%	61
1d)	Ostali prihodi po kamatama	4.397	9,6%	3.237	9,6%	74
2.	Rashodi po kamatama	7.892	17,2%	3.369	12,1%	43
2a)	Kamate na pozajmljena sredstva	7.721	16,8%	3.261	11,7%	42
2b)	Naknade za obradu kredita	171	0,4%	105	0,4%	61
2c)	Ostali rashodi po kamatama	0	0,0%	3	0,0%	n.a
3.	Neto prihodi od kamata	15.345	33,6%	10.823	32,3%	71
	OPERATIVNI PRIHODI I RASHODI					
4.	Operativni prihodi	22.435	49,1%	19.356	57,7%	86
4a)	Naknade za izvršene usluge	10	0,0%	4	0,0%	40
4b)	Naknada za operativni najam	11.364	24,9%	10.723	32,0%	94
4c)	Prihod od prodaje leasing objekta	56	0,1%	1	0,0%	2
4d)	Ostali operativni prihodi	11.005	24,1%	8.628	25,7%	78
4d)1	Prihodi od naplaćenih otpisanih potraživanja	2.555	5,6%	3.751	11,2%	147
4d)2	Prihodi od opomena	475	1,0%	359	1,1%	76
4d)3	Ostalo	7.975	17,5%	4.518	13,5%	57
5.	Operativni rashodi	32.918	71,7%	24.566	87,9%	75
5a)	Troškovi plaća i doprinosa	6.756	14,7%	5.102	18,2%	76
5b)	Troškovi poslovnog prostora	12.947	28,2%	8.771	31,4%	68
5c)	Ostali troškovi	13.215	28,8%	10.693	38,2%	81
6.	Troškovi rezervi za gubitke	5.110	11,1%	22	0,1%	0
7.	Dobit prije poreza	-248	n.a	5.591	16,7%	n.a
8.	Porez na dobit	550	1,2%	599	1,8%	109
9.	Neto dobit	-798	n.a	4.992	14,9%	n.a

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

IZDAVAČ
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
Zmaja od Bosne 47b
71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina
Tel. +387 33 72 14 00
Faks +387 33 66 88 11
Web site: www.fba.ba
e-mail: agencija@fba.ba